STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 10555

TANAKH

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

חוּמש

בראשית
שמות

אידיש פון

יהואש

פאַרלאַג
„תנך"
ניו־יאָרק
1926

Copyright 1926
by
S. BLOOMGARDEN
אַלע רעכט פֿאַרבאַהאַלטן

זעצעריי פֿון דער
«דזשואיש פּאַבליקעישן סאָסייעטי»
הויפּטזעצער:
מ. אַלפּעראָוויטש.

בראשית

בְּרֵאשִׁית

וועלטבאַשאַפונג	א	1
די פלאַנצונג פון גַן־עֵדן	ב	5
די שלאַנג	ג	1
קַיִן און הֶבל. לֶמֶך	ד	1
די דורות נאָך אָדָמען	ה	1
די זינדיקייט פון דער ערד	ו	1
די תֵּבָה	ו	9
דער מַבּול	ז	1
דער סוף פון מַבּול	ח	1
גאָטס בונד מיט נחן. דער רעגנבויגן	ט	1
נחס זין. נח פאַרשילט כּנַען	ט	18
די צעטיילונג פון די פעלקער	י	1
דער טורעם פון בָּבל	יא	1
די דורות פון שֵמען ביז אַברהמען	יא	10
אַברהם קומט קיין כּנַען	יב	1
אַברהם וואַנדערט קיין מִצרַיִם	יב	10
אַברהם צוריק אין כּנַען. אַברהם שיידט זיך פון לוטן	יג	1
אַברהמס מלחמה מיט די פיר מלכים	יד	1
גאָטס בונד מיט אַברהמען	טו	1
שׂרה און הָגָר	טז	1
דאָס געבאָט פון מִלָה	יז	1
דער אָנזאָג אַז יצחק וועט געבאָרן ווערן	יז	15
דריי מענער קומען צו אַברהמען	יח	1
גאָט זאָגט אָן די שטראָף פון סדום	יח	16

די צעשטערונג פון סדום. לוט און זיינע טעכטער	יט	1
אַברהם אין לאַנד פון די פּלִשתּים	כ	1
יצחק ווערט געבאָרן	כא	1
שׂרה טרייבט אַרויס הָגָרן	כא	9
אַברהם שליסט אַ בונד מיטן מלך פון די פּלִשתּים	כא	22
גאָט הייסט אַברהמען מקריב זיין יצחקן	כב	1
נָחורס משפּחה	כב	20
טויט און קבורה פון שׂרהן	כג	1
אַברהם שיקט אֶלִיעֶזֶרן קיין אֲרַם־נַהֲרַיִם	כד	1
אַברהמס קינדער. אַברהמס טויט	כה	1
די קינדער פון יִשמָעֵאלן	כה	12
יעקב און עֵשָׂו	כה	19
יצחק אין לאַנד פון די פּלִשתּים	כו	1
יעקב קריגט אַרויס זיין פּאָטערס ברכה	כז	1
יעקב אַנטלויפט פון עֵשָׂון	כח	1
יעקבס חלום	כח	10
יעקב ביי לָבָנען. רחל און לאה	כט	1
יעקבס קינדער	כט	31
יעקב וויל אַוועקגיין פון לָבָנען. יעקבס לוין פון לָבָנען	ל	25
יעקב אַנטלויפט	לא	1
יעקב שיקט שלוחים צו עֵשָׂון	לב	4
יעקבס קאַמף מיט אַ מלאַך	לב	25
יעקבס באַגעגעניש מיט עֵשָׂון	לג	1
דינה. אירע ברידערס נקמה	לד	1
דבורהס, רחלס, און יצחקס טויט	לה	1
די אָפּשטאַמען פון עֵשָׂון	לו	1
יוספס חֲלומות. די ברידער פאַרקויפן אים	לז	1
תָּמָר און יהודה	לח	1
פּוטיפַרס ווייב	לט	1

יוֹסֵף איז פּוֹתֵר חֲלוֹמוֹת אין געפענקעניש	מ	1
פַּרעהס חלום. יוֹספס דערהייבונג	מא	1
יוֹספס ברידער קומען קיין מִצְרַיִם	מב	1
יוֹספס ברידער צום צווייטן מאָל אין מִצְרַיִם	מג	1
יוֹסף דערקענט זיך צו זיינע ברידער	מד	1
יעקב קומט קיין מִצְרַיִם	מו	1
יעקב פאַר פַּרעהן	מז	1
דער הונגער	מז	13
יעקב בעט מע זאָל אים לייגן לעבן זיינע עלטערן	מז	28
יעקב בענטשט יוֹספס קינדער	מח	1
יעקבס ברכה צו זיינע זין. זיין צַוָאָה און טויט	מט	1
יעקבס קבורה	נ	1
יוֹספס עלטער און טויט	נ	22

סֶדרות פֿון בְּרֵאשִׁית

בְּרֵאשִׁית (אין אָנהייב)	א	1
נֹחַ	ו	9
לֶךְ־לְךָ (גיי דיר)	יב	1
וַיֵּרָא (האָט זיך באַוויזן)	יח	1
חַיֵּי שָׂרָה (דאָס לעבן פֿון שָׂרהן)	כג	1
תּוֹלְדוֹת (די געשיכטע)	כה	19
וַיֵּצֵא (איז אַרויסגעגאַנגען)	כט	11
וַיִּשְׁלַח (האָט געשיקט)	לב	4
וַיֵּשֶׁב (איז געזעסן)	לז	1
מִקֵּץ (צום סוֹף)	מא	1
וַיִּגַּשׁ (האָט גענענט)	מד	18
וַיְחִי (האָט געלעבט)	מז	28

בְּרֵאשִׁית

א 1אין אָנהייב האָט גאָט באַשאַפן דעם הימל און די ערד.
2און די ערד איז געווען וויסט און ליידיק, און פינצטערניש
איז געווען אויפן געזיכט פון תהום, און דער גייסט פון גאָט האָט
געשוועבט אויפן געזיכט פון די וואַסערן.
3האָט גאָט געזאָגט: זאָל ווערן ליכט. און עס איז געוואָרן
ליכט. 4און גאָט האָט געזען דאָס ליכט אַז עס איז גוט; און
גאָט האָט פאַנאַנדערגעשיידט צווישן דעם ליכט און צווישן
דער פינצטערניש. 5און גאָט האָט גערופן דאָס ליכט טאָג,
און די פינצטערניש האָט ער גערופן נאַכט. און עס איז געווען
אָוונט, און עס איז געווען פרימאָרגן, איין טאָג.
6האָט גאָט געזאָגט: זאָל ווערן אַן אויסשפרייט אין מיטן פון
די וואַסערן, און ער זאָל פאַנאַנדערשיידן צווישן וואַסערן און
וואַסערן. 7און גאָט האָט געמאַכט דעם אויסשפרייט, און האָט
פאַנאַנדערגעשיידט צווישן די וואַסערן וואָס אונטער דעם אויס־
שפרייט און צווישן די וואַסערן וואָס איבער דעם אויסשפרייט.
און עס איז אַזוי געשען. 8און גאָט האָט גערופן דעם אויס־
שפרייט הימל. און עס איז געווען אָוונט, און עס איז געווען
פרימאָרגן, אַ צווייטן טאָג.
9האָט גאָט געזאָגט: זאָלן זיך אײַנזאַמלען די וואַסערן פון
אונטערן הימל אין איין אָרט, און זאָל זיך באַווײַזן די יבשה.
און עס איז אַזוי געשען. 10און גאָט האָט גערופן די יבשה ערד,
און די אײַנזאַמלונג פון די וואַסערן האָט ער גערופן ימען. און
גאָט האָט געזען אַז דאָס איז גוט.

11 האָט גאָט געזאָגט: זאָל די ערד אַרויסגראָזן גראָז,
קרייטאַכץ וואָס גיט אַרויס זאָמען, פרוכטבוימער וואָס טראָגן
פרוכט אויף דער ערד לויט זייערע מינים, וואָס זייער זאָמען
איז אין זיי. און עס איז אַזוי געשען. 12 און די ערד האָט אַרויס־
געבראַכט גראָז, קרייטאַכץ וואָס גיט אַרויס זאָמען לויט זיינע
מינים, און בוימער וואָס טראָגן פרוכט, וואָס זייער זאָמען איז
אין זיי, לויט זייערע מינים. און גאָט האָט געזען אַז דאָס איז
גוט. 13 און עס איז געווען אָוונט, און עס איז געווען פרימאָרגן,
א דריטן טאָג.

14 האָט גאָט געזאָגט: זאָלן ווערן ליכטער אין דעם אויס־
שפרייט פון הימל, פאַנאַנדערצושיידן צווישן דעם טאָג און צווישן
דער נאַכט, און זיי זאָלן זיין פאַר צייכנס און פאַר צייטן, און
פאַר טעג און יאָרן. 15 און זיי זאָלן זיין פאַר ליכטער אין דעם
אויסשפרייט פון הימל, צו לייכטן אויף דער ערד. און עס איז
אַזוי געשען. 16 און גאָט האָט געמאַכט די צוויי גרויסע ליכטער:
דאָס גרעסערע ליכט פאַר דער געוועלטיקונג פון טאָג, און
דאָס קלענערע ליכט פאַר דער געוועלטיקונג פון דער נאַכט;
און די שטערן. 17 און גאָט האָט זיי אַריינגעזעצט אין דעם
אויסשפרייט פון הימל, צו לייכטן אויף דער ערד, 18 און צו
געוועלטיקן איבער דעם טאָג און איבער דער נאַכט, און
פאַנאַנדערצושיידן צווישן דעם ליכט און צווישן דער
פינצטערניש. און גאָט האָט געזען אַז דאָס איז גוט. 19 און עס
איז געווען אָוונט, און עס איז געווען פרימאָרגן, א פירטן טאָג.

20 האָט גאָט געזאָגט: זאָל דאָס וואַסער ווידמענען אַ
ווידמענונג פון לעבעדיקע באַשעפענישן, און פויגלען זאָלן פליען
אויף דער ערד, איבערן פרייען אויסשפרייט פון הימל. 21 און
גאָט האָט באַשאַפן די גרויסע ים־חיות, און אַלע לעבעדיקע
באַשעפענישן וואָס קריכן, וואָס דאָס וואַסער האָט געווידמעט

לויט זייערע מינים, און אַלע געפליגלטע פויגלען לויט זייערע
מינים. און גאָט האָט געזען אַז דאָס איז גוט.

22 און גאָט האָט זיי געבענטשט, אַזוי צו זאָגן: פרוכפּערט
אײַך און מערט אײַך, און פילט אָן די וואַסערן אין די ימען, און
די פויגלען זאָלן זיך מערן אויף דער ערד. 23 און עס איז געווען
אָוונט, און עס איז געווען פרימאָרגן, אַ פינפטן טאָג.

24 האָט גאָט געזאָגט: זאָל די ערד אַרויסברענגען לעבעדיקע
באַשעפענישן לויט זייערע מינים, בהמות און שרצים און
חיות פון דער ערד לויט זייערע מינים. און עס איז אַזוי געשען.
25 און גאָט האָט געמאַכט די חיות פון דער ערד לויט זייערע
מינים, און די בהמות לויט זייערע מינים, און אַלע שרצים פון
דער ערד לויט זייערע מינים. און גאָט האָט געזען אַז דאָס
איז גוט.

26 האָט גאָט געזאָגט: לאָמיר מאַכן מענטשן אין אונדזער
געשטאַלט, לויט אונדזער גלײַכעניש, און זיי זאָלן געוועלטיקן
איבער די פיש פון ים, און איבער די פויגלען פון הימל, און
איבער די בהמות, און איבער דער גאַנצער ערד, און איבער
אַלע שרצים וואָס קריכן אויף דער ערד. 27 און גאָט האָט
באַשאַפן דעם מענטשן אין זיין געשטאַלט; אין דער געשטאַלט
פון גאָט האָט ער אים באַשאַפן; אַ זכר און אַ נקבה האָט ער זיי
באַשאַפן.

28 און גאָט האָט זיי געבענטשט, און גאָט האָט צו זיי געזאָגט:
פרוכפּערט אײַך און מערט אײַך, און פילט אָן די ערד, און
באַצווינגט זי, און געוועלטיקט איבער די פיש פון ים, און איבער
די פויגלען פון הימל, און איבער אַלעם לעבעדיקן וואָס קריכט
אויף דער ערד.

29 און גאָט האָט געזאָגט: זעט, איך האָב אײַך געגעבן
יעטוועדער קרײַטאַכץ וואָס גיט אַרויס זאָמען, וואָס אויפן געזיכט

פון דער גאַנצער ערד, און יעטוועדער בוים וואָס אויף אים איז
דאָ בוימערפּרוכט וואָס גיט אַרויס זאָמען; פאַר אייך זאָל דאָס
זיין צום עסן. 30און פאַר אַלע חיות פון דער ערד, און פאַר
אַלע פויגלען פון הימל, און פאַר אַלץ וואָס קריכט אויף דער
ערד, וואָס אין אים איז דאָ אַ לעבעדיקער אָטעם, איז
יעטוועדער גרין קרייטעכץ צום עסן. און עס איז אַזוי געווען.
31און גאָט האָט געזען אַלץ וואָס ער האָט געמאַכט, ערשט
עס איז זייער גוט. און עס איז געווען אָוונט, און עס איז געווען
פרימאָרגן, דעם זעקסטן טאָג.

ב 1אַזוי זיינען פאַרענדיקט געוואָרן דער הימל און די ערד
און זייער גאַנצער חיל. 2און גאָט האָט געענדיקט צום
זיבעטן טאָג זיין אַרבעט וואָס ער האָט געמאַכט, און ער האָט
גערוט אויפן זיבעטן טאָג פון זיין גאַנצער ארבעט וואָס ער האָט
געמאַכט. 3און גאָט האָט געבענטשט דעם זיבעטן טאָג, און
האָט אים געהייליקט, וואָרום אין אים האָט ער גערוט פון זיין
גאַנצער אַרבעט וואָס גאָט האָט באַשאַפנדיק געמאַכט.
4דאָס איז די געשיכטע פון דעם הימל און דער ערד ווען
זיי זיינען באַשאַפן געוואָרן, אין דעם טאָג וואָס גאָט דער האַר
האָט געמאַכט ערד און הימל.

5און קיין בוימל פון פעלד איז נאָך ניט געווען אויף דער
ערד, און קיין קרייטעכץ פון פעלד האָט נאָך ניט געשפּראָצט,
וואָרום גאָט דער האַר האָט ניט געמאַכט רעגענען אויף דער
ערד, און אַ מענטש איז ניט געווען צו באַאַרבעטן די ערד;
6נאָר אַ נעבל פלעגט אויפגיין פון דער ערד, און פלעגט
אָנטרינקען דאָס גאַנצע געזיכט פון דער ערד. 7האָט גאָט דער
האַר געפורעמט דעם מענטשן פון שטויב פון דער ערד, און האָט
אַריינגעבלאָזן אין זיינע נאָזלעכער אַן אָטעם פון לעבן, און

דער מענטש איז געוואָרן אַ לעבעדיקער נפש.
8 און גאָט דער
האַר האָט געפלאַנצט אַ גאָרטן אין עֵדֶן, אין מזרח, און האָט
דאָרטן אַרייַנגעזעצט דעם מענטשן וואָס ער האָט געפורעמט.
9 און גאָט דער האַר האָט געמאַכט שפּראָצן פון דער ערד
אַלערלייַ בוימער גלוסטיק אָנצוקוקן און גוט צום עסן; אויך
דעם בוים פון לעבן, אין מיטן גאָרטן, און דעם בוים פון וויסן
גוטס און שלעכטס.

10 און אַ טייַך איז אַרויסגעגאַנגען פון עֵדֶן אָנצוטרינקען דעם
גאָרטן, און פון דאָרטן האָט ער זיך צעשיידט, און איז געוואָרן
פיר טיילן.
11 דער נאָמען פון איינעם איז פּישון; דאָס איז דער
וואָס רינגלט אַרום דאָס גאַנצע לאַנד חֲוִילָה, וואָס דאָרטן איז
דאָ גאָלד;
12 און דאָס גאָלד פון יענעם לאַנד איז גוט. דאָרטן
איז דער בדוֹלַח[א] און דער אָניקלשטיין.
13 און דער נאָמען פון
צווייטן טייַך איז גיחון; דאָס איז דער וואָס רינגלט אַרום דאָס
גאַנצע לאַנד כּוּש.
14 און דער נאָמען פון דריטן טייַך איז חִדֶקל;
דאָס איז דער וואָס גייט צו מזרח פון אַשור. און דער פירטער
טייַך, דאָס איז פּרָת.

15 און גאָט דער האַר האָט גענומען דעם מענטשן, און האָט
אים אַרייַנגעזעצט אין גאָרטן פון עֵדֶן, אים צו באַאַרבעטן און אים
צו היטן.
16 און גאָט דער האַר האָט אָנגעזאָגט דעם מענטשן,
אַזוי צו זאָגן: פון אַלע בוימער פון גאָרטן מעגסטו עסן;
17 אָבער
פון דעם בוים פון וויסן גוטס און שלעכטס, פון אים זאָלסטו
ניט עסן, וואָרום אין דעם טאָג וואָס דו עסט פון אים, וועסטו
זיכער שטאַרבן.

18 און גאָט דער האַר האָט געזאָגט: עס איז ניט גוט דער
מענטש זאָל זייַן אַליין; איך וועל אים מאַכן אַ געהילף פּאַסיק
פאַר אים.
19 און גאָט דער האַר האָט געפורעמט פון דער ערד
אַלערלייַ חיות פון פעלד און אַלערלייַ פייגלען פון הימל, און

[א] אַ מין שמעקעדיקע בוימפעך. לויט אַנדערע: אַ מין טייער שטיין, אָדער פּערל.

געבראַכט צו דעם מענטשן, צו זען וואָס ער וועט זיי רופן,
און וואָס נאָר דער מענטש וועט רופן איטלאַך לעבעדיקע
באַשעפעניש, דאָס זאָל זיין איר נאָמען. 20האָט דער מענטש
אָנגערופן נעמען פאַר אַלע בהמות, און פאַר די פויגלען פון הימל,
און פאַר אַלע חיות פון פעלד; אָבער פאַר אָדָמען האָט ער
ניט געפונען אַ געהילף פּאַסיק פאַר אים. 21האָט גאָט דער
האַר געלאָזט פאַלן אַ טיפן שלאָף אויף דעם מענטשן, און ער
איז אײַנגעשלאָפן; און ער האָט אַרויסגענומען איינע פון זיינע
ריפּן, און האָט פאַרשטאָפּט איר אָרט מיט פלייש. 22און גאָט
דער האַר האָט געבויט פון דער ריפּ, וואָס ער האָט אַרויס־
גענומען פון דעם מענטשן, אַ פרוי, און האָט זי געבראַכט צו
דעם מענטשן. 23האָט דער מענטש געזאָגט: דאָס מאָל איז דאָס
אַ ביין פון מיינע ביינער, און פלייש פון מיין פלייש; דידאָזיקע
זאָל גערופן ווערן פרוי, ווייל פון אַ מאַן[א] איז גענומען געוואָרן
דידאָזיקע. 24דרום פאַרלאָזט אַ מאַן זיין פאָטער און זיין
מוטער, און באַהעפט זיך אָן זיין ווייב, און זיי ווערן איין לייב.
25און זיי זיינען ביידע געווען נאַקעט, דער מענטש און זיין
ווייב, און זיי פלעגן זיך ניט שעמען.

ג 1און די שלאַנג איז געווען ליסטיקער פון אַלע חיות פון
פעלד וואָס גאָט דער האַר האָט געמאַכט, און זי האָט געזאָגט
צו דער פרוי: ניט־שוין האָט גאָט געזאָגט, איר זאָלט ניט עסן
פון קיין בוים פון גאָרטן? 2האָט די פרוי געזאָגט צו דער שלאַנג:
פון דער פרוכט פון די ביימער פון גאָרטן מעגן מיר עסן,
3נאָר פון דער פרוכט פון דעם בוים וואָס אין מיטן גאָרטן האָט
גאָט געזאָגט: איר זאָלט דערפון ניט עסן, און איר זאָלט זיך
דעראָן ניט אָנרירן, אַזיסט וועט איר שטאַרבן. 4האָט די שלאַנג
געזאָגט צו דער פרוי: שטאַרבן וועט איר ניט שטאַרבן, 5נאָר
גאָט ווייס אַז אין דעם טאָג וואָס איר עסט דערפון, וועלן זיך

[א] אִשָּׁה—אִישׁ.

עפענען אײַערע אויגן, און איר וועט זײַן אַזוי ווי גאָט צו וויסן גוטס
און שלעכטס. [6]האָט די פרוי געזען אַז דער בוים איז גוט צום
עסן, און אַז ער איז אַ גאַרונג פאַר די אויגן, און דער בוים איז
גלוסטיק אָנצוקוקן, און זי האָט גענומען פון זײַן פרוכט, און האָט
געגעסן; און זי האָט אויך געגעבן איר מאַן מיט איר, און ער
האָט געגעסן. [7]און זייערע בײדנס אויגן האבן זיך געעפנט, און
זיי האָבן געוווּסט אַז זיי זײַנען נאַקעט; האבן זיי צונויפגענייט
פײַגנבלעטער, און זיך געמאַכט גאַרטלען.
[8]און זיי האָבן געהערט דעם קָול פון גאָט דעם האַר, ווי
ער גייט אַרום אין גאָרטן אין דער קילקייט פון טאָג; און דער
מענטש און זײַן ווײַב האָבן זיך באַהאַלטן פאַר גאָט דעם האַר
צווישן די בוימער פון גאָרטן. [9]האָט גאָט דער האַר גערופן צו
דעם מענטשן, און האָט צו אים געזאָגט: ווו ביסטו? [10]האָט ער
געענטפערט: איך האָב געהערט דײַן קול אין גאָרטן, און איך
האָב מורא געהאַט, ווײַל איך בין נאַקעט, האָב איך מיך
באַהאַלטן. [11]האָט ער געזאָגט: ווער האָט דיר געזאָגט אַז דו
ביסט נאַקעט? האָסטו געגעסן פון דעם בוים וואָס איך האָב דיר
אָנגעזאָגט ניט צו עסן פון אים? [12]האָט דער מענטש געזאָגט: די
ווײַב וואָס דו האָסט מיר געגעבן, זי האָט מיר געגעבן פון דעם
בוים, און איך האָב געגעסן.
[13]האָט גאָט דער האַר געזאָגט צו דער פרוי: וואָס האָסטו
דאָ געטאָן? האָט די פרוי געזאָגט: די שלאַנג האָט מיך אָנגערעדט,
און איך האָב געגעסן.
[14]האָט גאָט דער האַר געזאָגט צו דער שלאַנג: ווײַל דו
האָסט דאָס געטאָן, זאָלסטו זײַן פאַרשאָלטן פון צווישן אַלע
בהמות, און פון צווישן אַלע חיות פון פעלד; אויף דײַן בויך
זאָלסטו גיין, און שטויב זאָלסטו עסן אַלע טעג פון דײַן לעבן.
[15]און אַ פײַנטשאַפט וועל איך מאַכן צווישן דיר און צווישן דער

פרוי, און צווישן דיין זאָמען און צווישן איר זאָמען; ער וועט
דיך טרעפן אין קאָפּ, און דו וועסט אים טרעפן אין טריט.
16 צו דער פרוי האָט ער געזאָגט: מערן וועל איך מערן דיין
מאַטערניש און דיין טראָגווייעניש; מיט יסורים וועסטו געבערן
קינדער, און צו דיין מאַן וועט זיין דיין גלוסטונג, און ער וועט
געוועלטיקן איבער דיר.
17 און צו אָדָמען האָט ער געזאָגט: ווייל דו האָסט צוגעהערט
צו דעם קָול פון דיין ווייב, און געגעסן פון דעם בוים וואָס איך
האָב דיר אָנגעזאָגט, אַזוי צו זאָגן: זאָלסט פון אים ניט עסן; זאָל
די ערד זיין פאַרשאָלטן פון דיינעטוועגן; מיט מאַטערניש זאָלסטו
זיך נערן פון איר אַלע טעג פון דיין לעבן. 18 און דערנער און
שטעכיקע געוועקס זאָל זי דיר מאַכן שפּראָצן, און זאָלסט עסן
קרייטאַכץ פון פעלד. 19 מיט דעם שווייס פון דיין פּנים
זאָלסטו עסן ברויט, ביז דו קערסט זיך אום צו דער ערד; ווייל
פון איר ביסטו גענומען געוואָרן; וואָרום שטויב ביסטו, און צו
שטויב זאָלסטו זיך אומקערן.
20 און דער מענטש האָט גערופן דעם נאָמען פון זיין ווייב
חַוָה[א], ווייל זי איז געווען די מוטער פון אַלעם לעבעדיקן.
21 און גאָט דער האַר האָט געמאַכט פאַר אָדָמען און פאַר
זיין ווייב העמדלאַך פון פעל, און האָט זיי באַקליידט.
22 און גאָט דער האַר האָט געזאָגט: זע, דער מענטש איז
געוואָרן ווי איינער פון אונדז צו וויסן גוטס און שלעכטס, און
אַצונד קען ער נאָך אויסשטרעקן זיין האנט, און נעמען אויך
פון דעם בוים פון לעבן, און ער וועט עסן, און וועט לעבן
אייביק. 23 האָט גאָט דער האַר אים אַרויסגעשיקט פון דעם
גאָרטן פון עֵדֶן, צו באַאַרבעטן די ערד, וואָס ער איז פון דאָרטן
גענומען געוואָרן. 24 און ער האָט אַרויסגעטריבן דעם מענטשן;
און ער האָט אַריינגעזעצט אין מזרח פון דעם גאָרטן פון עֵדֶן

[א] לעבן.

די כּרובים, און די פֿלאַמיקע שווערד וואָס דרייט זיך, צו היטן
דעם וועג צום בוים פֿון לעבן.

ד 1און דער מענטש האָט דערקענט זיין ווייב חַוָהן, און זי איז
טראָגעדיק געוואָרן, און האָט געבאָרן קַיִנען. און זי האָט
געזאָגט: איך האָב געקריגן[א] אַ מאַן דורך גאָט. 2און זי האָט
ווידער געבאָרן–זיין ברודער הֶבלען.

און הֶבל איז געווען אַ פּאַסטוך פֿון שאָף, און קַיִן איז געווען
אַן ערדאַרבעטער. 3און עס איז געווען נאָך אַ פּאַרלויף פֿון
טעג, האָט קַיִן געבראַכט פֿון דער פּרוכט פֿון דער ערד אַ
קרבן צו גאָט. 4און הֶבל, ער אויך האָט געבראַכט פֿון די
ערשטלינגען פֿון זיינע שאָף און פֿון זייערע פֿעטסטע. און גאָט
האָט זיך געקערט צו הֶבלען און צו זיין קרבן, 5און צו קַיִנען
און צו זיין קרבן האָט ער זיך ניט געקערט. האָט קַיִנען זייער
געערגערט, און זיין פּנים איז אַראָפּגעפֿאַלן. 6האָט גאָט געזאָגט
צו קַיִנען: פֿאַרוואָס פֿאַרדריסט דיך, און פֿאַר וואָס איז אַראָפּ־
געפֿאַלן דיין פּנים? 7פֿאַרוואָר, אויב דו וועסט גוטס טאָן וועסטו
אויפֿגענומען ווערן, און אויב דו וועסט ניט גוטס טאָן, הויערט
די זינד בײַ דער טיר; און צו דיר איז איר גלוסטונג, אָבער דו
קענסט געוועלטיקן איבער איר.

8האָט קַיִן גערעדט צו זיין ברודער הֶבלען. און עס איז
געווען, ווי זיי זיינען געווען אין פֿעלד, אַזוי איז קַיִן אויפֿ־
געשטאַנען קעגן זיין ברודער הֶבלען, און האָט אים געהרגעט.

9האָט גאָט געזאָגט צו קַיִנען: ווו איז דיין ברודער הֶבל?
האָט ער געזאָגט: איך ווייס ניט; בין איך דען דער שומר פֿון
מיין ברודער? 10האָט ער געזאָגט: וואָס האָסטו געטאָן? דער
קול פֿון דיין ברודערס בלוט שרייט צו מיר פֿון דער ערד.
11און אַצונד, פֿאַרשאָלטן זאָלסטו זיין פֿון דער ערד וואָס האָט

[א] קָנִיתִי.

אויפגעמאַכט איר מויל צוצונעמען דיין ברודערס בלוט פון
דיין האַנט. 12 אַז דו וועסט באַאַרבעטן די ערד, זאָל זי דיר
מער ניט געבן איר קראַפט; נע־ונד זאָלסטו זיין אויף דער ערד.
13 האָט קַיִן געזאָגט צו גאָט: מיין שטראָף איז צו גרויס אַריבער־
צוטראָגן. 14 אָט האָסטו מיך היינט פאַרטריבן פון דעם געזיכט
פון לאַנד, און פון דיין פּנים וועל איך זיין פאַרבאָרגן, און איך
וועל זיין נע־ונד אויף דער ערד; וועט זיין, ווער־נאָר עס טרעפט
מיך וועט מיך דערהרגען. 15 האָט גאָט צו אים געזאָגט: דרום
ווער־נאָר עס הרגעט קַיִנען זאָל זיבנפאַך גענומען ווערן נקמה פון
אים. און גאָט האָט געמאַכט קַיִנען אַ צייכן, אַז קיינער וואָס
טרעפט אים, זאָל אים ניט דערשלאָגן.
16 און קַיִן איז אַוועקגעגאַנגען פון פאַר גאָט, און האָט זיך
באַזעצט אין לאַנד נוֹד[א], אין מזרח פון עֵדֶן. 17 און קַיִן האָט
דערקענט זיין ווייב, און זי איז טראָגעדיק געוואָרן, און האָט
געבאָרן חֲנוֹכן. און ער האָט געבויט אַ שטאָט, און האָט גערופן
דעם נאָמען פון דער שטאָט אַזוי ווי דער נאָמען פון זיין זון, חֲנוֹך.
18 און ביי חֲנוֹכן איז געבאָרן געוואָרן עִירָד, און עִירָד האָט
געבאָרן מְחוּיָאֵלן, און מְחוּיָאֵל[ב] האָט געבאָרן מְתוּשָאֵלן, און
מְתוּשָאֵל האָט געבאָרן לֶמֶכן. 19 און לֶמֶך האָט זיך גענומען צוויי
ווייבער; דער נאָמען פון איינער איז געווען עָדָה, און דער נאָמען
פון דער צווייטער צִלָה. 20 און עָדָה האָט געבאָרן יָבָלן; ער איז
געווען דער פאָטער פון די וואָס זיצן אין געצעלטן און האָבן
פי. 21 און דער נאָמען פון זיין ברודער איז געווען יוּבָל; ער איז
געווען דער פאָטער פון אַלע וואָס האַלטן אַ האַרף און אַ
פלייט. 22 און צִלָה, זי אויך האָט געבאָרן תּוּבַל־קַיִנען, דעם
אויסשלייפער פון אַלערליי קופּער־ און אייזנגעצייג; און די
שוועסטער פון תּוּבַל־קַיִנען איז געווען נַעֲמָה.
23 און לֶמֶך האָט געזאָגט צו זיינע ווייבער:

[א] וואָגלעניש. [ב] אין טעקסט: מחייאל.

עָדָה און צִלָה, הערט מיין קָול,
ווייבער פון לֶמֶכן, פאַרנעמט מיין וואָרט;
וואָרום איך הרגע אַ מאַן פאַר מיין וווּנד,
און אַ אינגל פאַר מיין בייל;
[24] ווייל זיבנפאַך ווערט גענומען פאַר קַיִנען נקמה,
פאַר לֶמֶכן אָבער זיבן און זיבעציק.

[25] און אָדָם האָט ווידער דערקענט זיין ווייב, און זי האָט
געבאָרן אַ זון, און האָט גערופן זיין נאָמען שֵת, ווייל: „גאָט האָט
מיר באַשערט[א] אַן אַנדער זאָמען אָנשטאָט הֶבלען, אַז קַיִן האָט
אים געהרגעט". [26] און ביי שֵתן, ביי אים אויך איז געבאָרן געוואָרן
אַ זון, און ער האָט גערופן זיין נאָמען אֱנוֹש. דענסמאָל האָט
מען אָנגעהויבן רופן צו דעם נאָמען יהוה.

ה [1] דאָס איז דאָס בוך פון די געבורטן פון אָדָמען: ווען גאָט
האָט באַשאַפן דעם מענטשן, האָט ער אים אין דער
גלייכעניש פון גאָט געמאַכט; [2] אַ זָכר און אַ נקבה האָט ער זיי
באַשאַפן, און ער האָט זיי געבענטשט, און האָט גערופן זייער
נאָמען מענטש, אין דעם טאָג וואָס זיי זיינען באַשאַפן געוואָרן. [3] און
אָדָם האָט געלעבט הונדערט און דרייסיק יאָר, און האָט געבאָרן
אַ זון אין זיין גלייכעניש, אַזוי ווי זיין געשטאַלט, און האָט
גערופן זיין נאָמען שֵת. [4] און די טעג פון אָדָמען נאָכדעם ווי
ער האָט געבאָרן שֵתן, זיינען געווען אַכט הונדערט יאָר; און
ער האָט געבאָרן זין און טעכטער. [5] און אַלע טעג וואָס אָדָם
האָט געלעבט, זיינען געווען ניין הונדערט יאָר און דרייסיק
יאָר; און ער איז געשטאָרבן.

[6] און שֵת האָט געלעבט הונדערט יאָר און פינף יאָר, און
האָט געבאָרן אֱנוֹשן. [7] און שֵת האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער
האָט געבאָרן אֱנוֹשן, אַכט הונדערט יאָר און זיבן יאָר; און ער

[א] שֵת.

האָט געבאָרן זין און טעכטער. 8און אַלע טעג פון שֵתן זיינען
געווען ניין הונדערט יאָר און צוועלף יאָר; און ער איז געשטאָרבן.

9און אֱנוֹש האָט געלעבט ניינציק יאָר, און האָט געבאָרן
קֵינָנען. 10און אֱנוֹש האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן
קֵינָנען, אַכט הונדערט יאָר און פופצן יאָר; און ער האָט געבאָרן
זין און טעכטער. 11און אַלע טעג פון אֱנוֹשן זיינען געווען ניין
הונדערט יאָר און פינף יאָר; און ער איז געשטאָרבן.

12און קֵינָן האָט געלעבט זיבעציק יאָר, און האָט געבאָרן
מַהֲלַלְאֵלן. 13און קֵינָן האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט
געבאָרן מַהֲלַלְאֵלן, אַכט הונדערט יאָר און פערציק יאָר; און ער
האָט געבאָרן זין און טעכטער. 14און אַלע טעג פון קֵינָנען זיינען
געווען ניין הונדערט יאָר און צען יאָר; און ער איז געשטאָרבן.

15און מַהֲלַלְאֵל האָט געלעבט פינף און זעכציק יאָר, און
האָט געבאָרן יֶרֶדן. 16און מַהֲלַלְאֵל האָט געלעבט נאָכדעם ווי
ער האָט געבאָרן יֶרֶדן, אַכט הונדערט יאָר און דרייסיק יאָר;
און ער האָט געבאָרן זין און טעכטער. 17און אַלע טעג פון
מַהֲלַלְאֵלן זיינען געווען אַכט הונדערט יאָר און פינף און ניינציק
יאָר; און ער איז געשטאָרבן.

18און יֶרֶד האָט געלעבט הונדערט יאָר און צוויי און זעכציק
יאָר, און האָט געבאָרן חֲנוֹכן. 19און יֶרֶד האָט געלעבט נאָכדעם
ווי ער האָט געבאָרן חֲנוֹכן, אַכט הונדערט יאָר; און ער האָט
געבאָרן זין און טעכטער. 20און אַלע טעג פון יֶרֶדן זיינען געווען
ניין הונדערט יאָר און צוויי און זעכציק יאָר; און ער איז
געשטאָרבן.

21און חֲנוֹך האָט געלעבט פינף און זעכציק יאָר, און האָט
געבאָרן מתושֶלַחן. 22און חֲנוֹך איז געגאַנגען מיט גאָט נאָכדעם
ווי ער האָט געבאָרן מתושֶלחן, דריי הונדערט יאָר; און ער האָט
געבאָרן זין און טעכטער. 23און אַלע טעג פון חֲנוֹכן זיינען געווען

דרײַ הונדערט יאָר און פֿינף און זעכציק יאָר. 24און חנוך איז
געגאַנגען מיט גאָט; און ער איז ניט געוואָרן, וואָרום גאָט האָט
אים צוגענומען.
25און מתושלח האָט געלעבט הונדערט יאָר און זיבן און
אַכציק יאָר, און האָט געבאָרן לֶמֶכן. 26און מתושלח האָט
געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן לֶמֶכן, זיבן הונדערט יאָר
און צוויי און אַכציק יאָר; און ער האָט געבאָרן זין און טעכטער.
27און אַלע טעג פֿון מתושלחן זײַנען געווען נײַן הונדערט יאָר
און נײַן און זעכציק יאָר; און ער איז געשטאָרבן.
28און לֶמֶך האָט געלעבט הונדערט יאָר און צוויי און אַכציק
יאָר, און האָט געבאָרן אַ זון. 29און ער האָט גערופֿן זײַן נאָמען נח,
אַזוי צו זאָגן: דער דאָזיקער וועט אונדז זײַן אַ נחמה פֿאַר אונדזער
אַרבעט, און פֿאַר דער מאַטערניש פֿון אונדזערע הענט, פֿון וועגן
דער ערד וואָס גאָט האָט זי פֿאַרשאָלטן. 30און לֶמֶך האָט
געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן נחן, פֿינף הונדערט יאָר
און פֿינף און נײַנציק יאָר; און ער האָט געבאָרן זין און טעכטער.
31און אַלע טעג פֿון לֶמֶכן זײַנען געווען זיבן הונדערט יאָר און
זיבן און זיבעציק יאָר; און ער איז געשטאָרבן.
32און אַז נח איז געוואָרן פֿינף הונדערט יאָר אַלט, האָט
נח געבאָרן שֵׁמען, חָמען, און יֶפֶתן.

ו 1און עס איז געווען, אַז די מענטשן האָבן זיך אָנגעהויבן
מערן אויפֿן געזיכט פֿון דער ערד, און בײַ זיי זײַנען
געבאָרן געוואָרן טעכטער, 2האָבן די זין פֿון גאָט[א] געזען די
טעכטער פֿון מענטשן אַז זיי זײַנען שיין, און זיי האָבן זיך
גענומען ווײַבער וועמעדנאָר זיי האָבן אויסדערוויילט. 3האָט
גאָט געזאָגט: מײַן גייסט זאָל ניט בלײַבן אין דעם מענטשן
אויף אייביק, וואָרום ער איז פֿאָרט פֿלייש; נאָר זײַנע טעג
זאָלן זײַן הונדערט און צוואַנציק יאָר.

[א] די מלאָכים.

[4]די נפֿילים זיינען געווען אויף דער ערד אין יענע טעג—
און אויך דערנאָך—ווען די זין פֿון גאָט פֿלעגן קומען צו די
טעכטער פֿון מענטשן, און זיי פֿלעגן געבערן פֿון זיי; דאָס
זיינען די גיבורים וואָס פֿון פֿאַרצייטן, מענער מיט אַ נאָמען.
[5]און גאָט האָט געזען אַז דאָס בייז פֿון דעם מענטשן איז
גרויס אויף דער ערד, און די גאַנצע טראַכטונג פֿון די מחשבות
פֿון זיין האַרצן איז רק צום בייזן אַ גאַנצן טאָג. [6]און גאָט האָט
חרטה געהאַט וואָס ער האָט געמאַכט דעם מענטשן אויף דער
ערד, און ער איז געווען באַקומערט אין זיין האַרצן. [7]און גאָט
האָט געזאָגט: איך וועל אָפּמעקן דעם מענטשן וואָס איך האָב
באַשאַפֿן, פֿון דעם געזיכט פֿון דער ערד; פֿון אַ מענטשן ביז
אַ בהמה, ביז אַ שרץ, און ביז אַ פֿויגל פֿון הימל; וואָרום איך
האָב חרטה וואָס איך האָב זיי געמאַכט. [8]אָבער נח האָט
געפֿונען לייטזעליקייט אין די אויגן פֿון גאָט.

נחַ

[9]דאָס איז די געשיכטע פֿון נחן. נח איז געווען אַ גערעכטער,
ערלאַכער מאַן אין זיין דור; מיט גאָט איז געגאַנגען נח.
[10]און נח האָט געבאָרן דריי זין: שם, חם, און יפֿת. [11]און די
ערד איז פֿאַרדאָרבן געוואָרן פֿאַר גאָט, און די ערד איז פֿול
געוואָרן מיט אומרעכט. [12]און גאָט האָט געזען די ערד, ערשט
זי איז פֿאַרדאָרבן, ווייל יעטוועדער לייב האָט פֿאַרדאָרבן זיין
וועג אויף דער ערד. [13]און גאָט האָט געזאָגט צו נחן: דער סוף
פֿון אַלע לייבער איז געקומען פֿאַר מיר, וואָרום די ערד איז
פֿול מיט אומרעכט דורך זיי; און זע, איך ברענג זיי אום מיט
דער ערד. [14]מאַך דיר אַ תבה פֿון פּימסנהאָלץ; אין קאַמערן
זאָלסטו מאַכן די תבה, און זאָלסט זי אויספּעכן פֿון אינעווייניק

און פון אויסנווייניק מיט פעך. 15 און אָט ווי דו זאָלסט זי מאַכן:
דריי הונדערט איילן די לענג פון דער תּבֿה, פופציק איילן
איר ברייט, און דרייסיק איילן איר הייך. 16 אַ גיבלדאַך זאָלסטו
מאַכן צו דער תּבֿה, און אויף אַן אייל [די ברייט] זאָלסטו
זי פאַרענדיקן פון אויבן; און דעם אַיינגאַנג פון דער תּבֿה
זאָלסטו מאַכן אין איר זייט; מיט אַן אונטערשטן, צווייטן, און
דריטן שטאָק זאָלסטו זי מאַכן. 17 און איך, זע, איך ברענג אַ
מבול וואַסער אויף דער ערד, אומצוברענגען יעטוועדער לייב
וואָס אין אים איז דאָ אַן אָטעם פון לעבן, פון אונטערן הימל;
אַלץ וואָס אויף דער ערד וועט אומקומען. 18 אָבער איך וועל
אויפשטעלן מיין בונד מיט דיר, און וועסט אַריינגיין אין דער
תּבֿה, דו און דיינע זין, און דיין ווייב, און דיינע זינס ווייבער,
מיט דיר. 19 און פון אַלץ וואָס לעבט, פון אַלע לייבער,
זאָלסטו אַריינברענגען צו צוויי פון איטלאַכן אין דער תּבֿה, אויף
צו דערהאַלטן ביים לעבן מיט דיר; אַ זָכר און אַ נקבֿה זאָלן
זיי זיין. 20 פון די פויגלען לויט זייערע מינים, און פון די בהמות
לויט זייערע מינים, פון אַלע שרצים פון דער ערד לויט זייערע
מינים, צו צוויי פון איטלאַכן זאָלן אַריינגיין צו דיר, אויף צו
דערהאַלטן ביים לעבן. 21 און דו נעם דיר פון יעטוועדער
עסנוואַרג וואָס ווערט געגעסן, און זאַמל איין צו דיר, כּדי עס
זאָל זיין פאַר דיר און פאַר זיי צום עסן.
22 און נח האָט אַזוי געטאָן; אַזוי ווי אַלץ וואָס גאָט האָט אים
באַפוילן, אַזוי האָט ער געטאָן.

ז 1 און גאָט האָט געזאָגט צו נחן: גיי אַריין דו און דיין גאַנץ
הויזגעזינט אין דער תּבֿה, וואָרום דיך האָב איך געזען
גערעכט פאַר מיר אין דעמדאָזיקן דָור. 2 פון אַלע ריינע
בהמות זאָלסטו דיר נעמען צו זיבן און זיבן, איטלאַכס מיט זיין
פּאָר; און פון די בהמות וואָס זיי זיינען ניט ריין, צו צוויי, איטלאַכס

מיט זיין פּאָר. 3אויך פון די פויגלען פון הימל צו זיבן און זיבן,
אַן ער און אַ זי, כּדי צו דערהאַלטן זאָמען אויפן געזיכט פון
דער גאַנצער ערד. 4וואָרום אין זיבן טעג אַרום, מאַך איך
רעגענען אויף דער ערד פערציק טעג און פערציק נעכט,
און איך וועל אָפּמעקן דעם גאַנצן באַשטאַנד וואָס איך האָב
געמאַכט, פון דעם געזיכט פון דער ערד.
5און נח האָט געטאָן אַזוי ווי אַלץ וואָס גאָט האָט אים
באַפוילן.
6און נח איז געווען זעקס הונדערט יאָר אַלט, ווען דער מבול
איז געווען אויף דער ערד. 7און נח, און זיינע זין, און זיין
ווייב, און זיינע זינס ווייבער, מיט אים, זיינען אַריינגעגאַנגען
אין דער תּבֿה, פון וועגן דעם וואַסער פון מבול. 8פון
די ריינע בהמות, און פון די בהמות וואָס זיינען ניט ריין, און
פון די פויגלען און אַלץ וואָס קריכט אויף דער ערד, 9זיינען
צו צוויי צו צוויי אַריינגעגאַנגען צו נחן אין דער תּבֿה, אַ זכר
און אַ נקבֿה, אַזוי ווי גאָט האָט באַפוילן נחן.
10און עס איז געווען צו זיבן טעג, אַזוי איז דאָס וואַסער פון
מבול געווען אויף דער ערד. 11אין דעם זעקס הונדערטסטן יאָר
פון נחס לעבן, אין צווייטן חודש, אין זיבעצנטן טאָג פון חודש,
אין דעמדאָזיקן טאָג האָבן אויסגעבראָכן אַלע קוואַלן פון גרויסן
תּהום, און די פענצטער פון הימל האָבן זיך געעפנט. 12און
דער רעגן איז געווען אויף דער ערד פערציק טעג און פערציק
נעכט.
13אין דעמדאָזיקן אייגענעם טאָג זיינען אַריינגעגאַנגען נח,
און שם, און חם, און יפת, נחס זין, און נחס ווייב, און די דריי
ווייבער פון זיינע זין מיט זיי, אין דער תּבֿה; 14זיי, און אַלע חיות
לויט זייערע מינים, און אַלע בהמות לויט זייערע מינים, און
אַלע שרצים וואָס קריכן אויף דער ערד לויט זייערע מינים,

און אַלע עופֿות לויט זייערע מינים, אַלע פֿויגלען פֿון אַלערליי
פֿליגלען. [15]און זיי זײַנען אַרײַנגעגאַנגען צו נחן אין דער תּבֿה,
צו צוויי, צו צוויי פֿון אַלע לײַבער וואָס אין זיי איז דאָ אַן
אָטעם פֿון לעבן. [16]און די וואָס זײַנען אַרײַנגעגאַנגען, זײַנען
אַרײַנגעגאַנגען אַ זכר און אַ נקבֿה פֿון אַלע לײַבער, אַזוי ווי גאָט
האָט אים באַפֿוילן; און גאָט האָט פֿאַרשלאָסן הינטער אים.
[17]און דער מבול איז געווען פֿערציק טעג אויף דער ערד,
און די וואַסערן האָבן זיך געמערט, און זיי האָבן געטראָגן די
תּבֿה, און זי האָט זיך אויפֿגעהויבן איבער דער ערד. [18]און
די וואַסערן האָבן זיך געשטאַרקט, און האָבן זיך זייער געמערט
אויף דער ערד, און די תּבֿה איז געגאַנגען אויף דער אויבער־
פֿלעך פֿון די וואַסערן. [19]און די וואַסערן האָבן זיך זייער זייער
געשטאַרקט אויף דער ערד; און עס זײַנען פֿאַרדעקט געוואָרן
אַלע הויכע בערג וואָס אונטערן גאַנצן הימל. [20]פֿופֿצן איילן
אַריבער האָבן זיך די וואַסערן געשטאַרקט, און די בערג זײַנען
פֿאַרדעקט געוואָרן. [21]און עס איז אומגעקומען יעטוועדער
לײַב וואָס באַוועגט זיך אויף דער ערד, סיי אַ פֿויגל, סיי אַ
בהמה, סיי אַ חיה, סיי יעטוועדער שרץ וואָס קריכט אויף
דער ערד, און יעטוועדער מענטש; [22]אַלץ וואָס אין זײַנע
נאָזלעכער איז געווען אַ הויך פֿון אַ לעבעדיקן אָטעם, אַלץ
וואָס אויף דער יבשה, איז געשטאָרבן. [23]און ער האָט אָפּגעמעקט
דעם גאַנצן באַשטאַנד וואָס אויפֿן געזיכט פֿון דער ערד, פֿון
אַ מענטשן ביז אַ בהמה, ביז אַ שרץ, און ביז אַ פֿויגל פֿון הימל;
און זיי זײַנען אָפּגעמעקט געוואָרן פֿון דער ערד, און נאָר נח
איז געבליבן, און די וואָס מיט אים אין דער תּבֿה. [24]און די
וואַסערן האָבן זיך געשטאַרקט אויף דער ערד הונדערט און
פֿופֿציק טעג.

ח [1]און גאָט האָט געדאַכט אָן נחן, און אָן אַלע חיות, און אָן
אַלע בהמות, וואָס מיט אים אין דער תבה, און גאָט האָט
געמאַכט אַריבערגיין אַ ווינט אויף דער ערד, און די וואַסערן
האָבן זיך איינגעשטילט. [2]און עס זיינען פאַרשטאָפּט געוואָרן
די קוואַלן פון תהום, און די פענצטער פון הימל; און דער רעגן
פון הימל איז פאַרהאַלטן געוואָרן. [3]און די וואַסערן האָבן
געהאַלטן אין איין אָפּטרעטן פון דער ערד; און די וואַסערן
זיינען געמינערט געוואָרן צום סוף פון הונדערט און פופציק
טעג. [4]און די תבה האָט גערוט אין זיבעטן חודש, אין זיבעצנטן
טאָג פון חודש, אויף די בערג פון אַררט. [5]און די וואַסערן
האָבן געהאַלטן אין איין געמינערט ווערן ביזן צענטן חודש;
אין צענטן חודש, אין ערשטן טאָג פון חודש, האָבן זיך באַוויזן
די שפּיצן פון די בערג.

[6]און עס איז געווען צום סוף פון פערציק טעג, האָט נח
געעפנט דעם פענצטער פון דער תבה וואָס ער האָט געמאַכט.
[7]און ער האָט אַרויסגעשיקט דעם ראָב, און ער איז אַרויס הין
און צוריק, ביז דאָס וואַסער איז אָפּגעטריקנט געוואָרן פון דעם
געזיכט פון דער ערד. [8]האָט ער אַרויסגעשיקט פון זיך די
טויב, צו זען אויב דאָס וואַסער איז אָפּגעפאַלן פון דעם געזיכט
פון דער ערד. [9]אָבער די טויב האָט ניט געפונען קיין אָפּרו פאַר
איר פוסטריט, און זי האָט זיך אומגעקערט צו אים אין דער תבה,
ווייל וואַסער איז געווען אויפן געזיכט פון דער גאַנצער ערד.
האָט ער אויסגעשטרעקט זיין האַנט, און האָט זי גענומען און זי
אַריינגעבראַכט צו זיך אין דער תבה. [10]און ער האָט אָפּגעוואַרט
נאָך אַנדערע זיבן טעג, און האָט ווידער אַרויסגעשיקט די טויב
פון דער תבה. [11]און די טויב איז געקומען אין אָוונטצייט,
ערשט אַן אָפּגעריסן איילבערטבלאַט איז אין איר מויל, און
נח האָט געוווּסט אַז דאָס וואַסער איז אָפּגעפאַלן פון דער ערד.

[12]האָט ער אָפּגעוואַרט נאָך אַנדערע זיבן טעג, און האָט אַרויס־
געשיקט די טויב, און זי האָט זיך מער ניט אומגעקערט צו אים
ווידער.
[13]און עס איז געווען אין דעם זעקס הונדערט און ערשטן
יאָר, אין ערשטן חודש, אין ערשטן טאָג פֿון חודש, איז אָפּ־
געטריקנט געוואָרן דאָס וואַסער פֿון דער ערד, און נח האָט
אַראָפּגענומען דעם דעק פֿון דער תּבֿה, און האָט אַ קוק געטאָן,
ערשט דאָס געזיכט פֿון דער ערד איז טרוקן. [14]און אין צווייטן
חודש, אין זיבן און צוואַנציקסטן טאָג פֿון חודש, איז אויס־
געטריקנט געוואָרן די ערד.
[15]און גאָט האָט גערעדט צו נחן, אַזוי צו זאָגן: [16]גיי אַרויס
פֿון דער תּבֿה, דו, און דיין ווייב, און דיינע זין, און די ווייבער
פֿון דיינע זין, מיט דיר. [17]יעטוועדער לעבעדיקע זאַך וואָס
מיט דיר, פֿון אַלע לייבער, סיי אַ פֿויגל, סיי אַ בהמה, סיי
יעטוועדער שרץ וואָס קריכט אויף דער ערד, ברענג אַרויס
מיט זיך, און זיי זאָלן זיך ווימלען אויף דער ערד, און זיך
פּרוכפּערן און מערן אויף דער ערד.
[18]איז אַרויסגעגאַנגען נח, און זיינע זין, און זיין ווייב, און
זיינע זינס ווייבער, מיט אים. [19]יעטוועדער חיה, יעטוועדער
שרץ, און יעטוועדער פֿויגל, אַלץ וואָס באַוועגט זיך אויף דער
ערד, לויט זייערע משפּחות, זיינען אַרויסגעגאַנגען פֿון דער
תּבֿה. [20]און נח האָט געבויט אַ מזבח צו גאָט, און ער האָט
גענומען פֿון אַלע ריינע בהמות, און פֿון אַלע ריינע פֿייגלען, און
האָט אויפֿגעבראַכט בראַנדאָפּפֿער אויפֿן מזבח. [21]און גאָט
האָט געשמעקט דעם געשמאַקן ריח, און גאָט האָט געזאָגט אין
זיין האַרצן: איך וועל מער ווידער ניט פֿאַרשילטן די ערד פֿון
וועגן דעם מענטשן; וואָרום די טראַכטונג פֿון דעם מענטשנס
האַרצן איז שלעכט פֿון זיין יוגנט אָן; און איך וועל מער ווידער

ניט דערשלאָגן אַלץ וואָס לעבט, אַזוי ווי איך האָב געטאָן.
22אַזוי לאַנג ווי די טעג פון דער ערד, זאָל זייאונג און שניט, און
קעלט און היץ, און זומער און ווינטער, און טאָג און נאַכט, ניט
אויפהערן.

ט 1און גאָט האָט געבענטשט נחן און זיינע זין, און האָט צו זיי
געזאָגט: פרוכפערט אײַך און מערט אײַך, און פילט אָן
די ערד. 2און אײַער מורא און אײַער שרעק זאָל זיין אויף
יעטוועדער חיה פון דער ערד, און אויף יעטוועדער פויגל פון
הימל, אויף אַלץ וואָס די ערד ווידמענט, און אויף אַלע פישן
פון ים; אין אײַער האַנט זיינען זיי איבערגעגעבן. 3אַלץ וואָס
באַוועגט זיך, וואָס לעבט, זאָל זיין פאַר אײַך צום עסן; אַזוי
ווי גרינע קרייטאַכץ האָב איך אײַך דאָס אַלץ געגעבן. 4נאָר
פלייש מיט זיין לעבן, זיין בלוט, זאָלט איר ניט עסן. 5און
פאַרוואָר, אײַער בלוט, פון אײַערע נפשות, וועל איך אויפ-
מאָנען; פון דער האַנט פון איטלאַכער חיה וועל איך עס אויפ-
מאָנען, און פון דער האַנט פון דעם מענטשן, פון דער האַנט
פון דעם מענטשן זיין ברודער, וועל איך אויפמאָנען דאָס לעבן
פון אַ מענטשן. 6דער וואָס פאַרגיסט דאָס בלוט פון אַ מענטשן,
זאָל דורך אַ מענטשן זיין בלוט פאַרגאָסן ווערן; וואָרום אין
דער געשטאַלט פון גאָט האָט ער געמאַכט דעם מענטשן. 7און
איר, פרוכפערט אײַך און מערט אײַך; ווידמענט אײַך אויף
דער ערד, און מערט אײַך אויף איר.

8און גאָט האָט געזאָגט צו נחן און צו זיינע זין מיט אים, אַזוי צו
זאָגן: 9און איך, זע, איך שטעל אויף מיין בונד מיט אײַך, און מיט
אײַער זאָמען נאָך אײַך, 10און מיט יעטוועדער לעבעדיקער
באַשעפעניש וואָס מיט אײַך, סיי אַ פויגל, סיי אַ בהמה, סיי
יעטוועדער חיה פון דער ערד מיט אײַך, פון די אַלע וואָס
זיינען אַרויסגעגאַנגען פון דער תבה, אַלע לעבעדיקע זאַכן פון

דער ערד. 11און איך וועל אויפשטעלן מיין בונד מיט אַייך,
און עס וועלן מער ניט פאַרשניטן ווערן אַלע לייבער פון אַ
מבול־געוויסער, און עס וועט מער ניט זיין קיין מבול אומ־
צוברענגען די ערד. 12און גאָט האָט געזאָגט: דאָס איז דער צייכן
פון דעם בונד וואָס איך גיב צווישן מיר און צווישן אַייך, און
צווישן יעטוועדער לעבעדיקער באַשעפעניש וואָס מיט אַייך,
אויף אייביקע דורות: 13מיין בויגן האב איך אַריינגעטאָן אין
וואָלקן, און ער וועט זיין פאַר אַ צייכן פון בונד צווישן מיר און
צווישן דער ערד. 14און עס וועט זיין, ווען איך טו וואָלקענען אַ
וואָלקן אויף דער ערד, אַזוי וועט זיך באַווייזן דער בויגן אין דעם
וואָלקן, 15און איך וועל זיך דערמאָנען אָן מיין בונד וואָס צווישן
מיר און צווישן אַייך, און צווישן יעטוועדער לעבעדיקער
באַשעפעניש פון אַלע לייבער, און דאָס וואַסער וועט מער ניט
ווערן אַ מבול אומצוברענגען אַלע לייבער. 16און דער בויגן וועט
זיין אין דעם וואָלקן, און איך וועל קוקן אויף אים, כּדי זיך
צו דערמאָנען אָן דעם אייביקן בונד צווישן גאָט און צווישן
יעטוועדער לעבעדיקער באַשעפעניש פון אַלע לייבער וואָס
אויף דער ערד. 17און גאָט האָט געזאָגט צו נחן: דאָס איז דער
צייכן פון דעם בונד וואָס איך האָב אויפגעשטעלט צווישן מיר
און צווישן אַלע לייבער וואָס אויף דער ערד.

18און די זין פון נחן וואָס זיינען אַרויסגעגאַנגען פון דער
תבה, זיינען געווען שֵם, חָם, און יֶפֶת; און חָם, דאָס איז דער
פאָטער פון כּנַעַן. 19די דאָזיקע דריי זיינען געווען די זין פון
נחן, און פון זיי האָט זיך צעשפּרייט די גאַנצע ערד.

20און נח דער אַקערמאַן האָט גענומען און האָט געפלאַנצט
אַ ווייַנגאָרטן. 21און ער האָט געטרונקען פון דעם וויין, און
איז געוואָרן שיכּור און האָט זיך אָפּגעדעקט אין זיין געצעלט.
22האָט חָם דער פאָטער פון כּנַעַן געזען די נאַקעטקייט פון זיין

פּאָטער, און האָט דערציילט זיינע צוויי ברידער דרויסן.
23 האָבן שֵׁם און יֶפֶת גענומען אַ מאַנטל, און אַרויפגעטאָן אויף
זייערע ביידנס אַקסלען, און זיי זיינען געגאַנגען הינטערוויילאַכס,
און האָבן צוגעדעקט די נאַקעטקייט פון זייער פּאָטער, מיט
זייערע פּנימער אַהינטער, און זיי האָבן ניט געזען די נאַקעטקייט
פון זייער פּאָטער. 24 און נֹחַ האָט זיך אויסגעניכטערט פון זיין
ווײַן, און האָט געמערקט וואָס זיין אינגערער זון האָט אים געטאָן.
25 און ער האָט געזאָגט:

פאַרשאָלטן זאָל זיין כּנַעַן,
אַ קנעכט פון קנעכט זאָל ער זיין ביי זיינע ברידער.

26 און ער האָט געזאָגט:

געלויבט איז יהוה דער גאָט פון שֵׁם;
און כּנַעַן זאָל זיין אַ קנעכט ביי זיי.
27 דערברייטערן זאָל גאָט יֶפֶתן[א],
און ער זאָל רוען אין די געצעלטן פון שֵׁם;
און כּנַעַן זאָל זיין אַ קנעכט ביי זיי.

28 און נֹחַ האָט געלעבט נאָכן מבול דריי הונדערט יאָר און
פופציק יאָר. 29 און אַלע טעג פון נֹחַן זיינען געווען ניין
הונדערט יאָר און פופציק יאָר; און ער איז געשטאָרבן.

י 1 און דאָס זיינען די געבורטן פון נֹחס קינדער: שֵׁם, חָם, און
יֶפֶת; און ביי זיי זיינען געבאָרן געוואָרן זין נאָכן מבול.
2 די זין פון יֶפֶתן זיינען געווען: גּוֹמֶר, און מָגוֹג, און מָדַי, און
יָוָן, און תּוּבַל, און מֶשֶׁך, און תִּירָס. 3 און די זין פון גּוֹמֶרן:
אַשכּנַז, און ריפַת, און תּוֹגַרמָה. 4 און די זין פון יָוָנען: אֱלִישָׁה,
און תַּרשִׁיש, כִּתִּים, און דוֹדָנִים. 5 פון דידאָזיקע האָבן זיך
פאַנאַנדערגעשיידט די אינדזלען פון די פעלקער אין זייערע
לענדער, איטלאַכער לויט זיין לשון, לויט זייערע משפחות,
אין זייערע פעלקער.

[א] וואָרטשפּיל: יַפְתְּ—יֶפֶת.

6 און די זין פון חָמען זיינען געווען: כּוש, און מִצרַיִם, און
פּוט, און כּנַעַן. 7 און די זין פון כּושן: סבאָ, און חֲוִילָה, און
סַבתָּה, און רַעְמָה, און סַבתכאָ. און די זין פון רַעְמָהן: שבאָ
און דדָן. 8 און כּוש האָט געבאָרן נִמרודן. ער איז געווען דער
ערשטער מאַכטיקער אויף דער ערד. 9 ער איז געווען אַ
מאַכטיקער יעגער פאַר גאָט; דרום ווערט געזאָגט: אַזוי ווי
נִמרוד, אַ מאַכטיקער יעגער פאַר גאָט. 10 און דער אָנהייב פון
זיין קיניגרייך איז געווען בָּבל, און אֶרֶך, און אַכַּד, און כַּלנֵה,
אין לאַנד שִׁנעָר. 11 פון יענעם לאַנד איז ער אַרויסגעגאַנגען
קיין אַשור, און האָט געבויט נינוֵה, און רחובות־עִיר, און כֶּלַח,
12 און רֶסֶן, צווישן נינוֵה און צווישן כֶּלַח, דאָס איז די גרויסע
שטאָט. 13 און מִצרַיִם האָט געבאָרן לודים, און עֲנָמים, און
לְהָבים, און נַפתּוחים, 14 און פַּתרוסים, און כַּסלוחים—פון
וואַנען די פּלִשתּים זיינען אַרויסגעקומען—און כַּפתּורים.
15 און כּנַעַן האָט געבאָרן צידון זיין בּכור, און חֵתן, 16 און
דעם יבוסי, און דעם אֶמורי, און דעם גִרגָשי, 17 און דעם חִוִי,
און דעם עַרקי, און דעם סיני, 18 און דעם אַרוָדי, און דעם צמָרי,
און דעם חֲמָתי; און דערנאָך האָבן זיך צעשפּרייט די משפּחות
פון דעם כּנַעֲני. 19 און דער געמאַרק פון דעם כּנַעֲני איז געווען
פון צידון, ווי דו גייסט קיין גרָר, ביז עַזָה; ווי דו גייסט קיין
סדום, און עֲמורה, און אַדמָה, און צבוֹיִם, ביז לֶשַע. 20 דאָס
זיינען די קינדער פון חָם לויט זייערע משפּחות, לויט זייערע
לשונות, אין זייערע לענדער, אין זייערע פעלקער.
21 און ביי שֵם, דעם פאָטער פון אַלע קינדער פון עֵבֶר, דעם
עלטערן ברודער פון יֶפֶתן, אויך ביי אים זיינען געבאָרן
געוואָרן קינדער. 22 די זין פון שֵמען זיינען געווען: עֵילָם, און
אַשור, און אַרפַּכשַד, און לוד, און אֲרָם. 23 און די זין פון
אֲרָמען: עוץ, און חול, און גֶתֶר, און מַש. 24 און אַרפַּכשַד האָט

געבּאָרן שֶׁלַחן, און שֶׁלַח האָט געבּאָרן עֵבֶרן. 25און בּיי עֵבֶרן
זיינען געבּאָרן געוואָרן צוויי זין; דער נאָמען פון איינעם איז
געווען פֶּלֶג[א], ווייל אין זיינע טעג איז צעטיילט געוואָרן די ערד;
און דער נאָמען פון זיין בּרודער איז געווען יָקטָן. 26און יָקטָן
האָט געבּאָרן אַלמוֹדָדן, און שֶׁלֶפן, און חֲצַרמָוֶתן, און יֶרַחן,
27און הֲדוֹרָמען, און אוּזָלן, און דִקלָהן, 28און עוֹבָלן, און
אֲבִימָאֵלן, און שבאָן, 29און אוֹפירן, און חֲוִילָהן, און יוֹבָבן. די
אַלע זיינען געווען יָקטָנס זין. 30און זייער וווינאָרט איז געווען
פון מֵשָׁא, ווי דו קומסט קיין סְפָר, בּיזן בּאַרג פון מזרח. 31דאָס
זיינען די זין פון שֵׁמען לויט זייערע משפּחות, לויט זייערע
לשונות, אין זייערע לענדער, לויט זייערע פעלקער.

32דאָס זיינען די משפּחות פון נֹחס זין לויט זייערע געבּורטן,
אין זייערע פעלקער; און פון די דאָזיקע האָבּן זיך פאַנאַנדער־
געשיידט די פעלקער אויף דער ערד נאָכן מבּול.

יא 1און די גאַנצע ערד איז געווען איין שפּראַך און איינע
ווערטער. 2און עס איז געווען, אַז זיי האָבּן געצויגן אין
מזרח, האָבּן זיי געפונען אַ פלוין אין לאַנד שִׁנעָר, און האָבּן זיך
דאָרטן בּאַזעצט. 3און זיי האָבּן געזאָגט איינער צום אַנדערן:
קומט לאָמיר מאַכן ציגל און אויסבּרענען אין אַ בּרענעריי.
און די ציגל איז זיי געווען פאַר שטיין, און ליים איז זיי געווען
פאַר וואַפּנע. 4און זיי האָבּן געזאָגט: קומט לאָמיר אונדז בּויען
אַ שטאָט, און אַ טורעם מיט זיין שפּיץ אין הימל, און לאָמיר
אונדז מאַכן אַ נאָמען, כּדי מיר זאָלן ניט צעשפּרייט ווערן איבּן
געזיכט פון דער גאַנצער ערד. 5האָט גאָט אַראָפּגענידערט
צו זען די שטאָט און דעם טורעם, וואָס די מענטשנקינדער האָבּן
געבּויט. 6און גאָט האָט געזאָגט: זע, זיי זיינען איין פאָלק, און
איין שפּראַך איז בּיי זיי אַלעמען, און דאָס איז ערשט אַן אָנהייב
פון זייער טאָן, און אַצונד וועט פון זיי ניט פאַרמיטן ווערן אַלץ

א צעטיילונג.

וואָס זיי טראַכטן צו טאָן. [7]קומט לאָמיר אַראָפּנידערן, און
צעמישן דאָרטן זייער שפּראַך, אַז זיי זאָלן ניט פאַרשטיין איינער
דעם אַנדערנס שפּראַך. [8]און גאָט האָט זיי צעשפּרייט פון
דאָרטן אויפן געזיכט פון דער גאַנצער ערד, און זיי האָבן אויפ־
געהערט בויען די שטאָט. [9]דרום האָט מען גערופן איר נאָמען
בָּבֶל, ווייל דאָרטן האָט גאָט צעמישט[א] די שפּראַך פון דער
גאַנצער ערד, און פון דאָרטן האָט זיי גאָט צעשפּרייט אויפן
געזיכט פון דער גאַנצער ערד.

[10]דאָס זיינען די געבורטן פון שֵׁמען: צו הונדערט יאָר האָט
שֵׁם געבאָרן אַרפַּכשַׁדן, צוויי יאָר נאָכן מבול. [11]און שֵׁם האָט
געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן אַרפַּכשַׁדן, פינף הונדערט
יאָר; און ער האָט געבאָרן זין און טעכטער.

[12]און אַרפַּכשַׁד האָט געלעבט פינף און דרייסיק יאָר, און
האָט געבאָרן שֶׁלַחן. [13]און אַרפַּכשַׁד האָט געלעבט נאָכדעם
ווי ער האָט געבאָרן שֶׁלַחן, פיר הונדערט יאָר און דריי יאָר;
און ער האָט געבאָרן זין און טעכטער.

[14]און שֶׁלַח האָט געלעבט דרייסיק יאָר, און האָט געבאָרן
עֵבֶרן. [15]און שֶׁלַח האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן
עֵבֶרן, פיר הונדערט יאָר און דריי יאָר; און ער האָט געבאָרן
זין און טעכטער.

[16]און עֵבֶר האָט געלעבט פיר און דרייסיק יאָר, און האָט
געבאָרן פֶּלֶגן. [17]און עֵבֶר האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט
געבאָרן פֶּלֶגן, פיר הונדערט יאָר און דרייסיק יאָר; און ער
האָט געבאָרן זין און טעכטער.

[18]און פֶּלֶג האָט געלעבט דרייסיק יאָר, און האָט געבאָרן
רְעוּן. [19]און פֶּלֶג האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן
רְעוּן, צוויי הונדערט יאָר און ניין יאָר; און ער האָט געבאָרן זין
און טעכטער.

[א] בָּלַל.

[20]און רְעו האָט געלעבט צוויי און דרייסיק יאָר, און האָט
געבאָרן שׂרוגן. [21]און רְעו האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט
געבאָרן שׂרוגן, צוויי הונדערט יאָר און זיבן יאָר; און ער האָט
געבאָרן זין און טעכטער.
[22]און שׂרוג האָט געלעבט דרייסיק יאָר, און האָט געבאָרן
נָחורן. [23]און שׂרוג האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט געבאָרן
נָחורן, צוויי הונדערט יאָר; און ער האָט געבאָרן זין און
טעכטער.
[24]און נָחור האָט געלעבט ניין און צוואַנציק יאָר, און האָט
געבאָרן תֶּרחן. [25]און נחור האָט געלעבט נאָכדעם ווי ער האָט
געבאָרן תֶּרחן, הונדערט יאָר און ניינצן יאָר; און ער האָט
געבאָרן זין און טעכטער.
[26]און תֶּרח האָט געלעבט זיבעציק יאָר, און האָט געבאָרן
אַברמען, נָחורען, און הָרָנען.
[27]און דאָס זיינען די געבורטן פון תֶּרחן: תֶּרח האָט געבאָרן
אַברמען, נָחורען, און הָרָנען; און הָרָן האָט געבאָרן לוטן. [28]און
הָרָן איז געשטאָרבן ביים לעבן פון זיין פאָטער תֶּרחן, אין לאַנד
פון זיין געבורט, אין אור־כַּשׂדים. [29]און אַברם און נָחור האָבן
זיך גענומען ווייבער; דער נאָמען פון אַברמס ווייב איז געווען
שָׂרַי, און דער נאָמען פון נָחורס ווייב איז געווען מִלכָּה, די
טאָכטער פון הָרָן, דעם פאָטער פון מִלכָּהן און דעם פאָטער
פון יִסכָּהן. [30]און שָׂרַי איז געווען אַן עקרה, זי האָט ניט געהאַט
קיין קינדער.
[31]און תֶּרח האָט גענומען זיין זון אַברמען, און זיין אייניקל
לוט, דער זון פון הָרָנען, און זיין שנור שָׂרַי, די ווייב פון זיין זון
אַברמען, און זיי זיינען אַרויסגעגאַנגען מיט זיי פון אור־כַּשׂדים,
צו גיין קיין לאַנד כּנַען. און זיי זיינען געקומען ביז חָרָן, און
האָבן זיך דאָרטן באַזעצט.

32 און די טעג פון תּרחן זיינען געווען צוויי הונדערט יאָר
און פינף יאָר. און תּרח איז געשטאָרבן אין חרן.

לך־לך

יב 1 און גאָט האָט געזאָגט צו אַברמען: גיי דיר אַוועק פון
דיין לאַנד, און פון דיין אָפּשטאַם, און פון דיין פאָטערס
הויז, צו דעם לאַנד וואָס איך וועל דיר ווייזן. 2 און איך וועל
דיך מאַכן פאַר אַ גרויס פאָלק, און איך וועל דיך בענטשן, און
גרייסן דיין נאָמען, און וועסט זיין אַ בענטשונג. 3 און איך וועל
בענטשן די וואָס בענטשן דיך, און דעם וואָס פלוכט דיך וועל
איך פאַרשילטן; און מיט דיר וועלן זיך בענטשן אַלע משפחות
פון דער ערד.

4 און אַברם איז געגאַנגען אַזוי ווי גאָט האָט צו אים גערעדט;
און לוט איז מיטגעגאַנגען מיט אים. און אַברם איז געווען אַ
מאַן פון פינף און זיבעציק יאָר ביי זיין אַרויסגיין פון חרן. 5 און
אַברם האָט גענומען זיין ווייב שׂרין, און זיין ברודערס זון לוטן,
און זייער גאַנצן פאַרמעג וואָס זיי האָבן אָנגעקליבן, און די
נפשות וואָס זיי האָבן זיך אָנגעשאַפט אין חרן, און זיי זיינען
אַרויסגעגאַנגען צו גיין קיין לאַנד כּנען; און זיי זיינען געקומען
קיין לאַנד כּנען. 6 און אַברם איז דורכגעגאַנגען דורכן לאַנד
ביז דעם אָרט פון שכם, ביז דעם אייכנבוים מורה. און דער
כּנעני איז דענסמאָל געווען אין לאַנד.

7 און יהוה האָט זיך באַוויזן צו אַברמען, און האָט געזאָגט: צו
דיין זאָמען וועל איך געבן דאָסדאָזיקע לאַנד. און ער האָט
דאָרטן געבויט אַ מזבח צו יהוה וואָס האָט זיך באַוויזן צו אים.

8 און ער האָט זיך איבערגעטראָגן פון דאָרטן צום באַרג,
אין מזרח פון בית־אל; און ער האָט אויפגעשטעלט זיין געצעלט

מיט בֵּית־אֵל פון מערב, און עַי פון מזרח; און ער האָט דאָרטן
געבויט אַ מזבח צו יהוה, און האָט גערופן צו דעם נאָמען יהוה.
9 און אַברם האָט געצויגן, ציִענדיק אַלץ ווייטער צו דָרום.
10 איז געוואָרן אַ הונגער אין לאַנד, און אַברם האָט
גענידערט קיין מִצרַיִם, זיך דאָרטן אויפצוהאַלטן, וואָרום דער
הונגער איז געווען שווער אין לאַנד. 11 און עס איז געווען, ווי
ער איז געקומען נאָנט צו מִצרַיִם, אַזוי האָט ער געזאָגט צו זיין
ווייב שָׂרַין: זע, איך בעט דיך, איך ווייס אַז דו ביסט אַ פרוי
פון אַ שיינעם אויסזען. 12 איז, ווי די מִצרים וועלן דיך זען, אַזוי
וועלן זיי זאָגן: דאָס איז זיין ווייב; און זיי וועלן מיך הרגען, און
דיך וועלן זיי לאָזן לעבן. 13 זאָג, איך בעט דיך, דו ביסט מיינע
אַ שוועסטער, כדי מיר זאָל גוט זיין פון דיינעטוועגן, און מיין
נפש זאָל בלייבן לעבן צוליב דיר.
14 און עס איז געווען, ווי אַברם איז געקומען קיין מִצרַיִם,
אַזוי האָבן די מִצרים געזען די פרוי, אַז זי איז זייער שיין. 15 און
די האַרן פון פַּרעהן האָבן זי געזען, און האָבן זי פאַרלויבט פאַר
פַּרעהן, און די פרוי איז צוגענומען געוואָרן אין פַּרעהס הויז.
16 און אַברמען האָט ער באַגיטיקט פון אירעטוועגן; און ער האָט
געקריגן שאָף, און רינדער, און אייזלען, און קנעכט, און דינסטן,
און אייזעלינס, און קעמלען.
17 האָט גאָט געפּלאָגט פּרעהן און זיין הויזגעזינט מיט גרויסע
פּלאָגן פון וועגן שָׂרַי, אַברמס ווייב. 18 און פַּרעה האָט גערופן
אַברמען, און האָט צו אים געזאָגט: וואָס האָסטו דאָ געטאָן צו
מיר? פאַרוואָס האָסטו מיר ניט געזאָגט אַז זי איז דיין ווייב?
19 אַלמאַי האָסטו געזאָגט: „זי איז מיינע אַ שוועסטער“, און איך
האָב זי גענומען פאַר אַ ווייב? און אַצונד, אָט איז דיין ווייב,
נעם און גיי.
20 און פַּרעה האָט באַפוילן וועגן אים מענטשן, און זיי האָבן

אַרויסבאַלייט אים, און זיין ווייב, און אַלץ וואָס ער האָט
געהאַט.

יג 1 און אַברם איז אַרויפֿגעגאַנגען פֿון מִצרַיִם, ער און זיין
ווייב, און אַלץ וואָס ער האָט געהאַט, און לוט מיט אים,
קיין דָרום. 2 און אַברם איז געווען זייער רייך אין פֿי, אין זילבער,
און אין גאָלד. 3 און ער איז געגאַנגען אויף זיינע ציאונגען,
פֿון דָרום און ביז בֵית־אֵל, ביז דעם אָרט וואָס זיין געצעלט איז
דאָרטן געווען אין אָנהייב, צווישן בֵית־אֵל און צווישן עַי, 4 צו
דעם אָרט פֿון דעם מזבח וואָס ער האָט דאָרטן געמאַכט
צוערשט; און וואָס אַברם האָט דאָרטן גערופֿן צו דעם נאָמען
יהוה.

5 און אויך ביי לוטן, וואָס איז געגאַנגען מיט אַברמען, זיינען
געווען שאָף און רינדער און געצעלטן. 6 און דאָס לאַנד האָט
זיי ניט געקענט טראָגן, צו וווינען באַנאַנד; ווייל זייער פֿאַרמעג
איז געווען גרויס, און זיי האָבן ניט געקענט וווינען באַנאַנד.
7 און עס איז געווען אַ קריגעריי צווישן די פֿאַסטוכער פֿון אַברמס
פֿי און צווישן די פֿאַסטוכער פֿון לוטס פֿי. און דער כּנַעֲני און
דער פּרִזי זיינען דענסמאָל געזעסן אין לאַנד. 8 האָט אַברם געזאָגט
צו לוטן: זאָל, איך בעט דיך, ניט זיין קיין קריג צווישן מיר און
צווישן דיר, און צווישן מיינע פֿאַסטוכער און צווישן דיינע
פֿאַסטוכער; וואָרום מיר זיינען אייגענע מענטשן. 9 דאָס גאַנצע
לאַנד ליגט דאָך פֿאַר דיר; שייד זיך אָפּ פֿון מיר, איך בעט דיך,
ענטוועדער אויף לינקס, און איך וועל זיך נעמען רעכטס,
אָדער אויף רעכטס, און איך וועל זיך נעמען לינקס.

10 האָט לוט אויפֿגעהויבן זיינע אויגן, און האָט געזען די גאַנצע
געגנט פֿון יַרדן, אַז זי איז אין גאַנצן באַוועסערט—דאָס איז געווען
איידער גאָט האָט צעשטערט סדום און עֲמוֹרה—אַזוי ווי דער
גאָרטן פֿון גאָט, אַזוי ווי דאָס לאַנד מִצרַיִם, ביז דו קומסט קיין

צוֹער. 11און לוֹט האָט אויסגעקליבן פֿאַר זיך די גאַנצע געגנט
פֿון ירדן; און לוֹט האָט אַוועקגעצויגן קיין מזרח, און זיי האָבן
זיך אָפּגעשיידט איינער פֿון אַנדערן. 12אַברם האָט זיך
באַזעצט אין לאַנד כּנַען, און לוֹט האָט זיך באַזעצט אין די שטעט
פֿון דער [ירדן] געגנט; און ער האָט געהאַט געצעלטן ביז סדוֹם.
13און די מענטשן פֿון סדוֹם זיינען געווען זייער שלעכט און
זינדיק צוּ גאָט.

14און גאָט האָט געזאָגט צוּ אַברמען, נאָכדעם ווי לוֹט האָט
זיך אָפּגעשיידט פֿון אים: הייב אַקאָרשט אויף דיינע אויגן, און
קוק פֿון דעם אָרט ווּ דוּ ביסט, קיין צפֿון און קיין דָרום און
קיין מזרח און קיין מערב; 15וואָרום דאָס גאַנצע לאַנד וואָס דוּ
זעסט, וועל איך געבן צוּ דיר און צוּ דיין זאָמען אויף אייביק.
16און איך וועל מאַכן דיין זאָמען אַזוי ווי שטויב פֿון דער ערד,
אַז אויב עמיצער וועט קענען ציילן דעם שטויב פֿון דער ערד,
וועט אויך דיין זאָמען געציילט ווערן. 17שטיי אויף, גיי דוּרכן
לאַנד פֿאַר לענג און פֿאַר ברייט, וואָרום צוּ דיר וועל איך עס
געבן.

18און אַברם האָט איבערגעטראָגן זיין געצעלט, און ער
איז געקומען און האָט זיך באַזעצט ביי די אייכנבוימער פֿון
מַמרֵא, וואָס אין חֶברוֹן; און ער האָט דאָרטן געבויט אַ מזבח
צוּ יהוה.

יד 1און עס איז געווען אין די טעג פֿון אַמרָפֶל דעם מלך
פֿון שִנעָר, אַריוֹך דעם מלך פֿון אֶלָסָר, כּדָרלעוֹמֶר
דעם מלך פֿון עֵילָם, און תִּדעָל דעם מלך פֿון גוֹיִם, 2האָבן זיי
געמאַכט אַ מלחמה מיט בֶּרַע דעם מלך פֿון סדוֹם, און מיט
בִּרשַע דעם מלך פֿון עַמוֹרה, שִנאָב דעם מלך פֿון אַדמָה, און
שֶמאֵבֶר דעם מלך פֿון צבוֹיִם, און דעם מלך פֿון בֶּלַע, דאָס

איז צוֹעַר. 3די אַלע האָבּן זיך צונויפֿגעחברט אין טאָל שׂדים,
דאָס איז דער יַם־הַמֶלַח. 4צוועלף יאָר האָבּן זיי געדינט
כּדָרלָעוֹמֶרן, און אויפֿן דרײַצנטן יאָר האָבּן זיי ווידערשפּעניקט.
5און אויפֿן פֿערצנטן יאָר איז געקומען כּדָרלָעוֹמֶר און די
מלכים וואָס מיט אים, און זיי האָבּן געשלאָגן די רפָאִים אין
עַשתּרוֹת־קַרנַיִם, און די זוּזים אין הָם, און די אֵימים אין שָוֵה־
קִריָתַיִם, 6און די חוֹרים אויף זײער בּאַרג שֵׂעִיר, בּיז אֵיל־פָּארָן
וואָס בּײַם מדבּר. 7און זיי האָבּן זיך אומגעקערט, און זײַנען
געקומען קיין עֵין־מִשפָּט, דאָס איז קָדֵש, און האָבּן געשלאָגן
דאָס גאַנצע פֿעלד פֿון עַמָלֵק, און אויך דעם אֶמוֹרי וואָס איז
געזעסן אין חַצֲצוֹן־תָּמָר. 8איז אַרויסגעגאַנגען דער מלך פֿון
סדום, און דער מלך פֿון עַמוֹרה, און דער מלך פֿון אַדמָה,
און דער מלך פֿון צבוֹיִם, און דער מלך פֿון בֶּלַע, דאָס איז
צוֹעַר, און זיי האָבּן אָנגעריכט אַ מלחמה מיט זיי אין טאָל שׂדים—
9מיט כּדָרלָעוֹמֶר דעם מלך פֿון עֵילָם, און תִּדעָל דעם מלך פֿון
גוֹיִם, און אַמרָפֶל דעם מלך פֿון שִנעָר, און אַריוֹך דעם מלך פֿון
אֶלָסָר; די פֿיר מלכים אַקעגן די פֿינף. 10און דער טאָל שׂדים
איז געווען גריבּער אויף גריבּער מיט ליים, און ווי די מלכים
פֿון סדום און עַמוֹרה זײַנען אַנטלאָפֿן, אַזוי זײַנען זיי אַהין אַרײַנ־
געפֿאַלן; און די איבּערגעבּליבּענע זײַנען אַנטלאָפֿן צום בּאַרג.
11און יענע האָבּן צוגענומען דעם גאַנצן פֿאַרמעג פֿון סדום און
עַמוֹרה, און דאָס גאַנצע עסנוואַרג זײערס, און זײַנען אַוועק־
געגאַנגען. 12און זיי האָבּן צוגענומען לוט, דעם זון פֿון אַבּרמס
בּרודער, וואָס איז געזעסן אין סדום, און זײַן פֿאַרמעג, און זײַנען
אַוועקגעגאַנגען. 13איז געקומען אַן אַנטרונענער, און האָט
אָנגעזאָגט אַבּרם דעם עִבּרי; און ער האָט געוווינט בּײַ די
אײכנבּוימער פֿון מַמרֵא דעם אֶמוֹרי, דעם בּרודער פֿון אֶשכּוֹלן,
און דעם בּרודער פֿון עָנֵרן; און זיי זײַנען געווען בּונדסלײַט

פון אַברמען. [14]און ווי אַברם האָט געהערט אַז זיין אייגענער איז געפאַנגען געוואָרן, אַזוי האָט ער אַרויסגעפירט זיינע איינגעלערנטע, געבאָרענע אין זיין הויז, דריי הונדערט און אַכצן, און ער האָט נאָכגעיאָגט ביז דָן. [15]און ער האָט זיך צעטיילט אַקעגן זיי ביי נאַכט, ער און זיינע קנעכט, און ער האָט זיי געשלאָגן און זיי נאָכגעיאָגט ביז חוֹבָה וואָס לינקס פון דַמֶשֶׂק. [16]און ער האָט צוריקגעבראַכט דעם גאַנצן פאַרמעג, און אויך לוט זיין אייגענעם און זיין פאַרמעג האָט ער צוריקגעבראַכט, און אויך די ווייבער, און דאָס פאָלק.

[17]איז דער מלך פון סדום אים אַרויסגעגאַנגען אַנטקעגן, נאָכדעם ווי ער האָט זיך אומגעקערט פון שלאָגן כְּדָרלָעוֹמֶרן, און די מלכים וואָס מיט אים, אין טאָל שָוֵה, דאָס איז דעם מלכס טאָל. [18]און מַלכּי־צֶדֶק דער מלך פון שָלֵם האָט אַרויס־געטראָגן ברויט און וויין; און ער איז געווען אַ כֹּהן צו דעם העכסטן גאָט. [19]און ער האָט אים געבענטשט, און האָט געזאָגט: געבענטשט זאָל זיין אַברם פון דעם העכסטן גאָט, דעם באַשעפער פון הימל און ערד. [20]און געבענטשט זאָל זיין דער העכסטער גאָט וואָס האָט איבערגעענטפערט דיינע פיינט אין דיין האַנט.–און ער האָט אים געגעבן מעשׂר פון אַלצדינג.

[21]און דער מלך פון סדום האָט געזאָגט צו אַברמען: גיב מיר די נפשות, און דעם פאַרמעג נעם דיר. [22]האָט אַברם געזאָגט צו דעם מלך פון סדום: איך הייב אויף מיין האַנט צו יהוה דעם העכסטן גאָט, דעם באַשעפער פון הימל און ערד, [23]אויב אַ פאָדים אָדער אַ שוכבענדל! אָדער אויב איך וועל נעמען פון עפּעס וואָס איז דיינס! כּדי זאָלסט ניט זאָגן: איך האָב רייך געמאַכט אַברמען. [24]ניט מיר! נאָר וואָס די יונגען האָבן געגעסן, און דעם חלק פון די מענטשן וואָס זיינען געגאַנגען מיט מיר, עָנֵר, אֶשכּוֹל, און מַמרֵא; זיי מעגן נעמען זייער חלק.

טו 1נאָך דידאָזיקע געשעענישן איז דאָס וואָרט פון גאָט
געווען צו אַברמען אין אַ זעאונג, אַזוי צו זאָגן: זאָלסט
ניט מורא האָבן, אַברם, איך בין דיר אַ שילד; דיין שׂכר איז
זייער גרויס. 2האָט אַברם געזאָגט: גאָט דו האַר, וואָס קענסטו
מיר געבן, אַז איך גיי אַוועק אָן אַ קינד, און דער ווירטשאַפטער
פון מיין הויז איז דער דַמֶשֶׂקער אֱלִיעֶזֶר? 3און אַברם האָט
געזאָגט: זע, האָסט מיר קיין זאָמען ניט געגעבן, און אָט וועט
מיינער אַ הויזגעבאָרענער מיך ירשען. 4ערשט דאָס וואָרט
פון גאָט איז געווען צו אים, אַזוי צו זאָגן: ניט דערדאָזיקער וועט
דיך ירשען, נאָר דער וואָס וועט אַרויסגיין פון דיינע אינגעווייד,
ער וועט דיך ירשען. 5און ער האָט אים אַרויסגעפירט דרויסן,
און האָט געזאָגט: טו אַקאָרשט אַ קוק אויפן הימל, און צייל די
שטערן, אויב דו קענסט זיי איבערציילן. און ער האָט צו אים
געזאָגט: אַזוי וועט זיין דיין זאָמען.—6און ער האָט געגלויבט אין
גאָט, און ער האָט עס אים גערעכנט פאַר אַ גערעכטיקייט.
7און ער האָט צו אים געזאָגט: איך בין יהוה וואָס האָט דיך
אַרויסגעצויגן פון אור־כַּשׂדים, דיר צו געבן דאָסדאָזיקע לאַנד,
עס צו אַרבן. 8האָט ער געזאָגט: גאָט דו האַר, מיט וואָס וועל
איך וויסן אַז איך וועל עס אַרבן? 9האָט ער צו אים געזאָגט:
נעם מיר אַ דרייייאָריקע קו, און אַ דרייייאָריקע ציג, און אַ
דרייייאָריקן ווידער, און אַ טורטלטויב, און אַ יונגע טויב.
10האָט ער אים גענומען די אַלע, און האָט זיי איבערגעשניטן
אין מיטן, און אַוועקגעלייגט איין העלפט קעגן דער אַנדערער;
נאָר די פויגלען האָט ער ניט איבערגעשניטן. 11האָבן די רויב־
פויגלען אַראָפגענידערט אויף די פּגרים, אָבער אַברם האָט זיי
אָפּגעטריבן.

12און ווי די זון איז געווען ביים אונטערגיין, אַזוי איז אַ
טיפער שלאָף געפאַלן אויף אַברמען; ערשט אַן אימה, אַ גרויס

פינצטערניש, פאַלט אָן אויף אים. [13]און ער האָט געזאָגט צו
אַברמען: וויסן זאָלסטו וויסן זיין אַז דיינע קינדער וועלן זיין
פרעמדע אין אַ לאַנד וואָס ניט זייערס, און מע וועט זיי פאַר־
קנעכטן, און מע וועט זיי פּייניקן פיר הונדערט יאָר. [14]און
אויך דאָס פאָלק וועמען זיי וועלן דינען, וועל איך משפּטן;
און דערנאָך וועלן זיי אַרויסגיין מיט גרויס פאַרמעג. [15]דו
אָבער וועסט קומען צו דיינע עלטערן בשלום; אין אַ גוטער
עלטער וועסטו באַגראָבן ווערן. [16]און ערשט אין פירטן דור
וועלן זיי זיך אומקערן אַהער, וואָרום די זינד פון דעם אֶמורי
וועט ניט זיין פאַרפול ביז דענסמאָל.

[17]און עס איז געווען, ווי די זון איז אונטערגעגאַנגען, און
עס איז געוואָרן שטאָקפינצטער, ערשט אַן אויוון מיט רויך,
און אַ פלאַמפייער וואָס איז דורכגעגאַנגען צווישן דידאָזיקע
שטיקער. [18]אין יענעם טאָג האָט גאָט געשלאָסן אַ בונד מיט
אַברמען, אַזוי צו זאָגן: צו דיין זאָמען האָב איך געגעבן דאָס־
דאָזיקע לאַנד, פון דעם טייך פון מִצרַיִם ביז דעם גרויסן טייך,
דעם טייך פּרָת; [19]דעם קֵיני, און דעם קְנִזי, און דעם קַדמוני,
[20]און דעם חִתּי, און דעם פּרִזי, און די רפָאִים, [21]און דעם אֶמורי,
און דעם כּנַעֲני, און דעם גִרגָשי, און דעם יבוסי.

טז [1]און שָׂרַי, אַברמס ווייב, האָט אים ניט געבאָרן קיין
קינדער; און זי האָט געהאַט אַ מִצרישע דינסט וואָס איר
נאָמען איז געווען הָגָר. [2]האָט שָׂרַי געזאָגט צו אַברמען: זע נאָר,
גאָט האָט מיך פאַרמיטן פון געבערן; קום, איך בעט דיך,
צו מיין דינסט, אפשר וועל איך אויפגעריכט ווערן דורך איר.
האָט אַברם צוגעהערט צו דעם קָול פון שָׂרַין. [3]און שָׂרַי,
אַברמס ווייב, האָט גענומען הָגָר די מִצרית, איר דינסט, נאָכ־
דעם ווי אַברם איז געזעסן אין לאַנד כּנַעַן צען יאָר, און זי האָט
זי געגעבן איר מאַן אַברמען פאַר אַ ווייב צו אים. [4]און ער איז

געקומען צו הָגָרן, און זי איז טראָגעדיק געוואָרן; און ווי זי האָט
געזען אַז זי איז טראָגעדיק, אַזוי איז איר האַרינטע גרינגגעשאַצט
געוואָרן אין אירע אויגן. 5האָט שָׂרַי געזאָגט צו אַברמען: מיין
עוולה אויף דיר! איך האָב געגעבן מיין דינסט אין דיין בוזעם,
און ווי זי האָט געזען אַז זי איז טראָגעדיק, אַזוי בין איך גרינג־
געשאַצט געוואָרן אין אירע אויגן; זאָל גאָט משפּטן צווישן מיר
און צווישן דיר. 6האָט אַברם געזאָגט צו שָׂרַין: אָט איז דיין
דינסט אין דיין האַנט, טו מיט איר וואָס איז גוט אין דיינע אויגן.
און שָׂרַי האָט זי געפּייניקט, און זי איז אַנטלאָפן פון איר.
7האָט אַ מלאך פון גאָט זי געפונען ביי אַ קוואַל וואַסער
אין דער מדבר, ביי דעם קוואַל אויפן וועג קיין שור. 8און
ער האָט געזאָגט: הגר, שָׂרַיס דינסט, פון וואַנען קומסטו, און
וואוהין גייסטו? האָט זי געזאָגט: פון מיין האַרינטע שָׂרַין אַנטלויף
איך. 9האָט דער מלאך פון גאָט צו איר געזאָגט: קער זיך אום
צו דיין האַרינטע, און בייג זיך אונטער אירע הענט. 10און דער
מלאך פון גאָט האָט צו איר געזאָגט: מערן וועל איך מערן דיין
זאָמען, און ער וועט ניט קענען געציילט ווערן פון פילקייט.
11און דער מלאך פון גאָט האָט צו איר געזאָגט: זע, דו ביסט
טראָגעדיק, און געבערסט אַ זון, זאָלסטו רופן זיין נאָמען
יִשמָעאל, ווייל גאָט האָט צוגעהערט[א] דיין פּיין. 12און ער וועט
זיין אַ מענטש אַ וואַלדאייזל: זיין האַנט וועט זיין אַקעגן אַלעמען,
און אַלעמענס האַנט וועט זיין אַקעגן אים; און אין געזיכט פון
אַלע זיינע ברידער וועט ער וווינען.

13האָט זי גערופן דעם נאָמען פון יהוה וואָס האָט צו איר
גערעדט „דו ביסט דער גאָט פון זעאונג"; וואָרום זי האָט געזאָגט:
ניט־שוין האָב איך דאָ געזען דעם וואָס זעט מיך? 14דרום האָט
מען גערופן דעם ברונעם בְּאֵר־לַחַי־רוֹאִי[ב]; ער איז צווישן קָדֵש
און צווישן בָּרֶד.

[א] שְׁמַע יהוה. [ב] דער ברונעם פון דעם לעבעדיקן וואָס זעט מיך.

15 און הָגָר האָט געבאָרן אַברמען אַ זון, און אַברם האָט
גערופן דעם נאָמען פון זיין זון וואָס הָגָר האָט געבאָרן, יִשמָעֵאל.
16 און אַברם איז געווען זעקס און אַכציק יאָר אַלט, ווען הָגָר
האָט געבאָרן יִשמָעֵאלן צו אַברמען.

יז 1 און אַז אַברם איז אַלט געווען ניין און ניינציק יאָר, האָט
זיך יהוה באַוויזן צו אַברמען, און האָט צו אים געזאָגט:
איך בין גאָט שַדַי; גיי פאַר מיר, און זיי ערלאַך. 2 און איך
וועל מאַכן מיין בונד צווישן מיר און צווישן דיר, און איך וועל
דיך מערן זייער און זייער. 3 איז אַברם געפאַלן אויף זיין פנים,
און גאָט האָט מיט אים גערעדט, אַזוי צו זאָגן: 4 איך–זע, מיין
בונד וועט זיין מיט דיר, און וועסט זיין דער פאָטער פון אַ סך[א]
פעלקער. 5 און דיין נאָמען זאָל מער ניט גערופן ווערן אַברָם,
נאָר דיין נאָמען זאָל זיין אַברָהָם; וואָרום פאַר דעם פאָטער
פון אַ סך פעלקער האָב איך דיך געמאַכט. 6 און איך וועל
דיך פרוכפערן זייער און זייער, און איך וועל דיך מאַכן פאַר
פעלקער, און מלכים וועלן אַרויסגיין פון דיר. 7 און איך וועל
אויפשטעלן מיין בונד צווישן מיר און צווישן דיר, און צווישן דיין
זאָמען נאָך דיר, אויף זייערע דור־דורות, פאַר אַן אייביקן בונד,
צו זיין דיר צום גאָט און דיין זאָמען נאָך דיר. 8 און איך
וועל געבן דיר און דיין זאָמען נאָך דיר דאָס לאַנד פון דיין
וווינשאַפט, דאָס גאַנצע לאַנד כנַעַן, פאַר אַן אייביקן אייגנטום;
און איך וועל זיי זיין צום גאָט. 9 און גאָט האָט געזאָגט צו אַברהמען:
דו אָבער זאָלסט היטן מיין בונד, דו און דיין זאָמען נאָך דיר,
אויף זייערע דור־דורות. 10 דאָס איז מיין בונד וואָס איר זאָלט
היטן צווישן מיר און צווישן אַייך, און צווישן דיין זאָמען נאָך
דיר: ביי אַייך זאָל געמַלט ווערן איטלאַכער מאַנספאַרשוין.
11 און איר זאָלט געמַלט ווערן אין דעם פלייש פון אייער פאָר־
הויט, און עס וועט זיין פאַר אַ צייכן פון בונד צווישן מיר און

[א] אַב הֲמוֹן׃

צווישן אײַך. 12 און צו אַכט טעג זאָל געמלט ווערן בײַ אײַך
איטלאַכער מאַנספּאַרשוין אויף אײַערע דור־דורות, געבאָרן
אין הויז, אָדער געקויפט פאַר געלט פון עמיץ אַ פרעמדן
וואָס איז ניט פון דײַן זאָמען. 13 געמלט מוז געמלט ווערן
דער וואָס איז געבאָרן אין דײַן הויז, און דער וואָס איז געקויפט
פאַר דײַן געלט; און מײַן בונד זאָל זײַן אין אײַער פלייש פאַר
אַן אײביקן בונד. 14 און אַן אומבאַשניטענער מאַנספּאַרשוין
וואָס וועט זיך ניט מלן אין דעם פלייש פון זײַן פאָרהויט,
יענע זעל זאָל פאַרשניטן ווערן פון איר פאָלק; מײַן בונד האָט
ער פאַרשטערט.
15 און גאָט האָט געזאָגט צו אַברהמען: דײַן ווײַב שָׂרַין זאָלסטו
ניט רופן מיט איר נאָמען שָׂרַי, נײַערט שָׂרָה[א] זאָל זײַן איר
נאָמען. 16 און איך וועל זי בענטשן, און וועל דיר אויך געבן פון
איר אַ זון; יאָ, איך וועל זי בענטשן, און פעלקער וועלן ווערן
פון איר; מלכים פון אומות וועלן זײַן פון איר. 17 איז אַברהם
געפאַלן אויף זײַן פנים, און ער האָט געלאַכט, און געזאָגט בײַ
זיך אין האַרצן: קען בײַ אַ מאַן פון הונדערט יאָר געבאָרן ווערן?
און קען שׂרה צו נײַנציק יאָר געבערן? 18 און אַברהם האָט
געזאָגט צו גאָט: הלוואַי זאָל ישמעאל לעבן פאַר דיר! 19 האָט
גאָט געזאָגט: פאַרוואָר, דײַן ווײַב שׂרה וועט דיר געבערן אַ זון,
און זאָלסט רופן זײַן נאָמען יצחק[ב]; און איך וועל אויפשטעלן
מײַן בונד מיט אים פאַר אַן אײביקן בונד צו זײַן זאָמען נאָך אים.
20 און וועגן ישמעאלן האָב איך דיך צוגעהערט; זע, איך האָב
אים געבענטשט, און איך וועל אים פרוכפּערן, און וועל אים
מערן זייער און זייער; צוועלף פירשטן וועט ער געבערן, און
איך וועל אים מאַכן פאַר אַ גרויס פאָלק. 21 מײַן בונד אָבער
וועל איך אויפשטעלן מיט יצחקן, וואָס שׂרה וועט דיר געבערן
צו דער צײַט אויפן אַנדער יאָר.

[א] האַרינטע. [ב] צחוק, לאַכן.

22און ווי ער האָט געענדיקט רעדן מיט אים, אַזוי האָט גאָט
זיך אויפגעהויבן פון איבער אַברהמען.
23און אַברהם האָט גענומען זיין זון יִשמָעֵאלן, און אַלע
זיינע הויזגעבאָרענע, און אַלע זיינע געקויפטע פאַר געלט,
יעטוועדער מאַנספּאַרשוין צווישן די הויזלייט פון אַברהמען,
און ער האָט געמַלט דאָס פלייש פון זייער פאָרהויט אין דעם־
דאָזיקן אייגענעם טאָג, אַזוי ווי גאָט האָט צו אים גערעדט. 24און
אַברהם איז געווען ניין און ניינציק יאָר אַלט, ווען ער איז
געמַלט געוואָרן אין דעם פלייש פון זיין פאָרהויט. 25און זיין
זון יִשמָעֵאל איז געווען דרייצן יאָר אַלט, ווען ער איז געמַלט
געוואָרן אין דעם פלייש פון זיין פאָרהויט. 26אין דעמדאָזיקן
אייגענעם טאָג איז געמַלט געוואָרן אַברהם און זיין זון יִשמָעֵאל.
27און אַלע מאַנסלייט פון זיין הויז, געבאָרן אין הויז, אָדער
געקויפט פאַר געלט פון אַ פרעמדן, זיינען געמַלט געוואָרן
מיט אים.

וַיֵרָא

יח 1און גאָט האָט זיך באַוויזן צו אים, ביי די אייכנבוימער
פון מַמרֵא, ווען ער איז געזעסן אין איינגאַנג פון זיין
געצעלט, אין דער היץ פון טאָג. 2און ער האָט אויפגעהויבן זיינע
אויגן און האָט דערזען, ערשט דריי מענער שטייען פאַר אים;
און ווי ער האָט זיי דערזען, אַזוי איז ער זיי געלאָפן אַנטקעגן
פון דעם איינגאַנג פון געצעלט, און האָט זיך געבוקט צו דער
ערד. 3און ער האָט געזאָגט: מיין האַר, אויב, איך בעט דיך,
איך האָב געפונען לייטזעליקייט אין דיינע אויגן, זאָלסטו, איך
בעט דיך, ניט אַוועקגיין פון דיין קנעכט. 4לאָז געבראַכט ווערן
אַ ביסל וואַסער, און וואַשט אייערע פיס, און לענט אייך אָן
אונטערן בוים. 5און איך וועל ברענגען אַ שטיקל ברויט, און

איר וועט אונטערלענען אײַער האַרץ, דערנאָך וועט איר גיין
ווייטער; אַזוי ווי איר זייט שוין אַריבערגעקומען צו אײַער קנעכט.
האָבן זיי געזאָגט: טו אַזוי ווי דו האָסט גערעדט. 6 האָט אַברהם
געאײַלט אין געצעלט צו שׂרהן, און האָט געזאָגט: נעם אויף גיך
דריי מאָס זעמלמעל, פֿאַרקנעט און מאַך קוכנס. 7 און צו
די רינדער איז אַברהם געלאָפֿן, און האָט גענומען אַ יונג רינד,
ווייך און פֿעט, און געגעבן צום יונג; און ער האָט עס צוגעריכט
אויף גיך. 8 און ער האָט גענומען שמאַנט און מילך, און דאָס
יונגע רינד וואָס ער האָט צוגעריכט, און האָט אַוועקגעשטעלט
פֿאַר זיי; און ער איז געשטאַנען פֿאַר זיי אונטערן בוים, און זיי
האָבן געגעסן. 9 האָבן זיי צו אים געזאָגט: ווו איז שׂרה דײַן
ווײַב? האָט ער געזאָגט: אָט אין געצעלט. 10 האָט ער געזאָגט:
איך וועל ווידער זיך אומקערן אַזוי ווי איצט איבער אַ יאָר,
און זע, שׂרה דײַן ווײַב וועט האָבן אַ זון. און שׂרה האָט זיך
אײַנגעהערט אין אײַנגאַנג פֿון געצעלט וואָס הינטער אים.—
11 און אַברהם און שׂרה זײַנען געווען באַטאָגטע זקנים; בײַ שׂרהן
האָט אויפֿגעהערט צו זײַן דער שטייגער ווי בײַ ווײַבער.—
12 און שׂרה האָט געלאַכט אין זיך אַזוי צו זאָגן: נאָכדעם ווי איך
בין אַלט געוואָרן, זאָל איך נאָך האָבן תּענוג? דערצו איז מײַן
האַר אַלט. 13 האָט גאָט געזאָגט צו אַברהמען: פֿאַרוואָס האָט
שׂרה געלאַכט, אַזוי צו זאָגן: צי קען איך אין דער אמתן געבערן,
אַז איך בין אַלט? 14 איז דען אַ זאַך פֿאַרמיטן פֿון גאָט? צו
דער באַשטימטער צייט וועל איך ווידערקערן צו דיר, אַזוי
ווי איצט איבער אַ יאָר, און שׂרה וועט האָבן אַ זון. 15 האָט שׂרה
געלייקנט, אַזוי צו זאָגן: איך האָב ניט געלאַכט; וואָרום זי האָט
מורא געהאַט; און ער האָט געזאָגט: ניין, האָסט יאָ געלאַכט.

16 און די מענער זײַנען אויפֿגעשטאַנען פֿון דאָרטן, און האָבן
אַראָפּגעקוקט אויף סדום. און אַברהם איז געגאַנגען מיט זיי,

זיי צו באַלייטן. [17]און גאָט האָט געזאָגט: זאָל איך פאַרדעקן
פון אַברהמען וואָס איך וויל טאָן? [18]און אַברהם וועט דאָך
ווערן אַ גרויס און מאַכטיק פאָלק, און אַלע פעלקער פון דער
ערד וועלן זיך בענטשן מיט אים; [19]וואָרום איך האָב אים
דערקענט, כדי ער זאָל באַפעלן זיינע קינדער, און זיין הויז
נאָך אים, אַז זיי זאָלן היטן דעם וועג פון גאָט, צו טאָן רעכט
און גערעכטיקייט, כדי גאָט זאָל ברענגען אויף אַברהמען וואָס
ער האָט גערעדט וועגן אים. [20]און גאָט האָט געזאָגט: דאָס
געשריי וועגן סדום און עֲמוֹרָה איז פאַרוואָר גרויס, און זייער
זינד איז פאַרוואָר זייער שווער. [21]לאָמיך אַקאָרשט אַראָפּנידערן
און זען, אויב זיי האָבן אין גאַנצן געטאָן אַזוי ווי דאָס געשריי וואָס
איז געקומען צו מיר; און אויב ניט, לאָמיך וויסן. [22]און די מענער
האָבן זיך פאַרקערט פון דאָרטן, און זיינען געגאַנגען קיין סדום;
און אַברהם איז נאָך אַלץ געשטאַנען פאַר גאָט. [23]און אַברהם
האָט גענענט און האָט געזאָגט: ניט־שוין וועסטו אומברענגען
דעם אומשולדיקן מיט דעם שולדיקן? [24]טאָמער זיינען דאָ
פופציק אומשולדיקע אין דער שטאָט, ניט־שוין וועסטו זיי אומ־
ברענגען, און וועסט ניט פאַרגעבן דעם אָרט פון וועגן די
פופציק אומשולדיקע וואָס אין איר? [25]חלילה דיר צו טאָן אַזאַ
זאַך, צו טייטן דעם אומשולדיקן מיט דעם שולדיקן, אַז דער
אומשולדיקער זאָל זיין אַזוי ווי דער שולדיקער; חלילה דיר!
זאָל דער ריכטער פון דער גאַנצער ערד ניט טאָן גערעכטיקייט?
[26]האָט גאָט געזאָגט: אויב איך וועל געפינען אין סדום
פופציק אומשולדיקע אין דער שטאָט, וועל איך פאַרגעבן
דעם גאַנצן אָרט פון זייערטוועגן. [27]האָט זיך אָפּגערופן אַברהם
און האָט געזאָגט: זע, איך בעט דיך, איך אונטערשטיי מיך צו
רעדן צו מיין האַר, הגם איך בין שטויב און אַש. [28]טאָמער
וועלן פעלן פון די פופציק אומשולדיקע פינף, וועסטו פון וועגן

די פינף צעשטערן די גאַנצע שטאָט? האָט ער געזאָגט: איך
וועל ניט צעשטערן, אויב איך וועל דאָרטן געפינען פינף און
פערציק. 29און ער האָט ווידער א מאָל צו אים גערעדט, און
האָט געזאָגט: טאָמער וועלן זיך דאָרטן געפינען פערציק? האָט
ער געזאָגט: איך וועל עס ניט טאָן פון וועגן די פערציק. 30האָט
ער געזאָגט: זאָל, איך בעט דיך, מיין האַר ניט פאַרדריסן, און
איך וועל רעדן: טאָמער וועלן זיך דאָרטן געפינען דרייסיק?
האָט ער געזאָגט: איך וועל עס ניט טאָן, אויב איך וועל דאָרטן
געפינען דרייסיק. 31האָט ער געזאָגט: זע, איך בעט דיך, איך
אונטערשטיי מיך צו רעדן צו מיין האַר: טאָמער וועלן זיך דאָרטן
געפינען צוואַנציק? האָט ער געזאָגט: איך וועל ניט צעשטערן
פון וועגן די צוואַנציק. 32האָט ער געזאָגט: זאָל, איך בעט דיך,
מיין האַר ניט פאַרדריסן, און איך וועל רעדן נאָר דאָס מאָל:
טאָמער וועלן זיך דאָרטן געפינען צען? האָט ער געזאָגט: איך
וועל ניט צעשטערן פון וועגן די צען.
33און גאָט איז אַוועקגעגאַנגען, ווען ער האָט געענדיקט
רעדן צו אַברהמען; און אַברהם האָט זיך אומגעקערט צו זיין
אָרט.

יט 1און די צוויי מלאָכים זיינען געקומען קיין סדום אין
אָוונט; און לוט איז געזעסן אין טויער פון סדום. און
לוט האָט זיי דערזען, און ער האָט זיך אויפגעשטעלט זיי
אַנטקעגן, און האָט זיך געבוקט מיטן פּנים צו דער ערד. 2און ער
האָט צו זיי געזאָגט: זעט, איך בעט אייך, מיינע הערן, קערט
אַיין אין הויז פון אַייער קנעכט אויף איבער נאַכט, און וואַשט
אַייערע פיס; און איר וועט זיך פעדערן, און וועט גיין אויף אַייער
וועג. האָבן זיי געזאָגט: ניין, נייערט אויף דער גאַס וועלן מיר
נעכטיקן. 3איז ער זייער צוגעשטאַנען צו זיי, און זיי האָבן אַיינ-
געקערט צו אים, און זיינען אַריינגעגאַנגען אין זיין הויז, און ער

האָט פאַר זיי געמאַכט אַ מאָלצייט, און געבאַקן אומגעזייערטע קוכנס, און זיי האָבן געגעסן.
[4]איידער נאָך זיי האָבן זיך געלייגט, האָבן די מענטשן פון שטאָט, די מענטשן פון סדום, אַרומגערינגלט דאָס הויז, פון יונג ביז אַלט, דאָס גאַנצע פאָלק פון עק צו עק. [5]און זיי האָבן גערופן צו לוטן, און האָבן צו אים געזאָגט: ווו זיינען די מענער וואָס זיינען צו דיר געקומען די נאַכט? ברענג זיי אַרויס צו אונדז, מיר זאָלן זיי דערקענען. [6]איז לוט אַרויסגעגאַנגען צו זיי אין אַיינגאַנג, און די טיר האָט ער פאַרשלאָסן הינטער זיך. [7]און ער האָט געזאָגט: איך בעט אייך, מיינע ברידער, טוט ניט קיין שלעכטס. [8]אָט, איך בעט אייך, זיינען ביי מיר צוויי טעכטער וואָס ווייסן ניט פון קיין מאַן, לאָמיך זיי אַרויסברענגען צו אייך, און טוט מיט זיי ווי עס איז גוט אין אייערע אויגן, נאָר דידאָזיקע מענער זאָלט איר קיין זאַך ניט טאָן, אַזוי ווי זיי זיינען געקומען אין דעם שאָטן פון מיין דאַך. [9]האָבן זיי געזאָגט: גיי אַוועק! און זיי האָבן געזאָגט: געקומען איינער וווינען, און משפּטן וויל ער משפּטן! אַצונד וועלן מיר זיך מיט דיר נאָך ערגער באַגיין ווי מיט זיי. און זיי זיינען זייער צוגעשטאַנען צו דעם מאַן, צו לוטן, און האָבן גענענט אַיינצוברעכן די טיר. [10]האָבן די מענער אויסגעשטרעקט זייער האַנט, און אַריינגעבראַכט לוטן צו זיך אין הויז, און די טיר האָבן זיי פאַרשלאָסן. [11]און די לייט וואָס ביים אַיינגאַנג פון הויז האָבן זיי געשלאָגן מיט בלינדקייט פון קליין ביז גרויס, און זיי האָבן ניט געקענט געפינען דעם אַיינגאַנג. [12]און די מענער האָבן געזאָגט צו לוטן: וועמען נאָך האָסטו דאָ? אַן איידים אָדער דיינע זין און דיינע טעכטער, אָדער וועמען נאָר דו האָסט אין דער שטאָט, פיר אַרויס פון דעם אָרט; [13]וואָרום מיר צעשטערן דעמדאָזיקן אָרט, ווייל דאָס געשריי וועגן זיי איז גרויס פאַר גאָט, און גאָט האָט אונדז געשיקט זי צו צעשטערן.

14איז לוט אַרויסגעגאַנגען, און האָט גערעדט צו זיינע איידימס, די וואָס האָבן גענומען זיינע טעכטער, און ער האָט געזאָגט: שטייט אויף, גייט אַרויס פון דעמדאָזיקן אָרט, וואָרום גאָט צעשטערט די שטאָט. און ער איז געווען ווי איינער וואָס מאַכט שפּאַס אין די אויגן פון זיינע איידימס.

15און ווי דער פרימאָרגן איז אויפגעגאַנגען, אַזוי האָבן די מלאָכים געאיילט לוטן, אַזוי צו זאָגן: שטיי אויף, נעם דיין ווייב, און דיינע צוויי טעכטער וואָס געפינען זיך דאָ, כּדי זאָלסט ניט אומגעבראַכט ווערן דורך דער זינד פון דער שטאָט. 16און אַז ער האָט געזאַמט, האָבן די מענער אָנגענומען זיין האַנט, און די האַנט פון זיין ווייב, און די האַנט פון זיינע צוויי טעכטער; פון וועגן גאָטס דערבאַרימונג אויף אים. און זיי האָבן אים אַרויסגעפירט, און האָבן אים געלאָזט אויסן שטאָט. 17און עס איז געווען, ווי זיי האָבן אים אַרויסגעפירט דרויסן, אַזוי האָט ער געזאָגט: אַנטרין מיט דיין לעבן; זאָלסט זיך ניט אומקוקן הינטער דיר, און זיך ניט אָפּשטעלן אין דער גאַנצער געגנט; אַנטרין צום באַרג, כּדי זאָלסט ניט אומגעבראַכט ווערן. 18האָט לוט צו זיי געזאָגט: ניט אַזוי, איך בעט אייך, מיינע האַרן. 19זע, איך בעט דיך, דיין קנעכט האָט געפונען לייטזעליקייט אין דיינע אויגן, און האָסט געגרייסט דיין חסד וואָס דו האָסט געטאָן מיט מיר, צו לאָזן לעבן מיין נפש; אָבער איך קען ניט אַנטרינען צום באַרג, וואָרום דאָס בייז וועט מיך נאָך אָניאָגן, און איך וועל שטאַרבן. 20אָט, איך בעט דיך, איז יענע שטאָט, נאָענט אַהין צו אַנטלויפן, און זי איז אַ קליינס; לאָמיך, איך בעט דיך, אַהין אַנטרינען–זי איז דאָך אַ קליינס–און מיין נפש וועט בלייבן לעבן. 21האָט ער צו אים געזאָגט: זע, איך שוין דיין פּנים אויך אין דערדאָזיקער זאַך, איך זאָל ניט איבערקערן די שטאָט וואָס דו האָסט געזאָגט. 22איל זיך, אַנטרין אַהין, וואָרום

איך קען ניט טאָן קיין זאַך, ביז דו קומסט אַהין. דרום האָט מען גערופֿן דעם נאָמען פֿון דער שטאָט צוֹעַר[א].

[23]די זון איז געווען אויפֿגעגאַנגען אויף דער ערד, ווען לוט איז אָנגעקומען קיין צוֹעַר. [24]און גאָט האָט געמאַכט רעגענען אויף סדום און אויף עֲמוֹרָה שוועבל און פֿייער, פֿון גאָט, פֿון הימל. [25]און ער האָט איבערגעקערט דידאָזיקע שטעט, און די גאַנצע געגנט, און אַלע באַוווינער פֿון די שטעט, און די שפּראָצונג פֿון דער ערד. [26]און זיין ווייב האָט זיך אומגעקוקט פֿון הינטער אים, און איז געוואָרן אַ זייל זאַלץ.

[27]און אַברהם האָט זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי צו דעם אָרט וואָס ער איז דאָרטן געשטאַנען פֿאַר גאָט. [28]און ער האָט אַראָפּגעקוקט אויף סדום און עֲמוֹרָה, און אויף דעם גאַנצן לאַנד פֿון דער געגנט, און ער האָט געזען, ערשט דער רויך פֿון לאַנד גייט אויף אַזוי ווי דער רויך פֿון אַ קאַלכאויוון.

[29]אַזוי איז געשען, ווען גאָט האָט צעשטערט די שטעט פֿון דער געגנט, אַז גאָט האָט געדאַכט אָן אַברהמען, און האָט אַרויסגעשיקט לוטן פֿון מיטן פֿון דער איבערקערעניש, ביים איבערקערן די שטעט וואָס לוט איז אין זיי געזעסן.

[30]און לוט איז אַרויפֿגעגאַנגען פֿון צוֹעַר, און האָט זיך באַזעצט אויפֿן באַרג, און זיינע צוויי טעכטער מיט אים; וואָרום ער האָט מורא געהאַט צו זיצן אין צוֹעַר; און ער איז געזעסן אין אַ הייל, ער און זיינע צוויי טעכטער. [31]האָט די עלטערע געזאָגט צו דער אינגערער: אונדזער פֿאָטער איז אַלט, און קיין מאַן איז ניטאָ אויף דער ערד צו קומען צו אונדז, אַזוי ווי דער שטייגער פֿון דער גאַנצער ערד. [32]קום, לאָמיר אָנטרינקען אונדזער פֿאָטער מיט וויין, און מיר וועלן ליגן מיט אים, און מיר וועלן אויפֿהאַלטן פֿון אונדזער פֿאָטער אַ זאָמען. [33]האָבן זיי אָנגעטרונקען זייער פֿאָטער מיט וויין אין יענער נאַכט, און די

[א] קליין.

עלטערע איז געקומען און איז געלעגן מיט איר פאָטער; און
ער האָט ניט געוואוסט פון איר לייגן זיך אָדער פון איר אויפ־
שטיין. [34]און עס איז געווען אויף מאָרגן, האָט די עלטערע
געזאָגט צו דער אינגערער: זע, נעכטן בין איך געלעגן מיט מיין
פאָטער; לאָמיר אים אָנטרינקען מיט וויין אויך די נאַכט, און
קום דו ליג מיט אים, און מיר וועלן אויפהאַלטן פון אונדזער
פאָטער אַ זאָמען. [35]האָבן זיי אויך אין יענער נאַכט אָנגעטרונקען
זייער פאָטער מיט וויין, און די אינגערע איז אויפגעשטאַנען
און איז געלעגן מיט אים; און ער האָט ניט געוווסט פון איר
לייגן זיך אָדער פון איר אויפשטיין.

[36]און ביידע טעכטער פון לוטן זיינען טראָגעדיק געוואָרן
פון זייער פאָטער. [37]און די עלטערע האָט געבאָרן אַ זון, און
זי האָט גערופן זיין נאָמען מואָב; דאָס איז דער פאָטער פון
דעם היינטיקן מואָב. [38]און די אינגערע, זי אויך האָט געבאָרן
אַ זון, און זי האָט גערופן זיין נאָמען בֶּן־עַמִי; דאָס איז דער
פאָטער פון די היינטיקע קינדער פון עַמון.

כ [1]און אַברהם האָט אַוועקגעצויגן פון דאָרטן צום לאַנד פון
דָרום, און ער האָט זיך באַזעצט צווישן קָדֵש און צווישן
שור, און האָט געוווינט אין גְרָר.

[2]און אַברהם האָט געזאָגט אויף זיין ווייב שָׂרהן: זי איז מיינע
אַ שוועסטער. האָט געשיקט אַבימֶלֶך דער מלך פון גְרָר, און
האָט צוגענומען שָׂרהן. [3]איז גאָט געקומען צו אַבימֶלֶכן אין
אַ חלום פון דער נאַכט, און האָט צו אים געזאָגט: זע, וועסט
שטאַרבן פון וועגן דער פרוי וואָס דו האָסט גענומען, וואָרום זי
איז די ווייב פון אַ מאַן. [4]און אַבימֶלֶך האָט צו איר ניט גענענט און
ער האָט געזאָגט: גאָט, ווילסטו אויך אומשולדיק פאָלק הרגענען?
[5]האָט ער מיר ניט אַליין געזאָגט: זי איז מיינע אַ שוועסטער?

און זי, אויך זי האָט געזאָגט: ער איז מיינער אַ ברודער.
אין דער ערלאַכקייט פון מיין האַרצן און אין דער ריינקייט
פון מיינע הענט האָב איך דאָס געטאָן. 6האָט גאָט צו אים געזאָגט
אין חלום: יאָ, איך ווייס אַז אין דער ערלאַכקייט פון דיין
האַרצן האָסטו דאָס געטאָן, און איך האָב דיך אויך געוואָלט
פאַרמיידן פון זינדיקן צו מיר, דרום האָב איך דיך ניט געלאָזט
זיך צורירן צו איר. 7און אַצונד, קער אום די ווייב פון דעם
מאַן, וואָרום ער איז אַ נביא, און ער וועט מתפלל זיין פאַר דיר,
און וועסט בלייבן לעבן; אויב אָבער דו קערסט זי ניט אום, זיי
וויסן אַז שטאַרבן וועסטו שטאַרבן, דו און אַלע וואָס געהערן
צו דיר.
8האָט אַבימֶלֶך זיך געפעדערט אין דער פרי, און האָט
צונויפגערופן אַלע זיינע קנעכט, און האָט גערעדט אַלע די־
דאָזיקע ווערטער אין זייערע אויערן, און די מענטשן האָבן זייער
מורא געהאַט. 9און אַבימֶלֶך האָט גערופן אַברהמען, און האָט
צו אים געזאָגט: וואָס האָסטו אונדז געטאָן? און וואָס האָב איך
געזינדיקט אַקעגן דיר, וואָס דו האָסט געבראַכט אויף מיר און
אויף מיין קיניגרייך אַזאַ גרויסע זינד? מעשים וואָס ווערן ניט
געטאָן, האָסטו געטאָן צו מיר. 10און אַבימֶלֶך האָט געזאָגט
צו אַברהמען: וואָס האָסטו אײַנגעזען, אַז דו האָסט געטאָן
דידאָזיקע זאַך?
11האָט אַברהם געזאָגט: ווייל איך האָב געקלערט: פאַר־
וואָר, קיין מורא פאַר גאָט איז ניטאָ אין דעמדאָזיקן אָרט, און
זיי וועלן מיך הרגען פון וועגן מיין ווייב. 12און זי איז אויך אין
דער אמתן מיינע אַ שוועסטער, די טאָכטער פון מיין פאָטער,
נאָר ניט די טאָכטער פון מיין מוטער; דרום איז זי מיר געוואָרן
פאַר אַ ווייב. 13און עס איז געווען, אַז גאָט האָט מיך פאַרוואָגלט
פון מיין פאָטערס הויז, האָב איך צו איר געזאָגט: דאָס זאָל

זיין דיין חסד וואָס דו זאָלסט טאָן מיט מיר: אין איטלאַכן
אָרט, וואָס מיר וועלן אַהין קומען, זאָג אויף מיר: ער איז מיינער
אַ ברודער.
14 האָט אַבימֶלֶך גענומען שאָף און רינדער, און קנעכט און
דינסטן, און האָט געגעבן אַברהמען, און ער האָט אים אומ־
געקערט זיין ווייב שׂרהן. 15 און אבימלך האָט געזאָגט: אָט איז
מיין לאַנד פאַר דיר; וווּ עס איז גוט אין דיינע אויגן, באַזעץ
זיך. 16 און צו שׂרהן האָט ער געזאָגט: אָט האָב איך געגעבן
דיין ברודער טויזנט זילבערשטיק; זע, דאָס איז דיר אַ צודעק
פאַר די אויגן אַקעגן אַלע וואָס מיט דיר; און פאַר אַלעמען
ביסטו גערעכטפאַרטיקט.
17 און אַברהם האָט מתפלל געווען צו גאָט, און גאָט האָט
געהיילט אַבימֶלֶכן, און זיין ווייב, און זיינע דינסטן, און זיי האָבן
געבאָרן. 18 וואָרום פאַרשלאָסן האָט גאָט געהאַט פאַרשלאָסן
יעטוועדער טראַכט פון אַבימֶלֶכס הויז פון וועגן שׂרה, אַברהמס
ווייב.

כא 1 און גאָט האָט געדאַכט אָן שׂרהן, אַזוי ווי ער האָט
געזאָגט, און גאָט האָט געטאָן צו שׂרהן אַזוי ווי ער האָט
גערעדט. 2 און שׂרה איז טראָגעדיק געוואָרן, און האָט געבאָרן
אַברהמען אַ זון אויף זיין עלטער, צו דער צייט וואָס גאָט האָט
אים אָנגעזאָגט. 3 און אַברהם האָט גערופן דעם נאָמען פון זיין
זון וואָס איז אים געבאָרן געוואָרן, וואָס שׂרה האָט אים געבאָרן,
יִצחָק. 4 און אַברהם האָט געמַלט זיין זון יצחקן צו אַכט טעג,
אַזוי ווי גאָט האָט אים באַפוילן. 5 און אַברהם איז געווען
הונדערט יאָר אַלט, ווען זיין זון יצחק איז אים געבאָרן געוואָרן.
6 און שׂרה האָט געזאָגט: אַ געלעכטער האָט מיר גאָט
געמאַכט; איטלאַכער וואָס הערט עס, וועט לאַכן[א] וועגן מיר.

[א] יִצְחָק.

7 און זי האָט געזאָגט: ווער וואָלט געזאָגט אַברהמען: שׂרה וועט
קינדער זייגן? אַז איך וועל געבערן אַ זון אויף זיין עלטער?
8 און דאָס קינד איז געוואַקסן, און איז אַנטוווינט געוואָרן;
און אַברהם האָט געמאַכט אַ גרויסן מאָלצייט אין דעם טאָג
וואָס יצחק איז אַנטוווינט געוואָרן.
9 און שׂרה האָט געזען דעם זון פון הָגָר דער מִצרית, וואָס
זי האָט געבאָרן אַברהמען, ווי ער שפּילט זיך. 10 און זי האָט
געזאָגט צו אַברהמען: טרייב אַרויס דידאָזיקע דינסט און איר
זון, וואָרום דער זון פון דערדאָזיקער דינסט וועט ניט ירשען
מיט מיין זון, מיט יצחקן.
11 און די זאַך איז געווען זייער שלעכט אין די אויגן פון
אַברהמען פון וועגן זיין זון. 12 האָט גאָט געזאָגט צו אַברהמען:
זאָל ניט שלעכט זיין אין דיינע אויגן איבער דעם אינגל, און
איבער דער דינסט; אַלץ וואָס שׂרה זאָגט דיר, הער זיך אַיין
צו איר קָול, וואָרום אויף יצחקן וועט גערופן ווערן דיין זאָמען.
13 אָבער אויך דעם זון פון דער דינסט וועל איך מאַכן פאַר אַ
פאָלק, ווייל ער איז דיין זאָמען.
14 האָט אַברהם זיך געפֿעדערט אין דער פרי, און ער האָט
גענומען ברויט און אַ לאָגל וואַסער, און געגעבן צו הָגָרן–אַרויפ־
געטאָן אויף איר אַקסל–און אויך דאָס קינד, און האָט זי
אַוועקגעשיקט; און זי איז אַוועקגעגאַנגען, און האָט אומ־
געבלאָנדזשעט אין דעם מדבר פון באֵר־שֶׁבַע. 15 איז דאָס וואַסער
אויסגעגאַנגען פון לאָגל, און זי האָט אַוועקגעוואָרפן דאָס קינד
אונטער איינעם פון די בוימלאַך. 16 און זי איז אַוועק און האָט
זיך געזעצט אַקעגנאיבער פאַר אַ בויגנשאָס ווייט, וואָרום זי
האָט געזאָגט: לאָמיך ניט זען ווי דאָס קינד שטאַרבט. און זי
איז געזעסן אַקעגנאיבער, און האָט אויפגעהויבן איר קָול און
האָט געוויינט. 17 האָט גאָט געהערט דעם קָול פון דעם אינגל,

און אַ מלאַך פון גאָט האָט גערופן צו הָגָרן פון הימל, און האָט
צו איר געזאָגט: וואָס איז דיר, הָגָר? זאָלסט ניט מורא האָבן,
וואָרום גאָט האָט צוגעהערט צו דעם קָול פון דעם אינגל אַוווּ
ער איז דאָרט. 18שטיי אויף, הייב אויף דעם אינגל, און האַלט
אים צו מיט דיין האַנט; וואָרום פאַר אַ גרויס פאָלק וועל איך
אים מאַכן.

19און גאָט האָט אויפגעעפנט אירע אויגן, און זי האָט דערזען
אַ ברונעם וואַסער, און זי איז געגאַנגען און האָט אָנגעפילט
דעם לאָגל מיט וואַסער, און געגעבן טרינקען דעם אינגל.

20און גאָט איז געווען מיטן אינגל, און ער איז אויפגעוואַקסן,
און איז געזעסן אין מדבר, און איז געווען אַ בויגנשיסער. 21און
ער איז געזעסן אין מדבר פאָרָן; און זיין מוטער האָט אים
גענומען אַ ווייב פון לאַנד מִצרַיִם.

22און עס איז געווען אין יענער צייט, האָט אַבימֶלֶך און
פיכול דער האַר פון זיין חיל געזאָגט צו אַברהמען, אַזוי צו
זאָגן: גאָט איז מיט דיר אין אַלץ וואָס דו טוסט; 23דרום שווער
מיר דאָ אַצונד ביי גאָט, אויב דו וועסט פעלשן אָן מיר, אָדער
אָן מיין זון, אָדער אָן מיין אייניקל; אַזוי ווי דער חסד וואָס איך
האָב געטאָן מיט דיר, זאָלסטו טאָן מיט מיר, און מיט דעם לאַנד
וואָס דו האָסט זיך אויפגעהאַלטן דרינען.

24האָט אַברהם געזאָגט: איך וועל שווערן. 25אָבער אַברהם
האָט פאָרגעהאַלטן אַבימֶלֶכן וועגן דעם ברונעם וואַסער, וואָס
די קנעכט פון אַבימֶלֶכן האָבן געגזלט. 26האָט אַבימֶלֶך געזאָגט:
איך ווייס ניט ווער עס האָט געטאָן דידאָזיקע זאַך; וואָרום
ניט דו האָסט מיר צומאָל דערציילט, און ניט איך האָב עס
צומאָל געהערט אַחוץ היינט.

27האָט אַברהם גענומען שאָף און רינדער, און געגעבן

אַבימֶלֶכן, און זיי האָבן ביידע געשלאָסן אַ בונד. 28און אַברהם
האָט אַוועקגעשטעלט זיבן לעמער פון די שאָף באַזונדער.
29האָט אַבימֶלֶך געזאָגט צו אַברהמען: וואָס זיינען די דאָזיקע
לעמער, וואָס דו האָסט אַוועקגעשטעלט באַזונדער? 30האָט
ער געזאָגט: פאַרוואָר, די זיבן לעמער מוסטו נעמען פון מיין
האַנט, כּדי דאָס זאָל מיר זיין צום עדות, אַז איך האָב געגראָבן
דעם דאָזיקן ברונעם. 31דרום האָט מען גערופן יענעם אָרט
באֵר־שֶבַע, ווייל דאָרטן האָבן זיי ביידע זיך געגעבן אַ שבועה.
32אַזוי האָבן זיי געשלאָסן אַ בונד אין באֵר־שֶבַע; און
אַבימֶלֶך און פּיכול דער האַר פון זיין חיל זיינען אויפגעשטאַנען,
און האָבן זיך אומגעקערט אין לאַנד פון די פּלִשתּים. 33און
ער האָט געפלאַנצט אַ טאַמאַריסקנבוים אין באֵר־שֶבַע, און
האָט דאָרטן גערופן צו דעם נאָמען פון יהוה, דעם אייביקן
גאָט.
34און אַברהם האָט זיך אויפגעהאַלטן אין לאַנד פון די
פּלִשתּים פּיל טעג.

כב 1און עס איז געווען נאָך די דאָזיקע געשעענישן, האָט
גאָט געפּרווט אַברהמען, און האָט צו אים געזאָגט:
אַברהם! האָט ער געענטפערט: דאָ בין איך. 2האָט ער געזאָגט:
נעם דיין זון, דיין איינאיינציקן, וואָס דו האָסט ליב, יצחקן,
און גיי דיר קיין לאַנד מוֹריָה, און ברענג אים אויף דאָרטן
פאַר אַ בראַנדאָפּפער אויף איינעם פון די בערג וואָס איך וועל
דיר זאָגן.
3האָט אַברהם זיך געפעדערט אין דער פרי, און ער האָט
אָנגעזאָטלט זיין אייזל, און גענומען מיט זיך זיינע צוויי יונגען,
און זיין זון יצחקן; און ער האָט צעהאַקט דאָס האָלץ פאַרן
בראַנדאָפּפער, און ער איז אויפגעשטאַנען, און איז געגאַנגען
צו דעם אָרט וואָס גאָט האָט אים געזאָגט.

4אויפן דריטן טאָג האָט אַברהם אויפגעהויבן זיינע אויגן,
און האָט דערזען דעם אָרט פון ווייטן. 5און אַברהם האָט
געזאָגט צו זיינע יונגען: בלייבט אַייך דאָ מיטן אייזל, און איך
און דער אינגל וועלן גיין ביז אַהין, און מיר וועלן זיך בוקן, און
זיך אומקערן צו אַייך.

6און אַברהם האָט גענומען דאָס האָלץ פאַרן בראַנדאָפּפער,
און אַרויפגעטאָן אויף זיין זון יצחקן, און ער האָט גענומען
אין זיין האַנט דאָס פייער און דעם שלאַכטמעסער, און זיי
זיינען ביידע געגאַנגען באַנאַנד. 7האָט יצחק זיך אָפּגערופן צו
זיין פאָטער אַברהמען, און האָט געזאָגט: מיין פאָטער! האָט
ער געענטפערט: דאָ בין איך, מיין זון. האָט ער געזאָגט: אָט
איז דאָס פייער און דאָס האָלץ, און ווו איז דאָס לאַם פאַר
אַ בראַנדאָפּפער? 8האָט אַברהם געזאָגט: גאָט וועט זיך שוין
זען אַ לאַם פאַר אַ בראַנדאָפּפער, מיין זון. און זיי זיינען ביידע
געגאַנגען באַנאַנד.

9און זיי זיינען געקומען צו דעם אָרט וואָס גאָט האָט אים
געזאָגט; און אַברהם האָט דאָרטן געבויט אַ מזבח, און האָט
אויסגעלייגט דאָס האָלץ, און ער האָט געבונדן זיין זון יצחקן,
און אים אַרויפגעטאָן אויפן מזבח, איבערן האָלץ. 10און
אַברהם האָט אויסגעשטרעקט זיין האַנט, און האָט גענומען דעם
שלאַכטמעסער צו שעכטן זיין זון.

11האָט אַ מלאַך פון גאָט גערופן צו אים פון הימל, און האָט
געזאָגט: אַברהם! אַברהם! האָט ער געענטפערט: דאָ בין איך.
12האָט ער געזאָגט: זאָלסט ניט אויסשטרעקן דיין האַנט אויפן
אינגל, און זאָלסט אים גאָרנישט טאָן; וואָרום אַצונד ווייס איך
אַז דו ביסט גאָטספאָרכטיק, אַז דו האָסט ניט פאַרמיטן דיין
זון, דיין איינאיינציקן, פון מיר.

13האָט אַברהם אויפגעהויבן זיינע אויגן, און האָט דערזען

ערשט הינטן האָט אַ ווידער זיך אײַנגעדרייט אין אַ געצווייג
מיט זײַנע הערנער. איז אַברהם געגאַנגען, און האָט גענומען
דעם ווידער, און האָט אים אויפגעבראַכט פאַר אַ בראַנד־
אָפּפער אָנשטאָט זײַן זון. [14]און אַברהם האָט גערופן דעם נאָמען
פון יענעם אָרט יהוה־יִראֶה[א]; אַזוי ווי עס ווערט נאָך הײַנט
געזאָגט: אויף דעם באַרג פון יהוה ווערט געזען.
[15]און דער מלאך פון גאָט האָט גערופן צו אַברהמען אַ
צווייט מאָל פון הימל, [16]און האָט געזאָגט: איך שווער בײַ זיך,
זאָגט גאָט, אַז ווײַל דו האָסט געטאָן דידאָזיקע זאַך, און האָסט
ניט פאַרמיטן דײַן זון, דײַן אײנאײנציקן, [17]איז, בענטשן וועל איך
דיך בענטשן, און מערן וועל איך מערן דײַן זאָמען אַזוי ווי די
שטערן פון הימל, און אַזוי ווי דער זאַמד וואָס אויפן ברעג פון
ים; און דײַן זאָמען וועט אַרבן דעם טויער פון זײַנע פײַנט.
[18]און בענטשן וועלן זיך מיט דײַן זאָמען אַלע פעלקער פון דער
ערד, דערפאַר וואָס דו האָסט צוגעהערט צו מײַן קָול.
[19]און אַברהם האָט זיך אומגעקערט צו זײַנע יונגען, און זיי
זײַנען אויפגעשטאַנען, און זײַנען געגאַנגען באַנאַנד קיין באֵר־
שֶבַע. און אַברהם איז געבליבן אין באֵר־שֶבַע.
[20]און עס איז געווען נאָך דידאָזיקע געשעענישן, איז
אָנגעזאָגט געוואָרן אַברהמען, אַזוי צו זאָגן: זע, מִלכָּה, זי אויך
האָט געבאָרן זין צו דײַן ברודער נָחורן: [21]עוּץ זײַן בכָור, און
בוּז זײַן ברודער, און קמוּאֵל דעם פאָטער פון אֲרָם, [22]און כֶּשֶׂד,
און חֲזוֹ, און פִּלדָש, און יִדלָף, און בתוּאֵל. [23]און בתוּאֵל
האָט געבאָרן רבקהן. דידאָזיקע אַכט האָט מִלכָּה געבאָרן צו
נָחור, אַברהמס ברודער. [24]און זײַן קעפּסווײַב וואָס איר
נאָמען איז געווען רְאוּמָה, זי אויך האָט געבאָרן טֶבַח, און
גַחַם, און תַּחַש, און מַעֲכָה.

[א] יהוה זעט; זע פסוק 8.

חַיֵּי שָׂרָה

כג 1און דאָס לעבן פון שׂרהן איז געווען הונדערט און זיבן
יאָר און צוואַנציק יאָר; דאָס זיינען געווען די יאָרן פון
שׂרהס לעבן. 2און שׂרה איז געשטאָרבן אין קִריַת־אַרבַּע, דאָס
איז חֶברון, אין לאַנד כּנַעַן. און אַברהם איז געקומען צו קלאָגן
אויף שׂרהן און זי צו באַוויינען.

3און אַברהם איז אויפגעשטאַנען פון פאַר זיין טויטן, און
ער האָט גערעדט צו די קינדער פון חֵת, אַזוי צו זאָגן:
4אַ פרעמדער אָבער אַ תּושב בין איך ביי אַייך, גיט מיר אַ קבר־
אייגנטום ביי אַייך, און איך וועל באַגראָבן מיין טויטן פון פאַר
מיר.

5האָבן די קינדער פון חֵת געענטפערט אַברהמען, אים
אַזוי צו זאָגן: 6הער אונדז צו, מיין האַר, אַ געטלאַכער פירשט
ביסטו צווישן אונדז; אין דעם געקליבנסטן פון אונדזערע קברים
באַגראָב דיין טויטן; קיינער פון אונדז וועט ניט פאַרמיידן זיין
קבר פון דיר, אויף צו באַגראָבן דיין טויטן.

7איז אַברהם אויפגעשטאַנען, און האָט זיך געבוקט צו דעם
פאָלק פון לאַנד, צו די קינדער פון חֵת. 8און ער האָט צו זיי
גערעדט, אַזוי צו זאָגן: אויב עס איז אַייער ווילן צו באַגראָבן
מיין טויטן פון פאַר מיר, הערט מיך צו, און בעט פאַר מיר ביי
עפרון דעם זון פון צוֹחַרן, 9ער זאָל מיר געבן די הייל פון
מַכפֵּלָה וואָס געהערט צו אים, וואָס אין עק פון זיין פעלד;
אין פולן געלט זאָל ער עס מיר געבן צווישן אַייך פאַר אַ קבר־
אייגנטום.

10און עפרון איז געזעסן צווישן די קינדער פון חֵת; האָט
עפרון דער חִתּי געענטפערט אַברהמען אין די אויערן פון די
קינדער פון חֵת, פאַר אַלע אַיינגייער אין דעם טויער פון זיין

שטאָט, אַזוי צו זאָגן: 11ניין, מיין האַר, הער מיך צו: דאָס פעלד
שענק איך דיר, אויך די הייל וואָס דרינען שענק איך דיר; פאַר
די אויגן פון די קינדער פון מיין פאָלק שענק איך עס דיר;
באַגראָב דיין טויטן.
12האָט אַברהם זיך געבוקט פאַר דעם פאָלק פון לאַנד,
13און ער האָט גערעדט צו עפרונען אין די אויערן פון דעם פאָלק
פון לאַנד, אַזוי צו זאָגן: ווען דו וואָלסט מיך נאָר צוהערן! איך
גיב דאָס געלט פאַרן פעלד, נעם עס פון מיר, און איך וועל
דאָרטן באַגראָבן מיין טויטן.
14האָט עפרון געענטפערט אַברהמען, אים אַזוי צו זאָגן:
15הער מיך צו, מיין האַר, לאַנד אין פיר הונדערט זילבער־שֶקל,
וואָס איז דאָס צווישן מיר און צווישן דיר? און דיין טויטן
באַגראָב.
16האָט אַברהם צוגעהערט צו עפרונען, און אַברהם האָט
אָפּגעווויגן עפרונען דאָס זילבער, וואָס ער האָט געזאָגט אין
די אויערן פון די קינדער פון חֵת, פיר הונדערט זילבער־שֶקל,
גאַנגבאַר ביים סוחר. 17אַזוי איז געבליבן דאָס פעלד פון
עפרונען, וואָס אין מַכפֵּלָה, וואָס פאַר מַמרֵא, דאָס פעלד מיט
דער הייל וואָס דרינען, און אַלע בוימער וואָס אויפן פעלד,
וואָס אין זיין גאַנצן געמאַרק רונד אַרום, 18דער אײַנקויף פון
אַברהמען, פאַר די אויגן פון די קינדער פון חֵת, פאַר אַלע
אײַנגייער אין דעם טויער פון זיין שטאָט. 19און דערנאָך האָט
אַברהם באַגראָבן זיין ווייב שׂרהן אין דער הייל פון דעם פעלד
פון מַכפֵּלָה פאַר מַמרֵא, דאָס איז חֶברון, אין לאַנד כּנַעַן.
20אַזוי איז געבליבן דאָס פעלד, און די הייל וואָס דרינען, ביי
אַברהמען פאַר אַ קבר־אייגנטום, פון די קינדער פון חֵת.

כד 1און אַברהם איז געוואָרן אַלט און באַטאָגט; און גאָט
האָט געבענטשט אַברהמען מיט אַלצדינג. 2האָט אַברהם

געזאָגט צו זיין קנעכט, דעם עלטסטן פון זיין הויז, וואָס
האָט געוועלטיקט איבער אַלץ וואָס ער האָט געהאַט: טו, איך
בעט דיך, דיין האַנט אונטער מיין דיך, 3 און איך וועל דיך
באַשווערן ביי יהוה דעם גאָט פון הימל און דעם גאָט פון דער
ערד, אַז דו זאָלסט ניט נעמען אַ ווייב פאַר מיין זון פון די
טעכטער פון דעם כּנַעֲני וואָס איך זיץ צווישן אים. 4 נייערט
צו מיין לאַנד און צו מיין אָפּשטאַם זאָלסטו גיין, און נעמען אַ
ווייב פאַר מיין זון, פאַר יצחקן.

5 האָט דער קנעכט צו אים געזאָגט: טאָמער וועט די פרוי
ניט וועלן גיין נאָך מיר אין דעם היגן לאַנד; זאָל איך ניט
אַנדערש אומקערן דיין זון צו דעם לאַנד וואָס דו ביסט פון
דאָרטן אַרויסגעגאַנגען?

6 האָט אַברהם צו אים געזאָגט: היט דיך, זאָלסט ניט אומ־
קערן מיין זון אַהין. 7 יהוה דער גאָט פון הימל, וואָס האָט מיך
אַרויסגענומען פון דעם הויז פון מיין פאָטער, און פון דעם לאַנד
פון מיין געבורט, און וואָס האָט צו מיר גערעדט, און וואָס האָט
מיר געשוואָרן, אַזוי צו זאָגן: צו דיין זאָמען וועל איך געבן דאָס־
דאָזיקע לאַנד—ער וועט שיקן זיין מלאך דיר פאַרויס, און וועסט
קריגן אַ ווייב פאַר מיין זון פון דאָרטן. 8 און אויב די פרוי וועט
ניט וועלן גיין נאָך דיר, וועסטו זיין פריי פון דערדאָזיקער
שבועה מיינער; אָבער זאָלסט ניט אומקערן מיין זון אַהין.

9 האָט דער קנעכט געטאָן זיין האַנט אונטער דעם דיך פון
זיין האַר אַברהמען, און ער האָט אים געשוואָרן אויף דער־
דאָזיקער זאַך.

10 און דער קנעכט האָט גענומען צען קעמלען פון די קעמלען
פון זיין האַר, און איז אַוועקגעגאַנגען מיט אַלעם בעסטן פון זיין
האַר אין זיין האַנט; און ער איז אויפגעשטאַנען, און איז געגאַנגען
קיין אַרם־נַהֲרַיִם, צו דער שטאָט פון נָחורן. 11 און ער האָט

געמאַכט קניען די קעמלען אויסן שטאָט ביים ברונעם וואַסער,
אין אָוונטצייט, אין דער צייט וואָס די שעפּערינס גייען אַרויס.
12 און ער האָט געזאָגט: יהוה, גאָט פון מיין האַר אַברהמען, שיק
מיר צו היינט, איך בעט דיך, אַ טראַף, און טו חסד מיט מיין
האַר אַברהמען. 13 אָט שטיי איך ביים קוואַל וואַסער, און די
טעכטער פון די שטאָטלייט קומען אַרויס שעפּן וואַסער; 14 זאָל
זיין, אַז די מיידל וואָס איך וועל צו איר זאָגן: „בייג איין, איך
בעט דיך, דיין קרוג, און לאָמיך טרינקען", און זי וועט זאָגן:
„טרינק, און אויך דיינע קעמלען וועל איך אָנטרינקען", האָסטו
זי באַשערט פאַר דיין קנעכט יצחקן, און דערמיט וועל איך וויסן
אַז דו האָסט געטאָן חסד מיט מיין האַר.
15 און עס איז געווען, איידער נאָך ער האָט געענדיקט רעדן,
ערשט רבקה קומט אַרויס—די וואָס איז געבאָרן געוואָרן ביי
בתואל דעם זון פון מִלְכָּה, דער ווייב פון נָחוֹר, אַברהמס
ברודער—מיט איר קרוג אויף איר אַקסל. 16 און די מיידל איז
געווען זייער שיין פון אויסזען, אַ יונגפרוי וואָס קיין מאַן האָט
נאָך זי ניט געקענט; און זי האָט אַראָפּגענידערט צום קוואַל,
און האָט אָנגעפילט איר קרוג, און איז אַרויפגעקומען. 17 איז
דער קנעכט איר געלאָפן אַנטקעגן, און האָט געזאָגט: לאָז מיך
אַ זופּ טאָן, איך בעט דיך, אַ ביסל וואַסער פון דיין קרוג.
18 האָט זי געזאָגט: טרינק מיין האַר; און זי האָט אויף גיך אַראָפּ-
געלאָזט איר קרוג אויף איר האַנט, און האָט אים געגעבן טרינקען.
19 און אַז זי האָט געענדיקט אים געבן טרינקען, האָט זי געזאָגט:
אויך פאַר דיינע קעמלען וועל איך אָנשעפּן, ביז זיי האָבן
געענדיקט טרינקען.
20 און זי האָט אויף גיך אויסגעליידיקט איר קרוג אין דער
קאָריטע, און איז ווידער געלאָפן צום ברונעם אָנשעפּן, ביז זי
האָט אָנגעשעפּט פאַר אַלע זיינע קעמלען. 21 און דער מאַן

קוקט זי אָן שווייגעדיק, צו וויסן אויב גאָט האָט באַגליקט זיין
וועג אָדער ניט. 22און עס איז געווען, ווי די קעמלען האָבן
געענדיקט טרינקען, אַזוי האָט דער מאַן גענומען אַ גילדערנעם
נאָזרינג וואָס זיין וואָג איז געווען אַ בֶקַע, און צוויי אָרעמבענדער
פאַר אירע הענט, וואָס זייער וואָג איז געווען צען גאָלדשטיק.
23און ער האָט געזאָגט: וועמעס טאָכטער ביסטו? זאָג מיר, איך
בעט דיך, איז דאָ אין דיין פאָטערס הויז אַן אָרט פאַר אונדז צום
נעכטיקן?
24האָט זי צו אים געזאָגט: איך בין די טאָכטער פון בתואֵל
דעם זון פון מִלכָּהן, וואָס זי האָט געבאָרן נָחורן. 25און זי האָט
צו אים געזאָגט: אי שטרוי אי פוטער אַ סך איז דאָ ביי אונדז,
אי אַן אָרט צום נעכטיקן.
26האָט דער מאַן זיך געבייגט און זיך געבוקט צו גאָט. 27און
ער האָט געזאָגט: געלויבט איז יהוה דער גאָט פון מיין האַר
אַברהמען, וואָס האָט ניט פאַרלאָזן זיין חסד און זיין טריישאַפט
צו מיין האַר; מיך האָט גאָט געפירט אויף דעם וועג צו דעם
הויז פון מיין האַרס ברידער.
28און די מיידל איז געלאָפן, און האָט דערציילט אין
איר מוטערס הויז דידאָזיקע זאַכן. 29און רבקה האָט געהאַט
אַ ברודער וואָס זיין נאָמען איז געווען לָבָן; איז לָבָן אַרויס־
געלאָפן צו דעם מאַן דרויסן צום קוואַל. 30און עס איז געווען,
ווי ער האָט דערזען דעם נאָזרינג, און די אָרעמבענדער אויף
די הענט פון זיין שוועסטער, און ווי ער האָט געהערט די ווערטער
פון זיין שוועסטער רבקהן, אַזוי צו זאָגן: אַזוי און אַזוי האָט
דער מאַן צו מיר גערעדט—איז ער געקומען צו דעם מאַן ווי
ער שטייט ביי די קעמלען לעבן קוואַל, 31און ער האָט געזאָגט:
קום, געבענטשטער פון גאָט, פאַר וואָס שטייסטו דרויסן? איך
האָב דאָך אויפגעראַמט דאָס הויז, און אַן אָרט פאַר די
קעמלען.

32 איז דער מאַן אַרײנגעגאַנגען אין הויז; און ער האָט
אָפּגעבונדן די קעמלען, און האָט דערלאַנגט שטרוי און פוטער
פאַר די קעמלען, און וואַסער צו וואַשן זײַנע פיס, און די פיס
פון די מענטשן וואָס מיט אים. 33 און עס איז געשטעלט געוואָרן
פאַר אים צום עסן, אָבער ער האָט געזאָגט: איך וועל ניט עסן,
ביז איך האָב גערעדט מײַנע רייד. האָט ער געזאָגט: רעד.
34 האָט ער געזאָגט: דער קנעכט פון אַברהמען בין איך.
35 און גאָט האָט זייער געבענטשט מײַן האַר, און ער איז געוואָרן
רײַך; און ער האָט אים געגעבן שאָף און רינדער, און זילבער
און גאָלד, און קנעכט און דינסטן, און קעמלען און אייזלען.
36 און שׂרה, מײַן האַרס ווײַב, האָט געבאָרן אַ זון צו מײַן האַר
אויף איר עלטער; און ער האָט אים אַוועקגעגעבן אַלץ וואָס ער
האָט געהאַט. 37 און מײַן האַר האָט מיך באַשוואָרן, אַזוי צו
זאָגן: זאָלסט ניט נעמען אַ ווײַב פאַר מײַן זון פון די טעכטער
פון דעם כּנַעֲנִי וואָס איך זיץ אין זײַן לאַנד. 38 ניט אַנדערש
נאָר צו מײַן פאָטערס הויז זאָלסטו גיין, און צו מײַן משפּחה,
און נעמען אַ ווײַב פאַר מײַן זון. 39 האָב איך געזאָגט צו מײַן
האַר: טאָמער וועט די פרוי ניט וועלן גיין מיט מיר? 40 האָט ער
צו מיר געזאָגט: יהוה וואָס איך בין געגאַנגען פאַר אים, וועט
שיקן זײַן מלאך מיט דיר, און וועט באַגליקן דײַן וועג, און וועסט
קריגן אַ ווײַב פאַר מײַן זון, פון מײַן משפּחה און פון מײַן
פאָטערס הויז. 41 דענסמאָל וועסטו פרײַ זײַן פון מײַן שבועה,
אַז דו וועסט קומען צו מײַן משפּחה; און אויב זיי וועלן דיר
ניט געבן, וועסטו אויך פרײַ זײַן פון מײַן שבועה. 42 בין איך
געקומען הײַנט צום קוואַל, און האָב געזאָגט: יהוה, גאָט פון
מײַן האַר אַברהמען, אויב דו ווילסט, איך בעט דיך, באַגליקן
מײַן וועג וואָס איך גיי אויף אים: 43 אָט שטיי איך בײַם קוואַל
וואַסער; און עס זאָל זײַן, אַז די מיידל וואָס קומט אַרויס

שעפּן, און איך וועל זאָגן צו איר: „גיב מיר טרינקען, איך בעט
דיך, אַ ביסל וואַסער פון דיין קרוג“, 44און זי וועט זאָגן צו מיר:
„אי דו טרינק, אי פאַר דיינע קעמלען וועל איך אָנשעפּן“, זאָל
זי זיין די ווייב, וואָס גאָט האָט באַשערט פאַר מיין האַרס
זון. 45נאָך איידער איך ענדיק רעדן צו מיין האַרצן, ערשט
רבקה קומט אַרויס מיט איר קרוג אויף איר אַקסל; און זי
האָט אַראָפּגענידערט צום קוואַל און האָט אָנגעשעפּט. האָב
איך צו איר געזאָגט: גיב מיר טרינקען, איך בעט דיך. 46האָט
זי אויף גיך אַראָפּגעלאָזט איר קרוג פון זיך, און האָט געזאָגט:
טרינק, און אויך דיינע קעמלען וועל איך אָנטרינקען. האָב
איך געטרונקען, און אויך די קעמלען האָט זי אָנגעטרונקען.
47האָב איך זי געפרעגט און האָב געזאָגט: וועמעס טאָכטער
ביסטו? האָט זי געזאָגט: די טאָכטער פון בתואֵל דעם זון פון
נָחוֹרן, וואָס מִלכָּה האָט געבאָרן צו אים. און איך האָב
אָנגעטאָן דעם נאָזרינג אויף איר נאָז, און די אָרעמבענדער אויף
אירע הענט. 48און איך האָב מיך געבויגט און מיך געבוקט צו
יהוה, און איך האָב געלויבט יהוה דעם גאָט פון מיין האַר
אַברהמען, וואָס האָט מיך געפירט אויפן ריכטיקן וועג צו קריגן
די טאָכטער פון מיין האַרס אַן אייגענעם פאַר זיין זון. 49און
אַצונד, אויב איר ווילט טאָן אַ חסד און אַ טריישאַפט מיט מיין
האַר, זאָגט מיר; און אויב ניט, זאָגט מיר; און איך וועל מיך
קערן אויף רעכטס אָדער אויף לינקס.

50האָט געענטפערט לָבָן און בתואֵל, און זיי האָבן געזאָגט:
די זאַך איז אַרויס פון גאָט; מיר קענען ניט רעדן צו דיר
שלעכטס אָדער גוטס. 51אָט איז רבקה פאַר דיר, נעם און גיי,
און זאָל זי זיין אַ ווייב צו דעם זון פון דיין האַר, אַזוי ווי גאָט
האָט גערעדט.

52און עס איז געווען, ווי דער קנעכט פון אַברהמען האָט

געהערט זייערע ווערטער, אַזוי האָט ער זיך געבוקט צו דער
ערד פאַר גאָט. [53]און דער קנעכט האָט אַרויסגענומען
זילבערנע זאַכן, און גילדערנע זאַכן, און קליידער, און געגעבן
רבקהן; אויך איר ברודער און איר מוטער האָט ער געגעבן
טייערע מתּנות. [54]און זיי האָבן געגעסן און געטרונקען, ער
און די מענטשן וואָס מיט אים; און זיי האָבן איבערגענעכטיקט;
און זיי זיינען אויפגעשטאַנען אין דער פרי, און ער האָט געזאָגט:
שיקט מיך אַוועק צו מיין האַר.

[55]האָט געזאָגט איר ברודער און איר מוטער: זאָל די
מיידל בלייבן ביי אונדז אַ יאָר אָדער צען [חדשים], דערנאָך
וועט זי גיין. [56]האָט ער צו זיי געזאָגט: האַלט מיך ניט אויף,
אַז גאָט האָט באַגליקט מיין וועג. שיקט מיך אַוועק, און לאָמיך
גיין צו מיין האַר. [57]האָבן זיי געזאָגט: מיר וועלן רופן דן
מיידל, און מיר וועלן פרעגן איר מויל. [58]האָבן זיי גערופֿן
רבקהן, און האָבן צו איר געזאָגט: ווילסטו גיין מיט דעמדאָזיקן
מאַן? האָט זי געזאָגט: איך וויל גיין.

[59]האָבן זיי אַרויסבאַגלייט זייער שוועסטער רבקהן, און
איר אַם, און אַברהמס קנעכט, און זיינע מענטשן. [60]און זיי
האָבן געבענטשט רבקהן, און האָבן צו איר געזאָגט: אונדזער
שוועסטער, דו ווער טויזנטער מאָל צען טויזנט, און דיין זאָמען
זאָל אַרבן דעם טויער פון זיינע פיינט. [61]און רבקה איז אויפ־
געשטאַנען מיט אירע מיידלאַך, און זיי האָבן זיך אַרויפגעזעצט
אויף די קעמלען, און זיינען געגאַנגען נאָך דעם מאַן. און דער
קנעכט האָט גענומען רבקהן, און איז אַוועקגעגאַנגען.

[62]און יצחק איז אָנגעקומען פון ווו מע גייט קיין באֵר־לַחַי־
רֹאִי, וואָרום ער איז געזעסן אין לאַנד פון דָרום—[63]און יצחק
איז אַרויסגעגאַנגען זיך דורכצוגיין אין פעלד אַקעגן אָוונט—
האָט ער אויפגעהויבן זיינע אויגן און האָט אַ קוק געטאָן, ערשט

קעמלען קומען אָן. [64]און רבקה האָט אויפֿגעהויבן אירע אויגן, און האָט דערזען יצחקן, און זי האָט זיך אַראָפּגעלאָזט פֿון קעמל. [65]און זי האָט געזאָגט צו דעם קנעכט: ווער איז יענער מאַן וואָס גייט אין פֿעלד אונדז אַנטקעגן? האָט דער קנעכט געזאָגט: דאָס איז מיין האַר. האָט זי גענומען דעם שלייער, און האָט זיך פֿאַרדעקט.

[66]און דער קנעכט האָט דערציילט יצחקן אַלע זאַכן וואָס ער האָט געטאָן. [67]און יצחק האָט זי אַריינגעבראַכט אין דעם געצעלט פֿון זיין מוטער שׂרהן. און ער האָט גענומען רבקהן, און זי איז אים געוואָרן פֿאַר אַ ווייב; און ער האָט זי ליב געהאַט. און יצחק האָט זיך געטרייסט נאָך זיין מוטער.

כה [1]און אַברהם האָט ווידער גענומען אַ ווייב, און איר נאָמען איז געווען קטוּרָה. [2]און זי האָט אים געבאָרן זִמרָנען, און יָקשָנען, און מְדָנען, און מִדיָנען, און יִשבָּקן, און שוּחַן. [3]און יָקשָן האָט געבאָרן שבאָן, און דְדָנען. און די קינדער פֿון דְדָנען זיינען געווען אַשורים, און לְטושים, און לְאומים. [4]און די זין פֿון מִדיָנען זיינען געווען: עֵיפָה, און עֵפֶר, און חֲנוֹך, און אֲבִידָע, און אֶלדָעָה. די אַלע זיינען געווען די קינדער פֿון קטוּרָהן.

[5]און אַברהם האָט אַוועקגעגעבן אַלץ וואָס ער האָט געהאַט צו יצחקן. [6]און צו די זין פֿון די קעפּסווייבער וואָס אַברהם האָט געהאַט, האָט אַברהם געגעבן מתנות, און האָט זיי אַוועקגעשיקט פֿון זיין זון יצחקן, ווען ער האָט נאָך געלעבט, קיין מזרח, אין מזרח־לאַנד.

[7]און דאָס זיינען די טעג פֿון די יאָרן פֿון אַברהמס לעבן וואָס ער האָט געלעבט: הונדערט יאָר און פֿינף יאָר און זיבעציק יאָר. [8]און אַברהם איז פֿאַרגאַנגען און איז געשטאָרבן אין אַ גוטער עלטער, אַלט און זאַט [מיט יאָרן]; און ער איז אַיינ־

געזאַמלט געוואָרן צו זיין פאָלק. [9]און יצחק און ישמָעֵאל, זיינע
זין, האָבן אים באַגראָבן אין דער הייל פון מַכפֵּלָה, אין דעם
פעלד פון עפרון דעם זון פון צוחַר דעם חִתי, וואָס פאַר מַמרֵא;
[10]דאָס פעלד וואָס אַברהם האָט אָפּגעקויפט פון די קינדער פון
חֵת, דאָרטן איז באַגראָבן געוואָרן אַברהם, און זיין ווייב שׂרה.

[11]און עס איז געווען נאָך דעם טויט פון אַברהמען, האָט גאָט
געבענטשט זיין זון יצחקן. און יצחק איז געזעסן ביי בְּאֵר־לַחַי־
רוֹאִי.

[12]און דאָס זיינען די געבורטן פון ישמָעֵאל, אַברהמס זון,
וואָס הָגָר די מִצרית, די דינסט פון שׂרהן, האָט געבאָרן
אַברהמען. [13]און דאָס זיינען די נעמען פון ישמָעֵאלס זין, נאָך
זייערע נעמען, לויט זייערע געבורטן: דער בכָור פון ישמָעֵאלן,
נבָיות, און קֵדָר, און אַדבְּאֵל, און מִבשָׂם; [14]און מִשמָע, און דומָה,
און מַשאָ; [15]חַדַד, און תֵּימאָ, יטור, נָפיש, און קֵדמָה. [16]דאָס
זיינען די זין פון ישמָעֵאלן, און דאָס זיינען זייערע נעמען אין
זייערע דערפער, און אין זייערע לאַגערן; צוועלף פירשטן
לויט זייערע פעלקער.—[17]און דאָס זיינען די יאָרן פון ישמָעֵאלס
לעבן: הונדערט יאָר און זיבן יאָר און דרייסיק יאָר. און ער
איז פאַרגאַנגען און איז געשטאָרבן; און ער איז איינגעזאַמלט
געוואָרן צו זיין פאָלק.—[18]און זיי האָבן געווינט פון חַוִילָה ביז
שור וואָס פאַר מִצרַיִם, ווי דו גייסט קיין אַשור; אין געזיכט פון
אַלע זיינע ברידער האָט ער זיך באַזעצט.

תולדות

[19]און דאָס איז די געשיכטע פון יצחק, אַברהמס זון: אַברהם
האָט געבאָרן יצחקן. [20]און יצחק איז געווען פערציק יאָר אַלט,
ווען ער האָט זיך גענומען רבקה, די טאָכטער פון בתואֵל דעם

אַרַמי פון פַּדן־אַרָם, די שוועסטער פון לָבָן דעם אַרַמי, פאַר
אַ ווייב. [21]און יצחק האָט געבעטן צו גאָט פון וועגן זיין ווייב,
וואָרום זי איז געווען אַן עֲקָרָה; און גאָט האָט זיך געלאָזט
דערבעטן פון אים, און רבקה זיין ווייב איז טראָגעדיק געוואָרן.
[22]און די קינדער האָבן זיך געשטויסן אין איר, און זי האָט
געזאָגט: אויב אַזוי, נאָך וואָס דען לעב איך? און זי איז געגאַנגען
פרעגן ביי גאָט. [23]און גאָט האָט צו איר געזאָגט:

צוויי אומות זיינען אין דיין לייב,
און צוויי פעלקער וועלן זיך פון דיינע אינגעווייד צעשיידן,
און אַ פאָלק פון אַ פאָלק וועט זיין שטאַרקער,
און דער עלטערער וועט דינען דעם אינגערן.

[24]און אַז אירע טעג זיינען פול געוואָרן צום געווינען, ערשט
אַ צווילינג איז אין איר לייב. [25]און דער ערשטער איז אַרויס־
געקומען אַ רויטער, אין גאַנצן אַזוי ווי אַ האָריקער מאַנטל;
און מע האָט גערופן זיין נאָמען עֵשָׂו. [26]און דערנאָך איז אַרויס־
געקומען זיין ברודער, און זיין האַנט האָט צוגעהאַלטן דעם
טריט פון עֵשָׂון; און מע האָט גערופן זיין נאָמען יַעֲקֹב[א]. און
יצחק איז געווען זעכציק יאָר אַלט ביי זייער געבאָרן ווערן.
[27]און די אינגלאַך זיינען אויפגעוואַקסן; און עֵשָׂו איז געווען
אַ מענטש געניט אין געיעג, אַ פעלדמענטש, און יעקב איז געווען
אַ שטילער מענטש, וואָס זיצט אין געצעלטן. [28]און יצחק
האָט ליב געהאַט עֵשָׂון, ווייל דאָס געפאַנג איז אים געווען צום
מויל; און רבקה האָט ליב געהאַט יעקבן.

[29]האָט יעקב איינמאָל געקאָכט אַ געקעכץ, און עֵשָׂו איז
אָנגעקומען פון פעלד, און ער איז געווען פאַרשמאַכט. [30]האָט
עֵשָׂו געזאָגט צו יעקבן: לאָז מיך אַ שלונג טאָן, איך בעט דיך,
פון דעמדאָזיקן רויטדרויטן[ב], וואָרום איך בין פאַרשמאַכט;
דרום האָט מען גערופן זיין נאָמען אֶדוֹם. [31]האָט יעקב

[א] דער וואָס האַלט ביים טריט אָדער פאַרכאַפּט און נאַרט אויס. [ב] הָאָדֹם הָאָדֹם.

געזאָגט: פֿאַרקויף מיר אַקאָרשט דײַן בכורה. [32]האָט עשׂו
געזאָגט: זע, איך גיי צום שטאַרבן, און צו וואָס מיר דען
בכורה? [33]האָט יעקב געזאָגט: שווער מיר אַקאָרשט. האָט
ער אים געשוואָרן, און ער האָט פֿאַרקויפֿט זײַן בכורה צו יעקבן.
[34]און יעקב האָט געגעבן עשׂון ברויט און געקעכץ פֿון לינדזן;
און ער האָט געגעסן און געטרונקען, און איז אויפֿגעשטאַנען
און אַוועקגעגאַנגען. אַזוי האָט עשׂו פֿאַראַכט די בכורה.

כו [1]און עס איז געוואָרן אַ הונגער אין לאַנד, אַחוץ דעם
פֿריערדיקן הונגער, וואָס איז געווען אין די טעג פֿון
אַברהמען; און יצחק איז געגאַנגען צו אַבימלך דעם מלך פֿון די
פּלשתּים, קיין גרר. [2]און גאָט האָט זיך באַוויזן צו אים, און האָט
געזאָגט: זאָלסט ניט נידערן קיין מצרים, וווין אין דעם לאַנד וואָס
איך וועל דיר זאָגן. [3]האַלט זיך אויף אין דעמדאָזיקן לאַנד, און
איך וועל זײַן מיט דיר, און וועל דיך בענטשן; וואָרום צו דיר
און צו דײַן זאָמען וועל איך געבן אַלע דידאָזיקע לענדער,
און איך וועל מקיים זײַן די שבועה וואָס איך האָב געשוואָרן
צו דײַן פֿאָטער אַברהמען. [4]און איך וועל מערן דײַן זאָמען
אַזוי ווי די שטערן פֿון הימל, און וועל געבן צו דײַן זאָמען אַלע
דידאָזיקע לענדער; און בענטשן וועלן זיך מיט דײַן זאָמען אַלע
פֿעלקער פֿון דער ערד; [5]דערפֿאַר וואָס אַברהם האָט צוגעהערט צו מײַן קול, און האָט געהיט מײַן היטונג, מײַנע
געבאָט, מײַנע געזעצן, און מײַנע לערנונגען.
[6]און יצחק האָט זיך באַזעצט אין גרר. [7]האָבן די מענטשן
פֿון דעם אָרט געפֿרעגט וועגן זײַן ווײַב, און ער האָט געזאָגט:
זי איז מײַנע אַ שוועסטער; וואָרום ער האָט מורא געהאַט צו
זאָגן „מײַן ווײַב“; „טאָמער וועלן די מענטשן פֿון דעם אָרט מיך
הרגענען איבער רבקהן, ווײַל זי איז שיין פֿון אויסזען“.
[8]און עס איז געווען, אַז ער איז דאָרטן אָפּגעווען אַ לאַנגע

צייט, האָט אַבימֶלֶך דער מלך פון די פּלִשתּים אַרויסגעקוקט
דורכן פענצטער, און געזען, ערשט יצחק שטיפט מיט זיין ווייב
רבקהן. 9האָט אַבימֶלֶך גערופן יצחקן, און האָט געזאָגט: זי
איז דאָך גאָר דיין ווייב, און ווי אַזוי האָסטו געזאָגט: זי איז מיינע
אַ שוועסטער? האָט יצחק צו אים געזאָגט: ווייל איך האָב
געקלערט: איך וועל נאָך אומקומען איבער איר. 10האָט
אַבימלך געזאָגט: וואָס האָסטו דאָ געטאָן צו אונדז? שיר־שיר
וואָלט איינער פון פאָלק געלעגן מיט דיין ווייב, און וואָלסט
געבראַכט אויף אונדז אַ שולד.

11און אַבימֶלֶך האָט באַפוילן דעם גאַנצן פאָלק, אַזוי צו
זאָגן: דער וואָס רירט אָן דעמדאָזיקן מאַן אָדער זיין ווייב, וועט
טייטן געטייט ווערן.

12און יצחק האָט געזייט אין יענעם לאַנד, און האָט געקריגן
אין יענעם יאָר הונדערט מאָל אַזוי פיל; און גאָט האָט אים
געבענטשט. 13און דער מאַן איז געוואָרן רייך, און איז נאָכאַנאַנד
רייכער געוואָרן, ביז ער איז געוואָרן זייער רייך. 14און ער
האָט געהאַט סטאַדעס שאָף, און סטאַדעס רינדער, און פיל
קנעכט; און די פּלִשתּים האָבן אים מקנא געווען. 15און אַלע
ברונעמער וואָס די קנעכט פון זיין פאָטער האָבן געגראָבן
אין די טעג פון זיין פאָטער אַברהמען, האָבן די פּלִשתּים זיי
פאַרשטאָפּט, און זיי אָנגעפילט מיט ערד. 16און אַבימֶלֶך האָט
געזאָגט צו יצחקן: גיי אַוועק פון אונדז, וואָרום ביסט פיל
מאַכטיקער פון אונדז.

17איז יצחק אַוועקגעגאַנגען פון דאָרטן, און האָט געלאַגערט
אין טאָל פון גרָר, און האָט זיך דאָרטן באַזעצט 18און יצחק
האָט ווידער אויפגעגראָבן די וואַסערברונעמער וואָס מע
האָט געגראָבן אין די טעג פון זיין פאָטער אַברהמען, און די
פּלִשתּים האָבן זיי פאַרשטאָפּט נאָך דעם טויט פון אַברהמען;

אוּן ער האָט זײ גערופֿן מיט נעמען אַזױ װי די נעמען װאָס זײַן
פֿאָטער האָט זײ גערופֿן. 19 אוּן די קנעכט פֿוּן יצחקן האָבּן
געגראָבּן אין טאָל, אוּן האָבּן דאָרטן געפֿוּנען אַ בּרוּנעם
לעבּעדיקע װאַסער. 20 האָבּן זיך געקריגט די פּאַסטוּכער פֿוּן
גְרָר מיט די פּאַסטוּכער פֿוּן יצחקן, אַזױ צוּ זאָגן: אוּנדז געהערט
דאָס װאַסער. אוּן ער האָט גערוּפֿן דעם נאָמען פֿוּן דעם
בּרוּנעם עֵשֶׂק, װײַל זײ האָבּן זיך געעֶסֶקט מיט אים. 21 אוּן זײ
האָבּן געגראָבּן אַן אַנדער בּרוּנעם, אוּן האָבּן זיך איבּער אים
אויך געקריגט. אוּן ער האָט גערוּפֿן זײַן נאָמען שִׂטְנָה[א]. 22 אוּן
ער האָט זיך איבּערגעטראָגן פֿוּן דאָרטן, אוּן האָט געגראָבּן
אַן אַנדער בּרוּנעם; אוּן זײ האָבּן זיך איבּער אים ניט געקריגט.
האָט ער גערוּפֿן זײַן נאָמען רחוֹבוֹת, װײַל ער האָט געזאָגט:
אַצוּנד האָט אוּנדז גאָט געגעבּן רַחבוֹת, אוּן מיר װעלן װאַקסן
אין לאַנד.

23 אוּן ער איז אַרױפֿגעגאַנגען פֿוּן דאָרטן קײן בּאֵר־שֶׁבַע.
24 אוּן גאָט האָט זיך בּאַװיזן צוּ אים אין יענער נאַכט, אוּן האָט
געזאָגט: איך בּין דער גאָט פֿוּן דײַן פֿאָטער אַבֿרהמען; זאָלסט
ניט מוֹרא האָבּן, װאָרוּם איך בּין מיט דיר, אוּן איך װעל דיך
בּענטשן, אוּן װעל מערן דײַן זאָמען, פֿוּן מײַן קנעכט אַבֿרהמס
װעגן.

25 האָט ער דאָרטן געבּױט אַ מזבּח, אוּן ער האָט גערוּפֿן
צוּ דעם נאָמען יהוה; אוּן ער האָט דאָרטן אױפֿגעשטעלט זײַן
געצעלט. אוּן די קנעכט פֿוּן יצחקן האָבּן דאָרטן געגראָבּן
אַ בּרוּנעם.

26 אוּן אַבֿימֶלֶך איז געגאַנגען צוּ אים פֿוּן גְרָר, מיט אַחוּזַת
זײַן גוּטן פֿרײַנט, אוּן פֿיכוֹל דעם האַר פֿוּן זײַן חיל. 27 האָט
יצחק צוּ זײ געזאָגט: נאָך װאָס זײַט איר געקוּמען צוּ מיר, אַז
איר זײַט מיר שׂוֹנאים, אוּן האָט מיך אַרױסגעשיקט פֿוּן אײַך?

שטערעניש.

[28]האָבן זיי געזאָגט: זען האָבן מיר געזען אַז גאָט איז מיט דיר,
און מיר האָבן געזאָגט: זאָל־זשע זיין אַ שבועה צווישן אונדז,
צווישן אונדז און צווישן דיר, און לאָמיר שליסן אַ בונד מיט
דיר. [29]אויב דו וועסט טאָן מיט אונדז בייז! אַזוי ווי מיר האָבן
דיך ניט אָנגערירט, און אַזוי ווי מיר האָבן מיט דיר רק גוטס
געטאָן, און מיר האָבן דיך אַוועקגעלאָזט בשלום. אַצונד
ביסטו אַ געבענטשטער פון גאָט.

[30]האָט ער געמאַכט פאַר זיי אַ מאָלצייט, און זיי האָבן געגעסן
און געטרונקען. [31]און זיי האָבן זיך געפעדערט אין דער פרי,
און זיי האָבן געשוואָרן איינער דעם אַנדערן, און יצחק האָט
זיי אַרויסבאַגלייט, און זיי זיינען אַוועקגעגאַנגען פון אים בשלום.

[32]און עס איז געווען אין יענעם טאָג, זיינען געקומען די
קנעכט פון יצחקן, און האָבן אים דערציילט וועגן אַ ברונעם
וואָס זיי האָבן געגראָבן, און זיי האָבן צו אים געזאָגט: מיר האָבן
געפונען וואַסער. [33]האָט ער אים גערופן שִׁבְעָה[א]. דרום איז
דער נאָמען פון דער שטאָט בְּאֵר־שֶׁבַע ביז אויף היינטיקן טאָג.

[34]און אַז עֵשָׂו איז געווען פערציק יאָר אַלט, האָט ער
גענומען פאַר אַ ווייב יהודית די טאָכטער פון בְּאֵרִי דעם חִתִּי,
און בָּשְׂמַת די טאָכטער פון אֵילוֹן דעם חִתִּי. [35]און זיי זיינען
געווען אַ האַרצביטערניש פאַר יצחקן און פאַר רבקהן.

כז [1]און עס איז געווען, אַז יצחק איז אַלט געוואָרן, און זיינע
אויגן זיינען געוואָרן צו טונקל צו זען, האָט ער גערופן
זיין עלטערן זון עֵשָׂון, און האָט צו אים געזאָגט: מיין זון! האָט
ער צו אים געזאָגט: דאָ בין איך. [2]האָט ער געזאָגט: זע נאָר,
איך בין אַלט, איך ווייס ניט דעם טאָג פון מיין טויט. [3]דרום
נעם אַצונד, איך בעט דיך, דיינע וואַפן, דיין פיילבייטל און
דיין בויגן, און גיי אַרויס אין פעלד, און פאַנג מיר אַ געפאַנג;

[א] זיבן.

4און מאַך מיר אַ מאכל אַזוי ווי איך האָב ליב, און ברענג מיר, און איך וועל עסן; כדי מיין זעל זאָל דיך בענטשן איידער איך שטאַרב.

5און רבקה האָט געהערט ווי יצחק רעדט צו זיין זון עֵשָׂון.
און עֵשָׂו איז אַוועקגעגאַנגען אין פעלד, צו פאַנגען אַ געפאַנג
אויף צו ברענגען. 6האָט רבקה געזאָגט צו איר זון יעקבן, אַזוי
צו זאָגן: זע, איך האָב געהערט דיין פאָטער רעדן צו דיין
ברודער עֵשָׂון, אַזוי צו זאָגן: 7ברענג מיר אַ געפאַנג, און מאַך מיר
אַ מאכל, און איך וועל עסן, און איך וועל דיך בענטשן פאַר
גאָט פאַר מיין טויט. 8איז אַצונד, מיין זון, הער צו מיין קָול
לויט ווי איך באַפעל דיר. 9גיי אַקאָרשט צו די שאָף, און ברענג
מיר פון דאָרטן צוויי גוטע ציגנבעקלאַך, און איך וועל פון זיי
מאַכן אַ מאכל פאַר דיין פאָטער, אַזוי ווי ער האָט ליב. 10און
וועסט ברענגען צו דיין פאָטער, ער זאָל עסן, כדי ער זאָל
דיך בענטשן פאַר זיין טויט.

11האָט יעקב געזאָגט צו זיין מוטער רבקהן: זע, מיין
ברודער עֵשָׂו איז אַ מענטש אַ האָריקער, און איך בין אַ מענטש
אַ גלאַטער. 12טאָמער וועט מיך מיין פאָטער אָנטאַפּן, וועל
איך זיין אין זיינע אויגן אַזוי ווי אַן אָפּנאַרער, און איך וועל
ברענגען אויף מיר אַ קללה, און ניט אַ ברכה.

13האָט זיין מוטער צו אים געזאָגט: אויף מיר דיין קללה,
מיין זון! נאָר הער צו מיין קָול, און גיי ברענג מיר.

14איז ער געגאַנגען, און האָט גענומען און געבראַכט צו זיין
מוטער, און זיין מוטער האָט געמאַכט אַ מאכל אַזוי ווי זיין
פאָטער האָט ליב געהאַט. 15און רבקה האָט גענומען די שענסטע
בגדים פון איר עלטערן זון עשׂון, וואָס זיינען געווען ביי איר
אין הויז, און זי האָט אָנגעטאָן איר אינגערן זון יעקבן. 16און
די פעלכלאַך פון די ציגנבעקלאַך האָט זי אָנגעטאָן אויף זיינע

הענט און אויף זיין גלאַטן האַלדז. 17און זי האָט געגעבן דעם
מאכל און דאָס ברויט וואָס זי האָט געמאַכט, אין דער האַנט
פון איר זון יעקבן.
18און ער איז געקומען צו זיין פאָטער, און האָט געזאָגט:
פאָטער מיינער! האָט ער געזאָגט: דאָ בין איך; ווער ביסטו
מיין זון? 19האָט יעקב געזאָגט צו זיין פאָטער: איך בין עֵשָׂו
דיין בכוֹר; איך האָב געטאָן אַזוי ווי דו האָסט מיר געהייסן.
הייב דיך אויף, איך בעט דיך, זעץ דיך, און עס פון מיין געפאַנג,
כּדי דיין זעל זאָל מיך בענטשן. 20האָט יצחק געזאָגט צו זיין
זון: ווי האָסטו עפּעס אַזוי גיך געפונען, מיין זון? האָט ער געזאָגט:
ווייל גאָט דיין האַר האָט מיר צוגעשיקט אַ טראַף. 21האָט יצחק
געזאָגט צו יעקבן: גענען, איך בעט דיך, און לאָמיך דיך אָפּ
טאַפּן, מיין זון, אויב דו ביסט דאָס מיין זון עֵשָׂו, אָדער ניט.
22האָט יעקב גענענט צו זיין פאָטער יצחקן, און ער האָט אים
אָנגעטאַפּט, און האָט געזאָגט: דער קוֹל איז דער קוֹל פון יעקבן,
אָבער די הענט זיינען די הענט פון עֵשָׂון. 23און ער האָט אים
ניט דערקענט, ווייל זיינע הענט זיינען געווען האָריק, אַזוי ווי די
הענט פון זיין ברודער עֵשָׂון; און ער האָט אים געבענטשט. 24און
ער האָט געזאָגט: דו ביסט דאָס מיין זון עֵשָׂו? האָט ער געזאָגט:
איך בין עס. 25האָט ער געזאָגט: דערלאַנג מיר, און איך וועל
עסן פון מיין זונס געפאַנג, כּדי מיין זעל זאָל דיך בענטשן. האָט
ער אים דערלאַנגט, און ער האָט געגעסן; און ער האָט אים
געבראַכט וויין, און ער האָט געטרונקען. 26און זיין פאָטער
יצחק האָט געזאָגט צו אים: גענען, איך בעט דיך, און טו מיך
אַ קוש, מיין זון. 27האָט ער גענענט, און האָט אים אַ קוש
געטאָן. און ער האָט געשמעקט דעם ריח פון זיינע בגדים,
און האָט אים געבענטשט, און געזאָגט:
זע, דער ריח פון מיין זון

איז ווי דער ריח פון אַ פעלד
וואָס גאָט האָט עס געבענטשט.
28 און גאָט זאָל דיר געבן פון דעם טוי פון הימל,
און פון די פעטקייטן פון דער ערד,
און פיל תבואה און וויין.
29 פעלקער זאָלן דיר דינען,
און אומות זאָלן זיך בוקן צו דיר.
זיי אַ האַר איבער דיינע ברידער,
און די זין פון דיין מוטער זאָלן זיך בוקן צו דיר.
פאַרשאָלטן די וואָס שילטן דיך,
און געבענטשט די וואָס בענטשן דיך!
30 און עס איז געווען, אַז יצחק האָט געענדיקט בענטשן
יעקבן, איז ווי נאָר יעקב איז אַרויסגעגאַנגען פון פאַר זיין
פאָטער יצחקן, אַזוי איז זיין ברודער עֵשָׂו אָנגעקומען פון זיין
געיעג. 31 און ער אויך האָט געמאַכט אַ מאכל און געבראַכט צו
זיין פאָטער; און ער האָט געזאָגט צו זיין פאָטער: זאָל מיין
פאָטער אויפשטיין, און עסן פון זיין זונס געפאַנג, כדי דיין זעל
זאָל מיך בענטשן. 32 האָט זיין פאָטער יצחק צו אים געזאָגט:
ווער ביסטו? האָט ער געזאָגט: איך בין דיין זון, דיין בכוֹר עֵשָׂו.
33 האָט יצחק געציטערט זייער אַ גרויס ציטערניש, און ער האָט
געזאָגט: היינט ווער איז דער וואָס האָט געפאַנגען אַ געפאַנג
און מיר געבראַכט, און איך האָב געגעסן פון אַלץ איידער דו
ביסט געקומען, און איך האָב אים געבענטשט? ער וועט אויך
זיין געבענטשט.
34 ווי עֵשָׂו האָט געהערט די ווערטער פון זיין פאָטער, אַזוי
האָט ער אויסגעשריען אַ זייער גרויס און ביטער געשריי, און
ער האָט געזאָגט צו זיין פאָטער: בענטש מיך אויך, מיין פאָטער.
35 האָט ער געזאָגט: דיין ברודער איז געקומען מיט באַטרוג,

און האָט צוגענומען דיין ברכה. 36האָט ער געזאָגט: צי דען
רופֿט מען זיין נאָמען יעקבֿא, ווייל ער האָט מיר שוין צוויי מאָל
אויסגענאַרט? מיין בכורה האָט ער צוגענומען, און אָט האָט
ער אַצונד צוגענומען מיין ברכה. און ער האָט געזאָגט: האָסטו
ניט באַהאַלטן פֿאַר מיר אַ ברכה? 37האָט יצחק געענטפֿערט
און האָט געזאָגט צו עֵשָׂון: זע, איך האָב אים געמאַכט פֿאַר אַ
האַר איבער דיר, און אַלע זיינע ברידער האָב איך אים געגעבן
פֿאַר קנעכט, און מיט תּבֿואה און ווין האָב איך אים פֿאַר־
זאָרגט, און פֿאַר דיר, וואָס קען איך דען טאָן, מיין זון? 38האָט
עֵשָׂו געזאָגט צו זיין פֿאָטער: איז דאָס די איינציקע ברכה ביי
דיר, מיין פֿאָטער? בענטש מיך אויך, מיין פֿאָטער. און עֵשָׂו
האָט אויפֿגעהויבן זיין קָול און האָט געוויינט. 39האָט זיין
פֿאָטער יצחק זיך אָפּגערופֿן און האָט צו אים געזאָגט:

זע, ווייט פֿון די פֿעטקייטן פֿון דער ערד וועט זיין דיין וווינונג,
און אָן דעם הימלס טוי פֿון אויבן;
און אויף דיין שווערד וועסטו לעבן,
און דיין ברודער וועסטו דינען;
40און עס וועט זיין, אַז דו וועסט זיך אָפּרייסן,
וועסטו אַראָפּוואַרפֿן זיין יאָך פֿון דיין האַלדז.

41און עֵשָׂו האָט פֿיינט געקריגן יעקבֿן איבער דער ברכה
וואָס זיין פֿאָטער האָט אים געבענטשט, און עֵשָׂו האָט געזאָגט
ביי זיך אין האַרצן: זאָלן אָנקומען די טרויערטעג נאָך מיין
פֿאָטער, און איך וועל הרגענען מיין ברודער יעקבֿן.

42זיינען דערציילט געוואָרן רבֿקהן די ווערטער פֿון איר
עלטערן זון עֵשָׂון, און זי האָט געשיקט און האָט גערופֿן איר
אינגערן זון יעקבֿן, און האָט צו אים געזאָגט: זע, דיין ברודער
עֵשָׂו טרייסט זיך וועגן דיר, אַז ער וועט דיך הרגענען. 43און
אַצונד, מיין זון, הער צו מיין קָול, און שטיי אויף, אַנטלויף דיר

א זע כה, 25.

צו מיין ברודער לָבָנען קיין חָרָן. [44]און וועסט זיצן ביי אים
עטלאַכע יאָר, ביז וואַנען דער גרימצאָרן פון דיין ברודער וועט
אָפּגיין; [45]ביז דער כּעס פון דיין ברודער וועט זיך אָפּקערן
פון דיר, און ער וועט פאַרגעסן וואָס דו האָסט אים געטאָן;
און איך וועל שיקן, און וועל דיך אָפּנעמען פון דאָרטן. נאָך
וואָס זאָל איך אָנווערן אײַך ביידן אין איין טאָג?
[46]און רבקה האָט געזאָגט צו יצחקן: מיין לעבן איז מיר
נמאס פון וועגן די טעכטער פון חֵת; אויב יעקב נעמט אַ ווייב
פון די טעכטער פון חֵת, אַזוי ווי די דאָזיקע, פון די טעכטער
פון לאַנד, וואָס טויג מיר דאָס לעבן?

כח [1]האָט יצחק גערופן יעקבן, און האָט אים געבענטשט,
און האָט אים באַפוילן, און האָט צו אים געזאָגט:
זאָלסט ניט נעמען אַ ווייב פון די טעכטער פון כּנַעַן. [2]שטיי
אויף, גיי קיין פַּדַּן־אֲרָם, צו דעם הויז פון בתוּאֵל, דיין מוטערס
פאָטער, און נעם דיר פון דאָרטן אַ ווייב פון די טעכטער
פון לָבָן, דיין מוטערס ברודער. [3]און גאָט שַׁדַי וועט דיך
בענטשן, און וועט דיך פרוכפּערן און דיך מערן, און וועסט
ווערן אַ געזעמל פעלקער. [4]און ער וועט דיר געבן די ברכה
פון אַברהמען, דיר און דיין זאָמען מיט דיר, כּדי זאָלסט אַרבן
דאָס לאַנד פון דיין וווינשאַפט, וואָס גאָט האָט געגעבן צו
אַברהמען.

[5]און יצחק האָט אַוועקגעשיקט יעקבן, און ער איז געגאַנגען
קיין פַּדַּן־אֲרָם, צו לָבָן דעם זון פון בתוּאֵל דעם אֲרַמי, דעם
ברודער פון רבקה, דער מוטער פון יעקבן און עֵשָׂון.

[6]און עֵשָׂו האָט געזען אַז יצחק האָט געבענטשט יעקבן, און
האָט אים אַוועקגעשיקט קיין פַּדַּן־אֲרָם, זיך צו נעמען אַ ווייב
פון דאָרטן; אַז ווען ער האָט אים געבענטשט, האָט ער אים
באַפוילן, אַזוי צו זאָגן: זאָלסט ניט נעמען אַ ווייב פון די

טעכטער פון כּנַעַן; 7און יעקב האָט צוגעהערט צו זיין פאָטער
און צו זיין מוטער, און איז געגאַנגען קיין פּדַן־אֲרָם. 8און עֵשָׂו
האָט געזען אַז די טעכטער פון כּנַעַן זיינען שלעכט אין די אויגן
פון זיין פאָטער יצחקן, 9און עֵשָׂו איז געגאַנגען צו יִשמָעֵאלן,
און האָט, צו זיינע אַנדערע ווייבער, זיך גענומען פאַר אַ ווייב
מָחלַת די טאָכטער פון יִשמָעֵאל, אַברהמס זון, די שוועסטער
פון נבָיותן.

וַיֵּצֵא

10און יעקב איז ארויסגעגאַנגען פון בּאֵר־שֶׁבַע, און איז
געגאַנגען קיין חָרָן. 11און ער האָט געטראָפן אַן אָרט, און איז
דאָרטן געבליבן נעכטיקן, וואָרום די זון איז אונטערגעגאַנגען;
און ער האָט גענומען פון די שטיינער פון דעם אָרט, און געמאַכט
פאַר זיין צוקאָפּנס, און האָט זיך געלייגט אין יענעם אָרט.
12האָט זיך אים געחלומט, ערשט אַ לייטער שטייט אויף דער
ערד, און זיין שפּיץ גרייכט ביזן הימל, און זע, מלאָכים פון
גאָט גייען אַרויף און נידערן אַראָפּ אויף אים. 13און אָט שטייט
גאָט איבער אים, און ער זאָגט: איך בין יהוה דער גאָט פון דיין
פאָטער אַברהמען, און דער גאָט פון יצחקן. דאָס לאַנד וואָס
דו ליגסט דערויף, צו דיר וועל איך עס געבן, און צו דיין
זאָמען. 14און דיין זאָמען וועט זיין אַזוי ווי שטויב פון דער ערד,
און וועסט זיך אויסשפּרייטן קיין מערב און קיין מזרח און קיין
צפון און קיין דָרום, און בענטשן וועלן זיך מיט דיר און מיט
דיין זאָמען אַלע משפּחות פון דער ערד. 15און זע, איך וועל
זיין מיט דיר, און איך וועל דיך היטן אומעטום וווּ דו וועסט
גיין, און איך וועל דיך אומקערן צו דערדאָזיקער ערד,
וואָרום איך וועל דיך ניט פאַרלאָזן, ביז וואַנען איך האָב
געטאָן וואָס איך האָב דיר צוגעזאָגט.

16 האָט יעקב זיך אויפגעכאַפּט פון זיין שלאָף, און ער האָט
געזאָגט: פאַרוואָר, גאָט איז פאַראַן אין דעמדאָזיקן אָרט, און
איך האָב ניט געוווּסט. 17 און ער האָט מורא געהאַט, און האָט
געזאָגט: ווי מוראדיק איז דערדאָזיקער אָרט! דאָס איז ניט
אַנדערש ווי דאָס הויז פון גאָט, און דאָס איז דער טויער פון
הימל.

18 און יעקב האָט זיך געפעדערט אין דער פרי, און ער
האָט גענומען דעם שטיין וואָס ער האָט געמאַכט פאַר זיין צו־
קאָפּנס, און האָט אים געמאַכט פאַר אַ זיילשטיין, און ער האָט
אַרויפגעגאָסן אייל אויף זיין שפּיץ. 19 און ער האָט גערופן דעם
נאָמען פון יענעם אָרט בֵּית־אֵל*, אָבער לוז איז געווען דער נאָמען
פון דער שטאָט צוערשט. 20 און יעקב האָט אַ נדר געטאָן, אַזוי
צו זאָגן: אויב גאָט וועט זיין מיט מיר, און וועט מיך היטן אויף
דעמדאָזיקן וועג וואָס איך גיי, און ער וועט מיר געבן ברויט
צום עסן, און אַ בגד אָנצוטאָן, 21 און איך וועל מיך אומקערן
בשלום צו מיין פאָטערס הויז, וועט יהוה מיר זיין צום גאָט. 22 און
דערדאָזיקער שטיין וואָס איך האָב געמאַכט פאַר אַ זיילשטיין,
וועט זיין אַ הויז פון גאָט; און פון אַלץ וואָס דו וועסט מיר געבן,
וועל איך מעשׂרן צו דיר.

כט 1 און יעקב האָט אויפגעהויבן זיינע פיס, און איז געגאַנגען
צו דעם לאַנד פון די קינדער פון מזרח. 2 און ער האָט
אַ קוק געטאָן, ערשט אַ ברונעם איז אין פעלד, און זע, דריי
סטאַדעס שאָף הויערן דאָרטן ביי אים; וואָרום פון יענעם ברונעם
פלעגט מען אָנטרינקען די סטאַדעס, און דער שטיין אויפן
מויל פון ברונעם איז געווען גרויס. 3 און אַז דאָרטן האָבן זיך
צונויפגעזאַמלט אַלע סטאַדעס, האָט מען אַראָפּגעקייקלט
דעם שטיין פון דעם מויל פון ברונעם, און מע האָט אָנגעטרונקען

* דאָס הויז פון גאָט.

די שאָף, און אומגעקערט דעם שטיין אויפן מויל פון דעם
ברונעם אויף זיין אָרט.
[4]האָט יעקב צו זיי געזאָגט: פון וואַנען זייט איר, מיינע
ברידער? האָבן זיי געזאָגט: פון חָרָן זיינען מיר. [5]האָט ער צו זיי
געזאָגט: קענט איר לָבָן דעם זון פון נָחוֹרן? האָבן זיי געזאָגט:
מיר קענען. [6]האָט ער צו זיי געזאָגט: איז פריד צו אים? האָבן
זיי געזאָגט: פריד; און אָט קומט זיין טאָכטער רחל מיט די שאָף.
[7]האָט ער צו זיי געזאָגט: זעט, דער טאָג איז נאָך גרויס, נאָך
ניט צייט דאָס פי זאָל אַיינגעזאַמלט ווערן; טרינקט אָן די
שאָף, און גייט פיטערט. [8]האָבן זיי געזאָגט: מיר קענען ניט,
ביז וואַנען אַלע סטאַדעס וועלן זיך צונויפזאַמלען, און מע
וועט אַראָפּקייקלען דעם שטיין פון דעם מויל פון ברונעם; און
מיר וועלן אָנטרינקען די שאָף.
[9]ווי ער רעדט נאָך מיט זיי, אַזוי איז רחל אונטערגעקומען
מיט איר פאָטערס שאָף; וואָרום זי איז געווען אַ פּאַסטוכערין.
[10]און עס איז געווען, ווי יעקב האָט דערזען רחלען, די טאָכטער
פון לָבָן, זיין מוטערס ברודער, און די שאָף פון לָבָן, זיין
מוטערס ברודער, אַזוי האָט יעקב גענענט, און האָט אַראָפּ־
געקייקלט דעם שטיין פון דעם מויל פון ברונעם, און האָט
אָנגעטרונקען די שאָף פון לָבָן, זיין מוטערס ברודער. [11]און יעקב
האָט געקושט רחלען, און האָט אויפגעהויבן זיין קָול און האָט
געוויינט. [12]און יעקב האָט דערציילט רחלען אַז ער איז איר
פאָטערס אַן אייגענער, און אַז ער איז רבקהס אַ זון; און זי איז
געלאָפן, און האָט אָנגעזאָגט איר פאָטער.
[13]און עס איז געווען, ווי לָבָן האָט געהערט די הערונג וועגן
יעקב, זיין שוועסטערס זון, אַזוי איז ער אים געלאָפן אַנטקעגן,
און ער האָט אים געהאַלדזט און אים געקושט, און האָט אים
אַריינגעבראַכט אין זיין הויז. און ער האָט דערציילט לָבָנען

אַלע יענע געשעעענישן. [14]און לָבָן האָט צו אים געזאָגט: פאַר־
וואָר, מיין ביין און מיין פלייש ביסטו.
און ער איז געזעסן ביי אים אַ חודש צייט.
[15]האָט לָבָן געזאָגט צו יעקבן: צי ווייל דו ביסט מיינער
אַן אייגענער, זאָלסטו מיר דינען אומזיסט? זאָג מיר וואָס איז
דיין לוין. [16]און לָבָן האָט געהאַט צוויי טעכטער; דער נאָמען
פון דער עלטערער איז געווען לאה, און דער נאָמען פון דער
אינגערער רחל. [17]און לאהס אויגן זיינען געווען שלאַפע, און
רחל איז געווען שיין אויפן געשטאַלט, און שיין אויפן פנים. [18]און
יעקב האָט ליב געקריגן רחלען; און ער האָט געזאָגט: איך וועל
דיר דינען זיבן יאָר פאַר דיין אינגערער טאָכטער רחלען.
[19]האָט לבן געזאָגט: בעסער איך זאָל זי דיר געבן, איידער
איך זאָל זי געבן צו אַן אַנדער מאַן; בלייב ביי מיר.
[20]און יעקב האָט געדינט פאַר רחלען זיבן יאָר, און זיי
זיינען געווען אין זיינע אויגן אַזוי ווי עטלאַכע טעג, פון זיין
ליבשאַפט צו איר. [21]און יעקב האָט געזאָגט צו לָבָנען: גיב
מיר מיין ווייב, וואָרום מיינע טעג זיינען דערפילט געוואָרן;
און איך וועל קומען צו איר.
[22]האָט לָבָן אַיינגעזאַמלט אַלע מענטשן פון דעם אָרט, און
ער האָט געמאַכט אַ מאָלצייט. [23]און עס איז געווען אין אָוונט,
האָט ער גענומען זיין טאָכטער לאהן, און האָט זי געבראַכט
צו אים, און ער איז געקומען צו איר. [24]און לָבָן האָט איר
געגעבן זיין דינסט זלפָּהן–פאַר אַ דינסט צו זיין טאָכטער לאהן.
[25]און עס איז געווען אין דער פרי, ערשט דאָס איז לאה.
האָט ער געזאָגט צו לָבָנען: וואָס האָסטו מיר דאָ געטאָן? האָב
איך ניט געדינט ביי דיר פאַר רחלען, און פאַרוואָס האָסטו
מיך גענאַרט? [26]האָט לָבָן געזאָגט: עס ווערט ניט געטאָן אַזוי אין
אונדזער מקום, אויסצוגעבן די אינגערע פאַר דער עלטערער.

[27]דערפיל די וואָך פון דער, און מיר וועלן דיר אויך יענע
געבן, פאַר דעם דינסט וואָס דו וועסט דינען בײַ מיר נאָך
זיבן אַנדערע יאָר.
[28]האָט יעקב אַזוי געטאָן, און ער האָט דערפילט די וואָך
פון דער; און ער האָט אים געגעבן זײַן טאָכטער רחלען, אים
פאַר אַ ווײַב. [29]און לָבָן האָט געגעבן צו זײַן טאָכטער רחלען
זײַן דינסט בִּלְהָהן פאַר אַ דינסט צו איר.
[30]און ער איז געקומען אויך צו רחלען. און ער האָט רחלען
אויך מער ליב געהאַט פון לאהן; און ער האָט געדינט בײַ אים
נאָך זיבן אַנדערע יאָר.
[31]און גאָט האָט געזען אַז לאה איז ניט באַליבט, און ער
האָט געעפנט איר טראַכט; און רחל איז געווען אַן עֲקָרָה. [32]און
לאה איז טראָגעדיק געוואָרן, און האָט געבאָרן אַ זון, און זי
האָט גערופן זײַן נאָמען רְאוּבֵן, ווײַל זי האָט געזאָגט: יאָ, גאָט
האָט געזען מײַן פּײַן[א], וואָרום אַצונד וועט מיך מײַן מאַן ליב
האָבן. [33]און זי איז ווידער טראָגעדיק געוואָרן, און האָט
געבאָרן אַ זון, און זי האָט געזאָגט: ווײַל גאָט האָט געהערט[ב] אַז
איך בין ניט באַליבט, דרום האָט ער מיר געגעבן אויך דעם־
דאָזיקן; און זי האָט גערופן זײַן נאָמען שִׁמְעוֹן. [34]און זי איז
ווידער טראָגעדיק געוואָרן, און האָט געבאָרן אַ זון, און זי האָט
געזאָגט: אַצונד דאָס מאָל וועט מײַן מאַן ווערן צוגעטאָן[ג] צו
מיר, ווײַל איך האָב אים געבאָרן דרײַ זין; דרום האָט מען
גערופן זײַן נאָמען לֵוִי. [35]און זי איז ווידער טראָגעדיק געוואָרן,
און האָט געבאָרן אַ זון, און זי האָט געזאָגט: דאָס מאָל טו איך
לויבן[ד] גאָט; דרום האָט זי גערופן זײַן נאָמען יהודה. און זי
האָט אויפגעהערט געבערן.

ל [1]און אַז רחל האָט געזען אַז זי געבערט ניט פון יעקבן, האָט
רחל מקנא געווען איר שוועסטער, און זי האָט געזאָגט צו

[א] רָאָה בְּעָנְיִי· [ב] שָׁמַע· [ג] יִלָּוֶה· [ד] אוֹדֶה·

יעקבן: גיב מיר קינדער, אַניט שטאַרב איך. [2]האָט דער צאָרן
פון יעקבן געגרימט אויף רחלען, און ער האָט געזאָגט: בין איך
דען אויף דעם אָרט פון גאָט, וואָס האָט פאַרמיטן פון דיר
פרוכט פון לייב? [3]האָט זי געזאָגט: אָט איז מיין דינסט בִלהָה,
קום צו איר, און זי וועט געבערן אויף מיינע קני, און אויך איך
וועל אויפגעריכט ווערן פון איר.

[4]און זי האָט אים געגעבן איר דינסט בִלהָהן פאַר אַ ווייב,
און יעקב איז צו איר געקומען. [5]און בִלהָה איז טראָגעדיק
געוואָרן, און האָט יעקבן געבאָרן אַ זון. [6]און רחל האָט געזאָגט:
גאָט האָט זיך פאַר מיר אָנגענומען[א], און האָט אויך מיין קָול
צוגעהערט, און מיר געגעבן אַ זון; דרום האָט זי גערופן זיין
נאָמען דָן. [7]און בִלהָה, רחלס דינסט, איז ווידער טראָגעדיק
געוואָרן, און האָט יעקבן געבאָרן אַ צווייטן זון. [8]און רחל האָט
געזאָגט: שטאַרקע ראַנגלענישן האָב איך זיך געראַנגלט[ב] מיט
מיין שוועסטער, און איך בין בייגעקומען; דרום האָט זי גערופן
זיין נאָמען נַפתָלי.

[9]און לאה האָט געזען אַז זי האָט אויפגעהערט געבערן,
האָט זי גענומען איר דינסט זִלפָהן, און זי געגעבן יעקבן פאַר
אַ ווייב. [10]און זִלפָה, לאהס דינסט, האָט יעקבן געבאָרן אַ
זון. [11]האָט לאה געזאָגט: מזלי[ג] איז געקומען; און זי האָט
גערופן זיין נאָמען גָד. [12]און זִלפָה, לאהס דינסט, האָט יעקבן
געבאָרן אַ צווייטן זון. [13]האָט לאה געזאָגט: אויף מיין גליק[ד]!
וואָרום די טעכטער וועלן מיך שאַצן גליקלאַך; און זי האָט
גערופן זיין נאָמען אָשֵר.

[14]און ראובן איז געגאַנגען אין די טעג פון ווייצשניט, און
האָט געפונען ליבעפּעלאַך אין פעלד, און האָט זיי געבראַכט
צו זיין מוטער לאהן. האָט רחל געזאָגט צו לאהן: גיב מיר,
איך בעט דיך, פון דיין זונס ליבעפּעלאַך. [15]האָט זי געזאָגט

[א] דָנַנִי [ב] נַפְתּוּלֵי [ג] גָדִי [ד] בְּאָשְׁרִי

צו איר: ווינציק וואָס דו האָסט צוגענומען מיין מאַן, ווילסטו
נאָך צונעמען מיין זונס ליבעפּעלאַך? האָט רחל געזאָגט: דער־
פאַר זאָל ער ליגן מיט דיר היינטיקע נאַכט, פאַר די ליבעפּעלאַך
פון דיין זון.

16 און ווי יעקב איז געקומען פון פעלד אין אָוונט, אַזוי איז
לאה אים אַרויסגעגאַנגען אַנטקעגן, און האָט געזאָגט: צו מיר
מוסטו קומען, וואָרום אָפּדינגען האָב איך דיך אָפּגעדונגען[א]
פאַר די ליבעפּעלאַך פון מיין זון. און ער איז מיט איר געלעגן
אין יענער נאַכט. 17 און גאָט האָט צוגעהערט צו לאהן, און
זי איז טראָגעדיק געוואָרן, און האָט יעקבן געבאָרן אַ פינפטן
זון. 18 און לאה האָט געזאָגט: גאָט האָט געגעבן מיין שׂכר פאַר
וואָס איך האָב געגעבן מיין דינסט צו מיין מאַן; און זי האָט
גערופן זיין נאָמען יִשָשׂכָר. 19 און לאה איז ווידער טראָגעדיק
געוואָרן, און האָט יעקבן געבאָרן אַ זעקסטן זון. 20 און לאה
האָט געזאָגט: גאָט האָט מיך באַשאָנקען מיט אַ גוטן געשאַנק[ב];
דאָס מאָל וועט מיין מאַן וווינען מיט מיר[ג], ווייל איך האָב
אים געבאָרן זעקס זין; און זי האָט גערופן זיין נאָמען זבולון.
21 און דערנאָך האָט זי געבאָרן אַ טאָכטער, און זי האָט גערופן
איר נאָמען דינה.

22 און גאָט האָט געדאַכט אָן רחלען, און גאָט האָט צו־
געהערט צו איר, און האָט געעפנט איר טראַכט. 23 און זי איז
טראָגעדיק געוואָרן, און האָט געבאָרן אַ זון; און זי האָט
געזאָגט: גאָט האָט אָפּגעטאָן[ד] מיין חרפּה. 24 און זי האָט גערופן
זיין נאָמען יוסף, אַזוי צו זאָגן: גאָט זאָל מיר צוגעבן[ה] נאָך אַן
אַנדער זון.

25 און עס איז געווען, אַז רחל האָט געבאָרן יוספן, האָט
יעקב געזאָגט צו לָבָנען: לאָז מיך אַוועק, און איך וועל גיין צו

[א] שָׂכֹר שְׂכַרְתִּיךָ. [ב] זְבָדִי. [ג] יִזְבְּלֵנִי. [ד] אָסַף. [ה] יֹוסֵף.

מיין אָרט און צו מיין לאַנד. 26 גיב מיר מיינע ווײַבער און מיינע
קינדער, וואָס איך האָב דיר פאַר זיי געדינט, און איך וועל גיין;
וואָרום דו ווייסט מיין דינסט וואָס איך האָב דיר געדינט.
27 האָט לָבָן צו אים געזאָגט: אויב, איך בעט דיך, איך האָב
געפונען לייטזעליקייט אין דיינע אויגן—; איך האָב געמערקט
אַז גאָט האָט מיך געבענטשט פון דיינעטוועגן. 28 און ער האָט
געזאָגט: זאָג מיר דיין לוין, און איך וועל געבן.
29 האָט ער צו אים געזאָגט: דו ווייסט ווי איך האָב דיר
געדינט, און וואָס דיין פי איז געוואָרן אונטער מיר; 30 וואָרום
ווינציק־וואָס האָסטו געהאַט פאַר מיר, און עס האָט זיך פאַר־
מערט לרוב, און גאָט האָט דיך געבענטשט אין מיינע טריט.
און אַצונד, ווען וועל איך אויך טאָן פאַר מיין הויזגעזינט?
31 האָט ער געזאָגט: וואָס זאָל איך דיר געבן? האָט יעקב
געזאָגט: זאָלסט מיר גאָרנישט געבן; אויב דו וועסט מיר טאָן
דידאָזיקע זאַך, וועל איך ווידער פיטערן דיינע שאָף, און היטן:
32 איך וועל דורכגיין היינט דורך אַלע דיינע שאָף, אָפּצוטאָן
פון דאָרטן איטלאַך געשפּרענקלט און געפלעקט לאַם, און
איטלאַך טונקל לאַם צווישן די שעפּסן, און געפלעקט און
געשפּרענקלט צווישן די ציגן; און אַזוינס זאָל זיין מיין לוין.
33 און עדות זאָגן וועט אויף מיר מיין ערלאַכקייט פאַר דיר,
אין אַ שפּעטערדיקן טאָג, אַז דו וועסט קומען איבערקוקן מיין
לוין: איטלאַכס וואָס איז ניט געשפּרענקלט און געפלעקט
צווישן די ציגן און טונקל צווישן די שעפּסן, איז דאָס אַ
געגנבעטס ביי מיר.
34 האָט לָבָן געזאָגט: יאָ, זאָל זיין אַזוי ווי דיין וואָרט. 35 און ער
האָט אָפּגעטאָן אין יענעם טאָג די געשטרייפטע און געפלעקטע
בעק, און אַלע געשפּרענקלטע און געפלעקטע ציגן, איטלאַכס
וואָס האָט אויף זיך ווייס, און איטלאַך טונקלס צווישן די שעפּסן,

און ער האָט זיי איבערגעגעבן אין דער האַנט פון זיינע זין.
36און ער האָט געמאַכט דריי טעג וועגס צווישן זיך און צווישן
יעקבן. און יעקב האָט געפיטערט לָבָנס איבעריקע שאָף.
37האָט יעקב זיך גענומען פייכטע שטעקלאַך פון טאָפּאָל,
און מאַנדלבוים, און פּלאַטאַנענבוים, און ער האָט אויסגעשיילט
אויף זיי ווייסע אויסשיילונגען, אָפּדעקנדיק דאָס ווייסע
וואָס אויף די שטעקלאַך. 38און ער האָט אַריינגעשטעלט די
שטעקלאַך וואָס ער האָט אַרומגעשיילט, אין די קאָריטעס,
אין די וואַסעררינעס ווו די שאָף קומען טרינקען, אַקעגן די
שאָף; און זיי האָבן זיך געפּאָרט אַז זיי זיינען געקומען טרינקען.
39און די שאָף האָבן זיך געפּאָרט פאַר די שטעקלאַך, און די
שאָף האָבן געבאָרן געשטרייפטע, געשפּרענקלטע, און
געפלעקטע. 40און די לעמער האָט יעקב אָפּגעשיידט–און
ער האָט צוגעקערט די פּנימער פון די שאָף אין לָבָנס שאָף
צו די געשטרייפטע און אַלע טונקעלע–און האָט זיך
געמאַכט סטאַדעס באַזונדער, און האָט זיי ניט געשטעלט מיט
לָבָנס שאָף. 41און עס איז געווען, ווען נאָר די שטאַרקע שאָף
האָבן זיך געפּאָרט, אַזוי פלעגט יעקב אַריינטאָן די שטעקלאַך
פאַר די אויגן פון די שאָף אין די קאָריטעס, כּדי זיי זאָלן זיך
פּאָרן ביי די שטעקלאַך; 42אָבער אַז די שאָף זיינען געווען
שוואַכע, פלעגט ער ניט אַריינטאָן; אַזוי פלעגן די שוואַכע
אָנקומען לָבָנען, און די שטאַרקע יעקבן. 43און דער מאַן איז
געוואָרן זייער רייך, און ער האָט געהאַט פיל שאָף, און
דינסטן און קנעכט, און קעמלען און אייזלען.

לא 1און ער האָט געהערט די ווערטער פון לָבָנס זין, אַזוי
צו זאָגן: יעקב האָט צוגענומען אַלץ וואָס אונדזער
פאָטער האָט געהאַט, און פון אונדזער פאָטערס האָב האָט ער
געמאַכט דידאָזיקע גאַנצע רייכקייט. 2און יעקב האָט געזען

אָן לָבָנס פּנים, ערשט ער איז ניט צו אים ווי נעכטן־אייערנעכטן.
3און גאָט האָט געזאָגט צו יעקבן: קער זיך אום צו דעם לאַנד
פֿון דײַנע עלטערן, און צו דײַן אָפּשטאַם, און איך וועל זײַן
מיט דיר.
4האָט יעקב געשיקט און האָט גערופֿן רחלען און לאהן אין
פֿעלד, צו זײַנע שאָף. 5און ער האָט צו זיי געזאָגט: איך זע אָן
אײַער פֿאָטערס פּנים, אַז ער איז ניט צו מיר ווי נעכטן־אייער־
נעכטן; אָבער דער גאָט פֿון מײַן פֿאָטער איז געווען מיט מיר.
6און איר ווייסט אַז מיט מײַן גאַנצן כּוח האָב איך געדינט אײַער
פֿאָטער. 7און אײַער פֿאָטער האָט געמאַכט געשפּעט פֿון מיר,
און האָט געביטן מײַן לוין צען מאָל, נאָר גאָט האָט אים ניט
געלאָזן שלעכטס טאָן מיט מיר. 8אַז ער האָט אַזוי געזאָגט:
געשפּרענקלטע זאָלן זײַן דײַן לוין, האָבן אַלע שאָף געבאָרן
געשפּרענקלטע; און אַז ער האָט אַזוי געזאָגט: געשטרייפּטע
זאָלן זײַן דײַן לוין, האָבן אַלע שאָף געבאָרן געשטרייפּטע.
9און גאָט האָט אַוועקגענומען פֿון אײַער פֿאָטערס פֿי, און
געגעבן מיר. 10און עס איז געווען אין דער צײַט ווען די שאָף
האָבן זיך געפּאָרט, האָב איך אויפֿגעהויבן מײַנע אויגן, און האָב
געזען אין חלום, ערשט די בעק וואָס שפּרינגען אויף די שאָף
זײַנען געשטרייפּטע, געשפּרענקלטע, און געפּלעקטע. 11און
אַ מלאך פֿון גאָט האָט געזאָגט צו מיר אין חלום: יעקב! און
איך האָב געזאָגט: דאָ בין איך. 12האָט ער צו מיר געזאָגט:
הייב אַקאָרשט אויף דײַנע אויגן און זע, אַלע בעק וואָס שפּרינגען
אויף די שאָף זײַנען געשטרייפּטע, געשפּרענקלטע, און
געפּלעקטע; וואָרום איך האָב געזען אַלץ וואָס לָבָן טוט צו
דיר. 13איך בין דער גאָט פֿון בֵּית־אֵל וואָס דו האָסט דאָרטן
געזאַלבט אַ זײַלשטיין, וואָס דו האָסט דאָרטן געטאָן אַ נדר
צו מיר. און אַצונד שטיי אויף, גיי אַרויס פֿון דעם היגן

לאַנד, און קער זיך אום צו דעם לאַנד פון דיין געבורט.

[14]האָבן רחל און לאה געענטפערט און געזאָגט צו אים: האָבן מיר דען נאָך אַ חלק אָדער אַ ירושה אין אונדזער פאָטערס הויז? [15]זיינען מיר ניט אַזוי ווי פרעמדע פאַררעכנט ביי אים? וואָרום ער האָט אונדז פאַרקויפט, און אויפגעסן אויך אויפגעגעסן דאָס געלט פאַר אונדז. [16]וואָרום די גאַנצע עשירות וואָס גאָט האָט אַוועקגענומען פון אונדזער פאָטער, דאָס איז אונדזערס און אונדזערע קינדערס. און אַצונד, אַלץ וואָס גאָט האָט דיר געהייסן, טו.

[17]איז יעקב אויפגעשטאַנען, און האָט אַרויפגעזעצט זיינע קינדער און זיינע ווייבער אויף קעמלען; [18]און ער האָט אַוועקגעפירט דאָס גאַנצע פי זיינס, און זיין גאַנצן פאַרמעג וואָס ער האָט אָנגעקליבן, דאָס פי פון זיין אייגנס וואָס ער האָט אָנגעקליבן אין פַּדַן־אַרָם—כדי צו גיין צו זיין פאָטער יצחקן, קיין כּנַעַן. [19]און לבן איז געווען אַוועקגעגאַנגען שערן זיינע שאָף. האָט רחל אַרויסגעגנבעט דעם תּרָפים פון איר פאָטער. [20]און יעקב האָט געגנבעט דאָס האַרץ פון לָבָן דעם אַרַמי מיט וואָס ער האָט אים ניט געלאָזט מערקן אַז ער אַנטלויפט. [21]און ער איז אַנטלאָפן מיט אַלץ וואָס ער האָט געהאַט, און ער איז אויפגעשטאַנען און אַריבערגעגאַנגען דעם טייך, און האָט געקערט זיין פּנים צום באַרג גִלעָד.

[22]איז אָנגעזאָגט געוואָרן לָבָנען אויפן דריטן טאָג אַז יעקב איז אַנטלאָפן. [23]האָט ער גענומען זיינע ברידער מיט זיך, און האָט אים נאָכגעיאָגט זיבן טעג וועגס, און ער האָט אים אָנגעיאָגט אויפן באַרג גִלעָד.

[24]איז גאָט געקומען צו לָבָן דעם אַרַמי אין אַ חלום פון דער נאַכט, און האָט צו אים געזאָגט: היט דיך, זאָלסט ניט רעדן מיט יעקבן פון גוטס ביז שלעכטס.

[25]און לָבָן האָט אָנגעיאָגט יעקבן. און יעקב האָט אויפ־
געשטעלט זיין געצעלט אויפן באַרג; אויך לָבָן און זיינע ברידער
האָבן אויפגעשטעלט אויפן באַרג גִלעָד. [26]האָט לָבָן געזאָגט צו
יעקבן: וואָס האָסטו געטאָן וואָס דו האָסט געגנבעט מיין האַרץ,
און האָסט אַוועקגעפירט מיינע טעכטער אַזוי ווי געפאַנגענע
פון שווערד? [27]פאַרוואָס ביסטו אַנטלאָפן באַהאַלטענערהייט,
און האָסט זיך אַוועקגעגנבעט פון מיר, און האָסט מיר ניט
אויסגעזאָגט, אַז איך זאָל דיך באַלייטן מיט שִמחה און מיט
געזאַנגען, מיט פויק און מיט האַרף? [28]און האָסט מיך ניט
געלאָזן קושן מיינע זין און מיינע טעכטער. נאַריש האָסטו אַצונד
געטאָן. [29]מיין האַנט האָט בכּוח צו טאָן מיט אייך שלעכטס, נאָר
דער גאָט פון אייער פאָטער האָט נעכטן ביי נאַכט געזאָגט צו
מיר, אַזוי צו זאָגן: היט דיך פון צו רעדן מיט יעקבן פון גוטס
ביז שלעכטס. [30]און אַצונד, אַוועקגיין ביסטו אַוועקגעגאַנגען,
ווייל בייִנקען האָסטו זיך פאַרביינקט נאָך דיין פאָטערס הויז,
אָלמאַי אָבער האָסטו געגנבעט מיין גאָט?

[31]האָט יעקב געענטפערט און האָט געזאָגט צו לָבָנען: ווייל
איך האָב מורא געהאַט, וואָרום איך האָב געקלערט: טאָמער
וועסטו אַוועקרויבן דיינע טעכטער פון מיר. [32]ביי וועמען
אָבער דו וועסט געפינען דיין גאָט, דער זאָל ניט לעבן. פאַר
אונדזערע ברידער דערקען וואָס איז דיינס ביי מיר, און נעם
דיר צו. און יעקב האָט ניט געוווּסט אַז רחל האָט עס געגנבעט.

[33]איז לָבָן אַריינגעגאַנגען אין דעם געצעלט פון יעקבן,
און אין דעם געצעלט פון לאהן, און אין דעם געצעלט פון די
צוויי דינסטן, און ער האָט ניט געפונען; און ער איז אַרויס־
געגאַנגען פון לאהס געצעלט, און איז אַריינגעגאַנגען אין דעם
געצעלט פון רחלען. [34]און רחל האָט גענומען דעם תּרָפים, און
האָט אים אַריינגעטאָן אין זאָטלקישן פון דעם קעמל, און האט

זיך געזעצט דערויף; און לָבָן האָט אַרומגעטאַפּט דאָס גאַנצע
געצעלט, און האָט ניט געפֿונען. [35]האָט זי געזאָגט צו איר
פֿאָטער: זאָל ניט פֿאַרדריסן אין די אויגן פֿון מיין האַר, וואָס איך
קען ניט אויפֿשטיין פֿאַר דיר, ווייל דער שטייגער פֿון ווייבער
איז ביי מיר. און ער האָט געזוכט, און האָט ניט געפֿונען דעם
תּרָפֿים.

[36]האָט יעקבֿן פֿאַרדראָסן, און ער האָט זיך געקריגט מיט
לָבָנען. און יעקבֿ האָט זיך אָפּגערופֿן און האָט געזאָגט צו
לָבָנען: וואָס איז מיין פֿאַרבֿרעך, וואָס איז מיין חטא, וואָס דו
האָסט מיך נאָכגעיאָגט? [37]אַז דו האָסט דורכגעטאַפּט אַלע
מיינע זאַכן, וואָס האָסטו געפֿונען פֿון אַלע דיינע כּלי־בּית? לייג
עס דאָ פֿאַר מיינע ברידער און דיינע ברידער, און זאָלן זיי
אַנטשיידן צווישן אונדז ביידן. [38]פֿאַר די צוואַנציק יאָר וואָס
איך בין געוועזן מיט דיר, האָבן דיינע שעפּסן און דיינע ציגן ניט
פֿאַרוואָרפֿן, און די ווידערס פֿון דיינע שאָף האָב איך ניט
געגעסן. [39]אַ פֿאַרצוקטע האָב איך ניט געבראַכט צו דיר; איך
פֿלעג ליידן איר שאָדן; פֿון מיין האַנט פֿלעגסטו עס אויפֿמאָנען,
געגנבֿעט ביי טאָג, צי געגנבֿעט ביי נאַכט. [40]ביי טאָג פֿלעגט
מיך אויפֿעסן די היץ, און דער פֿראָסט ביי נאַכט; און מיין שלאָף
האָט געוויכט פֿון מיינע אויגן. [41]פֿאַר צוואַנציק יאָר בין איך
געווען אין דיין הויז: פֿערצן יאָר האָב איך דיר געדינט פֿאַר
דיינע צוויי טעכטער, און זעקס יאָר פֿאַר דיינע שאָף; און דו
האָסט געביטן מיין לוין צען מאָל. [42]ווען ניט דער גאָט פֿון מיין
פֿאָטער, דער גאָט פֿון אַברהמען און די פֿאָרכט פֿון יצחקן[א],
וואָלט געווען מיט מיר, וואָלסטו מיך אַצונד אַוועקגעשיקט מיט
ליידיקן. גאָט האָט געזען מיין פּיין און די מאַטערניש פֿון מיינע
הענט, און ער האָט אַנטשיידט נעכטן ביי נאַכט.

[43]האָט לָבָן געענטפֿערט און האָט געזאָגט צו יעקבֿן: די

[א] דער וועמען יצחק פֿאָרכט.

טעכטער זיינען מיינע טעכטער, און די קינדער מיינע קינדער,
און די שאָף מיינע שאָף, און אַלץ וואָס דו זעסט איז מיינס; און
וואָס קען איך היינט טאָן צו דידאָזיקע טעכטער מיינע, אָדער
צו זייערע קינדער וואָס זיי האָבן געבאָרן? 44און אַצונד, קום
לאָמיר שליסן אַ בונד, איך און דו, און זאָל עס זיין צום עדות
צווישן מיר און צווישן דיר.
45האָט יעקב גענומען אַ שטיין, און האָט אים אויפגעשטעלט
פאַר אַ זיילשטיין. 46און יעקב האָט געזאָגט צו זיינע ברידער:
קלייבט אָן שטיינער. האָבן זיי גענומען שטיינער, און געמאַכט
אַ הויפן, און זיי האָבן געגעסן דאָרטן אויפן הויפן. 47און לָבָן
האָט אים גערופן יְגַר־שָׂהֲדוּתָא[א], און יעקב האָט אים גערופן
גַל־עֵד[ב]. 48און לָבָן האָט געזאָגט: דערדאָזיקער הויפן איז אַן
עדות צווישן מיר און צווישן דיר היינט. דרום האָט מען
גערופן זיין נאָמען גִלְעָד; 49און אויך מִצְפָּה[ג], ווייל ער האָט
געזאָגט: גאָט זאָל אַראָפּקוקן צווישן מיר און צווישן דיר, ווען
מיר וועלן זיין פאַרהוילן איינער פון אַנדערן. 50אויב דו וועסט
פייניקן מיינע טעכטער, און אויב דו וועסט צונעמען אַנדערע
ווייבער צו מיינע טעכטער, בעת קיין מענטש איז ניטאָ לעבן
אונדז; זע, גאָט איז אַן עדות צווישן מיר און צווישן דיר.
51און לָבָן האָט געזאָגט צו יעקבן: אָט איז דערדאָזיקער
הויפן, און אָט איז דער זיילשטיין, וואָס איך האָב אויפ־
געשטעלט צווישן מיר און צווישן דיר. 52אַן עדות איז דער־
דאָזיקער הויפן, און אַן עדות דער זיילשטיין, אַז איך וועל ניט
אַריבערגיין דעמדאָזיקן הויפן צו דיר, און אַז דו וועסט ניט
אַריבערגיין דעמדאָזיקן הויפן און דעמדאָזיקן זיילשטיין צו
מיר, צום בייזן. 53זאָל דער גאָט פון אַברהמען, און דער גאָט
פון נָחורן, דער גאָט פון זייער פאָטער, משפטן צווישן אונדז. און
יעקב האָט געשוואָרן ביי דער פאָרכט פון זיין פאָטער יצחקן.

[א] הויפן פון עדות, אין אַראַמיש. [ב] הויפן פון עדות, אין עבֿרעאיש. [ג] אויסקוק, וואַכטורעם.

54 און יעקב האָט געשלאַכט שלאַכטאָפּפער אויפן באַרג,
און ער האָט גערופן זיינע ברידער צו עסן ברויט; און זיי
האָבן געגעסן ברויט, און האָבן גענעכטיקט אויפן באַרג.
לב 1 און לָבָן האָט זיך געפעדערט אין דער פרי, און ער
האָט געקושט זיינע זין און זיינע טעכטער, און האָט
זיי געבענטשט; און לָבָן איז אַוועקגעגאַנגען, און האָט זיך אומ־
געקערט צו זיין אָרט.
2 און יעקב איז געגאַנגען אויף זיין וועג, און מלאָכים פון גאָט
האָבן אים באַגעגנט. 3 און יעקב האָט געזאָגט, אַז ער האָט זיי
דערזען: גאָטס מחנה איז דאָס; און ער האָט גערופן דעם נאָמען
פון יענעם אָרט מַחֲנַיִם.

וַיִּשְׁלַח

4 און יעקב האָט געשיקט שלוחים פאַרויס פאַר זיך צו זיין
ברודער עֵשָׂו קיין לאַנד שֵׂעִיר, אין פעלד פון אֱדוֹם. 5 און ער
האָט זיי באַפוילן, אַזוי צו זאָגן: אַזוי זאָלט איר זאָגן צו מיין האַר,
צו עֵשָׂו: אַזוי האָט געזאָגט דיין קנעכט יעקב: ביי לָבָנען האָב
איך געוווינט, און איך האָב זיך אויפגעהאַלטן ביז אַצונד. 6 און
איך האָב אָקסן און אייזלען, שאָף, און קנעכט און דינסטן; האָב
איך געשיקט אָנזאָגן מיין האַר, כּדי צו געפינען לייטזעליקייט
אין דיינע אויגן.
7 האָבן די שלוחים זיך אומגעקערט צו יעקבן, אַזוי צו זאָגן:
מיר זיינען געקומען צו דיין ברודער, צו עֵשָׂו, און ער גייט דיר
אויך אַנטקעגן, און פיר הונדערט מאַן מיט אים. 8 האָט יעקב
זייער מורא געקריגן, און ער איז געווען באַקלעמט. און ער
האָט צעטיילט דאָס פאָלק וואָס מיט אים, און די שאָף און די
רינדער און די קעמלען, אין צוויי מחנות. 9 און ער האָט געזאָגט:

אויב עֵשָׂו וועט קומען אויף איין מחנה, און וועט זי שלאָגן, וועט
די איבעריקע מחנה אַנטרונען ווערן.

[10]און יעקב האָט געזאָגט: גאָט פון מיין פאָטער אַברהמען,
און גאָט פון מיין פאָטער יצחקן, יהוה, וואָס האָט געזאָגט צו
מיר: קער זיך אום צו דיין לאַנד און צו דיין אָפּשטאַם, און איך
וועל גוטס טאָן מיט דיר; [11]איך בין צו קליין פאַר אַלע חסדים
און פאַר אַלדער טריישאַפט וואָס דו האָסט געטאָן מיט דיין
קנעכט; וואָרום מיט מיין שטעקן בין איך אַריבערגעגאַנגען דעם־
דאָזיקן יַרדן, און אַצונד בין איך געוואָרן צוויי מחנות. [12]זיי
מיך מציל, איך בעט דיך, פון דער האַנט פון מיין ברודער,
פון דער האַנט פון עֵשָׂון, וואָרום איך האָב מורא פאַר אים,
ער זאָל ניט קומען און מיך שלאָגן מוטער מיט קינדער. [13]דו
האָסט דאָך געזאָגט: גוטס טאָן וועל איך גוטס טאָן מיט דיר,
און איך וועל מאַכן דיין זאָמען אַזוי ווי דער זאַמד פון ים, וואָס
קען ניט געציילט ווערן פון פילקייט.

[14]און ער האָט דאָרטן גענעכטיקט יענע נאַכט; און ער האָט
גענומען פון וואָס אים איז געקומען צו דער האַנט, אַ מתנה פאַר
זיין ברודער עֵשָׂון: [15]צוויי הונדערט ציגן, און צוואַנציק בעק,
צוויי הונדערט שעפּסן, און צוואַנציק ווידערס, [16]דרייסיק
קעמלען זייגעדיקע מיט זייערע יונגע, פערציק קי, און צען אָקסן,
צוואַנציק אייזעלינס, און צען יונגע אייזלען. [17]און ער האָט
איבערגעגעבן אין דער האַנט פון זיינע קנעכט צו סטאַדע, צו
סטאַדע באַזונדער; און ער האָט אָנגעזאָגט זיינע קנעכט: גייט
מיר פאַרויס, און וואַרע זאָלט איר מאַכן צווישן סטאַדע און
סטאַדע. [18]און ער האָט באַפוילן דעם ערשטן, אַזוי צו זאָגן:
אַז דיך וועט באַגעגענען עֵשָׂו מיין ברודער, און וועט דיך
פרעגן, אַזוי צו זאָגן: וועמעס ביסטו? און וווהין גייסטו? און
וועמעס זיינען די דאָזיקע פאַר דיר? [19]זאָלסטו זאָגן: דיין קנעכט

יעקבס; אַ מתּנה איז דאָס געשיקט צו מיין האַר, צו עֵשָׂון; און
אָן איז ער אויך הינטער אונדז. 20און ער האָט באַפוילן אויך
דעם צווייטן און דעם דריטן, און אַלע וואָס זיינען געגאַנגען
הינטער די סטאַדעס, אַזוי צו זאָגן: אַזוי ווי דידאָזיקע רייד זאָלט
איר רעדן צו עֵשָׂון, אַז איר טרעפט אים; 21און איר זאָלט
זאָגן: אָן איז אויך דיין קנעכט יעקב הינטער אונדז. וואָרום ער
האָט געזאָגט: לאָמיך אים איבערבעטן מיט דער מתּנה וואָס
גייט מיר פאַרויס, און דערנאָך וועל איך זען זיין פּנים, אפשר
וועט ער מיך אויפנעמען.

22איז די מתּנה אַוועק אים פאַרויס, און ער האָט גענעכטיקט
יענע נאַכט אין לאַגער. 23און ער איז אויפגעשטאַנען אין יענער
נאַכט, און האָט גענומען זיינע צוויי ווייבער, און זיינע צוויי
דינסטן, און זיינע עלף קינדער, און ער איז אַריבערגעפאָרן
דעם איבערפאָר פון יַבּוֹק. 24ער האָט זיי גענומען, און האָט זיי
אַריבערגעפירט איבערן טייך, און האָט אַריבערגעפירט וואָס
ער האָט געהאַט.

25און אַז יעקב איז געבליבן אַליין, האָט אַ מאַן זיך געראַנגלט
מיט אים ביז דער פרימאָרגן איז אויפגעגאַנגען. 26און אַז ער
האָט געזען אַז ער קען אים ניט בייקומען, האָט ער אָנגערירט
דאָס לעפּל פון זיין דיך; און דאָס לעפּל פון יעקבס דיך איז
אויסגעלונקען געוואָרן אין זיין ראַנגלען זיך מיט אים. 27האָט
ער געזאָגט: לאָז מיך אַוועק, וואָרום דער פרימאָרגן איז אויפ־
געגאַנגען. האָט ער געזאָגט: איך וועל דיך ניט אַוועקלאָזן,
סיידן וועסט מיך בענטשן. 28האָט ער צו אים געזאָגט: וואָס
איז דיין נאָמען? האָט ער געזאָגט: יעקב. 29האָט ער געזאָגט: ניט
מער זאָל יעקב גערופן ווערן דיין נאָמען, נייערט יִשְׂרָאֵל[א], וואָרום
האָסט געשטריטן מיט גאָט און מיט מענטשן, און ביסט ביי־
געקומען. 30האָט יעקב געפרעגט און האָט געזאָגט: זאָג מיר, איך

[א] דער וואָס שטרייט מיט גאָט.

בעט דיך, דיין נאָמען. האָט ער געזאָגט: נאָך וואָס דען פרעגסטו
אויף מיין נאָמען? און ער האָט אים דאָרטן געבענטשט.
31 און יעקב האָט גערופן דעם נאָמען פון דעם אָרט פּניאל[א],
ווייל: איך האָב געזען גאָט פּנים אֶל פּנים, און מיין זעל איז ניצול
געוואָרן. 32 און די זון איז אים אויפגעגאַנגען ווי ער איז אַריבער־
געגאַנגען פּניאל[ב]. און ער האָט געהונקען אויף זיין דיך.
33 דרום עסן ניט די קינדער פון ישׂראל דעם שפּרינגאָדער
וואָס אויפן לעפּל פון דיך, ביז אויף היינטיקן טאָג; ווייל ער
האָט אָנגערירט דאָס לעפּל פון יעקבס דיך, דעם שפּרינגאָדער.

לג 1 און יעקב האָט אויפגעהויבן זיינע אויגן, און האָט אַ
קוק געטאָן, ערשט עשׂו קומט אָן, און פיר הונדערט
מאַן מיט אים; האָט ער אַיינגעטיילט די קינדער צו לאהן, און
צו רחלען, און צו די צוויי דינסטן. 2 און ער האָט געשטעלט
די דינסטן און זייערע קינדער צוערשט, און לאהן און אירע
קינדער הינטער זיי, און רחלען און יוספן די לעצטע. 3 און
ער איז אַוועק זיי פאָרויס, און ער האָט זיך געבוקט צו דער
ערד זיבן מאָל ביז ער האָט גענענט צו זיין ברודער.
4 איז עשׂו אים געלאָפן אַנטקעגן, און ער האָט אים אַרומ־
גענומען, און איז אים געפאַלן אויפן האַלדז, און האָט אים
געקושט, און זיי האָבן געוויינט. 5 און ער האָט אויפגעהויבן זיינע
אויגן, און האָט געזען די ווייבער און די קינדער, און ער האָט
געזאָגט: ווער זיינען דידאָזיקע ביי דיר? האָט ער געזאָגט: די
קינדער מיט וואָס גאָט האָט געלייטזעליקט דיין קנעכט.
6 האָבן גענענט די דינסטן, זיי און זייערע קינדער, און האָבן
זיך געבוקט. 7 און אויך לאה און אירע קינדער האָבן גענענט,
און האָבן זיך געבוקט; און דערנאָך האָבן גענענט יוסף און רחל,
און האָבן זיך געבוקט.

[א] דער פּנים פון גאָט. [ב] אין טעקסט: פּנואל

8 האָט ער געזאָגט: וואָס איז ביי דיר דידאָזיקע גאַנצע מחנה
וואָס איך האָב באַגעגנט? האָט ער געזאָגט: צו געפינען לייט־
זעליקייט אין די אויגן פון מיין האַר. 9 האָט עֵשָׂו געזאָגט: איך
האָב גענוג, מיין ברודער, זאָל בלייבן ביי דיר וואָס ביי דיר.
10 האָט יעקב געזאָגט: ניין, איך בעט דיך; אויב, איך בעט דיך,
איך האָב געפונען לייטזעליקייט אין דיינע אויגן, זאָלסטו
אָננעמען מיין מתנה פון מיין האַנט, וואָרום איך האָב געזען דיין
פּנים, אַזוי ווי מע זעט דעם פּנים פון גאָט, און דו האָסט מיך
באַוויליקט. 11 נעם אָן, איך בעט דיך, מיין געשאַנק וואָס איז
דיר געבראַכט געוואָרן, ווייל גאָט האָט מיך געלייטזעליקט, און
ווייל ביי מיר איז דאָ פון אַלעם. און ער איז צוגעשטאַנען צו
אים, ביז ער האָט אָנגענומען.
12 האָט ער געזאָגט: לאָמיר ציען און גיין, און איך וועל גיין
לעבן דיר. 13 האָט ער צו אים געזאָגט: מיין האַר מערקט אַז
די קינדער זיינען יונג, און די שאָף און די רינדער זיינען ביי מיר
זייגעדיקע, און אַז מע וועט זיי צוטרייבן איין טאָג, וועלן אויס־
שטאַרבן אַלע שאָף. 14 זאָל, איך בעט דיך, מיין האַר אַוועקגיין
פאַרויס פאַר זיין קנעכט, און איך וועל מיר ציען פּאַמעלאַך
נאָך די טריט פון דעם פי וואָס פאַר מיר, און נאָך די טריט פון
די קינדער, ביז וואַנען איך וועל קומען צו מיין האַר קיין שֵׂעִיר.
15 האָט עֵשָׂו געזאָגט: לאָמיך אָפּשטעלן ביי דיר פון דעם פאָלק
וואָס מיט מיר. האָט ער געזאָגט: נאָך וואָס גאָר זאָל איך
געפינען לייטזעליקייט אין די אויגן פון מיין האַר?
16 און עֵשָׂו האָט זיך אומגעקערט אין יענעם טאָג אויף זיין
וועג קיין שֵׂעִיר. 17 און יעקב האָט אַוועקגעצויגן קיין סוכּות,
און ער האָט געבויט פאַר זיך אַ הויז, און פאַר זיינע פי האָט
ער געמאַכט ביידלאַך; דרום האָט מען גערופן דעם נאָמען פון
דעם אָרט סוכּות.

18און יעקב איז געקומען בשלום אין דער שטאָט שכם וואָס
אין לאַנד כנען, ווען ער איז געקומען פון פדן־אַרם; און ער האָט
געלאַגערט פאַר דער שטאָט. 19און ער האָט אָפּגעקויפט דאָס
שטיק פעלד וואָס ער האָט דאָרטן אויפגעשטעלט זיין געצעלט,
פון דער האַנט פון די קינדער פון חמור דעם פאָטער פון שכמען,
פאַר הונדערט קשיטה. 20און ער האָט דאָרטן אויפגעשטעלט
אַ מזבח, און האָט אים גערופן אל־אלהי־ישׂראל[א].

לד 1און דינה די טאָכטער פון לאהן, וואָס זי האָט געבאָרן
יעקבן, איז אַרויסגעגאַנגען זען די טעכטער פון לאַנד.
2האָט שכם דער זון פון חמור דעם חוי, דעם פירשט פון לאַנד,
זי דערזען, און ער האָט זי גענומען, און איז געלעגן מיט איר,
און האָט זי געפייניקט. 3און זיין זעל האָט זיך באַהעפט אָן
יעקבס טאָכטער דינהן, און ער האָט ליב געקריגן די מיידל,
און ער האָט גערעדט צום האַרצן פון דער מיידל. 4און שכם
האָט געזאָגט צו זיין פאָטער חמורן, אַזוי צו זאָגן: נעם מיר
דידאָזיקע מיידל פאַר אַ ווייב.
5און יעקב האָט געהערט אַז ער האָט פאַראומרייניקט זיין
טאָכטער דינהן, ווען זיינע זין זיינען געווען מיט זיין פי אין פעלד;
האָט יעקב געשוויגן ביז זיי זיינען געקומען.
6און חמור דער פאָטער פון שכמען איז אַרויסגעקומען צו
יעקבן, צו רעדן מיט אים. 7און די זין פון יעקבן זיינען געקומען
פון פעלד, ווי זיי האָבן עס געהערט; און די מענער האָבן זיך
געקלעמט, און זיי האָט שטאַרק געבערנט וואָס ער האָט
באַגאַנגען אַ נבלה אַקעגן ישׂראל, צו ליגן מיט דער טאָכטער
פון יעקבן, וואָס אַזוי־וואָס טאָר ניט געטאָן ווערן.
8און חמור האָט גערעדט מיט זיי, אַזוי צו זאָגן: די זעל פון
מיין זון שכמען גלוסט נאָך אייער טאָכטער. גיט זי אים, איך

[א] אל (גאָט) דער גאָט פון ישׂראל.

בעט אַייך, פֿאַר אַ ווייב. [9]און זייט זיך מתחתן מיט אונדז; אַייערע טעכטער וועט איר אונדז געבן, און אונדזערע טעכטער וועט איר אַייך נעמען. [10]און איר וועט זיך באַזעצן ביי אונדז, און דאָס לאַנד וועט ליגן פֿאַר אַייך; זיצט און פֿאַרקערט דרינען און באַפֿעסטיקט אַייך אין איר. [11]און שכם האָט געזאָגט צו איר פֿאָטער און צו אירע ברידער: לאָמיך געפֿינען לייטזעליקייט אין אַייערע אויגן, און וואָס איר וועט מיר זאָגן, וועל איך געבן. [12]מערט אויף מיר נדן און מתנות ביז גאָר, און איך וועל געבן אַזוי ווי איר וועט מיר זאָגן, נאָר גיט מיר די מיידל פֿאַר אַ ווייב.

[13]האָבן די זין פֿון יעקבן געענטפֿערט שכֶמען און זיין פֿאָטער חמורן מיט ליסטיקייט, און זיי האָבן גערעדט—ווייל ער האָט פֿאַראומרייניקט זייער שוועסטער דינהן—[14]און זיי האָבן צו זיי געזאָגט: מיר קענען ניט טאָן דידאָזיקע זאַך, צו געבן אונדזער שוועסטער צו אַ מאַן וואָס איז אומבאַשניטן, וואָרום דאָס איז אַ חרפּה פֿאַר אונדז. [15]נאָר מיט דעם באַדינג וועלן מיר איינווויליקן צו אַייך: אויב איר וועט ווערן אַזוי ווי מיר, אַז ביי אַייך זאָל געמַלט ווערן איטלאַכער מאַנספּאַרשוין. [16]דענסמאָל וועלן מיר אַייך געבן אונדזערע טעכטער, און אַייערע טעכטער וועלן מיר אונדז נעמען, און מיר וועלן זיך באַזעצן ביי אַייך, און ווערן איין פֿאָלק. [17]אָבער אַז איר וועט ניט צוהערן צו אונדז, זיך צו מַלן, וועלן מיר נעמען אונדזער טאָכטער, און מיר וועלן אַוועקגיין.

[18]און זייערע ווערטער זיינען וווילגעפֿעלן אין די אויגן פֿון חמורן, און אין די אויגן פֿון שכם דעם זון פֿון חמורן. [19]און דער יונג האָט ניט געזאַמט צו טאָן די זאַך, וואָרום ער האָט געגאַרט נאָך דער טאָכטער פֿון יעקבן; און ער איז געווען דער אָנגעזעענסטער פֿון דעם גאַנצן הויז פֿון זיין פֿאָטער. [20]און חמור

און זיין זון שכם זיינען געקומען צום טויער פון זייער שטאָט, און
האָבן גערעדט צו די מענטשן פון זייער שטאָט, אַזוי צו זאָגן:
21 דידאָזיקע מענטשן זיינען אין שלום מיט אונדז; זאָלן זיי זיך
באַזעצן אין לאַנד, און פאַרקערן דרינען; וואָרום זעט, דאָס לאַנד
ליגט געראַם אין אָרט פאַר זיי. זייערע טעכטער וועלן מיר
אונדז נעמען פאַר ווייבער, און אונדזערע טעכטער וועלן מיר
זיי געבן. 22 אָבער נאָר מיט דעם באַדינג וועלן די מענטשן איינ־
וויליקן צו אונדז זיך צו באַזעצן ביי אונדז, צו ווערן איין פאָלק,
אַז ביי אונדז זאָל געמלט ווערן איטלעכער מאַנספּאַרשוין, אַזוי
ווי זיי זיינען געמלט. 23 זייער פי, און זייער אייגנס, און אַלע
זייערע בהמות, וועלן דאָך זיין אונדזערע; זאָלן מיר נאָר
איינוויליקן צו זיי, און זיי זאָלן זיך באַזעצן ביי אונדז.
24 האָבן אַלע אַרויסגייער פון דעם טויער פון זיין שטאָט
צוגעהערט צו חמורן און צו זיין זון שכמען, און אַלע מאַנס־
פּאַרשוינען זיינען געמלט געוואָרן, אַלע אַרויסגייער פון דעם
טויער פון זיין שטאָט.
25 און עס איז געווען אויפן דריטן טאָג, ווען זיי זיינען געווען
אין ווייטאָק, האָבן יעקבס צוויי זין, שמעון און לוי, די ברידער
פון דינהן, גענומען איטלעכער זיין שווערד, און זיי זיינען
געקומען זיכערערהייט אויף דער שטאָט, און האָבן אויס־
געהרגעט אַלע מאַנספּאַרשוינען. 26 אויך חמורן און זיין זון
שכמען האָבן זיי געהרגעט מיטן שאַרף פון שווערד; און זיי
האָבן צוגענומען דינהן פון שכמס הויז, און זיינען אַרויסגעגאַנגען.
27 זיינען די זין פון יעקבן געקומען אויף די דערשלאָגענע, און
האָבן אויסגערויבט די שטאָט, ווייל זיי האָבן פאַראומרייניקט
זייער שוועסטער; 28 זייערע שאָף און זייערע רינדער און זייערע
אייזלען, סיי וואָס אין שטאָט, סיי וואָס אין פעלד, האָבן זיי
צוגענומען; 29 און זייער גאַנצן פאַרמעג, און אַלע זייערע קליינע

קינדער און זייערע ווייבער, האָבן זיי געפאַנגען און אַוועק געראויבט–אַלץ וואָס אין הויז.

30 האָט יעקב געזאָגט צו שמעונען און צו לֵוִין: איר האָט מיך פאַראומגליקט, מיך צו פאַרמיאוסן ביי דעם באַוווינער פון לאַנד, ביי דעם כּנַעֲני און ביי דעם פּרִזי; וואָרום איך בין אַ הייפל מענטשן, און זיי וועלן זיך אויפקלייבן אַקעגן מיר, און וועלן מיך שלאָגן, און איך און מיין הויז וועלן פאַרטיליקט ווערן. 31 האָבן זיי געזאָגט: זאָל מען אַזוי ווי מיט אַ זונה זיך באַגיין מיט אונדזער שוועסטער?

לה 1 און גאָט האָט געזאָגט צו יעקבן: שטיי אויף, גיי אַרויף קיין בֵּית־אֵל און זיץ דאָרטן, און מאַך דאָרטן אַ מזבח צו דעם גאָט וואָס האָט זיך באַוויזן צו דיר ביי דיין אַנטלויפן פון דיין ברודער עֵשָׂון.

2 האָט יעקב געזאָגט צו זיין הויזגעזינט, און צו אַלע וואָס מיט אים: טוט אָפּ די פרעמדע געטער וואָס צווישן אייך, און ריייניקט אייך, און בייט איבער אייערע קליידער. 3 און לאָמיר אויפשטיין און אַרויפגיין קיין בֵּית־אֵל, און איך וועל דאָרטן מאַכן אַ מזבח צו דעם גאָט וואָס האָט מיר געענטפערט אין טאָג פון מיין נויט, און איז געווען מיט מיר אויף דעם וועג וואָס איך בין געגאַנגען.

4 האָבן זיי אָפּגעגעבן יעקבן אַלע פרעמדע געטער וואָס אין זייער האַנט, און די אוירינגען וואָס אין זייערע אויערן; און יעקב האָט זיי באַהאַלטן אונטער דעם אייכנבוים וואָס ביי שכֶם. 5 און זיי האָבן אַוועקגעצויגן; און אַ שרעק פון גאָט איז געווען אויף די שטעט וואָס אַרום זיי, און זיי האָבן ניט נאָכגעיאָגט די זין פון יעקבן.

6 און יעקב איז געקומען קיין לוז וואָס אין לאַנד כּנַעַן–דאָס

איז בֵּית־אֵל—ער און דאָס גאַנצע פֿאָלק וואָס מיט אים. [7]און
ער האָט דאָרטן געבויט אַ מזבח, און האָט גערופֿן דעם אָרט
אֵל־בֵּית־אֵל[א], וואָרום דאָרטן האָט זיך גאָט אַנטפּלעקט צו אים
ביי זיין אַנטלויפֿן פֿון זיין ברודער.

[8]און דבוֹרה, רבקהס אַם, איז געשטאָרבן, און זי איז באַ־
גראָבן געוואָרן אונטער בֵּית־אֵל, אונטער דעם אייכנבוים; און
ער האָט גערופֿן זיין נאָמען אַלוֹן־בָּכוּת[ב].

[9]און גאָט האָט זיך ווידער באַוויזן צו יעקבן ביי זיין קומען
פֿון פַּדַן־אֲרָם, און ער האָט אים געבענטשט. [10]און גאָט האָט
צו אים געזאָגט: דיין נאָמען איז יעקב; זאָל מער ניט גערופֿן
ווערן דיין נאָמען יעקב, נייערט ישׂראל זאָל זיין דיין נאָמען;
און ער האָט גערופֿן זיין נאָמען ישׂראל. [11]און גאָט האָט צו אים
געזאָגט: איך בין גאָט שַׁדַי, פּרוכפּער דיך און מער דיך; אַ
פֿאָלק און אַ געזעמל פֿעלקער זאָל ווערן פֿון דיר, און מלכים
זאָלן אַרויסגיין פֿון דיינע לענדן. [12]און דאָס לאַנד וואָס איך
האָב געגעבן אַברהמען און יצחקן, דיר וועל איך עס געבן, און
דיין זאָמען נאָך דיר וועל איך געבן דאָס לאַנד.

[13]און גאָט האָט זיך אויפֿגעהויבן פֿון איבער אים אין דעם
אָרט ווו ער האָט מיט אים גערעדט. [14]און יעקב האָט אויפֿ־
געשטעלט אַ זייל אויף דעם אָרט ווו ער האָט מיט אים גערעדט,
אַ זייל פֿון שטיין, און ער האָט אַרויפֿגעגאָסן אויף אים אַ גיס־
אָפּפֿער, און געגאָסן אויף אים אייל. [15]און יעקב האָט גערופֿן
דעם נאָמען פֿון דעם אָרט וואָס גאָט האָט גערעדט מיט אים
דאָרטן, בֵּית־אֵל.

[16]און זיי האָבן אַוועקגעצויגן פֿון בֵּית־אֵל. און ווען עס
איז נאָך געווען אַ שטרעק לאַנד צו קומען קיין אֶפְרָת, איז רחל
געגאַנגען צו קינד, און זי האָט געהאַט אַ שווערע געבורט. [17]און
עס איז געווען, אין איר שווערער געבורט, האָט די הייבין צו

[א] דער גאָט פֿון בֵּית־אֵל. [ב] אייכנבוים פֿון געוויין.

איר געזאָגט: זאָלסט ניט מורא האָבן, וואָרום אויך דאָס איז דיר
אַ זון. 18און עס איז געווען, ווען איר נשמה איז אויסגעגאַנגען,
בעת זי איז געשטאָרבן, האָט זי גערופן זיין נאָמען בֶּן־אוֹני[א];
אָבער זיין פאָטער האָט אים גערופן בנימין[ב].

19און רחל איז געשטאָרבן, און זי איז באַגראָבן געוואָרן
אויפן וועג קיין אֶפרָת, דאָס איז בֵּית־לֶחֶם. 20און יעקב האָט
געשטעלט אַ מצבה אויף איר קבר; דאָס איז די מצבה פון רחלס
קבר ביז אויף היינט.

21און ישׂראל האָט אַוועקגעצויגן, און ער האָט אויפ־
געשטעלט זיין געצעלט פון יענער זייט מִגדַל־עֵדֶר.

22און עס איז געווען ווען ישׂראל האָט געוווינט אין יענעם
לאַנד, איז געגאַנגען ראובן און איז געלעגן מיט בִּלהָה, זיין
פאָטערס קעפּסווייב; און ישׂראל האָט עס געהערט.

און די זין פון יעקבן זיינען געווען צוועלף: 23די זין פון
לאהן: יעקבס בכוֹר ראובן, און שמעון, און לֵוִי, און יהודה,
און יִששָׂכָר, און זבולון; 24די זין פון רחלען: יוסף און בנימין;
25און די זין פון בִּלהָה, רחלס דינסט: דָן און נפתּלי; 26און די
זין פון זִלפָּה, לאהס דינסט: גָד און אָשֵׁר. דאָס זיינען די זין
פון יעקבן, וואָס זיינען אים געבאָרן געוואָרן אין פַּדַן־אַרָם.

27און יעקב איז געקומען צו זיין פאָטער יצחקן קיין מַמרֵא,
קיין קִרְיַת־אַרבַּע—דאָס איז חֶברון—וואָס דאָרטן האָט געוווינט
אַברהם און יצחק.

28און די טעג פון יצחקן זיינען געווען הונדערט יאָר און
אַכציק יאָר. 29און יצחק איז פאַרגאַנגען און איז געשטאָרבן,
און ער איז אײַנגעזאַמלט געוואָרן צו זיין פאָלק, אַלט און זאַט
מיט טעג. און עֵשָׂו און יעקב זיינע זין האָבן אים באַגראָבן.

לו 1און דאָס זיינען די געבורטן פון עֵשָׂו, דאָס איז אֱדום.
2עֵשָׂו האָט גענומען זיינע ווייבער פון די טעכטער פון

[א] זון פון מיין טרויער. [ב] זון פון דער רעכטער האַנט.

כנַעַן: עָדָה די טאָכטער פון אֵילון דעם חִתִּי, און אָהֳלִיבָמָה די
טאָכטער פון עֲנָהן, די טאָכטער פון צִבְעוֹן דעם חִוִי; [3]און בָּשְׂמַת
די טאָכטער פון יִשְׁמָעֵאלן, די שוועסטער פון נְבָיוֹתן. [4]און עָדָה
האָט עֵשָׂון געבאָרן אֱלִיפַזן; און בָּשְׂמַת האָט געבאָרן רְעוּאֵלן;
[5]און אָהֳלִיבָמָה האָט געבאָרן יְעוּשן, און יַעְלָמען, און קֹרַחן.
דאָס זיינען די זין פון עֵשָׂון, וואָס זיינען אים געבאָרן געוואָרן
אין לאַנד כנַעַן.

[6]און עֵשָׂו האָט גענומען זיינע ווייבער, און זיינע זין און זיינע
טעכטער, און אַלע נפשות פון זיין הויזגעזינט, און זיין פי, און
אַלע זיינע בהמות, און זיין גאַנץ אייגנס וואָס ער האָט אָנגעקליבן
אין לאַנד כנַעַן, און ער איז אַוועקגעגאַנגען אין אַ לאַנד, אַוועק
פון זיין ברודער יעקבן. [7]וואָרום זייער פאַרמעג איז געווען צו
גרויס אויף צו זיצן באַנאַנד, און דאָס לאַנד פון זייער ווינשאַפט
האָט זיי ניט געקענט טראָגן פון וועגן זייער פי. [8]האָט עֵשָׂו
זיך באַזעצט אויפן באַרג שֵׂעִיר; עֵשָׂו דאָס איז אֱדוֹם.

[9]און דאָס זיינען די געבורטן פון עֵשָׂו דעם פאָטער פון אֱדוֹם
אויפן באַרג שֵׂעִיר. [10]דאָס זיינען די נעמען פון עֵשָׂוס זין: אֱלִיפַז
דער זון פון עֵשָׂוס ווייב עָדָהן, רְעוּאֵל דער זון פון עֵשָׂוס ווייב
בָּשְׂמַתן. [11]און די זין פון אֱלִיפַזן זיינען געווען: תֵּימָן, אוֹמָר, צְפוֹ,
און גַעְתָּם, און קְנַז. [12]און תִּמְנַע איז געווען אַ קעפּסווייב פון
עֵשָׂוס זון אֱלִיפַזן, און זי האָט אֱלִיפַזן געבאָרן עֲמָלֵקן. דאָס זיינען
די זין פון עֵשָׂוס ווייב עָדָהן. [13]און דאָס זיינען די זין פון רעוּאֵלן:
נַחַת, און זֶרַח, שַׁמָּה, און מִזָּה. דאָס זיינען געווען די זין פון
עֵשָׂוס ווייב בָּשְׂמַתן. [14]און דאָס זיינען געווען די זין פון עֵשָׂוס
ווייב אָהֳלִיבָמָה דער טאָכטער פון עֲנָהן, דער טאָכטער פון
צִבְעוֹנען; זי האָט עֵשָׂון געבאָרן יְעוּשן, און יַעְלָמען, און קֹרַחן.

[15]דאָס זיינען די פירשטן פון די קינדער פון עֵשָׂו: די קינדער
פון עֵשָׂוס בכוֹר אֱלִיפַזן: דער פירשט פון תֵּימָן, דער פירשט

פון אוֹמָר, דער פירשט פון צְפוֹ, דער פירשט פון קְנַז, 16דער
פירשט פון קֹרַח, דער פירשט פון גַעְתָּם, דער פירשט פון עֲמָלֵק.
דאָס זיינען די פירשטן פון אֱלִיפַז אין לאַנד אֱדוֹם. דאָס זיינען
די קינדער פון עָדָהן. 17און דאָס זיינען די קינדער פון עֵשָׂוס
זון רְעוּאֵלן: דער פירשט פון נַחַת, דער פירשט פון זֶרַח, דער
פירשט פון שַׁמָּה, דער פירשט פון מִזָּה. דאָס זיינען די פירשטן
פון רְעוּאֵל אין לאַנד אֱדוֹם. דאָס זיינען די קינדער פון עֵשָׂוס
ווייב בָשְׂמַתן. 18און דאָס זיינען די קינדער פון עֵשָׂוס ווייב
אָהֳלִיבָמָהן: דער פירשט פון יְעוּשׁ, דער פירשט פון יַעְלָם, דער
פירשט פון קֹרַח; דאָס זיינען די פירשטן פון עֵשָׂוס ווייב אָהֳלִיבָמָה
דער טאָכטער פון עֲנָהן. 19דאָס זיינען די קינדער פון עֵשָׂו,
און דאָס זיינען זייערע פירשטן; דאָס איז אֱדוֹם.
20דאָס זיינען די זין פון שֵׂעִיר דעם חוֹרי, די באַוווינער פון
לאַנד: לוֹטָן, און שׁוֹבָל, און צִבְעוֹן, און עֲנָה, 21און דִשׁוֹן, און
אֵצֶר, און דִישָׁן. דאָס זיינען די פירשטן פון די חוֹרים, די קינדער
פון שֵׂעִיר אין לאַנד אֱדוֹם. 22און די זין פון לוֹטָנען זיינען געווען
חוֹרי און הֵימָם. און לוֹטָנס שוועסטער איז געווען תִּמְנַע. 23און
דאָס זיינען די זין פון שׁוֹבָלן: עַלְוָן, און מָנַחַת, און עֵיבָל, שְׁפוֹ,
און אוֹנָם. 24און דאָס זיינען די זין פון צִבְעוֹנען: אַיָה און עֲנָה.
דאָס איז דער עֲנָה וואָס האָט געפונען די הייסע קוואַלן אין דער
מדבר, ווען ער האָט געפּיטערט די אייזלען פון זיין פאָטער
צִבְעוֹנען. 25און דאָס זיינען די קינדער פון עֲנָהן: דִשׁוֹן, און
אָהֳלִיבָמָה די טאָכטער פון עֲנָהן. 26און דאָס זיינען די זין פון
דִשׁוֹנען: חֶמְדָן, און אֶשְׁבָּן, און יִתְרָן, און כְּרָן. 27דאָס זיינען
די זין פון אֵצֶרן: בִּלְהָן, און זַעֲוָן, און עֲקָן. 28דאָס זיינען די זין
פון דִישָׁנען: עוּץ און אֲרָן.
29דאָס זיינען די פירשטן פון דעם חוֹרי: דער פירשט פון
לוֹטָן, דער פירשט פון שׁוֹבָל, דער פירשט פון צִבְעוֹן, דער

פירשט פֿון עֲנָה, [30]דער פירשט פֿון דִשוֹן, דער פירשט פֿון אֵצֶר,
דער פירשט פֿון דִישָן. דאָס זיינען די פירשטן פֿון די חוֹרים,
לויט זייערע פירשטן אין לאַנד שֵׂעִיר.
[31]און דאָס זיינען די מלכים וואָס האָבן געקיניגט אין לאַנד
אֱדום, איידער עס האָט געקיניגט אַ קיניג בײַ די קינדער פֿון
ישׂראל. [32]עס האָט געקיניגט אין אֱדום בֶּלַע דער זון פֿון בְּעוֹרן;
און דער נאָמען פֿון זיין שטאָט איז געווען דִנְהָבָה. [33]איז בֶּלַע
געשטאָרבן, און אויף זיין אָרט האָט געקיניגט יוֹבָב דער זון פֿון
זֶרַחן, פֿון בָּצְרָה. [34]איז יוֹבָב געשטאָרבן, און אויף זיין אָרט
האָט געקיניגט חוּשָם פֿון לאַנד פֿון דעם תֵּימָנִי. [35]איז חוּשָם
געשטאָרבן, און אויף זיין אָרט האָט געקיניגט הֲדַד דער זון פֿון
בְּדַדן, וואָס האָט געשלאָגן מִדְיָן אין פֿעלד פֿון מוֹאָב; און דער
נאָמען פֿון זיין שטאָט איז געווען עֲוִית. [36]איז הֲדַד געשטאָרבן,
און אויף זיין אָרט האָט געקיניגט שַׂמְלָה פֿון מַשְׂרֵקָה. [37]איז
שַׂמְלָה געשטאָרבן, און אויף זיין אָרט האָט געקיניגט שאוּל פֿון
רחוֹבוֹת בײַם טייך. [38]איז שאוּל געשטאָרבן, און אויף זיין אָרט
האָט געקיניגט בַּעַל־חָנָן דער זון פֿון עַכְבּוֹרן. [39]איז בַּעַל־חָנָן
דער זון פֿון עַכְבּוֹרן געשטאָרבן, און אויף זיין אָרט האָט
געקיניגט הֲדַד; און דער נאָמען פֿון זיין שטאָט איז געווען פָּעוּ;
און דער נאָמען פֿון זיין ווייב איז געווען מְהֵיטַבְאֵל די טאָכטער
פֿון מַטְרֵד דער טאָכטער פֿון מֵי־זָהָבן.
[40]און דאָס זיינען די נעמען פֿון די פירשטן פֿון עֵשָׂו, לויט
זייערע משפּחות, לויט זייערע ערטער, מיט זייערע נעמען:
דער פירשט פֿון תִּמְנַע, דער פירשט פֿון עַלְוָה, דער פירשט פֿון
יְתֵת, [41]דער פירשט פֿון אָהֳלִיבָמָה, דער פירשט פֿון אֵלָה, דער
פירשט פֿון פִּינוֹן, [42]דער פירשט פֿון קְנַז, דער פירשט פֿון תֵּימָן,
דער פירשט פֿון מִבְצָר, [43]דער פירשט פֿון מַגְדִיאֵל, דער פירשט

פון עִירָם. דאָס זיינען די פירשטן פון אֱדוֹם לויט זייערע וווינ־
ערטער, אין דעם לאַנד פון זייער אייגנטום. דאָס איז עֵשָׂו
דער פאָטער פון אֱדוֹם.

וַיֵּשֶׁב

לז 1און יעקב איז געזעסן אין דעם לאַנד פון זיין פאָטערס
וווינשאַפט, אין לאַנד כְּנַעַן.

2דאָס איז די געשיכטע פון יעקבן: יוסף צו זיבעצן יאָר
איז געווען אַ פאַסטוך מיט זיינע ברידער ביי די שאָף; און ער
איז געווען אַ אינגל אַקעגן די זין פון בִּלְהָהן, און אַקעגן די זין
פון זִלְפָּהן, די ווייבער פון זיין פאָטער; און יוסף האָט געבראַכט
בייזע רייד אויף זיי צו זייער פאָטער.

3און ישׂראל האָט ליב געהאַט יוספן מער פון אַלע זיינע
זין, ווייל ער איז ביי אים געווען אַ בן־זקונים. און ער האָט אים
געמאַכט אַ געשטרייפט העמדל. 4און אַז זיינע ברידער האָבן
געזען אַז זייער פאָטער האָט אים ליבער פון אַלע זיינע ברידער,
האָבן זיי אים פיינט געקריגן, און ניט געקענט רעדן צו אים
פרידלאַך.

5און יוספן האָט זיך געחלומט אַ חלום, און ער האָט דער־
ציילט זיינע ברידער, און זיי האָבן אים נאָך מער פיינט געקריגן.
6און ער האָט צו זיי געזאָגט: הערט אַקאָרשט דעמדאָזיקן חלום
וואָס מיר האָט זיך געחלומט: 7מיר בינדן אַזוי גאַרבן אין פעלד,
ערשט מיין גאַרב האָט זיך אויפגעהויבן, און איז אויך געבליבן
שטיין; און זע, אייערע גאַרבן האָבן זיך אַרומגעשטעלט, און
האָבן זיך געבוקט צו מיין גאַרב.

8האָבן זיינע ברידער צו אים געזאָגט: קיניגן ווילסטו קיניגן
איבער אונדז? אָדער געוועלטיקן ווילסטו געוועלטיקן איבער

אונדז? און זיי האָבן אים נאָך מער פֿיינט געקריגן פֿאַר זיינע
חלומות, און פֿאַר זיינע רייד.
9 און אים האָט זיך ווידער געחלומט אַן אַנדער חלום, און
ער האָט דערציילט זיינע ברידער, און האָט געזאָגט: אָט האָט
זיך מיר ווידער געחלומט אַ חלום: ערשט די זון און די לבנה
און די עלף שטערן בוקן זיך צו מיר.
10 און ווי ער האָט עס דערציילט זיין פֿאָטער און זיינע
ברידער, האָט זיין פֿאָטער אָנגעשריען אויף אים, און האָט צו
אים געזאָגט: וואָס איז דאָס פֿאַר אַ חלום וואָס דיר האָט זיך
געחלומט? זאָל איך און דיין מוטער און דיינע ברידער גאָר
קומען זיך בוקן פֿאַר דיר צו דער ערד?
11 און די ברידער האָבן אים מקנא געווען; אָבער זיין פֿאָטער
האָט די זאַך געהאַלטן אין זינען.
12 און זיינע ברידער זיינען געגאַנגען פּיטערן די שאָף פֿון
זייער פֿאָטער אין שכם. 13 האָט ישׂראל געזאָגט צו יוספֿן: דיינע
ברידער פּיטערן דאָך אין שכם; קום און איך וועל דיך שיקן
צו זיי. האָט ער צו אים געזאָגט: דאָ בין איך. 14 האָט ער צו
אים געזאָגט: גיי אַקאָרשט זע אויב פֿריד איז צו דיינע ברידער,
און פֿריד צו די שאָף, און ברענג מיר אַן ענטפֿער. און ער האָט
אים אַוועקגעשיקט פֿון דעם טאָל פֿון חברון, און ער איז געקומען
קיין שכם. 15 האָט אים געפֿונען אַ מאַן, ערשט ער בלאָנדזשעט
אום אין פֿעלד; און דער מאַן האָט אים געפֿרעגט, אַזוי צו זאָגן:
וואָס זוכסטו? 16 האָט ער געזאָגט: מיינע ברידער זוך איך; זאָג
מיר, איך בעט דיך, ווו פּיטערן זיי? 17 האָט דער מאַן געזאָגט:
זיי האָבן אַוועקגעצויגן פֿון דאַנען, וואָרום איך האָב געהערט
ווי זיי זאָגן: לאָמיר גיין קיין דותן. איז יוסף געגאַנגען נאָך זיינע
ברידער, און ער האָט זיי געפֿונען אין דותן.
18 און ווי זיי האָבן אים דערזען פֿון ווייטן, און איידער נאָך

ער האָט גענענט צו זיי, האָבן זיי זיך געקליגט קעגן אים, אים
צו טייטן. [19]און זיי האָבן געזאָגט איינער צום אַנדערן: אָן
קומט דערדאָזיקער בעל־חלומות. [20]און אַצונד, קומט, און
לאָמיר אים הרגען, און אים אַרײַנוואַרפֿן אין איינער פֿון די
גריבער, און מיר וועלן זאָגן: אַ בייזע חיה האָט אים אויפֿגעגעסן;
און מיר וועלן זען וואָס וועט ווערן פֿון זיינע חלומות.
[21]האָט ראובן דערהערט, און ער האָט אים געזוכט
מציל צו זיין פֿון זייער האַנט, און האָט געזאָגט: לאָמיר אים
ניט נעמען דאָס לעבן. [22]און ראובן האָט צו זיי געזאָגט: איר
זאָלט ניט פֿאַרגיסן קיין בלוט; וואַרפֿט אים אַריין אין יענער
גרוב וואָס אין מדבר, אָבער אַ האַנט זאָלט איר ניט אויס־
שטרעקן אויף אים — כּדי אים מציל צו זיין פֿון זייער האַנט,
אים אומצוקערן צו זיין פֿאָטער.
[23]און עס איז געווען, ווי יוסף איז צוגעקומען צו זיינע
ברידער, אַזוי האָבן זיי אויסגעטאָן יוספֿן זיין העמדל, דאָס
געשטרייפֿטע העמדל וואָס אויף אים. [24]און זיי האָבן אים
גענומען, און האָבן אים אַריינגעוואָרפֿן אין דער גרוב. און די
גרוב איז געווען ליידיק, קיין וואַסער איז אין איר ניט געווען.
[25]און זיי האָבן זיך געזעצט עסן ברויט. און זיי האָבן אויפֿ־
געהויבן זייערע אויגן, און האָבן אַ קוק געטאָן, ערשט אַ
קאַראַוואַן ישמעאלים קומט אָן פֿון גלעד, און זייערע קעמלען
טראָגן געווירץ און באַלזאַם און לאַדאַן וואָס זיי גייען אַראָפּ־
נידערן קיין מצרים. [26]האָט יהודה געזאָגט צו זיינע ברידער:
וואָס וועט אַרויסקומען, אַז מיר וועלן הרגען אונזער ברודער,
און מיר וועלן פֿאַרדעקן זיין בלוט? [27]קומט, און לאָמיר אים
פֿאַרקויפֿן צו די ישמעאלים, און אונדזער האַנט זאָל ניט זיין אויף
אים; וואָרום אונדזער ברודער, אונדזער פֿלייש איז ער. און
זיינע ברידער האָבן צוגעהערט. [28]און ווי די מדינישע לייט, די

סוחרים, זיינען פאַרבייגעגאַנגען, אַזוי האָבן זיי אַרויסגעצויגן און
אַרויפגעבראַכט יוספן פון דער גרוב, און זיי האָבן פאַרקויפט
יוספן צו די יִשמעאֵלים פאַר צוואַנציק זילבערשטיק; און די
האָבן אַוועקגעפירט יוספן קיין מִצרַיִם.

29 און ראובן האָט זיך אומגעקערט צו דער גרוב, ערשט
יוסף איז ניטאָ אין דער גרוב; האָט ער צעריסן זיינע קליידער.
30 און ער האָט זיך אומגעקערט צו זיינע ברידער, און האָט
געזאָגט: דער אינגל איז ניטאָ, און איך, ווו טו איך מיך אַהין?

31 און זיי האָבן גענומען יוספס העמדל, און האָבן געשאָכטן
אַ ציגנבאָק, און האָבן איינגעטונקט דאָס העמדל אין דעם
בלוט. 32 און זיי האָבן אַוועקגעשיקט דאָס געשטרייפטע
העמדל, און געלאָזט ברענגען צו זייער פאָטער, און געלאָזט
זאָגן: דאָס האָבן מיר געפונען; דערקען אַקאָרשט אויב דאָס
איז דיין זונס העמדל אָדער ניט. 33 האָט ער עס דערקענט,
און ער האָט געזאָגט: מיין זונס העמדל; אַ בייזע חיה האָט אים
אויפגעגעסן, פאַרצוקט פאַרצוקט געוואָרן איז יוסף. 34 און
יעקב האָט צעריסן זיינע קליידער, און אָנגעטאָן זאַק אויף
זיינע לענדן, און ער האָט געטרויערט אויף זיין זון פיל טעג.
35 און אַלע זיינע זין און אַלע זיינע טעכטער זיינען אויפגעשטאַנען
אים צו טרייסטן, אָבער ער האָט זיך ניט געוואָלט טרייסטן; און
ער האָט געזאָגט: פאַרוואָר, אַן אָבל וועל איך נידערן צו מיין
זון אין קבר. און זיין פאָטער האָט אים באַוויינט.

36 און די מִדיָנים האָבן אים פאַרקויפט אין מִצרַיִם צו
פּוטיפַרן, אַ הויפדינער פון פַּרעהן, דעם אויבערלייבוועכטער.

לח 1 און עס איז געווען אין יענער צייט, האָט יהודה אַראָפּ־
גענידערט פון זיינע ברידער, און ער האָט איינגעקערט
צו אַ מאַן פון עֲדוּלָם, וואָס זיין נאָמען איז געווען חִירָה.

2און יהודה האָט דאָרטן געזען די טאָכטער פֿון אַ מאַן אַ כּנַעֲני, וואָס זיין נאָמען איז געווען שוּעַ, און ער האָט זי גענומען, און איז געקומען צו איר. 3און זי איז טראָגעדיק געוואָרן, און האָט געבאָרן אַ זון; און ער האָט גערופֿן זיין נאָמען עֵר. 4און זי איז ווידער טראָגעדיק געוואָרן, און האָט געבאָרן אַ זון; און זי האָט גערופֿן זיין נאָמען אוֹנָן. 5און זי האָט ווידער געבאָרן אַ זון; און זי האָט גערופֿן זיין נאָמען שֵׁלָה. און ער איז געווען אין כּזיב, אַז זי האָט אים געבאָרן.

6און יהודה האָט גענומען אַ ווייב פֿאַר עֵר זיין בכוֹר, וואָס איר נאָמען איז געווען תָּמָר. 7און עֵר, יהודהס בכוֹר, איז געווען שלעכט אין די אויגן פֿון גאָט, און גאָט האָט אים געטייט. 8האָט יהודה געזאָגט צו אוֹנָנען: קום צו דיין ברודערס ווייב, און באַשוועגער זי, און שטעל אויף אַ זאָמען נאָך דיין ברודער. 9און אַזוי ווי אוֹנָן האָט געוווּסט אַז דער זאָמען וועט ניט געהערן צו אים, איז, אַז ער איז געקומען צו זיין ברודערס ווייב, האָט ער אויסגעבראַכט צו דער ערד, כּדי ניט צו געבן אַ זאָמען צו זיין ברודער. 10איז געווען שלעכט אין די אויגן פֿון גאָט וואָס ער האָט געטאָן, און ער האָט אים אויך געטייט.

11האָט יהודה געזאָגט צו זיין שנור תָּמָרן: זיץ אַן אַלמנה אין דיין פֿאָטערס הויז, ביז מיין זון שֵׁלָה וועט אויפֿוואַקסן; וואָרום ער האָט געקלערט: טאָמער וועט ער אויך שטאַרבן אַזוי ווי זיינע ברידער. איז תָּמָר אַוועקגעגאַנגען, און איז געזעסן אין איר פֿאָטערס הויז.

12האָבן זיך געמערט די טעג, און שוּעַס טאָכטער, די ווייב פֿון יהודהן, איז געשטאָרבן. און אַז יהודה האָט זיך געהאַט געטרייסט, איז ער אַרויפֿגעגאַנגען צו די שערער פֿון זיינע שאָף קיין תִּמְנָה, ער און זיין גוטער פֿריינט חִירָה פֿון עֲדוּלָם.

13איז אָנגעזאָגט געוואָרן תָּמָרן, אַזוי צו זאָגן: זע, דיין שווער

גייט אַרויף קיין תִּמְנָה, צו שערן זיינע שאָף. [14]האָט זי אויס־געטאָן אירע אַלמנה־קליידער פון זיך, און האָט זיך פאַרדעקט מיט אַ שלייער, און זיך אײַנגעוויקלט, און זי האָט זיך געזעצט ביים אײַנגאַנג פון עֵינַיִם, וואָס אויפן וועג קיין תִּמְנָה; וואָרום זי האָט געזען אַז שֵׁלָה איז אויפגעוואַקסן, און זי איז ניט געגעבן געוואָרן צו אים פאַר אַ ווייב.

[15]און יהודה האָט זי געזען, און ער האָט זי גערעכנט פאַר אַ זונה, ווייל זי האָט פאַרדעקט איר פנים. [16]האָט ער פאַרקערט צו איר ביים וועג, און האָט געזאָגט: קום, איך בעט דיך, לאָמיך קומען צו דיר; וואָרום ער האָט ניט געוווּסט אַז זי איז זיין שנור. האָט זי געזאָגט: וואָס וועסטו מיר געבן, אַז דו וועסט קומען צו מיר? [17]האָט ער געזאָגט: איך וועל שיקן אַ ציגנ־בעקל פון די שאָף. האָט זי געזאָגט: סיידן וועסט מיר געבן אַ משכּון ביז דו שיקסט. [18]האָט ער געזאָגט: וואָס פאַר אַ משכּון זאָל איך דיר געבן? האָט זי געזאָגט: דיין זיגלרינג, און דיין שנור, און דיין שטעקן וואָס אין דיין האַנט. האָט ער עס איר געגעבן, און ער איז צו איר געקומען, און זי איז טראָגעדיק געוואָרן פון אים. [19]און זי איז אויפגעשטאַנען און איז אַוועק־געגאַנגען, און זי האָט אויסגעטאָן פון זיך איר שלייער, און האָט אָנגעטאָן אירע אַלמנה־קליידער.

[20]און יהודה האָט געשיקט דאָס ציגנבעקל דורך דער האַנט פון זיין גוטן פריינט פון עֲדוּלָם, כּדי אָפּצונעמען דעם משכּון פון דער פרויס האַנט; אָבער ער האָט זי ניט געפונען. [21]האָט ער געפרעגט די מענטשן פון איר אָרט, אַזוי צו זאָגן: ווו איז די זונה וואָס איז געווען אין עֵינַיִם ביים וועג? האָבן זיי געזאָגט: דאָ איז ניט געווען קיין זונה. [22]האָט ער זיך אומ־געקערט צו יהודהן, און האָט געזאָגט: איך האָב זי ניט געפונען. און אויך די מענטשן פון דעם אָרט האָבן געזאָגט: דאָ איז ניט

געווען קיין זונה. [23]האָט יהודה געזאָגט: זאָל זי עס האַלטן
פאַר זיך, כּדי מיר זאָלן ניט ווערן צו שפּאָט; איך האָב דאָך
געשיקט דאָסדאָזיקע ציקעלע, און דו האָסט זי ניט געפונען.
[24]און עס איז געווען אין אַרום דרײַ חדשים, איז אָנגעזאָגט
געוואָרן יהודהן, אַזוי צו זאָגן: דײַן שנור תּמר האָט מזנה געווען,
און אָט איז זי אויך טראָגעדיק פון זנות. האָט יהודה געזאָגט:
פירט זי אַרויס, און זאָל זי פאַרברענט ווערן.
[25]ווי זי איז אַרויסגעפירט געוואָרן, אַזוי האָט זי געשיקט
זאָגן צו איר שווער: פון דעם מאַן וואָס דידאָזיקע געהערן צו
אים, בין איך טראָגעדיק. און זי האָט געזאָגט: דערקען
אַקאָרשט וועמעס איז דערדאָזיקער זיגלרינג, און די שנורן, און
דער שטעקן? [26]האָט יהודה דערקענט, און ער האָט געזאָגט:
זי איז גערעכטער פון מיר, דערפאַר ווײַל איך האָב זי ניט
געגעבן צו מײַן זון שֵלָהן. אָבער ער האָט מער ווידער ניט
פאַרקערט מיט איר.
[27]און עס איז געווען אין דער צײַט פון איר געבערן, ערשט
אַ צווילינג איז אין איר לײַב. [28]און עס איז געווען, אַז זי האָט
געבאָרן, האָט אײנער אַרויסגעשטעקט זײַן האַנט, און די הײבין
האָט גענומען און האָט אָנגעבונדן אָן זײַן האַנט אַ רויטן פאָדים,
אַזוי צו זאָגן: דערדאָזיקער איז אַרויסגעקומען צוערשט. [29]און
עס איז געווען, ווי ער ציט צוריק זײַן האַנט, ערשט זײַן ברודער
איז אַרויסגעקומען; האָט זי געזאָגט: וואָס האָסטו זיך געריסן
מיט אַזאַ רײַסעניש[א]? און מע האָט גערופן זײַן נאָמען פּרץ. [30]און
דערנאָך איז אַרויסגעקומען זײַן ברודער, וואָס אויף זײַן האַנט
איז געווען דער רויטער פאָדים; און מע האָט גערופן זײַן
נאָמען זרח[ב].

לט [1]און יוסף איז אַראָפּגענידערט געוואָרן קיין מִצרַיִם,
און פּוטיפר, אַ הויפּדינער פון פַּרעהן, דער אויבער־

[א] פּרץ. [ב] זונאויפגאַנג, רויטקייט.

לייבוועכטער, אַ מִצרישער מאַן, האָט אים אָפּגעקויפט פון
דער האַנט פון די יִשמעאֵלים וואָס האָבן אים אַהין אַראָפּ־
גענידערט. [2]און גאָט איז געווען מיט יוספן, און ער איז געווען אַ
באַגליקטער מענטש; און ער איז געווען אין הויז פון זיין האַר
דעם מִצרי. [3]און זיין האַר האָט געזען, אַז גאָט איז מיט אים, און
אַלץ וואָס ער טוט, באַגליקט גאָט אין זיין האַנט; [4]האָט יוסף
געפונען חן אין זיינע אויגן, און ער האָט אים באַדינט. און ער
האָט אים אויפגעזעצט איבער זיין הויז, און אַלץ וואָס ער האָט
געהאַט, האָט ער איבערגעגעבן אין זיין האַנט. [5]און עס איז
געווען, פון זינט ער האָט אים אויפגעזעצט איבער זיין הויז, און
איבער אַלץ וואָס ער האָט געהאַט, האָט גאָט געבענטשט דעם
מִצריס הויז פון יוספס וועגן, און אַ ברכה פון גאָט איז געווען
אויף אַלץ וואָס ער האָט געהאַט אין הויז און אין פעלד. [6]האָט
ער איבערגעלאָזן אַלץ וואָס ער האָט געהאַט אין יוספס האַנט,
און ער האָט לעבן אים ניט געוווּסט פון קיין זאַך, אַחוץ דעם
ברויט וואָס ער האָט געגעסן. און יוסף איז געווען שיין אויפן
געשטאַלט, און שיין אויפן פּנים.

[7]און עס איז געווען נאָך דידאָזיקע געשעענישן, האָט זיין
האַרס ווייב אויפגעהויבן אירע אויגן אויף יוספן, און זי האָט
געזאָגט: ליג מיט מיר. [8]האָט ער ניט געוואָלט, און ער האָט
געזאָגט צו זיין האַרס ווייב: זע, מיין האַר ווייס ניט לעבן מיר
וואָס אין הויז טוט זיך, און אַלץ וואָס ער האָט, האָט ער איבער־
געגעבן אין מיין האַנט. [9]ער איז אין דעמדאָזיקן הויז ניט
גרעסער פון מיר, און ער האָט ניט פאַרמיטן פון מיר קיין זאַך,
נאָר בלויז דיך, ווייל דו ביסט זיין ווייב. היינט ווי קען איך
טאָן דאָסדאָזיקע גרויסע בייז, און זינדיקן צו גאָט?

[10]און עס איז געווען, אַז זי האָט גערעט צו יוספן טאָג פאַר
טאָג, און ער האָט ניט צוגעהערט צו איר, צו ליגן מיט איר, צו

זיין מיט איר, [11]איז, איין טאָג ווען ער איז אַריינגעקומען אין הויז צו טאָן זיין אַרבעט, און קיין מענטש פון די הויזלייט איז דאָרטן ניט געווען אין הויז, [12]האָט זי אים אָנגעכאַפּט פאַר זיין קלייד, אַזוי צו זאָגן: ליג מיט מיר. האָט ער איבערגעלאָזן זיין קלייד אין איר האַנט, און איז אַנטלאָפן און אַרויס דרויסן. [13]און עס איז געווען, ווי זי האָט געזען, אַז ער האָט איבערגעלאָזן זיין קלייד אין איר האַנט, און איז אַנטלאָפן דרויסן, [14]אַזוי האָט זי גערופן צו אירע הויזלייט, און האָט צו זיי געזאָגט, אַזוי צו זאָגן: זעט, מע האָט אונדז געבראַכט אַ מאַן אַ עִברי, צו מאַכן געשפּעט פון אונדז; ער איז געקומען צו מיר צו ליגן מיט מיר, און איך האָב גערופן אויף אַ הויכן קָול. [15]איז, ווי ער האָט געהערט, אַז איך האָב אויפגעהויבן מיין קָול און האָב גערופן, אַזוי האָט ער איבערגעלאָזן זיין קלייד ביי מיר, און איז אַנטלאָפן און אַרויס דרויסן.

[16]און זי האָט אַוועקגעלייגט זיין קלייד ביי זיך, ביז זיין האַר איז געקומען אַהיים. [17]און זי האָט גערעדט צו אים אַזוי ווי די־דאָזיקע ווערטער, אַזוי צו זאָגן: דער קנעכט דער עִברי וואָס דו האָסט אונדז געבראַכט, איז געקומען צו מיר צו מאַכן געשפּעט פון מיר. [18]און עס איז געווען, ווי איך האָב אויפגעהויבן מיין קָול און האָב גערופן, אַזוי האָט ער איבערגעלאָזן זיין קלייד ביי מיר, און איז אַנטלאָפן דרויסן.

[19]און עס איז געווען, ווי זיין האַר האָט געהערט די ווערטער פון זיין ווייב, וואָס זי האָט צו אים גערעדט, אַזוי צו זאָגן: אַזעלכע זאַכן האָט געטאָן צו מיר דיין קנעכט, האָט זיין צאָרן געגרימט. [20]און יוֹספס האַר האָט אים גענומען, און האָט אים אַריינגעזעצט אין געפענקעניש, אין דעם אָרט ווו דעם מלכס געפאַנגענע זיינען איינגעשפּאַרט; און ער איז דאָרטן געווען אין געפענקעניש.

21און גאָט איז געווען מיט יוספֿן, און ער האָט גענייגט צו
אים גענאָד, און אים געגעבן חן אין די אויגן פֿון דעם האַר פֿון
געפֿענקעניש. 22און דער האַר פֿון געפֿענקעניש האָט איבער־
געגעבן אויף דער האַנט פֿון יוספֿן אַלע געפֿאַנגענע וואָס אין
געפֿענקעניש; און אַלץ וואָס מע האָט דאָרטן געטאָן, האָט ער
אויפֿגעטאָן. 23דער האַר פֿון געפֿענקעניש האָט ניט נאָכגעקוקט
קיין שום זאַך אונטער זײַן האַנט, ווײַל גאָט איז געווען מיט אים,
און וואָס ער האָט געטאָן, האָט גאָט באַגליקט.

מ 1און עס איז געווען נאָך די דאָזיקע געשעענישן, האָט דער
טראַנקמײַסטער פֿון דעם מלך פֿון מִצרַיִם, און דער
בעקער, זיך פֿאַרזינדיקט אַקעגן זייער האַר, דעם מלך פֿון
מִצרַיִם. 2און פַּרעה האָט געצערנט אויף זײַנע צוויי הויפֿדינער,
אויף דעם אויבערטראַנקמײַסטער און אויף דעם אויבער־
בעקער. 3און ער האָט זיי אַרײַנגעזעצט אין דער וואַך פֿון דעם
אויבערלײַבוועכטערס הויז, אין געפֿענקעניש, אין דעם אָרט
וואָס יוסף איז דאָרטן געווען אײַנגעשפּאַרט. 4און דער אויבער־
לײַבוועכטער האָט געשטעלט יוספֿן לעבן זיי, און ער האָט זיי
באַדינט; און זיי זײַנען געווען אַ צײַט אין וואַך.
5האָט זיך בײדן געחלומט אַ חלום אין איין נאַכט, איטלאַכן
זײַן חלום, איטלאַכן לויט דעם פּתרון פֿון זײַן חלום—דעם
טראַנקמײַסטער און דעם בעקער פֿון דעם מלך פֿון מִצרַיִם,
וואָס זײַנען געווען אײַנגעשפּאַרט אין געפֿענקעניש. 6און יוסף
איז געקומען צו זיי אין דער פֿרי, און האָט זיי אָנגעקוקט, ערשט
זיי זײַנען צעטראָגן. 7האָט ער געפֿרעגט די הויפֿדינער פֿון
פַּרעהן וואָס מיט אים אין דער וואַך פֿון זײַן האַרס הויז, אַזוי
צו זאָגן: פֿאַר וואָס זײַנען אײַערע פּנימער הײַנט פֿאַרערגערט?
8האָבן זיי צו אים געזאָגט: אונדז האָט זיך געחלומט אַ חלום, און
ניטאָ ווער זאָל אים פּותר זײַן. האָט יוסף צו זיי געזאָגט:

פּתרונים זיינען דאָך פֿון גאָט; דערציילט מיר, איך בעט אייך.

9 האָט דער אויבערטראַנקמייסטער דערציילט זיין חלום צו יוספֿן, און ער האָט צו אים געזאָגט: מיר חלומט זיך, ערשט פֿאַר מיר איז אַ ווייַנשטאָק, 10 און אויפֿן ווייַנשטאָק דריי צווייַגן; און ווי ער בליט, איז אויפֿגעגאַנגען זיין בליאַכץ, האָבן זיינע הענגלאַך געצייטיקט ווייַנטרויבן. 11 און פּרעהס בעכער איז געווען אין מיין האַנט; האָב איך גענומען די ווייַנטרויבן, און האָב זיי אויסגעקוועטשט אין פּרעהס בעכער, און דערלאַנגט דעם בעכער אין פּרעהס האַנט.

12 האָט יוסף צו אים געזאָגט: דאָס איז דער פּתרון דערפֿון: די דריי צווייַגן דאָס זיינען דריי טעג. 13 אין דריי טעג אַרום וועט פּרעה אויפֿנעמען דיין קאָפּ, און וועט דיך אומקערן אויף דיין שטאַנד, און וועסט דערלאַנגען פּרעהס בעכער אין זיין האַנט, לויטן פֿריערדיקן שטייגער, ווען דו ביסט געווען זיין טראַנקמייסטער. 14 אָבער זאָלסט מיך געדענקען ביי זיך, אַז דיר וועט גוט זיין, און זאָלסט טאָן, איך בעט דיך, אַ חסד מיט מיר, און מיך דערמאָנען פֿאַר פּרעהן, און מיך אַרויסציִען פֿון דעמדאָזיקן הויז. 15 וואָרום געגנבֿעט בין איך געגנבֿעט געוואָרן פֿון לאַנד פֿון די עבֿרים; און דאָ אויך האָב איך קיין זאַך ניט געטאָן, וואָס מע האָט מיך אַרייַנגעזעצט אין תּפֿיסה.

16 האָט דער אויבערבעקער געזען אַז ער האָט צום גוטן פּותר געווען, און ער האָט געזאָגט צו יוספֿן: מיר אויך האָט זיך געחלומט, ערשט דריי געפֿלאָכטענע קערב זיינען אויף מיין קאָפּ; 17 און אין דעם אויבערשטן קאָרב איז פֿון אַלערליי עסנוואַרג פֿאַר פּרעהן, געבעקוואַכן, און די פֿויגלען עסן זיי פֿון דעם קאָרב איבער מיין קאָפּ.

18 האָט יוסף געענטפֿערט און האָט געזאָגט: דאָס איז דער פּתרון דערפֿון: די דריי קערב דאָס זיינען דריי טעג. 19 אין

דריי טעג אַרום וועט פּרעה אַראָפּנעמען דיין קאָפּ פון דיר, און וועט דיך אויפהענגען אויף אַ בוים, און די פויגלען וועלן עסן דיין פליייש פון דיר.

[20]און עס איז געווען אויפן דריטן טאָג, אין פּרעהס געבורטס־טאָג, האָט ער געמאַכט אַ מאָלצייט פאַר אַלע זיינע קנעכט, און האָט אויפגענומען דעם קאָפּ פון דעם אויבערטראַנק־מייסטער, און דעם קאָפּ פון דעם אויבערבעקער, צווישן זיינע קנעכט. [21]און ער האָט אומגעקערט דעם אויבער־טראַנקמייסטער צו זיין טראַנקמייסטערשאַפט; און ער האָט דערלאַנגט דעם בעכער אין פּרעהס האַנט. [22]און דעם אויבערבעקער האָט ער אויפגעהאַנגען, אַזוי ווי יוסף האָט זיי פּותר געווען. [23]אָבער דער אויבערטראַנקמייסטער האָט ניט געדאַכט אָן יוספן, און האָט אים פאַרגעסן.

מִקֵּץ

מא [1]און עס איז געווען צום סוף פון צוויי יאָר צייט, האָט זיך פּרעהן געחלומט, ערשט ער שטייט ביים טייך. [2]און אָט גייען אַרויף פון טייך זיבן קי, שיין אויפן אויסזען און פעט אויפן לייב; און זיי האָבן זיך געפּיטערט אין דעם טייכ־גראָז. [3]און אָט גייען אַרויף נאָך זיי פון טייך זיבן אַנדערע קי, מיאוס אויפן אויסזען, און מאָגער אויפן לייב; און זיי האָבן זיך געשטעלט לעבן יענע קי ביים ברעג טייך. [4]און די מיאוסע אויפן אויסזען און מאָגערלייביקע קי האָבן אויפגעגעסן די זיבן שיינע אויפן אויסזען און פעטע קי. און פּרעה האָט זיך אויפ־געכאַפּט.

[5]און ער איז אַיינגעשלאָפן, און אים האָט זיך געחלומט אַ צווייט מאָל, ערשט זיבן זאַנגען גייען־אויף אויף איין שטענגל,

געזונטע און גוטע. 6און אָט שפּראָצן אַרויס נאָך זיי זיבן
זאַנגען דינע און פֿאַרברענטע פֿון מזרח־ווינט. 7און די דינע
זאַנגען האָבן אײַנגעשלונגען די זיבן געזונטע און פֿולע זאַנגען.
און פּרעה האָט זיך אויפֿגעכאַפּט, ערשט עס איז אַ חלום.
8און עס איז געווען אין דער פֿרי, איז זײַן געמיט געווען
צערודערט, און ער האָט געשיקט און גערופֿן אַלע חרטומים פֿון
מִצרַיִם, און אַלע אירע חכמים; און פּרעה האָט זיי דערציילט
זײַנע חלומות, אָבער קיינער האָט זיי ניט געקענט פּותר זײַן
פֿאַר פּרעהן.
9האָט דער אויבערטראַנקמייסטער גערעדט צו פּרעהן,
אַזוי צו זאָגן: מײַנע זינד מוז איך היינט דערמאָנען. 10פּרעה
האָט געצערנט אויף זײַנע קנעכט, און האָט מיך אַרײַנגעזעצט
אין דער וואַך פֿון דעם אויבערלײַבוועכטערס הויז, מיך און
דעם אויבערבעקער. 11האָט זיך אונדז געחלומט אַ חלום אין איין
נאַכט, מיר און אים; איטלאַכן לויט דעם פּתרון פֿון זײַן חלום
האָט זיך אונדז געחלומט. 12און דאָרטן איז מיט אונדז געווען אַ
עבֿרישער יונג, אַ קנעכט פֿון דעם אויבערלײַבוועכטער, האָבן
מיר אים דערציילט, און ער האָט אונדז פּותר געווען אונדזערע
חלומות; איטלאַכן לויט זײַן חלום האָט ער פּותר געווען.
13און עס איז געווען, אַזוי ווי ער האָט אונדז פּותר געווען, אַזוי
איז געשען: מיך האָט מען אומגעקערט אויף מײַן שטאַנד, און
אים האָט מען אויפֿגעהאַנגען.
14האָט פּרעה געשיקט און גערופֿן יוספֿן, און מע האָט אים
אויף גיך אַרויסגענומען פֿון תּפֿיסה. און ער האָט זיך אָפּגעגאָלט,
און האָט איבערגעביטן זײַנע קליידער, און איז געקומען צו
פּרעהן.
15האָט פּרעה געזאָגט צו יוספֿן: מיר האָט זיך געחלומט אַ
חלום, און ניטאָ ווער זאָל אים פּותר זײַן; און איך האָב געהערט

זאָגן אויף דיר, אַז דו פֿאַרשטייסט אַ חלום, אים פּותר צו זיין.
[16]האָט יוסף געענטפֿערט פּרעהן, אַזוי צו זאָגן: ניט איך,
גאָט וועט באַשיידן דעם פֿריד פֿון פּרעהן.
[17]האָט פּרעה געזאָגט צו יוספֿן: מיר חלומט זיך, ערשט
איך שטיי ביים ברעג טייך. [18]און אָט גייען אַרויף פֿון טייך
זיבן קי, פֿעט אויפֿן לייב און שיין אויפֿן געשטאַלט; און זיי האָבן
זיך געפּיטערט אין גראָז. [19]און אָט גייען אַרויף נאָך זיי זיבן
אַנדערע קי, אָרעם און זייער מיאוס אויפֿן געשטאַלט און דאַר
אויפֿן לייב, וואָס אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם האָב איך ניט געזען
זייער גלייכן אין מיאוסקייט. [20]און די דאַרע און מיאוסע
קי האָבן אויפֿגעגעסן די ערשטע זיבן פֿעטע קי. [21]און זיי
זיינען אַריין אין זיי, און עס איז ניט געווען קענטיק אַז זיי זיינען
אין זיי אַריין, און זייער אויסזען איז געווען אַזוי מיאוס ווי אין
אָנהייב. און איך האָב זיך אויפֿגעכאַפּט. [22]און איך האָב געזען
אין מיין חלום, ערשט זיבן זאַנגען גייען־אויף אויף איין שטענגל,
פֿולע און גוטע. [23]און אָט שפּראָצן אַרויס נאָך זיי זיבן זאַנגען
איינגעטריקנטע, דינע, פֿאַרברענטע פֿון מזרח־ווינט. [24]און
די דינע זאַנגען האָבן איינגעשלונגען די זיבן גוטע זאַנגען. האָב
איך דערציילט די חרטומים, אָבער קיינער קען מיר ניט זאָגן.
[25]האָט יוסף געזאָגט צו פּרעהן: דער חלום פֿון פּרעהן איז
איינער; וואָס גאָט וויל טאָן האָט ער אָנגעזאָגט פּרעהן. [26]די
זיבן גוטע קי דאָס זיינען זיבן יאָר, און די זיבן גוטע זאַנגען דאָס
זיינען זיבן יאָר; איין חלום איז דאָס. [27]און די זיבן דאַרע און
מיאוסע קי, וואָס זיינען אַרויפֿגעקומען נאָך זיי, דאָס זיינען זיבן
יאָר; און די זיבן ליידיקע זאַנגען פֿאַרברענט פֿון מזרח־ווינט,
דאָס וועלן זיין זיבן הונגעריאָרן. [28]דאָס איז די זאַך וואָס איך
האָב געזאָגט פּרעהן: וואָס גאָט וויל טאָן האָט ער באַוויזן פּרעהן.
[29]זע, עס קומען זיבן יאָר פֿון גרויס זעט אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם.

30 און נאָך זיי וועלן אויפשטיין זיבן הונגעריאָרן, און די גאַנצע
זעט וועט זיין פאַרגעסן אין לאַנד מִצרַיִם; און דער הונגער
וועט פאַרלענדן דאָס לאַנד. 31 און פון דער זעט וועט ניט זיין
צו מערקן אין לאַנד, פון וועגן יענעם הונגער וואָס נאָכדעם;
וואָרום ער וועט זיין זייער שווער. 32 און וואָס דער חלום האָט
זיך איבערגעחזרט אַ צווייט מאָל: ווייל די זאַך איז פעסט פון
גאָט, און גאָט אַיילט דאָס צו טאָן. 33 און אַצונד, זאָל פַּרעה
זען אַ פאַרשטאַנדיקן און אַ קלוגן מאַן, און אים שטעלן איבערן
לאַנד מִצרַיִם. 34 זאָל פַּרעה דאָס טאָן, און זאָל ער אויפזעצן
אויפזעער איבערן לאַנד, און באַוואָרענען דאָס לאַנד מִצרַיִם
אין די זיבן זאַטע יאָרן. 35 און זאָל מען אויפזאַמלען די גאַנצע
שפּייז פון די דאָזיקע גוטע יאָרן וואָס קומען, און זאָל מען
אָנקלייבן תּבואה אונטער דער האַנט פון פַּרעהן, פאַר שפּייז אין
די שטעט, און היטן. 36 און די שפּייז וועט זיין אַוועקגעלייגט
פאַרן לאַנד, אויף די זיבן הונגעריאָרן וואָס וועלן זיין אין לאַנד
מִצרַיִם, און דאָס לאַנד וועט ניט פאַרשניטן ווערן פון הונגער.
37 און די זאַך איז וווילגעפעלן אין די אויגן פון פַּרעהן, און
אין די אויגן פון אַלע זיינע קנעכט. 38 און פַּרעה האָט געזאָגט
צו זיינע קנעכט: קענען מיר דען געפינען אַזאַ ווי דער דאָזיקער,
אַ מאַן וואָס דער גייסט פון גאָט איז אין אים? 39 און פַּרעה האָט
געזאָגט צו יוספן: נאָכדעם ווי גאָט האָט דיך געלאָזט וויסן דאָס
אַלץ, איז ניטאָ אַ פאַרשטאַנדיקער און אַ קלוגער אַזוי ווי דו.
40 דו וועסט זיין איבער מיין הויז, און לויט דיין מויל זאָל
געוווירטשאַפט ווערן מיין גאַנץ פאָלק; נאָר מיטן טראָן וועל
איך זיין גרעסער פון דיר. 41 און פַּרעה האָט געזאָגט צו יוספן:
זע, איך האָב דיך אויפגעזעצט איבערן גאַנצן לאַנד מִצרַיִם.
42 און פַּרעה האָט אַראָפּגענומען זיין זיגלרינג פון זיין האַנט, און
האָט אים אָנגעטאָן אויף דער האַנט פון יוספן, און ער האָט אים

אָנגעקליידט אין לײנענע בגדים, און אים אָנגעטאָן אַ גילדערנע קייט אויפן האַלדז. [43]און ער האָט אים געמאַכט פאָרן אין זײַן צווייטן רײַטוואָגן; און מע האָט אויסגערופן פאַר אים: אַבְרֵךְ! און ער האָט אים אויפגעזעצט איבערן גאַנצן לאַנד מצרים.

[44]און פַּרעה האָט געזאָגט צו יוֹספֿן: איך בין פַּרעה, אָבער אָן דיר זאָל קיינער ניט אויפהייבן אַ האַנט אָדער אַ פוס אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם. [45]און פַּרעה האָט גערופן דעם נאָמען פון יוֹספֿן, צָפְנַת־פַּעְנֵחַ; און ער האָט אים געגעבן אָסְנַת די טאָכטער פון פּוֹטִי־פֶרַע, דעם פּריסטער פון אוֹן, פאַר אַ ווײַב. און יוֹסף איז אַרויסגעגאַנגען איבערן לאַנד מִצרַיִם.—[46]און יוֹסף איז געווען דרײַסיק יאָר אַלט, ווען ער האָט זיך געשטעלט פאַר פַּרעה דעם מלך פון מִצרַיִם.—און יוֹסף איז אַרויסגעגאַנגען פון פאַר פַּרעהן, און איז דורכגעגאַנגען דורכן גאַנצן לאַנד מִצרַיִם.

[47]און דאָס לאַנד האָט געבראַכט אין די זיבן זאַטע יאָרן הויפנסווײַז. [48]און ער האָט אויפגעזאַמלט די גאַנצע שפּײַז פון די זיבן יאָר וואָס זײַנען געווען אין לאַנד מִצרַיִם, און האָט אַרײַנגעטאָן די שפּײַז אין די שטעט; די שפּײַז פון די פעלדער פון אַ שטאָט וואָס אַרום איר, האָט ער אַרײַנגעטאָן אין איר. [49]און יוֹסף האָט אָנגעקליבן תּבואה אַזוי ווי זאַמד פון ים, זייער פיל, ביז מע האָט אויפגעהערט צו ציילן, ווייל עס איז געווען אָן אַ צאָל.

[50]און בײַ יוֹספֿן זײַנען געבאָרן געוואָרן, איידער דאָס הונגעריאָר איז געקומען, צוויי זין, וואָס אָסְנַת די טאָכטער פון פּוֹטִי־פֶרַע דעם פּריסטער פון אוֹן האָט אים געבאָרן. [51]און יוֹסף האָט גערופן דעם נאָמען פון דעם בְּכוֹר מְנַשֶׁה, ווייל: „גאָט האָט מיך געמאַכט פאַרגעסן[א] מײַן גאַנצע מאַטערניש, און דאָס

[א] נַשַּׁנִי

גאַנצע הויז פֿון מיין פֿאָטער". [52]און דעם נאָמען פֿון דעם צווייטן
האָט ער גערופֿן אֶפרַיִם, ווייל: „גאָט האָט מיך געפֿרוכפּערט[א]
אין דעם לאַנד פֿון מיין פּיין".

[53]און עס האָבן זיך געענדיקט די זיבן יאָר פֿון דער זעט
וואָס איז געווען אין לאַנד מִצרַיִם. [54]און עס האָבן אָנגעהויבן
קומען די זיבן הונגעריאָרן, אַזוי ווי יוסף האָט פֿאַראויסגעזאָגט.
און עס איז געווען אַ הונגער אין אַלע לענדער, נאָר אין גאַנצן
לאַנד מִצרַיִם איז געווען ברויט.

[55]און אַז דאָס גאַנצע לאַנד מִצרַיִם האָט אָנגעהויבן
הונגערן, און דאָס פֿאָלק האָט געשריִען צו פַּרעהן אום ברויט,
האָט פַּרעה געזאָגט צו גאַנץ מִצרַיִם: גייט צו יוספֿן; וואָס ער
וועט אײַך זאָגן, זאָלט איר טאָן. [56]און דער הונגער איז געווען
איבערן גאַנצן לאַנד; און יוסף האָט געעפֿנט אַלע שפּייכלערס,
און האָט פֿאַרקויפֿט צו מִצרַיִם; און דער הונגער האָט זיך
געשטאַרקט אין לאַנד מִצרַיִם. [57]און פֿון דער גאַנצער ערד איז
מען געקומען קיין מִצרַיִם צו יוספֿן קויפֿן תּבֿואה, וואָרום דער
הונגער איז געווען שטאַרק אויף דער גאַנצער ערד.

מב [1]און יעקבֿ האָט געזען אַז עס איז דאָ תּבֿואה אין
מִצרַיִם, און יעקבֿ האָט געזאָגט צו זיינע זין: וואָס קוקט
איר אײַך אָן? [2]און ער האָט געזאָגט: אָט האָב איך געהערט, אַז
עס איז דאָ תּבֿואה אין מִצרַיִם. נידערט אַראָפּ אַהין, און קויפֿט
אונדז אײַן פֿון דאָרטן, כּדי מיר זאָלן לעבן און ניט שטאַרבן.

[3]האָבן יוספֿס צען ברידער אַראָפּגענידערט קויפֿן תּבֿואה
פֿון מִצרַיִם. [4]אָבער בנימין, יוספֿס ברודער, האָט יעקבֿ ניט
מיטגעשיקט מיט זיינע ברידער, ווייל ער האָט געזאָגט: טאָמער
וועט אים טרעפֿן אַן אומגליק.

[5]זיינען געקומען די זין פֿון ישׂראל אײַנקויפֿן, צווישן די

א הִפְרַנִי.

וואָס זײַנען געקומען, וואָרום דער הונגער איז געווען אין לאַנד
כּנַען. [6]און יוסף איז געווען דער געוועלטיקער איבערן לאַנד;
ער איז געווען דער וואָס האָט פאַרקויפט צום גאַנצן פאָלק פון
לאַנד. זײַנען געקומען יוספס ברידער, און האָבן זיך צו אים
געבוקט מיטן פּנים צו דער ערד. [7]און יוסף האָט געזען זײַנע
ברידער, און האָט זיי דערקענט, אָבער ער האָט זיך געמאַכט
פרעמד צו זיי, און האָט גערעדט מיט זיי האַרט, און האָט צו
זיי געזאָגט: פון וואַנען קומט איר? האָבן זיי געזאָגט: פון לאַנד
כּנַען, אײַנצוקויפן שפּייז.
[8]און יוסף האָט דערקענט זײַנע ברידער, אָבער זיי האָבן
אים ניט דערקענט. [9]און יוסף האָט זיך דערמאָנט אָן די
חלומות, וואָס האָבן זיך אים געחלומט וועגן זיי, און ער האָט
צו זיי געזאָגט: אויסקוקערס זײַט איר; צו זען די נאַקעטקייט
פון לאַנד זײַט איר געקומען.
[10]האָבן זיי צו אים געזאָגט: ניין, מײַן האַר, נייערט צו קויפן
שפּייז זײַנען געקומען דײַנע קנעכט. [11]מיר אַלע זײַנען זין פון
איין מאַן; ערלאַכע מענטשן זײַנען מיר; דײַנע קנעכט זײַנען
קיינמאָל ניט געווען קיין אויסקוקערס.
[12]האָט ער צו זיי געזאָגט: ניין, נייערט די נאַקעטקייט פון
לאַנד זײַט איר געקומען זען.
[13]האָבן זיי געזאָגט: צוועלף ברידער זײַנען מיר, דײַנע
קנעכט, זין פון איין מאַן אין לאַנד כּנַען, און אָט איז דער
אינגסטער הײַנט מיט אונדזער פאָטער, און איינער איז ניט
געוואָרן.
[14]האָט יוסף צו זיי געזאָגט: דאָס איז דאָך וואָס איך האָב
צו אײַך גערעדט, אַזוי צו זאָגן: אויסקוקערס זײַט איר. [15]דער־
מיט וועט איר געפּרוווט ווערן: אַזוי ווי פּרעה לעבט, אויב איר
וועט פון דאַנען אַרויסגיין, סײַדן אײַער אינגסטער ברודער

װעט קומען אַהער! 16שיקט פון אײַך אײנעם, ער זאָל ברענגען
אײַער ברודער, און איר בלײַבט אײַנגעשפּאַרט, כּדי אײַערע
װערטער זאָלן אױסגעפּרװט װערן, אױב דער אמת איז מיט
אײַך; און אױב ניט, אַזױ װי פּרעה לעבט, אַז איר זײַט אױס־
קוקערס!

17און ער האָט זײ אַרײַנגענומען אין װאַך אױף דרײַ טעג.

18און יוסף האָט צו זײ געזאָגט אױפן דריטן טאָג: דאָס טוט,
און איר װעט בלײַבן לעבן–איך האָב מורא פאַר גאָט: 19אױב
איר זײַט ערלאַכע מענטשן, זאָל אײן ברודער אײַערער בלײַבן
אײַנגעשפּאַרט אין אײַער װאַכהױז, און איר גײט, און ברענגט
תּבֿואה פאַר דעם הונגער פון אײַערע הױזגעזינטן. 20און אײַער
אינגסטן ברודער זאָלט איר ברענגען צו מיר; און אײַערע
װערטער װעלן באַװערט װערן, און איר װעט ניט שטאַרבן.
האָבן זײ אַזױ געטאָן.

21און זײ האָבן געזאָגט אײנער צום אַנדערן: פאַרװאָר, מיר
זײַנען שולדיק װעגן אונדזער ברודער װאָס מיר האָבן צוגעזען
דעם צער פון זײַן זעל, װען ער האָט זיך געבעטן בײַ אונדז, און
מיר האָבן ניט צוגעהערט. דרום איז אױף אונדז געקומען
דידאָזיקע צרה. 22און ראובן האָט זיך אָפּגערופן צו זײ, אַזױ צו
זאָגן: האָב איך אײַך ניט געזאָגט, אַזױ צו זאָגן: פאַרזינדיקט אײַך
ניט אָן דעם אינגל? אָבער איר האָט ניט צוגעהערט; און אָט
אױך װערט זײַן בלוט אױפגעמאָנט.

23און זײ האָבן ניט געװוּסט אַז יוסף פאַרשטײט װאָרום אַ
טאָלמעטש איז געװען צװישן זײ. 24האָט ער זיך אָפּגעדרײט
פון זײ, און האָט געװײנט. און ער האָט זיך אומגעקערט צו
זײ, און האָט צו זײ גערעדט; און ער האָט גענומען פון זײ
שמעונען, און האָט אים אײַנגעשפּאַרט פאַר זײערע אױגן.

25און יוסף האָט באַפױלן, מע זאָל אָנפילן זײערע כּלים

מיט תבואה, און אומקערן זייער געלט איטלאַכן אין זיין זאַק,
און זיי געבן שפּייז אויפֿן וועג. און מע האָט צו זיי אַזוי געטאָן.
[26]און זיי האָבן אויפֿגעלאָדן זייער תבואה אויף זייערע אייזלען,
און זיינען אַוועקגעגאַנגען פֿון דאָרטן.

[27]האָט איינער געעפֿנט זיין זאַק צו געבן זיין אייזל פֿוטער
אין האַרבעריק, און האָט דערזען זיין געלט, ערשט עס איז אין
מויל פֿון זיין זאַק. [28]האָט ער געזאָגט צו זיינע ברידער: מיין
געלט איז אומגעקערט געוואָרן, און אָט איז עס אויך אין
מיין זאַק. איז זיי אַרויסגעפֿאַלן דאָס האַרץ, און זיי האָבן
ציטערנדיק געזאָגט איינער צום אַנדערן: וואָס האָט אונדז דאָ
גאָט געטאָן?

[29]און זיי זיינען געקומען צו זייער פֿאָטער יעקבֿן קיין לאַנד
כּנַעַן, און האָבן אים דערציילט אַלץ וואָס זיי האָט געטראָפֿן,
אַזוי צו זאָגן: [30]דער מאַן, דער האַר פֿון לאַנד, האָט מיט אונדז
גערעדט האַרט, און ער האָט אונדז געמאַכט פֿאַר אויסקוקערס
פֿון דעם לאַנד. [31]האָבן מיר צו אים געזאָגט: ערלאַכע מענטשן
זיינען מיר, מיר זיינען קיינמאָל ניט געווען קיין אויסקוקערס.
[32]צוועלף ברידער זיינען מיר, זין פֿון אונדזער פֿאָטער; איינער
איז ניט געוואָרן, און דער אינגסטער איז היינט מיט אונדזער
פֿאָטער אין לאַנד כּנַעַן. [33]האָט דער מאַן, דער האַר פֿון לאַנד,
צו אונדז געזאָגט: דערמיט וועל איך וויסן אַז איר זייט ערלאַכע
מענטשן: איין ברודער אײַערן לאָזט איבער ביי מיר, און נעמט
גענוג פֿאַר דעם הונגער פֿון אײַערע הויזגעזינטן, און גייט. [34]און
ברענגט אײַער אינגסטן ברודער צו מיר, און איך וועל וויסן
אַז איר זייט ניט קיין אויסקוקערס, נאָר איר זייט ערלאַכע
מענטשן; וועל איך אייך אָפּגעבן אײַער ברודער, און איר וועט
מעגן פֿאַרקערן אין לאַנד.

[35]און עס איז געווען, ווי זיי ליידיקן אויס זייערע זעק,

ערשט איטלעכנס בינטל געלט איז אין זיין זאַק; און ווי זיי און
זייער פֿאָטער האָבן דערזען זייערע בינטלאַך געלט, אַזוי האָבן
זיי מורא געקראָגן. 36און זייער פֿאָטער יעקב האָט צו זיי
געזאָגט: איר האָט מיך באַרויבט פֿון מיינע קינדער; יוסף איז
מער ניטאָ, און שמעון איז ניטאָ, און בנימינען ווילט איר
אַוועקנעמען; דאָס אַלץ איז אויף מיר אויסגעגאַנגען.
37האָט ראובן געזאָגט צו זיין פֿאָטער, אַזוי צו זאָגן: מיינע
ביידע זין זאָלסטו טייטן, אויב איך וועל דיר אים ניט צוריק־
ברענגען. גיב אים אויף מיין האַנט, און איך וועל אים אומ־
קערן צו דיר.
38האָט ער געזאָגט: מיין זון וועט ניט אַראָפּנידערן מיט
אייך, וואָרום זיין ברודער איז טויט, און ער אַליין איז געבליבן,
און אַז אים וועט טרעפֿן אַן אומגליק אויף דעם וועג וואָס איר
וועט גיין דערויף, וועט איר מאַכן נידערן מיינע גראָע האָר
מיט טרויער אין קבר.

מג 1און דער הונגער איז געווען שווער אין לאַנד. 2און עס
איז געווען, אַז זיי האָבן אויפֿגעגעסן די תבואה, וואָס זיי
האָבן געבראַכט פֿון מִצרַיִם, האָט זייער פֿאָטער צו זיי געזאָגט:
גייט ווידער, קויפֿט אונדז אַ ביסל שפּייז.
3האָט יהודה געזאָגט צו אים, אַזוי צו זאָגן: וואָרענען האָט
אונדז געוואָרנט דער מאַן, אַזוי צו זאָגן: איר זאָלט מיין פּנים ניט
זען, אויב אייער ברודער איז ניט מיט אייך. 4אויב דו שיקסט
אונדזער ברודער מיט אונדז, וועלן מיר אַראָפּנידערן, און וועלן
דיר איינקויפֿן שפּייז. 5אויב אָבער דו שיקסט ניט, וועלן מיר
ניט אַראָפּנידערן, וואָרום דער מאַן האָט אונדז אָנגעזאָגט: איר
זאָלט מיין פּנים ניט זען, אויב אייער ברודער איז ניט מיט אייך.
6האָט ישׂראל געזאָגט: נאָך וואָס האָט איר מיר געטאָן די
רעה, צו זאָגן דעם מאַן, אַז איר האָט נאָך אַ ברודער?

7האָבן זיי געזאָגט: דער מאַן האָט זיך פאַנאַנדערגעפרעגט
וועגן אונדז, און וועגן אונדזער משפּחה, אַזוי צו זאָגן: לעבט נאָך
אײַער פאָטער? האָט איר נאָך אַ ברודער? און מיר האָבן
אים דערציילט לויט דידאָזיקע ווערטער. זאָלן מיר גאָר
וויסן, אַז ער וועט זאָגן: ברענגט אַראָפּ אײַער ברודער? 8און
יהודה האָט געזאָגט צו זיין פאָטער ישׂראל: שיק דעם אינגל
מיט מיר, און מיר וועלן אויפשטיין און וועלן גיין, כּדי מיר זאָלן
לעבן און ניט שטאַרבן, אי מיר, אי דו, אי אונדזערע קליינע
קינדער. 9איך בין ערֵב פאַר אים, פון מיין האַנט זאָלסטו אים
מאָנען; אויב איך וועל דיר אים ניט ברענגען און אים אַוועק־
שטעלן פאַר דיר, זאָל איך זיין אַ פאַרזינדיקטער צו דיר אַלע
טעג. 10וואָרום אַז מיר וואָלטן זיך ניט אויפגעהאַלטן, וואָלטן
מיר שוין אַצונד זיך געהאַט אומגעקערט צום צווייטן מאָל.
11האָט זייער פאָטער ישׂראל צו זיי געזאָגט: אויב שוין יאָ
אַזוי, טוט אָט־וואָס: נעמט פון די בעסטע פּרוכטן פון לאַנד אין
אײַערע כּלים, און ברענגט אַראָפּ צו דעם מאַן אַ מתּנה, אַ ביסל
באַלזאַם, און אַ ביסל האָניק, געווירץ, און לאַדאַן, ניס, און
מאַנדלען. 12און טאָפּל געלט נעמט מיט אין אײַער האַנט; און
דאָס געלט וואָס איז אומגעקערט געוואָרן אין מויל פון אײַערע
זעק, זאָלט איר אומקערן מיט אײַער האַנט; אפשר איז דאָס
געווען אַ פאַרזע. 13און נעמט אײַער ברודער, און שטייט אויף,
גייט ווידער צו דעם מאַן. 14און גאָט שדי וועט אײַך געבן
דערבאַרימונג ביי דעם מאַן, און ער וועט אײַך אַוועקלאָזן
אײַער אַנדער ברודער און בנימינען; און איך, אויב איך מוז
אָנווערן מיינע קינדער, וועל איך אָנווערן.
15האָבן די מענער גענומען דידאָזיקע מתּנה, און טאָפּל
געלט האָבן זיי מיטגענומען אין זייער האַנט, און בנימינען, און
זיי זיינען אויפגעשטאַנען און האָבן גענידערט קיין מִצרַיִם, און
האָבן זיך געשטעלט פאַר יוספן.

16און ווי יוסף האָט דערזען בנימינען מיט זיי, אַזוי האָט ער געזאָגט צו דעם וואָס איבער זיין הויז: ברענג אַריין די מענטשן אין הויז, און שעכט אַ שעכטונג, און גרייט צו, וואָרום די מענטשן וועלן עסן מיט מיר צו מיטאָג. 17האָט דער מאַן געטאָן אַזוי ווי יוסף האָט געהייסן, און דער מאַן האָט אַריינגעבראַכט די מענער אין יוספס הויז.

18און די מענער האָבן מורא געהאַט, ווייל זיי זיינען אַריינ־געבראַכט געוואָרן אין יוספס הויז, און זיי האָבן געזאָגט: פון וועגן דעם געלט וואָס איז אומגעקערט געוואָרן אין אונדזערע זעק דאָס ערשטע מאָל, ווערן מיר אַריינגעבראַכט, כדי זיך אַרויפצווואַרפן אויף אונדז, און אָנפאַלן אויף אונדז, און אונדז נעמען פאַר קנעכט מיט אונדזערע אייזלען.

19האָבן זיי גענענט צו דעם מאַן וואָס איבער יוספס הויז, און האָבן גערעדט צו אים אין אַיינגאַנג פון הויז. 20און זיי האָבן געזאָגט: איך בעט דיך, מיין האַר, מיר האָבן אַראָפּגענידערט דאָס ערשטע מאָל צו קויפן שפייז. 21און עס איז געווען, אַז מיר זיינען געקומען צום האַרבעריק, און האָבן געעפנט אונדזערע זעק, ערשט איטלאַכנס געלט איז אין מויל פון זיין זאַק, אונדזער געלט אין זיין פולער וואָג; האָבן מיר עס אָפּגעבראַכט אין אונדזער האַנט. 22און נאָך אַנדער געלט האָבן מיר אַראָפּ־געבראַכט אין אונדזער האַנט, צו קויפן שפייז. מיר ווייסן ניט ווער עס האָט אַריינגעטאָן אונדזער געלט אין אונדזערע זעק.

23האָט ער געזאָגט: פריד צו אייך! איר זאָלט ניט מורא האָבן; אייער גאָט, און דער גאָט פון אייער פאָטער, האָט אייך געשאָנקען אַן אוצר אין אייערע זעק; אייער געלט איז מיר אַריינגעקומען. און ער האָט אַרויסגעבראַכט צו זיי שמעונען.

24און דער מאַן האָט אַריינגעבראַכט די מענער אין יוספס הויז, און ער האָט געגעבן וואַסער, און זיי האָבן געוואַשן זייערע

פיס; און ער האָט געגעבן פוטער פאַר זייערע אייזלען. 25און
זיי האָבן צוגעגרייט די מתנה איידער יוסף וועט קומען אום
מיטאָג, וואָרום זיי האָבן געהערט אַז דאָרטן וועלן זיי עסן ברויט.
26און ווי יוסף איז געקומען אין הויז, אַזוי האָבן זיי אַרייַנ־
געבראַכט צו אים אין הויז די מתנה וואָס אין זייער האַנט, און זיי
האָבן זיך געבוקט פאַר אים צו דער ערד. 27און ער האָט זיי
געפרעגט אויף פריד, און ער האָט צו זיי געזאָגט: איז פריד צו
אַייער אַלטן פאָטער, וואָס איר האָט פון אים דערציילט?
לעבט ער נאָך? 28האָבן זיי געזאָגט: פריד איז צו דיין קנעכט
אונדזער פאָטער, ער לעבט נאָך. און זיי האָבן זיך גענייגט און
זיך געבוקט.
29האָט ער אויפגעהויבן זיינע אויגן, און האָט דערזען זיין
ברודער בנימינען, זיין מוטערס זון, און ער האָט געזאָגט: איז
דאָס אַייער אינגסטער ברודער, וואָס איר האָט מיר פון אים
דערציילט? און ער האָט געזאָגט: זאָל דיך גאָט לייטזעליקן,
מיין זון.
30און יוסף האָט זיך געאַיילט, וואָרום זיין האַרץ האָט אים
פאַרקלעמט אויף זיין ברודער, און ער האָט זיך געוואָלט
פאַנאַנדערוויינען; איז ער אַריין אין קאַמער, און האָט דאָרטן
געוויינט. 31און ער האָט אָפּגעוואַשן זיין פּנים, און איז אַרויס־
געגאַנגען; און ער האָט זיך אַיינגעהאַלטן און האָט געזאָגט: לייגט
ברויט.
32האָט מען געלייגט פאַר אים באַזונדער, און פאַר זיי
באַזונדער, און פאַר די מִצרים וואָס האָבן געגעסן ביי אים,
באַזונדער, וואָרום די מִצרים קענען ניט עסן ברויט מיט די
עִברים, ווייל דאָס איז אַן אומווערדיקייט ביי די מִצרים.
33און זיי זיינען אויסגעזעצט געוואָרן פאַר אים, דער בכֹור
לויט זיין בכורהשאַפט, און דער אינגערער לויט זיין יונגקייט;

און די מענטשן האָבן זיך געוווּנדערט צווישן איינאַנדער.
34 און ער האָט זיי געלאָזט צוטראָגן חלקים פון פאַר אים, און
בנימינס חלק איז געווען פינף מאָל אַזוי פיל ווי זייער איטלאַכנס
חלק. און זיי האָבן געטרונקען און זיך אָנגעטרונקען מיט אים.

מד 1 און ער האָט באַפוילן דעם וואָס איבער זיין הויז, אַזוי
צו זאָגן: פיל אָן די זעק פון די מענטשן מיט שפּייז ווי־
פיל זיי קענען טראָגן, און טו אַריין איטלאַכנס געלט אין מויל
פון זיין זאַק. 2 און מיין בעכער, דעם זילבערנעם בעכער,
זאָלסטו אַריינטאָן אין מויל פון דעם זאַק פון דעם אינגסטן,
מיט דעם געלט פאַר זיין תבואה.
און ער האָט געטאָן אַזוי ווי דאָס וואָרט וואָס יוסף האָט
גערעדט.
3 ווי דער מאָרגן האָט אויפגעלויכטן, אַזוי זיינען די מענער
אַוועקגעשיקט געוואָרן, זיי און זייערע אייזלען. 4 זיי זיינען
נאָר וואָס אַרויסגעגאַנגען פון שטאָט, נאָך ניט געווען ווייט
אַוועק, אַזוי האָט יוסף געזאָגט צו דעם וואָס איבער זיין הויז:
שטיי אויף, יאָג נאָך די מענטשן, און אַז דו וועסט זיי אָניאָגן,
זאָלסטו זאָגן צו זיי: פאַרוואָס האָט איר אָפּגעצאָלט אַ רעה
פאַר אַ טובה? 5 דאָס איז דאָך דער וואָס מיין האַר טרינקט
פון אים, און צויבערן טוט ער צויבערן מיט אים. איר האָט
זיך שלעכט באַגאַנגען מיט וואָס איר האָט געטאָן.
6 און ער האָט זיי אָנגעיאָגט, און האָט צו זיי גערעדט די־
דאָזיקע ווערטער. 7 האָבן זיי צו אים געזאָגט: פאַר וואָס רעדט
מיין האַר אַזעלכע ווערטער? באַהיט זאָלן ווערן דיינע קנעכט
פון טאָן אַזאַ זאַך! 8 זע, דאָס געלט וואָס מיר האָבן געפונען
אין מויל פון אונדזערע זעק, האָבן מיר דיר אומגעקערט פון
לאַנד כנען, היינט ווי וועלן מיר גנבען פון דיין האַרס הויז

זילבער אָדער גאָלד? [9]דעריעניקער פון דיינע קנעכט וואָס ער
וועט ביי אים געפונען ווערן, זאָל שטאַרבן, און אויך מיר וועלן
זיין קנעכט צו מיין האַר.
[10]האָט ער געזאָגט: הגם געוועלט האָט אַצונד זיין אַזוי ווי
אײַערע ווערטער, זאָל נאָר דער וואָס ער וועט ביי אים געפונען
ווערן, זיין אַ קנעכט צו מיר, און איר וועט זיין ריין.
[11]האָבן זיי אויף גיך אַראָפּגעלאָזט איטלאַכער זיין זאַק
אויף דער ערד, און זיי האָבן געעפנט איטלאַכער זיין זאַק.
[12]און ער האָט געזוכט; מיטן עלטסטן האָט ער אָנגעהויבן, און
מיטן אינגסטן האָט ער געענדיקט. און דער בעכער איז
געפונען געוואָרן אין בנימינס זאַק.
[13]האָבן זיי צעריסן זייערע קליידער, און איטלאַכער האָט
אויפגעלאָדן זיין אייזל, און זיי האָבן זיך אומגעקערט אין
שטאָט. [14]און יהודה איז געקומען מיט זיינע ברידער אין
יוספס הויז; און ער איז נאָך דאָרטן געווען. און זיי זיינען
געפאַלן פאַר אים צו דער ערד.
[15]האָט יוסף צו זיי געזאָגט: וואָס איז דאָס פאַר אַ טואונג
וואָס איר האָט געטאָן? האָט איר ניט געוווּסט אַז צויבערן
טוט צויבערן אַזאַ מאַן ווי איך?
[16]האָט יהודה געזאָגט: וואָס זאָלן מיר זאָגן צו מיין האַר,
וואָס זאָלן מיר רעדן, און וואָס זאָלן מיר זיך פאַרענטפערן?
גאָט האָט געפונען די זינד פון דיינע קנעכט. אָט זיינען מיר
קנעכט צו מיין האַר, אי מיר, אי דער וואָס דער בעכער איז
געפונען געוואָרן אין זיין האַנט.
[17]האָט ער געזאָגט: חלילה מיר דאָס צו טאָן! דער מאַן
וואָס דער בעכער איז געפונען געוואָרן אין זיין האַנט, ער זאָל
זיין אַ קנעכט צו מיר, און איר גייט אַרויף בשלום צו אײַער
פאָטער.

וַיִּגַּשׁ

18 האָט יהודה גענענט צו אים, און האָט געזאָגט: איך בעט
דיך, מיין האַר, זאָל אַקאָרשט דיין קנעכט רעדן אַ וואָרט אין
די אויערן פון מיין האַר, און זאָל דיין צאָרן ניט גרימען אויף
דיין קנעכט; וואָרום דו ביסט אַזוי ווי פַּרעה. 19 מיין האַר האָט
געפרעגט זיינע קנעכט, אַזוי צו זאָגן: האָט איר אַ פאָטער אָדער
אַ ברודער? 20 און מיר האָבן געזאָגט צו מיין האַר: מיר האָבן
אַן אַלטן פאָטער, און אַ קליינעם בן־זקונים, וואָס זיין ברודער
איז טויט, און ער אַליין איז געבליבן פון זיין מוטער, און זיין
פאָטער האָט אים ליב. 21 האָסטו געזאָגט צו דיינע קנעכט:
ברענגט אים אַראָפּ צו מיר, איך זאָל טאָן מיין אויג אויף אים.
22 האָבן מיר געזאָגט צו מיין האַר: דאָס אינגל קען ניט פאַרלאָזן
זיין פאָטער, וואָרום אַז ער וועט פאַרלאָזן זיין פאָטער, וועט
דער שטאַרבן. 23 האָסטו געזאָגט צו דיינע קנעכט: אויב אייער
אינגסטער ברודער וועט ניט אַראָפּנידערן מיט אייך, זאָלט איר
מער מיין פנים ניט זען. 24 און עס איז געווען, אַז מיר זיינען
אַרויפגעקומען צו דיין קנעכט, אונדזער פאָטער, האָבן מיר אים
דערציילט די ווערטער פון אונדזער האַר. 25 און אַז אונדזער
פאָטער האָט געזאָגט: גייט ווידער, קויפט אונדז אַ ביסל
שפּייז, 26 האָבן מיר געזאָגט: מיר קענען ניט אַראָפּנידערן; נאָר
אויב אונדזער אינגסטער ברודער וועט זיין מיט אונדז, וועלן מיר
אַראָפּנידערן, וואָרום מיר קענען ניט זען דעם מאַנס פנים, אַז
אונדזער אינגסטער ברודער איז ניט מיט אונדז. 27 האָט דיין
קנעכט, אונדזער פאָטער, צו אונדז געזאָגט: איר ווייסט אַז צוויי
האָט מיר מיין ווייב געבאָרן. 28 און איינער איז אַוועקגעגאַנגען
פון מיר, און איך האָב געזאָגט: פאַרוואָר, פאַרצוקן איז ער
פאַרצוקט געוואָרן; און איך האָב אים ניט געזען ביז אַצונד.
29 און אַז איר וועט אַוועקנעמען אויך דעם דאָזיקן פון מיין פנים,

און אים וועט טרעפן אַן אומגליק, וועט איר מאַכן נידערן מיינע
גראָע האָר מיט קומער אין קבר. 30 און אַצונד אַז איך וועל
קומען צו דיין קנעכט, מיין פּאָטער, און דער אינגל איז מיט
אונדז ניטאָ, אַזוי ווי זיין זעל איז צוגעבונדן צו זיין זעל, 31 איז, ווי
ער וועט זען אַז דער אינגל איז ניטאָ, אַזוי וועט ער שטאַרבן,
און דיינע קנעכט וועלן מאַכן נידערן די גראָע האָר פון דיין
קנעכט, אונדזער פּאָטער, מיט טרויער אין קבר. 32 וואָרום דיין
קנעכט איז עָרֵב געווען פאַר דעם אינגל צו זיין פּאָטער, אַזוי
צו זאָגן: אויב איך וועל דיר אים ניט ברענגען, זאָל איך זיין אַ
פאַרזינדיקטער צו מיין פּאָטער אַלע טעג. 33 און אַצונד, איך
בעט דיך, זאָל דיין קנעכט בלייבן אָנשטאָט דעם אינגל, אַ
קנעכט צו מיין האַר, און דער אינגל זאָל אַרויפגיין מיט
זיינע ברידער. 34 וואָרום ווי קען איך אַרויפגיין צו מיין
פּאָטער, אַז דער אינגל איז ניט מיט מיר? איך וועל חלילה
צוזען דאָס בייז וואָס וועט טרעפן מיין פּאָטער.

מה 1 און יוסף האָט זיך ניט געקענט איינהאַלטן פאַר אַלע
וואָס זיינען געשטאַנען לעבן אים, און ער האָט אויס־
גערופן: פירט אַרויס אַלע מענטשן פון מיר. און קיין מענטש
איז ניט געשטאַנען לעבן אים, ווען יוסף האָט זיך דערקענט צו
זיינע ברידער. 2 און ער האָט אַרויסגעלאָזט זיין קול אין געוויין,
און די מִצרים האָבן געהערט; און דאָס הויז פון פּרעהן האָט
געהערט דערפון.

3 און יוסף האָט געזאָגט צו זיינע ברידער: איך בין יוסף;
לעבט נאָך מיין פּאָטער? און זיינע ברידער האָבן אים ניט גע־
קענט ענטפערן, וואָרום זיי האָבן זיך דערשראָקן פאַר אים.

4 האָט יוסף געזאָגט צו זיינע ברידער: גענענט צו מיר, איך
בעט אייך. האָבן זיי גענענט. און ער האָט געזאָגט: איך בין
אייער ברודער יוסף, וואָס איר האָט מיך פאַרקויפט קיין

מִצְרַיִם. 5און אַצונד זאָלט איר אײַך ניט קלעמען, און זאָל ניט
פֿאַרדריסן אין אײַערע אויגן, וואָס איר האָט מיך פֿאַרקויפֿט
אַהער, וואָרום צו דערהאַלטן לעבנס האָט מיך גאָט געשיקט
אײַך פֿאַרויס. 6וואָרום שוין צוויי יאָר אַז דער הונגער איז
אין לאַנד, און נאָך פֿינף יאָר וועלן זײַן, וואָס עס וועט ניט
זײַן קיין אַקער און קיין שניט. 7און גאָט האָט מיך געשיקט
אײַך פֿאַרויס, כּדי אײַך צו לאָזן אַן איבערבלײַב אויף דער
ערד, און אײַך צו דערהאַלטן בײַם לעבן דורך אַ גרויסער
ישועה. 8און אַצונד, ניט איר האָט מיך אַהער געשיקט, נייערט
גאָט; און ער האָט מיך געמאַכט פֿאַר אַ פֿאָטער צו פַּרעהן, און
פֿאַר אַ האַר אויף זײַן גאַנצן הויז, און פֿאַר אַ געוועלטיקער
איבערן גאַנצן לאַנד מִצְרַיִם. 9אײַלט און גייט אַרויף צו מײַן
פֿאָטער, און איר זאָלט זאָגן צו אים: אַזוי האָט געזאָגט דײַן זון
יוֹסף: גאָט האָט מיך געמאַכט פֿאַר אַ האַר איבער גאַנץ מִצְרַיִם;
נידער אַראָפּ צו מיר, זאָלסט זיך ניט אויפֿהאַלטן. 10און וועסט
זיצן אין לאַנד גוֹשֶן, און וועסט זײַן נאָענט צו מיר, דו און
דײַנע קינדער און דײַנע קינדערס קינדער, און דײַנע שאָף,
און דײַנע רינדער, און אַלץ וואָס דו האָסט. 11און איך וועל
דיך דאָרטן אויסהאַלטן; וואָרום נאָך פֿינף יאָר וועט זײַן דער
הונגער; כּדי זאָלסט ניט אומקומען, דו און דײַן הויזגעזינט און
אַלץ וואָס דו האָסט. 12און אָט זעען אײַערע אויגן, און די אויגן
פֿון מײַן ברודער בנימינען, אַז מײַן מויל רעדט דאָס צו אײַך.
13און איר זאָלט דערציילן מײַן פֿאָטער מײַן גאַנצן כּבוד
אין מִצְרַיִם, און אַלץ וואָס איר האָט געזען, און איר זאָלט
אײַלן און אַראָפּברענגען מײַן פֿאָטער אַהער.

14און ער איז געפֿאַלן אויפֿן האַלדז פֿון זײַן ברודער
בנימינען, און האָט געוויינט, און בנימין האָט געוויינט אויף זײַן
האַלדז. 15און ער האָט געקושט אַלע זײַנע ברידער, און האָט

געוויינט אויף זיי, און דערנאָך האָבן זייַנע ברידער גערעדט
מיט אים.
[16]און דער קלאַנג איז געהערט געוואָרן אין פּרעהס הויז,
אַזוי צו זאָגן: יוספס ברידער זייַנען געקומען; און עס איז ווויל־
געפעלן אין די אויגן פון פּרעהן, און אין די אויגן פון זייַנע
קנעכט.
[17]און פּרעה האָט געזאָגט צו יוספן: זאָג צו דייַנע ברידער:
טוט אָט־וואָס: לאָדט אָן אייַערע בהמות, און גייט, קומט קיין
לאַנד כּנַעַן, [18]און נעמט אייַער פאָטער, און אייַערע הויזגעזינטן,
און קומט צו מיר, און איך וועל אייַך געבן דאָס בעסטע
פון לאַנד מִצרַיִם, און עסט דאָס פעטס פון לאַנד. [19]און דו
ווערסט באַפוילן, טוט אָט־וואָס: נעמט אייַך פון לאַנד מִצרַיִם
וועגן פאַר אייַערע קליינע קינדער, און פאַר אייַערע ווייַבער,
און איר זאָלט אַרויפנעמען אייַער פאָטער און קומען. [20]און
אייַער אויג זאָל זיך ניט קימערן אום אייַערע זאַכן, וואָרום דאָס
בעסטע פון גאַנצן לאַנד מִצרַיִם איז אייַערס.
[21]האָבן די זין פון ישׂראל אַזוי געטאָן, און יוסף האָט זיי
געגעבן וועגן, לויט דעם מויל פון פּרעהן, און ער האָט זיי
געגעבן שפּייַז אויפן וועג. [22]זיי אַלעמען האָט ער געגעבן גאַנצן
קליידער פאַר איטלאַכן, און בנימינען האָט ער געגעבן דרייַ
הונדערט זילבערשטיק, און פינף גאַנג קליידער. [23]און צו זייַן
פאָטער האָט ער דעסגלייַכן געשיקט צען אייזלען באַלאָדן
מיטן בעסטן פון מִצרַיִם, און צען אייזעלינס באַלאָדן מיט
תּבואה און ברויט, און שפּייַז פאַר זייַן פאָטער אויפן וועג.
[24]און ער האָט אַוועקגעשיקט זייַנע ברידער, און זיי זייַנען אַוועק־
געגאַנגען; און ער האָט זיי אָנגעזאָגט: איר זאָלט אייַך ניט קריגן
אויפן וועג.
[25]און זיי זייַנען אַרויפגעגאַנגען פון מִצרַיִם, און זייַנען

געקומען קיין לאַנד כּנַען צו זייער פֿאָטער יעקבֿן. [26]און זיי האָבן
אים דערציילט, אַזוי צו זאָגן: יוסף לעבט נאָך; און אַז ער
געוועלטיקט איבערן גאַנצן לאַנד מִצרַיִם. איז זיין האַרץ
פֿאַרקילט געוואָרן, וואָרום ער האָט זיי ניט געגלויבט. [27]האָבן
זיי אים דערציילט אַלע ווערטער פֿון יוספֿן, וואָס ער האָט צו זיי
גערעדט, און ער האָט געזען די וועגן וואָס יוסף האָט געשיקט
אים צו פֿירן, און דער גייסט פֿון זייער פֿאָטער יעקבֿן האָט
אָפּגעלעבט. [28]און ישׂראל האָט געזאָגט: גענוג! מיין זון יוסף
לעבט נאָך; איך וועל גיין און וועל אים זען אייִדער
איך שטאַרב.

מו [1]און ישׂראל האָט אַוועקגעצויגן מיט אַלץ וואָס ער האָט
געהאַט, און איז געקומען קיין בּאֵר־שֶבַע, און ער
האָט געשלאַכט שלאַכטאָפּפֿער צו דעם גאָט פֿון זיין פֿאָטער
יצחקן. [2]און גאָט האָט גערעדט צו ישׂראלן אין זעאונגען פֿון דער
נאַכט, און האָט געזאָגט: יעקבֿ, יעקבֿ! האָט ער געזאָגט: דאָ
בּין איך. [3]האָט ער געזאָגט: איך בּין גאָט, דער גאָט פֿון דיין
פֿאָטער, זאָלסט ניט מורא האָבן אַראָפּצונידערן קיין מִצרַיִם,
וואָרום פֿאַר אַ גרויס פֿאָלק וועל איך דיך דאָרטן מאַכן.
[4]איך וועל אַראָפּנידערן מיט דיר קיין מִצרַיִם, און אויך אַרויפֿ־
בּרענגען וועל איך דיך אַרויפֿבּרענגען. און יוסף וועט אַרויפֿ־
טאָן זיין האַנט אויף דיינע אויגן.

[5]און יעקבֿ איז אויפֿגעשטאַנען פֿון בּאֵר־שֶבַע, און די
קינדער פֿון ישׂראל האָבן געפֿירט זייער פֿאָטער יעקבֿן, און
זייערע קליינע קינדער, און זייערע ווייבער, אויף די וועגן
וואָס פַּרעה האָט געשיקט אים צו פֿירן. [6]און זיי האָבן גענומען
זייערע פֿי, און זייער פֿאַרמעג וואָס זיי האָבן אָנגעקליבן אין
לאַנד כּנַען, און זיי זיינען געקומען קיין מִצרַיִם, יעקבֿ און אַלע
זיינע קינדער מיט אים; [7]זיינע זין און זיינע זינס זין מיט אים, זיינע

טעכטער, און זיינע זינס טעכטער, און אַלע זיינע קינדער,
האָט ער געבראַכט מיט זיך קיין מִצרַיִם.
8 און דאָס זיינען די נעמען פון די קינדער פון ישׂראל וואָס
זיינען געקומען קיין מִצרַיִם, יעקב און זיינע קינדער: יעקבס
בְּכור ראובן. 9 און די זין פון ראובֵנען: חֲנוך, און פַּלוא, און
חֶצרון, און כַּרמי. 10 און די זין פון שמעונען: ימואֵל, און יָמין,
און אוהַד, און יָכין, און צוחַר, און שאול דער זון פון אַ כּנַעֲנית.
11 און די זין פון לֵוין: גֵרשון, קהָת, און מְרָרי. 12 און די זין פון
יהודהן: עֵר, און אונָן, און שֵׁלָה, און פֶּרֶץ, און זֶרח; און עֵר און
אונָן זיינען געשטאָרבן אין לאַנד כּנַעַן. און די זין פון פֶּרֶצן
זיינען געווען חֶצרון און חָמול. 13 און די זין פון ישָׂשכָרן: תּולָע,
און פּוָה, און יוב, און שִמרון. 14 און די זין פון זבולונען: סֶרֶד,
און אֵלון, און יַחלאֵל. 15 דאָס זיינען די זין פון לאהן, וואָס זי
האָט געבאָרן יעקבן אין פַּדַן־אֲרָם; דערצו זיין טאָכטער דינה;
אַלע נפשות פון זיינע זין און זיינע טעכטער, דריי און דרייסיק.
16 און די זין פון גָדן זיינען געווען צִפיון, און חַגי, שוני, און אֶצבּון,
עֵרי, און אַרודי, און אַראֵלי. 17 און די קינדער פון אָשֵרן: יִמנָה,
און יִשוָה, און יִשוִי, און בּריעָה, און זייער שוועסטער שֶׂרח; און
די זין פון בּריעָהן: חֶבֶר און מַלכּיאֵל. 18 דאָס זיינען די זין פון
זִלפָּהן, וואָס לָבָן האָט געגעבן זיין טאָכטער לאהן, און די־
דאָזיקע האָט זי געבאָרן יעקבן—זעכצן נפשות. 19 די זין פון יעקבס
ווייב רחלען זיינען געווען יוסף און בנימין. 20 און ביי יוספן
זיינען געבאָרן געוואָרן אין לאַנד מִצרַיִם מנשה און אפרים, וואָס
אָסנַת די טאָכטער פון פּוטי־פֶּרַע דעם פּריסטער פון און האָט
אים געבאָרן. 21 און די זין פון בנימינען זיינען געווען בֶּלַע, און
בֶּכֶר, און אַשבֵּל, גֵרָא, און נַעֲמָן, אֵחי, און ראש, מופּים, און
חופּים, און אָרד. 22 דאָס זיינען די זין פון רחלען, וואָס זיינען
געבאָרן געוואָרן ביי יעקבן: אַלע נפשות, פערצן. 23 און די זין

פון דָנען: חושים. 24 און די זין פון נפתלין: יַחצאֵל, און גוני, און
יֵצֶר, און שִׁלֵם. 25 דאָס זיינען די זין פון בִלְהָהן, וואָס לָבָן האָט
געגעבן זיין טאָכטער רחלען, און דידאָזיקע האָט זי געבאָרן
יעקבן; אַלע נפשות, זיבן.

26 אַלע נפשות פון יעקבן וואָס זיינען געקומען קיין מִצרַיִם,
די וואָס זיינען אַרויסגעגאַנגען פון זיין דיך, אַחוץ די ווייבער
פון יעקבס זין—אַלע נפשות זיינען געווען זעקס און זעכציק.
27 און יוספס זין, וואָס זיינען אים געבאָרן געוואָרן אין מִצרַיִם,
זיינען געווען צוויי נפשות. אַלע נפשות פון יעקבס הויז וואָס
זיינען געקומען קיין מִצרַיִם, זיבעציק.

28 און יהודהן האָט ער געשיקט פאַרויס פאַר זיך צו יוספן, צו
ווייזן אים פאַרויס דעם וועג קיין גוֹשֶן; און זיי זיינען אָנגעקומען
קיין לאַנד גוֹשֶן.

29 און יוסף האָט אײַנגעשפּאַנט זיין רייטוואָגן, און איז אַרויפ־
געגאַנגען אַנטקעגן זיין פאָטער ישׂראלן קיין גושן. און ווי ער
האָט זיך געוויזן פאַר אים, אַזוי איז ער אים געפאַלן אויפן האַלדז,
און ער האָט לאַנג געוויינט אויף זיין האַלדז. 30 און ישׂראל האָט
געזאָגט צו יוספן: אַצונד קען איך שטאַרבן, נאָכדעם ווי איך
האָב געזען דיין פּנים, אַז דו לעבסט נאָך.

31 און יוסף האָט געזאָגט צו זיינע ברידער און צו זיין
פאָטערס הויזגעזינט: איך וועל אַרויפגיין און וועל דערציילן
פַּרעהן, און איך וועל אים זאָגן: מיינע ברידער און מיין פאָטערס
הויזגעזינט, וואָס זיינען געווען אין לאַנד כּנַעַן, זיינען געקומען
צו מיר. 32 און די מענטשן זיינען פאַסטוכער פון שאָף, וואָרום
זיי זיינען מענטשן פון פי; און זייערע שאָף און זייערע רינדער
און אַלץ וואָס זיי האָבן, האָבן זיי מיטגעבראַכט. 33 און עס
וועט זיין, אַז פַּרעה וועט אייך רופן, און וועט זאָגן: וואָס איז
אייער טאָן? 34 זאָלט איר זאָגן: מענטשן פון פי זיינען דיינע

קנעכט פון אונדזער יוגנט אָן און ביז אַצונד, אַזוי מיר, אַזוי
אונדזערע עלטערן; כּדי איר זאָלט זיצן אין לאַנד גושן, וואָרום
אַן אומווערדיקייט בײַ די מִצרים איז יעטוועדער פּאַסטוך
פון שאָף.

מז 1 און יוסף איז געגאַנגען און האָט דערציילט פּרעהן,
און האָט געזאָגט: מײַן פאָטער און מײַנע ברידער, מיט
זייערע שאָף און זייערע רינדער און אַלץ וואָס זיי האָבן, זײַנען
געקומען פון לאַנד כּנַען, און זיי זײַנען אין לאַנד גושן. 2 און
פון צווישן זײַנע ברידער האָט ער גענומען פינף מאַן, און האָט
זיי געשטעלט פאַר פּרעהן. 3 האָט פּרעה געזאָגט צו זײַנע
ברידער: וואָס איז אײַער טאָן? האָבן זיי געזאָגט צו פּרעהן:
פּאַסטוכער פון שאָף זײַנען דײַנע קנעכט, אַזוי מיר, אַזוי
אונדזערע עלטערן. 4 און זיי האָבן געזאָגט צו פּרעהן: צו
וווינען אין לאַנד זײַנען מיר געקומען, וואָרום עס איז ניטאָ קיין
פּיטערונג פאַר די שאָף פון דײַנע קנעכט, ווײַל דער הונגער
איז שווער אין לאַנד כּנַען. און אַצונד, איך בעט דיך, זאָלן
דײַנע קנעכט זיצן אין לאַנד גושן.

5 האָט פּרעה געזאָגט צו יוספן, אַזוי צו זאָגן: דײַן פאָטער
און דײַנע ברידער זײַנען געקומען צו דיר; 6 דאָס לאַנד מִצרַיִם
ליגט פאַר דיר, אין בעסטן טייל פון לאַנד באַזעץ דײַן פאָטער
און דײַנע ברידער. זאָלן זיי זיצן אין לאַנד גושן. און אויב
דו ווייסט אַז צווישן זיי זײַנען דאָ טויגלאַכע מענטשן, זאָלסטו
זיי מאַכן פאַר אויבערלייט איבער דעם פי וואָס איך האָב.

7 און יוסף האָט געבראַכט זײַן פאָטער יעקבן, און ער האָט
אים געשטעלט פאַר פּרעהן; און יעקב האָט געבענטשט פּרעהן.
8 און פּרעה האָט געזאָגט צו יעקבן: וויפיל זײַנען די טעג פון די
יאָרן פון דײַן לעבן? 9 האָט יעקב געזאָגט צו פּרעהן: די טעג
פון די יאָרן פון מײַן וואַנדערשאַפט זײַנען הונדערט און דרײַסיק

יאָר. ווינציק און שלעכט זיינען די טעג פון די יאָרן פון
מיין לעבן, און זיי קומען ניט צו די טעג פון די יאָרן פון מיינע
עלטערנס לעבן אין די טעג פון זייער וואַנדערשאַפט. 10און
יעקב האָט געבענטשט פּרעהן, און איז אַרויסגעגאַנגען פון פאַר
פּרעהן.

11און יוסף האָט באַזעצט זיין פאָטער און זיינע ברידער,
און ער האָט זיי געגעבן אייגנטום אין לאַנד מִצרַיִם, אין בעסטן
טייל פון לאַנד, אין לאַנד רַעְמסֵס, אַזוי ווי פּרעה האָט באַפוילן.
12און יוסף האָט אויסגעהאַלטן זיין פאָטער און זיינע ברידער,
און דאָס גאַנצע הויז פון זיין פאָטער, מיט ברויט, ווי נאָכן
געזינט.

13און קיין ברויט איז ניט געווען אין גאַנצן לאַנד, וואָרום
דער הונגער איז געווען זייער שווער, און דאָס לאַנד מִצרַיִם
און דאָס לאַנד כּנַעַן זיינען אויסגעמאַטערט געוואָרן פון דעם
הונגער. 14און יוסף האָט אויפגעקליבן דאָס גאַנצע געלט וואָס
האָט זיך געפונען אין לאַנד מִצרַיִם און אין לאַנד כּנַעַן, פאַר
דער תּבואה וואָס זיי האָבן געקויפט. און יוסף האָט געבראַכט
דאָס געלט אין פּרעהס הויז. 15און אַז דאָס געלט איז אויס־
געגאַנגען פון לאַנד מִצרַיִם און פון לאַנד כּנַעַן, זיינען אַלע
מִצרים געקומען צו יוספן, אַזוי צו זאָגן: גיב אונדז ברויט; וואָרום
נאָך וואָס זאָלן מיר שטאַרבן פאַר דיר? אַז דאָס געלט
האָט זיך אויסגעלאָזט. 16האָט יוסף געזאָגט: גיט אייערע פי,
און איך וועל אייך געבן פאַר אייערע פי, אויב דאָס געלט האָט
זיך אויסגעלאָזט. 17האָבן זיי געבראַכט זייערע פי צו יוספן,
און יוסף האָט זיי געגעבן ברויט פאַר פערד, און פאַר סטאַדעס
שאָף, און פאַר סטאַדעס רינדער, און פאַר אייזלען; און
ער האָט זיי פאַרזאָרגט מיט ברויט אין יענעם יאָר, פאַר אַלע
זייערע פי.

[18]האָט זיך דאָס יאָר געענדיקט; און אויפֿן צווייטן יאָר זײַנען
זיי געקומען צו אים, און האָבן צו אים געזאָגט: מיר וועלן ניט
פֿאַרהוילן פֿון מײַן האַר, אַז אַזוי ווי דאָס געלט איז אויסגעגאַנגען,
און די סטאַדעס פֿי זײַנען בײַ מײַן האַר, איז ניט געבליבן
פֿאַר מײַן האַר אַחוץ נאָר אונדזער לײַב און אונדזער ערד.
[19]נאָך וואָס זאָלן מיר אומקומען פֿאַר דײַנע אויגן, אי מיר אי
אונדזער ערד? קויף אָפּ אונדז און אונדזער ערד פֿאַר ברויט,
און מיר מיט אונדזער ערד וועלן זײַן קנעכט צו פּרעהן; און
גיב אונדז זריעה, כּדי מיר זאָלן לעבן און ניט שטאַרבן, און די
ערד זאָל ניט פֿאַרוויסט ווערן.
[20]האָט יוסף אָפּגעקויפֿט די גאַנצע ערד פֿון מִצרַיִם פֿאַר
פּרעהן, וואָרום די מִצרים האָבן פֿאַרקויפֿט איטלאַכער זײַן
פֿעלד, ווײַל דער הונגער האָט זיך געשטאַרקט איבער זיי; און
דאָס לאַנד איז געוואָרן פּרעהס. [21]און דאָס פֿאָלק, זיי האָט
ער שטעטווײַז איבערגעפֿירט פֿון איין עק געמאַרק פֿון מִצרַיִם
צום אַנדער עק. [22]נאָר די ערד פֿון די פּריסטער האָט ער ניט
אָפּגעקויפֿט, ווײַל די פּריסטער האָבן געקריגן אַ קִצבָה פֿון
פּרעהן, און זיי האָבן געגעסן זייער קִצבָה וואָס פּרעה האָט
זיי געגעבן; דרום האָבן זיי ניט פֿאַרקויפֿט זייער ערד.
[23]און יוסף האָט געזאָגט צום פֿאָלק: אָט האָב איך הײַנט
אָפּגעקויפֿט אײַך און אײַער לאַנד פֿאַר פּרעהן; נאַט אײַך
זריעה, און פֿאַרזייט די ערד. [24]און עס וועט זײַן בײַ די תּבֿואות,
וועט איר געבן אַ פֿינפֿטל צו פּרעהן, און פֿיר חלקים וועלן
אײַך זײַן פֿאַר זריעה פֿון פֿעלד, און פֿאַר אײַער עסן, און פֿאַר
די וואָס אין אײַערע הײַזער, און צום עסן פֿאַר אײַערע קליינע
קינדער.
[25]האָבן זיי געזאָגט: האָסט אונדז דאָס לעבן דערהאַלטן;
לאָמיר געפֿינען לײַטזעליקייט אין די אויגן פֿון מײַן האַר, און

מיר וועלן זיין קנעכט צו פּרעהן. 26און יוסף האָט עס געמאַכט
פאַר אַ געזעץ ביז אויף היינטיקן טאָג אויף דער ערד פון
מִצרַיִם, אַז צו פּרעהן זאָל געהערן אַ פינפטל. נאָר די ערד
פון די פּריסטער אַליין איז ניט געוואָרן פּרעהס.
27און ישׂראל איז געזעסן אין לאַנד מִצרַיִם, אין לאַנד
גושן; און זיי האָבן זיך דאָרטן איינגעפעסטיקט, און האָבן זיך
געפרוכפּערט און געמערט זייער.

וַיְחִי

28און יעקב האָט געלעבט אין לאַנד מִצרַיִם זיבעצן יאָר;
און די טעג פון יעקבן, די יאָרן פון זיין לעבן, זיינען געווען
הונדערט יאָר און זיבן און פערציק יאָר. 29און די טעג פון
ישׂראלן האָבן גענענט צום שטאַרבן, און ער האָט גערופן זיין
זון יוספן, און האָט צו אים געזאָגט: אויב, איך בעט דיך, איך
האָב געפונען לייטזעליקייט אין דיינע אויגן, טו, איך בעט דיך,
דיין האַנט אונטער מיין דיך, און זאָלסט טאָן מיט מיר אַ חסד
און אַ טריישאַפט: זאָלסט מיך ניט באַגראָבן, איך בעט דיך,
אין מִצרַיִם. 30און אַז איך וועל זיך לייגן צו מיינע עלטערן,
זאָלסטו מיך אַוועקטראָגן פון מִצרַיִם, און מיך באַגראָבן אין
זייער קבר. האָט ער געזאָגט: איך וועל טאָן אַזוי ווי דיין וואָרט.
31האָט ער געזאָגט: שווער מיר. און ער האָט אים געשוואָרן;
און ישׂראל האָט זיך געבוקט צוקאָפּנס פון בעט.

מח 1און עס איז געווען נאָך דידאָזיקע געשעענישן, האָט
מען אָנגעזאָגט יוספן: זע, דיין פאָטער איז קראַנק.
האָט ער גענומען מיט זיך זיינע צוויי זין, מנשהן און אפרימען.
2און מע האָט געלאָזט וויסן יעקבן און געזאָגט: זע, דיין זון יוסף

קומט צו דיר; און ישׂראל האָט זיך געשטאַרקט, און האָט זיך געזעצט אויפֿן בעט.

[3]און יעקב האָט געזאָגט צו יוספֿן: גאָט שַדַי האָט זיך באַוויזן צו מיר אין לוז, אין לאַנד כּנַעַן, און ער האָט מיך געבענטשט. [4]און ער האָט צו מיר געזאָגט: זע, איך וועל דיך פֿרוכפּערן און וועל דיך מערן, און איך וועל דיך מאַכן פֿאַר אַ געזעמל פֿעלקער; און איך וועל געבן דאָסדאָזיקע לאַנד צו דיין זאָמען נאָך דיר פֿאַר אַן אייביקן אייגנטום. [5]און אַצונד, די צוויי זין וואָס זיינען דיר געבאָרן געוואָרן אין לאַנד מִצרַיִם פֿאַר מיין קומען צו דיר קיין מִצרַיִם, זיי זיינען מיינע: אפֿרים און מנשה זאָלן זיין מיינע אַזוי ווי ראובן און שמעון. [6]אָבער דיינע געבאָרענע וואָס דו האָסט געבאָרן נאָך זיי, זאָלן זיין דיינע; אויף דעם נאָמען פֿון זייערע ברידער זאָלן זיי גערופֿן ווערן אין זייער נחלה. [7]...און איך, אַז איך בין געקומען פֿון פַּדַן, איז מיר געשטאָרבן רחל אין לאַנד כּנַעַן אויפֿן וועג, ווען עס איז נאָך געווען אַ שטרעק לאַנד צו קומען קיין אֶפֿרָת; און איך האָב זי דאָרטן באַגראָבן אויפֿן וועג קיין אֶפֿרָת, דאָס איז בֵּית־לֶחֶם.

[8]און ישׂראל האָט געזען יוספֿס זין, און ער האָט געזאָגט: ווער זיינען דידאָזיקע? [9]האָט יוסף געזאָגט צו זיין פֿאָטער: דאָס זיינען מיינע זין וואָס גאָט האָט מיר געשאָנקען דאָ הי. האָט ער געזאָגט: נעם זיי, איך בעט דיך, צו מיר, און איך וועל זיי בענטשן. [10]און די אויגן פֿון ישׂראלן זיינען געווען טונקל פֿון זקנה, ער האָט ניט געקענט זען. האָט ער זיי געמאַכט גענענען צו אים, און ער האָט זיי געקושט און זיי געהאַלדזט. [11]און ישׂראל האָט געזאָגט צו יוספֿן: איך האָב ניט געדאַכט דיין פּנים צו זען, און אָט האָט מיך גאָט געלאָזט זען אויך דיינע קינדער.

[12]און יוסף האָט זיי אַרויסגעצויגן פון צווישן זיינע קני, און האָט זיך געבוקט אויף זיין פּנים צו דער ערד. [13]און יוסף האָט זיי ביידן גענומען, אפרימען אין זיין רעכטער האַנט, צו דער לינקער האַנט פון ישׂראלן, און מנשהן אין זיין לינקער האַנט, צו דער רעכטער האַנט פון ישׂראלן, און האָט זיי געמאַכט גענענען צו אים. [14]האָט ישׂראל אויסגעשטרעקט זיין רעכטע האַנט, און אַרויפגעטאָן אויפן קאָפּ פון אפרימען, וואָס איז געווען דער אינגערער, און זיין לינקע האַנט אויפן קאָפּ פון מנשהן; ער האָט בכּיוון איבערגעדרייט זיינע הענט, וואָרום מנשה איז געווען דער בכור. [15]און ער האָט געבענטשט יוספן, און האָט געזאָגט: דער גאָט וואָס מיינע עלטערן אַברהם און יצחק זיינען געגאַנגען פאַר אים, דער גאָט וואָס איז געווען מיין פּאַסטוך פון זינט איך לעב ביז אויף היינטיקן טאָג, [16]דער מלאך וואָס האָט מיך אויסגעלייזט פון אַלעם בייזן, ער זאָל בענטשן די אינגלאַך; און עס זאָל גערופן ווערן אויף זיי מיין נאָמען, און דער נאָמען פון מיינע עלטערן אַברהם און יצחק; און זיי זאָלן זיך מערן לרוב אויף דער ערד.

[17]און יוסף האָט געזען, אַז זיין פאָטער טוט אַרויף זיין רעכטע האַנט אויפן קאָפּ פון אפרימען, און עס איז אויסגעקומען שלעכט אין זיינע אויגן; האָט ער אונטערגעלענט זיין פאָטערס האַנט, כּדי זי אַוועקצונעמען פון אפרימס קאָפּ אויף מנשהס קאָפּ. [18]און יוסף האָט געזאָגט צו זיין פאָטער: ניט אַזוי, מיין פאָטער, וואָרום דער איז דער בכור; טו אַרויף דיין רעכטע האַנט אויף זיין קאָפּ. [19]אָבער זיין פאָטער האָט ניט געוואָלט, און האָט געזאָגט: איך ווייס, מיין זון, איך ווייס; ער אויך וועט ווערן אַ פאָלק, און ער אויך וועט זיין גרויס, אָבער זיין אינגערער ברודער וועט זיין גרעסער פון אים, און זיין זאָמען וועט ווערן אַ פולע פעלקער. [20]און ער האָט זיי געבענטשט אין

יענעם טאָג, אַזוי צו זאָגן: מיט דיר זאָל זיך בענטשן ישׂראל,
אַזוי צו זאָגן: גאָט זאָל דיך מאַכן אַזוי ווי אפרים און אַזוי ווי
מנשה. און ער האָט געשטעלט אפרימען פֿאַר מנשהן.
21 און ישׂראל האָט געזאָגט צו יוספֿן: זע, איך שטאַרב;
אָבער גאָט וועט זײַן מיט אײַך, און ער וועט אײַך אומקערן צו
דעם לאַנד פֿון אײַערע עלטערן. 22 און איך האָב דיר געגעבן
איין חלק איבער דײַנע ברידער, וואָס איך האָב אַוועקגענומען
פֿון דער האַנט פֿון דעם אֶמוֹרי מיט מײַן שווערד און מיט מײַן
בויגן.

מט 1 און יעקב האָט גערופֿן זײַנע זין, און האָט געזאָגט:
זאַמלט אײַך אײַן, און איך וועל אײַך זאָגן וואָס אײַך
וועט געשען אין סוף פֿון די טעג.

2 קלײַבט אײַך אויף און הערט, קינדער פֿון יעקב,
און האָרכט צו אײַער פֿאָטער ישׂראל:

3 ראובן, מײַן בכור ביסטו,
מײַן כּוח און מײַן ערשטע קראַפֿט,
די פֿער פֿון גרויסקייט, און די פֿער פֿון מאַכט.
4 ביסט אײַליק ווי וואַסער—זאָלסטו די פֿער ניט זײַן;
ווײַל דו ביסט אויף דײַן פֿאָטערס געלעגער אַרויף;
דענסמאָל האָסטו עס פֿאַרשוועכט—
מײַן בעט אַווו ער איז אַרויף.

5 שמעון און לֵוִי זײַנען ברידער,
וואָפֿן פֿון רויב זײַנען זייערע לײַב־קרובֿים.
6 אין זייער באַראָט זאָל ניט קומען מײַן זעל,
צו זייער געזעמל זאָל מײַן כּבוד ניט צושטיין;
וואָרום אין זייער כּעס הרגען זיי אַ מענטשן,
און אין זייער גוטמוט פֿאַרקריפּלען זיי אַן אָקס.

7פאַרשאָלטן זייער כּעס, ווייל ער איז שטאַרק,
און זייער צאָרן, ווייל ער איז האַרט!
איך וועל זיי צעטיילן אין יעקב,
און זיי צעשפּרייטן אין ישׂראל.

8יהודה ,דיך וועלן לויבן[א] דיינע ברידער,
דיין האַנט וועט זיין דיינע פֿיינט אויפֿן נאַקן,
די זין פֿון דיין פֿאָטער וועלן זיך בוקן צו דיר.
9אַ יונגער לייב איז יהודה;
פֿון פֿאַרצוקונג, מיין זון, ביסטו אויפֿגעוואַקסן;
ער קניט, ער הויערט ווי אַ לייב,
און ווי אַ לייבינטע—ווער קען אים אויפֿרייצן?
10ניט אָפּגעטאָן וועט ווערן אַ צעפּטער פֿון יהודה,
און אַ הערשערשטאָק פֿון צווישן זיינע פֿיס,
ווי לאַנג מע וועט קומען קיין שילו;
און צו אים וועלן פֿעלקער געהאָרכן.
11ער בינדט צום וויינשטאָק זיין יונגאייזל,
און צום ווייַנצווייג דעם זון פֿון זיין אייזעלין.
ער וואַשט אין וויין זיין קלייד,
און אין בלוט פֿון טרויבן זיין בגד;
12גערויטיקט די אויגן פֿון וויין,
און ווייס די ציינער פֿון מילך.

13זבולון וועט וווינען ביים באָרטן פֿון ימען,
און ער וועט זיין אַ באָרטן פֿאַר שיפֿן,
און זיין לענד איבער צידון.

14יִשָׂשׂכָר איז אַ בייניקער אייזל,
ער הויערט צווישן די שאָפֿגעהעפֿטן.
15און ער האָט געזען די רו, אַז זי איז גוט,

[א] וואָרטשפּיל: יְהוּדָה־יוֹדוּךָ

און דאָס לאַנד, אַז עס איז ליב,
האָט ער געבויגן זיין רוקן צו טראָגן,
און איז אַ צינזקנעכט געוואָרן.

16 דָן וועט זיך אָננעמען[א] פאַר זיין פאָלק,
ווי איינער פון די שבטים פון ישׂראל.
17 דָן וועט זיין אַ שלאַנג אויפן וועג,
אַ האָרנשלאַנג אויפן שטעג,
וואָס בייסט די טריט פון דעם פערד,
און זיין רייטער פאַלט אַהינטער.

18 אויף דיין הילף, גאָט, טו איך האָפן.

19 גָד – אים וועט אַ מחנה באַפאַלן[ב],
אָבער ער וועט אָנפאַלן אויף זייער טריט.

20 ביי אָשרן וועט פעט זיין זיין ברויט,
און ער וועט אַרויסגעבן מַלכות־געריכטן.

21 נפתּלי איז אַ הינדין אַ פלינקע;
ער גיט אַרויס שיינע רייד.
22 אַ פרוכטיק בוימל איז יוסף,
אַ פרוכטיק בוימל ביי אַ קוואַל;
די צווייגן שפרייזן איבער דער מויער.

23 און אים געביטערט, און געשאָסן,
און אים געפיינט האָבן די פיילמענער;
24 אָבער פעסט איז זיין בויגן געבליבן,
און פלינק געוועזן זיינען די אָרעמס פון זיינע הענט,
דורך די הענט פון דעם מאַכטיקן פון יעקב,
פון דאָרט – פון דעם פאַסטוך, דעם פעלז פון ישׂראל;

[א] וואָרטשפּיל: דָן יָדִין׃ [ב] וואָרטשפּיל: גָּד גְּדוּד יְגוּדֶנּוּ׃

25 פֿון דעם גאָט פֿון דײַן פֿאָטער וואָס העלפֿט דיר,
אוּן פֿון שַדַי וואָס בּענטשט דיך,
מיט בּרכות פֿון הימל פֿון אויבן,
בּרכות פֿון תּהום וואָס הויערט אונטן,
בּרכות פֿון בּרוסטן און טראַכט.
26 די בּרכות פֿון דײַן פֿאָטער שטײַגן אַריבּער
די בּרכות פֿון מײַנע עלטערן—
בּיז דעם שפּיץ פֿון די אײבּיקע בּערג.
זײ זאָלן זײַן אויף דעם קאָפּ פֿון יוספֿן,
און אויפֿן שפּיצקאָפּ פֿון דעם פֿירשט פֿון זײַנע בּרידער.

27 בּנימין איז אַ וואָלף וואָס פֿאַרצוקט;
אין דער פֿרי עסט ער פֿאַנג,
און אין אָוונט טײלט ער רויב.

28 די אַלע זײַנען די צוועלף שבטים פֿון ישׂראל, און דאָס
איז וואָס זײער פֿאָטער האָט צו זײ גערעדט און זײ געבּענטשט;
איטלאַכן ווי לויט זײַן בּרכה האָט ער זײ געבּענטשט. 29 און ער
האָט זײ בּאַפֿוילן, און זײ אָנגעזאָגט: איך ווער אַײַנגעזאַמלט
צו מײַן פֿאָלק; בּאַגראָבט מיך לעבן מײַנע עלטערן, אין דער
הײל וואָס אין דעם פֿעלד פֿון עפֿרון דעם חִתּי, 30 אין דער הײל
וואָס אין דעם פֿעלד פֿון מַכפֵּלָה, וואָס פֿאַר מַמרֵא אין לאַנד
כּנַעַן, וואָס אַבֿרהם האָט אָפּגעקויפֿט מיטן פֿעלד פֿון עפֿרון
דעם חִתּי פֿאַר אַ קבֿר־אײגנטום— 31 דאָרטן האָט מען בּאַגראָבֿן
אַבֿרהמען און זײַן װײַבּ שׂרהן, דאָרטן האָט מען בּאַגראָבֿן
יצחקן און זײַן װײַבּ רבֿקהן, און דאָרטן האָבּ איך בּאַגראָבֿן
לאהן— 32 דער אײַנקויף פֿון דעם פֿעלד מיט דער הײל וואָס
דרינען, פֿון די קינדער פֿון חֵת.
33 און ווי יעקבֿ האָט געענדיקט זײַן צַוָאָה צו זײַנע זין, אַזוי

האָט ער אַרײַנגענומען זײַנע פֿיס אין בעט, און איז פֿאַרגאַנגען,
און איז אײַנגעזאַמלט געוואָרן צו זײַן פֿאָלק.
נ 1און יוסף איז געפֿאַלן אויף זײַן פֿאָטערס פּנים, און ער
האָט געוויינט איבער אים, און האָט אים געקושט.
2און יוסף האָט באַפֿוילן זײַנע קנעכט די רופֿאים אײַנצו־
באַלזאַמירן זײַן פֿאָטער; און די רופֿאים האָבן אײַנגעבאַלזאַ־
מירט ישׂראלן. 3און עס זײַנען דערפֿילט געוואָרן איבער אים
פֿערציק טעג, וואָרום אַזוי פֿיל טעג מוזן דערפֿילט ווערן בײַם
אײַנבאַלזאַמירן. און די מִצרים האָבן אים באַוויינט זיבעציק
טעג.
4און אַז די טעג פֿון זײַן באַוויינונג זײַנען אַריבער, האָט יוסף
גערעדט צו פּרעהס הויז, אַזוי צו זאָגן: אויב, איך בעט דיך,
איך האָב געפֿונען לײַטזעליקייט אין אײַערע אויגן, רעדט, איך
בעט אײַך, אין די אויערן פֿון פּרעהן, אַזוי צו זאָגן: 5מײַן
פֿאָטער האָט מיך באַשוואָרן, אַזוי צו זאָגן: זע, איך שטאַרב; אין
מײַן קבר וואָס איך האָב מיר געגראָבן אין לאַנד כּנַעַן, דאָרטן
זאָלסטו מיך באַגראָבן. און אַצונד, לאָמיך אַרויפֿגיין, איך
בעט דיך, און באַגראָבן מײַן פֿאָטער, און זיך אומקערן.
6האָט פּרעה געזאָגט: גיי אַרויף, און באַגראָב דײַן פֿאָטער,
אַזוי ווי ער האָט דיך באַשוואָרן. 7איז יוסף אַרויפֿגעגאַנגען צו
באַגראָבן זײַן פֿאָטער, און מיט אים זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען אַלע
קנעכט פֿון פּרעהן, די עלטסטע פֿון זײַן הויז, און אַלע עלטסטע
פֿון לאַנד מִצרַיִם, 8און דאָס גאַנצע הויזגעזינט פֿון יוספֿן,
און זײַנע ברידער, און זײַן פֿאָטערס הויזגעזינט; בלויז זייערע
קליינע קינדער, און זייערע שאָף און זייערע רינדער, האָבן
זיי איבערגעלאָזן אין לאַנד גֹשֶן. 9אויך רײַטער און רײַטוועגן
זײַנען אַרויפֿגעגאַנגען מיט אים, און די מחנה איז געווען זייער
גרויס.

10 און זיי זיינען געקומען ביז דעם שייער פון אָטָד וואָס אויף
יענער זייט יַרדן, און האָבן דאָרטן געקלאָגט זייער אַ גרויסע
און שווערע קלאָג; און ער האָט געמאַכט אַ טרויער אויף זיין
פאָטער זיבן טעג.
11 און דער באַוווינער פון לאַנד, דער כּנַעֲני,
האָט געזען דעם טרויער ביי דעם שייער פון אָטָד, און זיי
האָבן געזאָגט: אַ שווערער טרויער איז דאָס ביי מִצרַיִם. דרום
האָט מען גערופֿן דעם נאָמען דערפֿון אָבֵל־מִצרַיִם, וואָס אויף
יענער זייט יַרדן.

12 און זיינע זין האָבן געטאָן צו אים אַזוי ווי ער האָט זיי
באַפֿוילן.
13 און זיינע זין האָבן אים אַוועקגעטראָגן קיין לאַנד
כּנַעַן, און האָבן אים באַגראָבן אין דער הייל פון דעם פעלד
פון מַכפֵּלָה, וואָס אַברהם האָט אָפּגעקויפט מיטן פעלד, פאַר
אַ קבר־אייגנטום, פון עפרון דעם חִתּי, פאַר מַמרֵא.

14 און יוסף האָט זיך אומגעקערט קיין מִצרַיִם, נאָכדעם
ווי ער האָט באַגראָבן זיין פאָטער, ער און זיינע ברידער, און
אַלע וואָס זיינען אַרויפגעגאַנגען מיט אים צו באַגראָבן זיין
פאָטער.

15 און ווי יוספס ברידער האָבן געזען אַז זייער פאָטער איז
טויט, אַזוי האָבן זיי געזאָגט: אפשר וועט אונדז יוסף טראָגן אַ
שנאה, און אומקערן וועט ער אונדז אומקערן אַלדאָס שלעכטס
וואָס מיר האָבן אים געטאָן.
16 און זיי האָבן געהייסן זאָגן יוספֿן:
דיין פאָטער האָט באַפֿוילן פאַר זיין טויט, אַזוי צו זאָגן:
17 „אַזוי
זאָלט איר זאָגן צו יוספֿן: פאַרגיב, איך בעט דיך, דעם פאַר־
ברעך פון דיינע ברידער און זייער חטא, וואָס זיי האָבן דיר
שלעכטס געטאָן". און אַצונד, פאַרגיב, איך בעט דיך, דעם
פאַרברעך פון די קנעכט פון דיין פאָטערס גאָט. און יוסף
האָט געוויינט אַז מע האָט צו אים גערעדט.

18 און זיינע ברידער זיינען אויך געגאַנגען און זיינען

אַנידערגעפאַלן פאַר אים, און האָבן געזאָגט: זע, מיר זיינען דיינע
קנעכט. [19]האָט יוסף צו זיי געזאָגט: איר זאָלט ניט מורא האָבן;
בין איך דען אויף דעם אָרט פון גאָט? [20]וואָרום איר האָט
געמיינט אַ רעה פאַר מיר, אָבער גאָט האָט עס געמיינט פאַר אַ
טובה, כדי צו מאַכן אַזוי ווי היינטיקן טאָג, צו דערהאַלטן
ביים לעבן אַ סך פאָלק. [21]און אַצונד, זאָלט איר ניט מורא
האָבן; איך וועל אויסהאַלטן אייך און אייערע געזינטן. און
ער האָט זיי געטרייסט, און זיי גערעדט צום האַרצן.

[22]און יוסף איז געבליבן אין מִצרַיִם, ער און זיין פאָטערס
הויזגעזינט; און יוסף האָט געלעבט הונדערט און צען יאָר.
[23]און יוסף האָט געזען פון אפרימען אוראייניקלאַך; אויך די
קינדער פון מָכיר, מנשהס זון, זיינען געבאָרן געוואָרן אויף
יוספס קני.

[24]און יוסף האָט געזאָגט צו זיינע ברידער: איך שטאַרב;
אָבער דערמאָנען וועט זיך גאָט דערמאָנען אָן אייך, און ער
וועט אייך אויפברענגען פון דעם היגן לאַנד צו דעם לאַנד וואָס
ער האָט צוגעשוואָרן אַברהמען, יצחקן, און יעקבן. [25]און יוסף
האָט באַשוואָרן די זין פון ישׂראלן, אַזוי צו זאָגן: דערמאָנען
וועט זיך גאָט דערמאָנען אָן אייך; זאָלט איר אויפברענגען
מיינע ביינער פון דאַנען.

[26]און יוסף איז געשטאָרבן צו הונדערט און צען יאָר. און
מע האָט אים איינגעבאַלזאַמירט, און ער איז אַריינגעטאָן
געוואָרן אין אַן אָרון אין מִצרַיִם.

שמות

שְׁמות

די קינדער פון ישׂראל פֿאַרמערן זיך אין מִצרַיִם	א	1
די קנעכטשאַפֿט פון די קינדער פון ישׂראל אונטער אַ נייעם פַּרעהן	א	8
געבורט און יוגנט פון מֹשהן	ב	1
מֹשה אַנטלויפֿט קיין מִדיָן	ב	15
גאָט זעט די ליידן פון די קינדער פון ישׂראל	ב	23
גאָט אַנטפּלעקט זיך צו מֹשהן פון אַ ברענעדיקן דאָרן, און שיקט אים צו פַּרעהן	ג	1
מֹשה קערט זיך אום קיין מִצרַיִם	ד	18
מֹשה באַגעגנט אַהרֹנען. אַהרן רעדט צו די קינדער פון יִשׂראל	ד	27
מֹשה און אַהרן קומען פֿאַר פַּרעהן. די קנעכטשאַפֿט ווערט גרעסער	ה	1
גאָט דערמאָנט זיין בונד מיט יִשׂראל, און באַנייט זיין אָנזאָג פון אויסלייזונג	ו	2
די משפּחה פון מֹשהן און אַהרֹנען	ו	14
די וווּנדערצייכנס	ו	28
די פּלאָג פון בלוט	ז	14
די פּלאָג פון פֿרעש	ז	26
די פּלאָג פון אומגעציפֿער	ח	12
די פּלאָג פון פֿליגן	ח	16
די מגפֿה אויף בהמות	ט	1
דער אויסשלאָג	ט	8
דער האָגל	ט	13

דער היישעריק	י	1
די פינצטערניש	י	21
גאָט טייט די בכורים אין מִצרַיִם	יא	1
דער קָרבן־פֶּסַח. דאָס אַרויסגיין פון מִצרַיִם	יב	1
די הייליקונג פון אַלע בכורים פון ישׂראל	יג	1
די שפּאַלטונג פון יַם־סוף	יג	17
דאָס ליד פון יַם־סוף	טו	1
דאָס וואַסער פון מָרָה. די קוואַלן פון אֵילִם	טו	22
דער מַן און די וואַכטלפויגלען (שְׂלָו)	טז	1
משה שלאָגט וואַסער פון פעלז	יז	1
די מלחמה מיט עֲמָלֵק	יז	8
יִתרו קומט צו משהן	יח	1
מַתַּן־תּורה. די צען געבאָט (עֲשֶׂרֶת הַדִברות)	יט	1
געזעצן	כא	1
גאָט וואָרנט ישׂראל	כג	20
משה בויט אַ מזבח. משה אויפן באַרג סיני	כד	1
צוגרייטונג פאַר בויען דעם מִשכָּן	כה	1
דער אָרון	כה	10
דער הייליקער טיש	כה	23
די מנורה	כה	31
די פאָרהאַנגען פון מִשכָּן און זיינע צודעקן	כו	1
די ברעטער פון מִשכָּן און זיינע שוועלן	כו	15
דער פָּרוֹכֶת און דער טירפאָרהאַנג	כו	31
דער מזבח פאַר בראַנדאָפּפער	כז	1
דער הויף פון מִשכָּן	כז	9
דאָס אייל פאַר דער מנורה	כז	20
די הייליקע קליידער	כח	1
די אַיינווייאונג פון די כּהנים	כט	1
דער טעגלאַכער קָרבן (קָרבַּן תָּמִיד)	כט	38

דער מזבח פאַר ווײַרויך	ל	1
דאָס קאָפּגעלט	ל	11
דער האַנטפאַס	ל	17
דאָס הײליקע אײל און דער ווײַרויך	ל	22
די בוימײַנסטער פון מִשכּן	לא	1
דאָס געבאָט פון שבת	לא	12
דאָס גאָלדענע קאַלב (דער עֵגל)	לב	1
גאָטס צאָרן	לג	1
ווי גאָט פלעגט זיך באַווײַזן צו מֹשהן	לג	7
מֹשה פאַרלאַנגט אָנצוקוקן גאָט	לג	12
די נײַע לוחות	לד	1
מֹשהס שטראַלנדיקער פָּנים	לד	29
אָפּהיטונג פון שבת	לה	1
בויאונג פון מִשכּן	לה	4
אויפשטעלונג פון מִשכּן	מ	1

סֶדרות פון שְׁמוֹת

שְׁמוֹת (די נעמען)	א	1
וָאֵרָא (און איך האָב זיך באַוויזן)	ו	2
בֹּא (קום)	י	1
בְּשַׁלַּח (ביים אַוועקלאָזן)	יג	17
יִתְרוֹ	יח	1
מִשְׁפָּטִים (געזעצן)	כא	1
תְּרוּמָה (אָפּשיידונג)	כה	1
תְּצַוֶּה (זאָלסט באַפעלן)	כז	20
כִּי תִשָּׂא (אַז דו וועסט אויפנעמען)	ל	11
וַיַּקְהֵל (האָט איינגעזאַמלט)	לה	1
פְּקוּדֵי (איבערציילונגען)	לח	21

שְמוֹת

א 1און דאָס זיינען די נעמען פון די קינדער פון ישראל וואָס
זיינען געקומען קיין מִצרַיִם מיט יעקבן; איטלאַכער מיט
זיין הויזגעזינט זיינען זיי געקומען: 2ראובן, שמעון, לֵוִי, און יהודה;
3יִשָׂשכָר, זבולון, און בנימין; 4דָן און נפתלי, גָד און אָשֵר. 5און
אַלע נפשות וואָס זיינען אַרויסגעגאַנגען פון יעקבס דיך, זיינען
געווען זיבעציק נפשות; און יוסף איז שוין געווען אין מִצרַיִם.
6איז געשטאָרבן יוסף, און אַלע זיינע ברידער, און יענער
גאַנצער דָור. 7און די קינדער פון ישׂראל האָבן זיך
געפּרוכפּערט, און זיך געווידמעט און געמערט, און זיי זיינען
געוואָרן זייער זייער שטאַרק, און דאָס גאַנצע לאַנד איז פול
געוואָרן מיט זיי.
8איז אויפגעשטאַנען אַ נייער מלך איבער מִצרַיִם, וואָס
האָט ניט געקענט יוספן. 9און ער האָט געזאָגט צו זיין פאָלק:
זעט, דאָס פאָלק פון די קינדער פון ישׂראל איז מערער און
שטאַרקער פון אונדז. 10קומט לאָמיר זיך קליגן קעגן אים; אַניט
וועט ער זיך מערן, און עס וועט זיין, אַז עס וועט זיך טרעפן
אַ מלחמה, וועט ער אויך צושטיין צו אונדזערע פיינט, און ער
וועט מלחמה האַלטן אויף אונדז, און וועט אַרויסגיין פון לאַנד.
11האָבן זיי געמאַכט איבער אים צינזהאַרן, כּדי אים צו
פּייניקן מיט זייערע לאַסטאַרבעט, און ער האָט געבויט
שפּייכלערשטעט פאַר פַּרעהן, פִּתוֹם און רַעְמסֵס. 12אָבער
ווי זיי האָבן אים געפּייניקט, אַזוי האָט ער זיך געמערט, און
אַזוי האָט ער זיך צעשפּרייט; און זיי זיינען געווען אין שרעק

פאַר די קינדער פון ישׂראל. 13 און די מִצרים האָבן געמאַכט
אַרבעטן די קינדער פון ישׂראל מיט האַרטיקייט. 14 און זיי
האָבן פאַרביטערט זייער לעבן מיט שווערער אַרבעט, ביי
ליים און ביי ציגל, און ביי אַלערליי אַרבעט אין פעלד; אַלדי
אַרבעט זייערע וואָס זיי האָבן מיט זיי געאַרבעט, איז געווען
מיט האַרטיקייט.
15 און דער מלך פון מִצרַיִם האָט גערעדט צו די אידישע
הייבינס, וואָס דער נאָמען פון איינער איז געווען שִׁפְרָה, און
דער נאָמען פון דער צווייטער פּוּעָה, 16 און ער האָט געזאָגט:
אַז איר העלפט די אידישע ווייבער געבערן, זאָלט איר זען
אויפן בראָכשטול, אויב דאָס איז אַ זון, זאָלט איר אים טייטן,
און אויב דאָס איז אַ טאָכטער, זאָל זי בלייבן לעבן.
17 אָבער די הייבינס האָבן מורא געהאַט פאַר גאָט, און זיי
האָבן ניט געטאָן אַזוי ווי דער מלך פון מִצרַיִם האָט זיי אָנ־
געזאָגט, און זיי האָבן געלאָזט לעבן די אינגלאַך. 18 האָט דער
מלך פון מִצרַיִם גערופן די הייבינס, און האָט צו זיי געזאָגט:
פאַרוואָס האָט איר געטאָן דידאָזיקע זאַך, און געלאָזט לעבן
די אינגלאַך? 19 האָבן די הייבינס געזאָגט צו פַּרעהן: ווייל ניט
אַזוי ווי די מִצרישע ווייבער זיינען די אידישע; וואָרום זיי זיינען
לעבהאַפטיק; איידער די הייבין קומט צו זיי, האָבן זיי שוין גע־
באָרן.
20 און גאָט האָט באַגיטיקט די הייבינס; און דאָס פאָלק
האָט זיך געמערט, און זיי זיינען געוואָרן זייער שטאַרק. 21 און
עס איז געווען, ווייל די הייבינס האָבן מורא געהאַט פאַר גאָט,
האָט ער זיי געמאַכט הייזער.
22 און פַּרעה האָט באַפוילן זיין גאַנצן פאָלק, אַזוי צו זאָגן:
יעטוועדער זון וואָס ווערט געבאָרן, זאָלט איר אים אין טייך
אַריינוואַרפן, און יעטוועדער טאָכטער זאָלט איר לאָזן לעבן.

ב 1און אַ מאַן פֿון דעם הויז פֿון לֵוִי איז געגאַנגען און האָט גענומען
אַ טאָכטער פֿון לֵוִי. 2און די פֿרוי איז טראָגעדיק געוואָרן,
און האָט געבאָרן אַ זון; און זי האָט אים געזען אַז ער איז שיין,
און האָט אים באַהאַלטן דריי חדשים. 3און אַז זי האָט אים
מער ניט געקענט באַהאַלטן, האָט זי גענומען פֿאַר אים אַ קעסטל
פֿון יאַמש, און האָט עס אויסגעקלעפּט מיט ליים און מיט פּעך;
און זי האָט אַריינגעטאָן דערין דאָס קינד, און האָט עס אַהינ־
געטאָן אין די ריטלאַך ביים ברעג טייך. 4און זיין שוועסטער האָט
זיך געשטעלט פֿון דער ווייטן, צו וויסן וואָס מיט אים וועט געשען.
5און די טאָכטער פֿון פַּרעהן האָט אַראָפּגענידערט זיך צו
באָדן אין טייך; און אירע מיידלאַך זיינען אומגעגאַנגען ביין
זייט טייך. האָט זי דערזען דאָס קעסטל צווישן די ריטלאַך,
און זי האָט געשיקט איר דינסט, און האָט עס געלאָזט נעמען.
6און זי האָט עס געעפֿנט, און האָט עס דערזען–דאָס קינד–
ערשט אַ אינגל וואָס וויינט. האָט זי זיך דערבאַרימט אויף אים,
און האָט געזאָגט: פֿון די קינדער פֿון די עִברים איז דערדאָזיקער.
7האָט זיין שוועסטער געזאָגט צו פַּרעהס טאָכטער: זאָל איך
גיין און דיר רופֿן אַ זייגפֿרוי פֿון די אידישע ווייבער, אַז זי זאָל
זייגן פֿאַר דיר דאָס קינד? 8האָט פַּרעהס טאָכטער צו איר
געזאָגט: גיי. איז דאָס מיידל געגאַנגען און האָט גערופֿן די
מוטער פֿון דעם קינד. 9און פַּרעהס טאָכטער האָט צו איר
געזאָגט: נעם אַוועק דאָסדאָזיקע קינד, און זייג עס פֿאַר מיר, און
איך וועל דיר געבן דיין לוין. האָט די פֿרוי גענומען דאָס קינד,
און האָט עס געזייגט.

10און אַז דאָס קינד איז גרעסער געוואָרן, האָט זי אים
געבראַכט צו פַּרעהס טאָכטער, און ער איז איר געוואָרן פֿאַר אַ
זון. און זי האָט גערופֿן זיין נאָמען משה, און האָט געזאָגט: וויל
פֿון וואַסער האָב איך אים אַרויסגעצויגן[א].

[א] מְשִׁיתִיהוּ

[11]און עס איז געווען אין יענע טעג, אַז משה איז אויפ־
געוואַקסן, איז ער אַרויסגעגאַנגען צו זיינע ברידער, און האָט זיך
צוגעקוקט צו זייערע לאַסטאַרבעט; און ער האָט געזען אַ מאַן
אַ מִצרי שלאָגן אַ מאַן אַ אידן, פון זיינע ברידער. [12]האָט ער
זיך אומגעקוקט אַהער און אַהין, און אַז ער האָט געזען אַז קיין
מענטש איז ניטאָ, האָט ער דערשלאָגן דעם מִצרי, און האָט אים
באַהאַלטן אין זאַמד. [13]און ער איז אַרויסגעגאַנגען אויפן
צווייטן טאָג, ערשט צוויי מענער אידן ראַנגלען זיך; האָט ער
געזאָגט צו דעם אומגערעכטן: פאַרוואָס שלאָגסטו דיין חבר?
[14]האָט יענער געזאָגט: ווער האָט דיך געמאַכט פאַר אַ מאַן אַ
האַר און אַ ריכטער איבער אונדז? צי מיינסטו מיך צו הרגען,
אַזוי ווי דו האָסט געהרגעט דעם מִצרי? האָט משה מורא
געקראָגן, און ער האָט געזאָגט: פאַרוואָר, די זאַך איז דערוווּסט
געוואָרן.
[15]און פַּרעה האָט געהערט פון דערדאָזיקער זאַך, און ער
האָט געוואָלט הרגען משהן. איז משה אַנטלאָפן פון פאַר
פַּרעהן, און ער האָט זיך באַזעצט אין לאַנד מִדיָן; און ער איז
געזעסן ביי אַ ברונעם. [16]און דער פּריסטער פון מִדיָן האָט
געהאַט זיבן טעכטער; זיינען זיי געקומען, און האָבן אָנגעשעפּט
און אָנגעפילט די קאָריטעס, כדי אָנצוטרינקען די שאָף פון זייער
פאָטער. [17]אָבער די פּאַסטוכער זיינען געקומען, און האָבן
זיי אַוועקגעטריבן. איז משה אויפגעשטאַנען און האָט זיי
געהאָלפן, און האָט אָנגעטרונקען זייערע שאָף. [18]און אַז זיי
זיינען געקומען צו זייער פאָטער רְעוּאֵלן, האָט ער געזאָגט: פאַר־
וואָס זייט איר היינט געקומען אַזוי גיך? [19]האָבן זיי געזאָגט:
אַ מאַן אַ מִצרי האָט אונדז געהאָלפן פון דער האַנט פון
די פּאַסטוכער, און אויך אָנשעפּן האָט ער אָנגעשעפּט פאַר
אונדז, און האָט אָנגעטרונקען די שאָף. [20]האָט ער געזאָגט צו

ויינע טעכטער: און אַווו איז ער? פאַרוואָס דען האָט איר
דעם מאַן איבערגעלאָזט? רופט אים, און זאָל ער עסן ברויט.
21און משה האָט אײַנגעוויליקט צו בלײַבן ביי דעם מאַן;
און ער האָט געגעבן משהן זיין טאָכטער צפּוֹרָהן. 22און זי האָט
געבאָרן אַ זון, און ער האָט גערופן זיין נאָמען גֵרשום, ווייל ער
האָט געזאָגט: איך בין אַ פרעמדער[א] אין אַ פרעמדן לאַנד.
23און עס איז געווען אין יענער לאַנגער צייט, איז געשטאָרבן
דער מלך פון מִצרַיִם, און די קינדער פון ישׂראל האָבן געזיפצט
פון דער קנעכטשאַפט, און זיי האָבן געשריען, און זייער געשריי
איז אויפגעגאַנגען צו גאָט פון דער קנעכטשאַפט. 24און גאָט
האָט געהערט זייער קרעכצן, און גאָט האָט געדאַכט אָן זיין
בונד מיט אַברהמען, מיט יצחקן, און מיט יעקבן. 25און גאָט
האָט געזען די קינדער פון ישׂראל, און גאָט האָט געמערקט.

ג 1און משה האָט געפיטערט די שאָף פון זיין שווער יִתרוֹן,
דעם פריסטער פון מִדיָן, און ער האָט געפירט די שאָף
צום מדבר צו, און ער איז געקומען צום באַרג פון גאָט, צו חוֹרֵב.
2האָט זיך באַוויזן צו אים אַ מלאַך פון גאָט אין אַ פלאַמפייער
פון מיטן פון אַ דאָרן, און ער האָט געזען, ערשט דער דאָרן
ברענט אין פייער, און דער דאָרן ווערט ניט פאַרצערט. 3האָט
משה געזאָגט: לאָמיך אַקאָרשט אָפּקערן און זען דידאָזיקע
גרויסע זעאונג, פאַר וואָס דער דאָרן ווערט ניט פאַרברענט.
4און ווי גאָט האָט געזען, אַז ער האָט אָפּגעקערט צו זען, אַזוי
האָט גאָט גערופן צו אים פון מיטן דאָרן, און האָט געזאָגט: משה!
משה! האָט ער געענטפערט: דאָ בין איך. 5האָט ער געזאָגט:
זאָלסט ניט גענענען אַהער; טו אויס דיינע שיך פון דיינע פיס,
וואָרום דער אָרט וואָס דו שטייסט אויף אים, דאָס איז הייליקע
ערד. 6און ער האָט געזאָגט: איך בין דער גאָט פון דיין

[א] גֵרי.

פאָטער, דער גאָט פון אַברהמען, דער גאָט פון יצחקן, און
דער גאָט פון יעקבן. און משה האָט פאַרבאָרגן זײַן פּנים, ווײַל
ער האָט מורא געהאַט צו קוקן אויף גאָט. [7]און גאָט האָט
געזאָגט: זען געזען האָב איך די פּײַן פון מײַן פאָלק וואָס אין
מִצרַיִם, און איך האָב צוגעהערט זײַן געשרײַ פון וועגן זײַנע
דריקער, וואָרום איך ווייס זײַנע ווייטאָקן. [8]און איך האָב
אַראָפּגענידערט אים מציל צו זײַן פון דער האַנט פון מִצרַיִם,
און אים אויפצוברענגען פון יענעם לאַנד אין אַ גוטן און אַ
ברייטן לאַנד, אין אַ לאַנד וואָס פליסט מיט מילך און האָניק,
אין דעם אָרט פון דעם כּנַעֲני, און דעם חִתּי, און דעם אֶמוֹרי,
און דעם פְּרִזי, און דעם חִוִי, און דעם יבוסי. [9]און אַצונד, זע,
דאָס געשרײַ פון די קינדער פון ישׂראל איז געקומען צו מיר,
און איך האָב אויך געזען די דריקונג וואָס די מִצרים דריקן זיי.
[10]דרום קום אַצונד, און איך וועל דיך שיקן צו פּרעהן, און צי
אַרויס מײַן פאָלק, די קינדער פון ישׂראל, פון מִצרַיִם. [11]האָט
משה געזאָגט צו גאָט: ווער בין איך, אַז איך זאָל גיין צו פּרעהן,
און אַז איך זאָל אַרויסציִען די קינדער פון ישׂראל פון מִצרַיִם?
[12]האָט ער געזאָגט: אָבער איך וועל זײַן מיט דיר; און דאָס וועט
דיר זײַן דער צייכן, אַז איך האָב דיך געשיקט. ווען דו ציִסט
אַרויס דאָס פאָלק פון מִצרַיִם, וועט איר דינען גאָט אויף דעם־
דאָזיקן באַרג. [13]האָט משה געזאָגט צו גאָט: אָט קום איך צו
די קינדער פון ישׂראל, און איך וועל זאָגן צו זיי: דער גאָט פון
אײַערע עלטערן האָט מיך געשיקט צו אײַך, און זיי וועלן זאָגן
צו מיר: וואָס איז זײַן נאָמען? וואָס זאָל איך זאָגן צו זיי?
[14]האָט גאָט געזאָגט צו משהן: איך בין ווער איך בין. און ער
האָט געזאָגט: אַזוי זאָלסטו זאָגן צו די קינדער פון ישׂראל: „איך
בין" האָט מיך געשיקט צו אײַך. [15]און גאָט האָט ווײַטער
געזאָגט צו משהן: אַזוי זאָלסטו זאָגן צו די קינדער פון ישׂראל:

יהוה, דער גאָט פון אײַערע עלטערן, דער גאָט פון אַברהמען,
דער גאָט פון יצחקן, און דער גאָט פון יעקבן, האָט מיך
געשיקט צו אײַך. דאָס איז מײַן נאָמען אויף אײביק, און דאָס
איז מײַן געדעכעניש אויף דור־דורות. [16]גײ, און זאָלסט אײַנ־
זאַמלען די עלטסטע פון ישׂראל, און זאָגן צו זײ: יהוה, דער
גאָט פון אײַערע עלטערן, דער גאָט פון אַברהם, יצחק, און
יעקב, האָט זיך באַװיזן צו מיר, אַזוי צו זאָגן: דאַכטן האָב איך
געדאַכט אָן אײַך, און אָן װאָס אײַך װערט געטאָן אין
מִצרַיִם. [17]און איך האָב געזאָגט: איך װעל אײַך אויפברענגען
פון דער פּײַן פון מִצרַיִם, אין לאַנד פון דעם כּנַעֲני, און דעם
חִתּי, און דעם אֶמוֹרי, און דעם פּרִזי, און דעם חִוִי, און דעם
יבוסי, אין אַ לאַנד װאָס פליסט מיט מילך און האָניק. [18]און זײ
װעלן צוהערן צו דײַן קָול, און װעסט קומען, דו און די עלטסטע
פון ישׂראל, צו דעם מלך פון מִצרַיִם, און איר װעט זאָגן
צו אים: יהוה, דער גאָט פון די עִברים, האָט זיך געטראָפן פאַר
אונדז. און אַצונד, לאָמיר גײן, איך בעט דיך, דרײ טעג װעגס
אין דער מדבר, כּדי מיר זאָלן שלאַכטן צו יהוה אונדזער גאָט.
[19]און איך װײס אַז דער מלך פון מִצרַיִם װעט אײַך ניט לאָזן
גײן סײדן דורך אַ שטאַרקער האַנט. [20]װעל איך אויסשטרעקן
מײַן האַנט, און איך װעל שלאָגן מִצרַיִם מיט אַלע מײַנע
װוּנדער, װאָס איך װעל טאָן דערין, און דערנאָך װעט ער אײַך
אַװעקלאָזן. [21]און איך װעל געבן דעמדאָזיקן פאָלק חן אין
די אויגן פון מִצרַיִם, און עס װעט זײַן, אַז איר װעט אַרויסגײן,
װעט איר ניט אַרויסגײן מיט לײדיקן; [22]נאָר יעטװעדער פרוי
װעט אַנטלײען פון איר שכנטע, און פון דער װאָס װוינט מיט
איר אין הויז, זילבערנע זאַכן, און גילדערנע זאַכן, און
קלײדער; און איר װעט זײ אָנטאָן אויף אײַערע זין און אויף
אײַערע טעכטער, און איר װעט אויסלײדיקן מִצרַיִם.

ד 1האָט געענטפערט משה און האָט געזאָגט: אָבער זיי וועלן
דאָך מיר ניט גלויבן, און וועלן ניט צוהערן צו מיין קָול,
וואָרום זיי וועלן זאָגן: גאָט האָט זיך ניט באַוויזן צו דיר. 2האָט
גאָט צו אים געזאָגט: וואָס איז דאָס אין דיין האַנט? האָט ער
געזאָגט: אַ שטעקן. 3האָט ער געזאָגט: טו אים אַ וואָרף צו דער
ערד. האָט ער אים אַ וואָרף געטאָן צו דער ערד, און ער איז
געוואָרן אַ שלאַנג; און משה איז אַנטלאָפן פאַר איר. 4האָט
גאָט געזאָגט צו משהן: שטרעק אויס דיין האַנט, און נעם זי אָן
פאַרן עק—האָט ער אויסגעשטרעקט זיין האַנט, און האָט זי
אָנגענומען, און זי איז געוואָרן אַ שטעקן אין זיין האַנט—5כּדי זיי
זאָלן גלויבן, אַז יהוה, דער גאָט פון זייערע עלטערן, דער גאָט
פון אַברהמען, דער גאָט פון יצחקן, און דער גאָט פון יעקבן,
האָט זיך באַוויזן צו דיר.
6און גאָט האָט ווידער צו אים געזאָגט: שטעק אַקאָרשט
אַריין דיין האַנט אין דיין בוזעם. האָט ער אַריינגעשטעקט זיין
האַנט אין זיין בוזעם; און ווי ער האָט זי אַרויסגעצויגן, ערשט זיין
האַנט איז מצורע [ווייס] ווי שניי. 7האָט ער געזאָגט: קער אום
דיין האַנט אין דיין בוזעם. האָט ער אומגעקערט זיין האַנט
אין זיין בוזעם; און ווי ער האָט זי אַרויסגעצויגן פון זיין בוזעם,
ערשט זי איז ווידער געוואָרן אַזוי ווי זיין לייב.
8„און עס וועט זיין, אַז זיי וועלן דיר ניט גלויבן, און וועלן
ניט צוהערן צו דעם קָול פון דעם ערשטן צייכן, וועלן זיי גלויבן
דעם קָול פון דעם לעצטן צייכן. 9און עס וועט זיין, אַז זיי
וועלן דידאָזיקע ביידע צייכנס אויך ניט גלויבן, און וועלן ניט
צוהערן צו דיין קָול, זאָלסטו נעמען פון די וואַסערן פון טייך,
און אויסגיסן אויף דער יבשה, און דאָס וואַסער וואָס דו וועסט
נעמען פון טייך, וועט ווערן בלוט אויף דער יבשה".
10האָט משה געזאָגט צו גאָט: איך בעט דיך, גאָט, איך בין

ניט קיין מענטש פון ווערטער, סיי פון נעכטן, סיי פון אייער־נעכטן, סיי פון זינט דו רעדסט צו דיין קנעכט; וואָרום איך בין שווער אויפן מויל, און שווער אויף דער צונג. [11]האָט גאָט געזאָגט צו אים: ווער האָט געמאַכט דעם מענטשן אַ מויל? אָדער ווער מאַכט שטום, אָדער טויב, אָדער זעעדיק, אָדער בלינד, אויב ניט איך, גאָט? [12]דרום גיי אַצונד, און איך וועל זיין מיט דיין מויל, און וועל דיך לערנען וואָס דו זאָלסט רעדן. [13]האָט ער געזאָגט: איך בעט דיך, גאָט, שיק דורך וועמען דו וועסט שיקן.

[14]האָט דער צאָרן פון גאָט געגרימט אויף משהן, און ער האָט געזאָגט: איז ניט פאַראַן אהרן דיין ברודער, דער לֵוִי? איך וויס אַז ער קען יאָ רעדן. און זע, ער גייט דיר נאָך אַרויס אַנטקעגן, און ווי ער וועט דיך דערזען, אַזוי וועט ער זיך האַרציק דערפרייען. [15]און וועסט רעדן צו אים, און וועסט אַריינטאָן די ווערטער אין זיין מויל, און איך וועל זיין מיט דיין מויל, און מיט זיין מויל, און וועל אייך לערנען וואָס איר זאָלט טאָן. [16]און ער וועט רעדן פאַר דיר צום פאָלק; און עס וועט זיין, ער וועט דיר זיין פאַר אַ מויל, און דו וועסט אים זיין ווי אַ גאָט. [17]און זאָלסט נעמען אין דיין האַנט דעמדאָזיקן שטעקן, וואָס מיט אים וועסטו טאָן די צייכנס.

[18]איז משה געגאַנגען און האָט זיך אומגעקערט צו זיין שווער יִתרוֹן, און האָט צו אים געזאָגט: לאָמיך גיין, איך בעט דיך, און זיך אומקערן צו מיינע ברידער וואָס אין מִצרַיִם, און לאָמיך זען אויב זיי לעבן נאָך. האָט יִתרוֹ געזאָגט צו משהן: גיי בשלום.

[19]און גאָט האָט געזאָגט צו משהן אין מִדיָן: גיי קער זיך אום קיין מִצרַיִם, וואָרום געשטאָרבן זיינען די אַלע מענטשן וואָס האָבן געזוכט דיין לעבן.

[20]האָט משה גענומען זיין ווייב און זיינע זין, און האָט זיי

אַרויפֿגעזעצט אויף אַן אייזל, און ער האָט זיך אומגעקערט
קיין לאַנד מִצְרַיִם. און משה האָט מיטגענומען דעם שטעקן
פֿון גאָט אין זיין האַנט.
21 און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: ווען דו גייסט זיך אומקערן
קיין מִצְרַיִם, מערק אַלע וווּנדער וואָס איך האָב אַריינגעטאָן
אין דיין האַנט, אַז דו זאָלסט זיי טאָן פֿאַר פַּרעהן; אָבער איך
וועל פֿעסט מאַכן זיין האַרץ, און ער וועט ניט אַוועקלאָזן דאָס
פֿאָלק. 22 און זאָלסט זאָגן צו פַּרעהן: אַזוי האָט גאָט געזאָגט:
מיין ערשטגעבאָרענער זון איז ישׂראל; 23 און איך האָב צו דיר
געזאָגט: לאָז אַוועק מיין זון, ער זאָל מיר דינען, און דו ווילסט
אים ניט אַוועקלאָזן; זע, איך הרגע דיין ערשטגעבאָרענעם זון.
24 און עס איז געווען אונטערוועגס אין אַ האַרבעריק, האָט
אים באַגעגנט גאָט, און האָט אים געוואָלט טייטן. 25 האָט
צִפּוֹרָה גענומען אַ שאַרפֿן שטיין, און האָט אָפּגעשניטן די פֿאָר־
הויט פֿון איר זון, און האָט צוגערירט צו זיינע פֿיס; און זי האָט
געזאָגט: פֿאַרוואָר, אַ בלוט־חתן ביסטו מיר. 26 און ער האָט אים
אָפּגעלאָזט. דענסמאָל האָט זי דאָס געזאָגט „אַ בלוט־חתן",
פֿון וועגן דער באַשניידונג.
27 און גאָט האָט געזאָגט צו אהרֹנען: גיי אַנטקעגן משהן צום
מדבר. איז ער געגאַנגען, און האָט אים באַגעגנט אויפֿן באַרג
פֿון גאָט, און ער האָט אים געקושט. 28 און משה האָט דערציילט
אַהרֹנען אַלע ווערטער פֿון גאָט, מיט וואָס ער האָט אים גע־
שיקט, און אַלע צייכנס וואָס ער האָט אים באַפֿוילן.
29 און משה און אַהרן זיינען געגאַנגען און האָבן איינגעזאַמלט
אַלע עלטסטע פֿון די קינדער פֿון ישׂראל. 30 און אַהרן האָט
גערעדט אַלע ווערטער, וואָס גאָט האָט גערעדט צו משהן, און
ער האָט געטאָן די צייכנס פֿאַר די אויגן פֿון פֿאָלק. 31 און דאָס
פֿאָלק האָט געגלויבט; און ווי זיי האָבן געהערט אַז גאָט האָט

געדאַכט אָן די קינדער פון ישׂראל, און אַז ער האָט געזען זייער
פּיין, אַזוי האָבן זיי זיך געניגט און זיך געבוקט.
ה 1און דערנאָך זיינען משה און אַהרן געקומען, און האָבן
געזאָגט צו פּרעהן: אַזוי האָט געזאָגט יהוה, דער גאָט פון
ישׂראל: לאָז אַוועק מיין פאָלק, זיי זאָלן האַלטן אַ יום־טוב צו
מיר אין דער מדבר. 2האָט פּרעה געזאָגט: ווער איז יהוה, אַז
איך זאָל צוהערן צו זיין קול, אַוועקצולאָזן ישׂראל? ניט איך
קען יהוה, און ניט איך וועל אויך אַוועקלאָזן ישׂראל. 3האָבן
זיי געזאָגט: דער גאָט פון די עבֿרים האָט זיך געטראָפן פאַר
אונדז. לאָמיר, איך בעט דיך, גיין דריי טעג וועגס אין דער
מדבר, און מיר וועלן שלאַכטן צו יהוה אונדזער גאָט, כדי ער
זאָל אונדז ניט פלאָגן מיט אַ מגפה אָדער מיט שווערד. 4האָט
דער מלך פון מִצרַיִם צו זיי געזאָגט: נאָך וואָס, משה און אַהרן,
רייסט איר אָפּ דאָס פאָלק פון זיין אַרבעט? גייט צו אײַערע
לאַסטאַרבעט. 5און פּרעה האָט געזאָגט: דאָס פאָלק פון
לאַנד איז שוין אַצונד אויך צו פיל, און איר ווילט זיי נאָך שטערן
פון זייערע לאַסטאַרבעט.
6און פּרעה האָט באַפוילן אין יענעם טאָג די צווינגערס
אין דעם פאָלק, און זיינע אויפזעערס, אַזוי צו זאָגן: 7איר זאָלט
מער ניט געבן דעם פאָלק שטרוי אויף צו מאַכן די ציגל, אַזוי
ווי נעכטן־אייערנעכטן. זיי אַליין זאָלן גיין, און זיך אָנקלייבן
שטרוי. 8און די צאָל ציגל, וואָס זיי האָבן געמאַכט נעכטן
אייערנעכטן, זאָלט איר אַרויפלייגן אויף זיי; איר זאָלט דער־
פון ניט מינערן; וואָרום פויל זיינען זיי, דרום שרייען זיי, אַזוי צו
זאָגן: מיר ווילן גיין שלאַכטן צו אונדזער גאָט. 9זאָל די אַרבעט
שווערער זיין אויף די לייט, אַז זיי זאָלן זיין פאַרטאָן מיט
איר, און זיך ניט פאַרנעמען מיט פאַלשע גערייד.
10זיינען אַרויסגעגאַנגען די צווינגערס פון דעם פאָלק, און

זיינע אויפזעערס, און האָבן געזאָגט צום פאָלק, אַזוי צו זאָגן:
אַזוי האָט געזאָגט פּרעה: איך גיב אַייך ניט קיין שטרוי. [11]גייט
איר, קריגט אַייך שטרוי פון וווּ איר קענט געפינען; וואָרום פון
אַייער אַרבעט ווערט גאָרנישט געמינערט.
[12]האָט זיך דאָס פאָלק צעשפּרייט איבערן גאַנצן לאַנד
מִצרַיִם, צו קלייבן זאַנגווערצל פאַר שטרוי. [13]און די צווינגערס
האָבן געטריבן, אַזוי צו זאָגן: ענדיקט אַייערע טאָגטעגלאַכע
אַרבעט, אַזוי ווי בעת עס איז געווען שטרוי. [14]און די
אויפזעערס פון די קינדער פון יִשׂראל, וואָס די צווינגערס פון
פּרעהן האָבן אויפגעזעצט איבער זיי, האָבן געקריגן געשלאָגן,
אַזוי צו זאָגן: פאַר וואָס האָט איר ניט געענדיקט אַייער סכום
ציגל אַזוי ווי פריער, אי נעכטן אי היינט?
[15]זיינען געקומען די אויפזעערס פון די קינדער פון יִשׂראל,
און האָבן געשריען צו פּרעהן, אַזוי צו זאָגן: פאַרוואָס טוסטו
אַזוי צו דיינע קנעכט? [16]קיין שטרוי ווערט ניט געגעבן דיינע
קנעכט, און מע הייסט אונדז: מאַכט ציגל; און זע, דיינע קנעכט
קריגן געשלאָגן, און די שולד איז אין דיין פאָלק. [17]האָט ער
געזאָגט: פויל זייט איר, פויל; דרום זאָגט איר: מיר ווילן גיין
שלאַכטן צו יהוה. [18]און אַצונד, גייט אַרבעט, וואָרום קיין
שטרוי וועט אַייך ניט געגעבן ווערן, און די צאָל ציגל מוזט איר
צושטעלן.
[19]האָבן די אויפזעערס פון די קינדער פון יִשׂראל זיך
געזען אין אַן אומגליק, צו מוזן זאָגן: איר טאָרט ניט מינערן פון
אַייערע טאָגטעגלאַכע ציגל. [20]און זיי האָבן געטראָפן משהן
און אַהרֹנען, שטייענדיק אַקעגן זיי, בַיי זייער אַרויסגיין פון
פּרעהן; [21]און זיי האָבן צו זיי געזאָגט: זאָל גאָט אַראָפּקוקן
אויף אַייך, און משפּטן, וואָס איר האָט פאַרמיאוסט אונדזער
ריח אין די אויגן פון פּרעהן, און אין די אויגן פון זיינע קנעכט,
צו געבן אַ שווערד אין זייער האַנט אונדז צו הרגען.

22האָט משה זיך צוריקגעקערט צו גאָט, און האָט געזאָגט:
גאָט, פאַרוואָס טוסטו שלעכטס דעמדאָזיקן פאָלק? צו וואָס
גאָר האָסטו מיך געשיקט? 23אַז זינט איך בין געקומען צו פּרעהן,
צו רעדן אין דיין נאָמען, באַגייט ער זיך נאָך ערגער מיט
דעמדאָזיקן פאָלק, און מציל זיין האָסטו ניט מציל געווען דיין
פאָלק.

ו 1האָט גאָט געזאָגט צו משהן: אַצונד וועסטו זען וואָס איך
וועל טאָן צו פּרעהן; וואָרום דורך אַ שטאַרקער האַנט
וועט ער זיי אַוועקלאָזן, און דורך אַ שטאַרקער האַנט וועט
ער זיי אַרויסטרייבן פון זיין לאַנד.

וָאֵרָא

2און גאָט האָט גערעדט צו משהן, און האָט צו אים געזאָגט:
איך בין יהוה; 3און איך האָב זיך באַוויזן צו אַברהמען, צו יצחקן,
און צו יעקבן, ווי גאָט שַׁדַי, אָבער מיט מיין נאָמען יהוה האָב
איך זיך ניט געלאָזט דערקענען צו זיי. 4און איך האָב אויך
אויפגעשטעלט מיין בונד מיט זיי, זיי צו געבן דאָס לאַנד כּנַעַן,
דאָס לאַנד פון זייער ווינשאַפט, וואָס זיי האָבן דערין געוווינט.
5און איך האָב אויך געהערט דאָס קרעכצן פון די קינדער פון
ישׂראל, וואָס די מִצרים פאַרקנעכטן זיי, און איך האָב געדאַכט
אָן מיין בונד. 6דרום זאָג צו די קינדער פון ישׂראל: איך בין
יהוה, און איך וועל אייך אַרויסציִען פון אונטער די לאַסטן
פון מִצרַיִם, און וועל אייך מציל זיין פון זייער קנעכטשאַפט,
און איך וועל אייך אויסלייזן מיט אַן אויסגעשטרעקטן אָרעם,
און מיט גרויסע משפּטים. 7און איך וועל אייך נעמען צו מיר
פאַר אַ פאָלק, און איך וועל אייך זיין צום גאָט; און איר וועט
וויסן, אַז איך בין יהוה אייער גאָט, וואָס האָט אייך אַרויס-
געצויגן פון אונטער די לאַסטן פון מִצרַיִם. 8און איך וועל אייך

ברענגען אין דעם לאַנד, וואָס איך האָב אויפגעהויבן מיין האַנט[א],
עס צו געבן צו אַברהמען, צו יצחקן, און צו יעקבן, און איך
וועל עס געבן צו אײַך פאַר אַן אַרב; איך בין יהוה.

[9]האָט משה אַזוי גערעדט צו די קינדער פון ישׂראל, אָבער
זיי האָבן ניט צוגעהערט צו משהן פון קורץ געמיט און פון
שווערער אַרבעט.

[10]און גאָט האָט גערעדט צו משהן, אַזוי צו זאָגן: [11]גיי רעד
צו פּרעה דעם מלך פון מִצרַיִם, ער זאָל אַוועקלאָזן די קינדער
פון ישׂראל פון זיין לאַנד. [12]האָט משה גערעדט פאַר גאָט,
אַזוי צו זאָגן: זע, די קינדער פון ישׂראל האָבן ניט צוגעהערט
צו מיר, היינט ווי וועט פּרעה מיך צוהערן, אַז איך האָב פאַר־
שטאָפּטע ליפּן?

[13]און גאָט האָט גערעדט צו משהן און צו אַהרנען, און זיי
באַפוילן צו די קינדער פון ישׂראל, און צו פּרעה דעם מלך
פון מִצרַיִם, כּדי אַרויסצוציען די קינדער פון ישׂראל, פון לאַנד
מִצרַיִם.

[14]דאָס זיינען די הויפּטן פון זייערע פאָטערהייזער: די
זין פון ראובן, ישׂראלס בכור: חנוך, און פּלוא, חצרון, און
כּרמי. דאָס זיינען די משפּחות פון ראובן. [15]און די זין פון
שמעונען: ימואל, און ימין, און אוהד, און יכין, און צוחר, און
שאול דער זון פון אַ כּנַעֲנית. דאָס זיינען די משפּחות פון שמעון.
[16]און דאָס זיינען די נעמען פון לוִיס זין, לויט זייערע געבורטן:
גרשון, און קהת, און מררי. און די יאָרן פון לוִיס לעבן זיינען
געווען הונדערט און זיבן און דרייסיק יאָר. [17]די זין פון
גרשונען: לבני, און שמעי, לויט זייערע משפּחות. [18]און די זין
פון קהתן: עמרם, און יצהר, און חברון, און עוזיאל. און די
יאָרן פון קהתס לעבן זיינען געווען הונדערט און דריי און

[א] ד׳ ה׳ געשוואָרן.

דרײַסיק יאָר. 19און די זין פֿון מְרָרין: מַחלי, און מושי. דאָס
זײַנען די משפּחות פֿון לֵוִי לויט זײַערע געבורטן. 20און
עַמרָם האָט זיך גענומען זײַן מומע יוֹכֶבֶדן פֿאַר אַ װײַב, און זי
האָט אים געבאָרן אַהרֹנען און משהן. און די יאָרן פֿון עַמרָמס
לעבן זײַנען געװען הונדערט און זיבן און דרײַסיק יאָר. 21און
די זין פֿון יִצהָרן: קֹרח, און נֶפֶג, און זִכרי. 22און די זין פֿון
עוזיאֵלן: מישָאֵל, און אֶלצָפָן, און סִתרי. 23און אַהרן האָט זיך
גענומען אֶלישֶבַע די טאָכטער פֿון עַמינָדָבן, די שװעסטער פֿון
נַחשונען, פֿאַר אַ װײַב, און זי האָט אים געבאָרן נָדָבן, און
אַביהואן, אֶלעָזָרן, און איתָמָרן. 24און די זין פֿון קֹרחן: אַסיר, און
אֶלקָנָה, און אַביאָסָף. דאָס זײַנען די משפּחות פֿון די קָרחים.
25און אֶלעָזָר דער זון פֿון אַהרֹנען האָט זיך גענומען אײנע פֿון
די טעכטער פֿון פּוטיאֵלן זיך פֿאַר אַ װײַב; און זי האָט אים
געבאָרן פּינחסן. דאָס זײַנען די הױפּטן פֿון די פֿאָטערהײַזער
פֿון די לְוִיִם לויט זײַערע משפּחות. 26דאָס זײַנען אַהרן און
משה, װאָס גאָט האָט צו זײ געזאָגט: ציט אַרױס די קינדער פֿון
ישׂראל פֿון לאַנד מִצרַיִם לויט זײַערע מחנות. 27זײ זײַנען
דאָס די װאָס האָבן גערעדט צו פַּרעה דעם מלך פֿון מִצרַיִם,
כּדי אַרױסצוציען די קינדער פֿון ישׂראל פֿון מִצרַיִם. דאָס
זײַנען משה און אהרן.

28און עס איז געװען אין דעם טאָג װאָס גאָט האָט גערעדט
צו משהן אין לאַנד מִצרַיִם, 29האָט גאָט געזאָגט צו משהן, אַזױ
צו זאָגן: איך בין יהוה; רעד צו פַּרעה דעם מלך פֿון מִצרַיִם
אַלץ װאָס איך רעד צו דיר. 30האָט משה געזאָגט פֿאַר גאָט:
איך האָב דאָך פֿאַרשטאָפּטע ליפּן, און װי װעט פַּרעה צוהערן
צו מיר?

ז 1האָט גאָט געזאָגט צו משהן: זע, איך האָב דיך געמאַכט
װי אַ גאָט צו פַּרעהן, און אַהרן דײַן ברודער װעט זײַן

דיין נביא. 2דו וועסט רעדן אַלץ וואָס איך וועל דיר
באַפעלן, און אַהרן דיין ברודער וועט רעדן צו פַּרעהן, ער זאָל
אַוועקלאָזן די קינדער פון ישׂראל פון זיין לאַנד. 3און איך וועל
האַרט מאַכן פַּרעהס האַרץ, און וועל מערן מיינע צייכנס און
מיינע וווּנדער אין לאַנד מִצרַיִם. 4אָבער פַּרעה וועט ניט צוּ־
הערן צו אַייך, און איך וועל אַרויפטאָן מיין האַנט אויף מִצרַיִם,
און וועל אַרויסציִען מיינע מחנות, מיין פאָלק, די קינדער פון
ישׂראל, פון לאַנד מִצרַיִם, מיט גרויסע משפטים. 5און די
מִצרים וועלן וויסן, אַז איך בין יהוה, ווען איך וועל אויס־
שטרעקן מיין האַנט אויף מִצרַיִם, און וועל אַרויסציִען די
קינדער פון ישׂראל פון צווישן זיי.

6האָבן משה און אַהרן אַזוי געטאָן; אַזוי ווי גאָט האָט זיי
באַפוילן, אַזוי האָבן זיי געטאָן. 7און משה איז געווען אַ מאַן
פון אַכציק יאָר, און אַהרן אַ מאַן פון דריי און אַכציק יאָר, ווען
זיי האָבן גערעדט צו פַּרעהן.

8און גאָט האָט געזאָגט צו משהן און צו אַהרֹנען, אַזוי צו
זאָגן: 9אַז פַּרעה וועט רעדן צו אַייך, אַזוי צו זאָגן: גיט פון אַייך
אַ וווּנדער; זאָלסטו זאָגן צו אַהרֹנען: נעם דיין שטעקן, און טו
אַ וואָרף פאַר פַּרעהן, וועט ער ווערן אַ שלאַנג.

10זיינען משה און אַהרן געקומען צו פַּרעהן, און זיי האָבן
אַזוי געטאָן, ווי גאָט האָט באַפוילן; און אַהרן האָט אַ וואָרף
געטאָן זיין שטעקן פאַר פַּרעהן, און פאַר זיינע קנעכט, און
ער איז געוואָרן אַ שלאַנג.

11האָט אויך פַּרעה גערופן די חכמים און די מכשפים, און
אויך זיי, די חַרטומים פון מִצרַיִם, האָבן געטאָן דעסגלייכן מיט
זייערע פאַרבאָרגענע קונצן. 12און זיי האָבן אַ וואָרף געטאָן
איטלאַכער זיין שטעקן, און זיי זיינען געוואָרן שלאַנגען; אָבער
אַהרנס שטעקן האָט איינגעשלונגען זייערע שטעקנס.

13 און פַּרעהס האַרץ איז געבליבן פעסט, און ער האָט ניט
צוגעהערט צו זיי, אַזוי ווי גאָט האָט גערעדט.

14 און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: פַּרעהס האַרץ איז האַרט,
ער וויל ניט אַוועקלאָזן דאָס פאָלק. 15 גיי צו פַּרעהן אין דער
פרי; זע, ער גייט אַרויס צום וואַסער, וועסטו זיך שטעלן אים
אַנטקעגן, ביים ברעג טייך, און דעם שטעקן וואָס איז פאַר־
קערט געוואָרן אין אַ שלאַנג, זאָלסטו נעמען אין דיין האַנט.
16 און זאָלסט זאָגן צו אים: יהוה, דער גאָט פון די עִברים, האָט
מיך געשיקט צו דיר, אַזוי צו זאָגן: לאָז אַוועק מיין פאָלק, זיי
זאָלן מיר דינען אין דער מדבר; און זע, האָסט ניט צוגעהערט
ביז אַהער. 17 האָט גאָט אַזוי געזאָגט: דערמיט וועסטו וויסן,
אַז איך בין יהוה: זע, איך שלאָג מיט דעם שטעקן וואָס אין מיין
האַנט, אויפן וואַסער וואָס אין טייך, און עס וועט פאַרקערט
ווערן אין בלוט. 18 און די פיש וואָס אין טייך וועלן אויסשטאַרבן,
און דער טייך וועט פאַרשטונקען ווערן, און די מִצרים וועלן
זיך עקלען צו טרינקען וואַסער אויסן טייך.

19 און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: זאָג צו אַהרנען: נעם דיין
שטעקן, און שטרעק אויס דיין האַנט אויף די וואַסערן פון
מִצרַיִם, אויף זייערע שטראָמען, אויף זייערע טייכן, און אויף
זייערע געמויזאַכצן, און אויף אַלע זייערע אָנזאַמלונגען פון
וואַסער, און זיי זאָלן ווערן בלוט; און עס זאָל זיין בלוט
אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם, סיי אין הילצערנע כלים, סיי אין
שטיינערנע.

20 האָבן משה און אַהרן אַזוי געטאָן, ווי גאָט האָט באַפוילן.
און ער האָט אויפגעהויבן דעם שטעקן, און האָט געשלאָגן דאָס
וואַסער וואָס אין טייך, פאַר די אויגן פון פַּרעהן, און פאַר די
אויגן פון זיינע קנעכט; און דאָס גאַנצע וואַסער וואָס אין טייך

איז פֿאַרקערט געוואָרן אין בלוט. [21]און די פֿיש וואָס אין טײַך
זײַנען אויסגעשטאָרבן, און דער טײַך איז פֿאַרשטונקען געוואָרן,
און די מִצרים האָבן ניט געקענט טרינקען וואַסער אויסן טײַך;
און דאָס בלוט איז געווען אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם.

[22]האָבן די חַרטומים פֿון מִצרַיִם געטאָן דעסגלײַכן מיט
זײערע פֿאַרבאָרגענע קונצן; און פּרעהס האַרץ איז געבליבן
פֿעסט, און ער האָט ניט צוגעהערט צו זײ; אַזוי ווי גאָט האָט
גערעדט. [23]און פּרעה האָט זיך אומגעקערט און איז אַרײַנ־
געגאַנגען אין זײַן הויז, און האָט אויך דאָס ניט גענומען צום האַרצן.
[24]און אַלע מִצרים האָבן געגראָבן אַרום טײַך נאָך וואַסער צום
טרינקען, וואָרום זײ האָבן ניט געקענט טרינקען פֿון די וואַסערן
פֿון טײַך. [25]און עס זײַנען דערפֿילט געוואָרן זיבן טעג, נאָכ־
דעם ווי גאָט האָט געשלאָגן דעם טײַך.

[26]און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: קום צו פּרעהן, און זאָג
צו אים: אַזוי האָט גאָט געזאָגט: לאָז אַוועק מײַן פֿאָלק, זײ זאָלן
מיר דינען. [27]און אויב דו ווילסט זײ ניט אַוועקלאָזן, אָט
פּלאָג איך דײַן גאַנצן גבול מיט פֿרעש. [28]און דער טײַך וועט
ווימלען פֿרעש, און זײ וועלן אַרויפֿגײן, און וועלן קומען אין
דײַן הויז, און אין דײַן שלאָפֿקאַמער, און אויף דײַן בעט, און
אין הויז פֿון דײַנע קנעכט, און אויף דײַן פֿאָלק, און אין דײַנע
אויוונס, און אין דײַנע טײַגמולטערס. [29]אי אויף דיר, אי אויף
דײַן פֿאָלק, אי אויף אַלע דײַנע קנעכט, וועלן אַרויפֿגײן די
פֿרעש.

ח [1]און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: זאָג צו אַהרֹנען: שטרעק
אויס דײַן האַנט מיט דײַן שטעקן אויף די שטראָמען, אויף
די טײַכן, און אויף די געמוזאַכצן, און ברענג אַרויף פֿרעש
אויפֿן לאַנד מִצרַיִם. [2]און אַהרן האָט אויסגעשטרעקט זײַן

האַנט אויף די וואַסערן פון מִצרַיִם, און די פרעש זיינען אַרויפ־
געגאַנגען, און האָבן באַדעקט דאָס לאַנד מִצרַיִם. [3]האָבן די
חַרטומים געטאָן דעסגלייכן מיט זייערע פאַרבאָרגענע קונצן,
און זיי האָבן אַרויפגעבראַכט פרעש אויפן לאַנד מִצרַיִם.

[4]און פַּרעה האָט גערופן משהן און אַהרֹנען, און האָט
געזאָגט: בעט צו יהוה, ער זאָל אָפּטאָן די פרעש פון מיר און פון
מיין פאָלק, און איך וועל אַוועקלאָזן דאָס פאָלק, זיי זאָלן
שלאַכטן צו יהוה. [5]האָט משה געזאָגט צו פַּרעהן: האָב דעם
כּבוד איבער מיר; אויף ווען זאָל איך בעטן פאַר דיר, און
פאַר דיינע קנעכט, און פאַר דיין פאָלק, צו פאַרשניידן די
פרעש פון דיר, און פון דיינע הייזער, אַז נאָר אין טייך זאָלן
זיי בלייבן? [6]האָט ער געענטפערט: אויף מאָרגן. האָט ער
געזאָגט: אַזוי ווי דיין וואָרט! כּדי זאָלסט וויסן, אַז ניטאָ אַזאַ
ווי יהוה אונדזער גאָט. [7]און די פרעש וועלן זיך אָפּטאָן פון דיר,
און פון דיינע הייזער, און פון דיינע קנעכט, און פון דיין פאָלק;
נאָר אין טייך וועלן זיי בלייבן.

[8]זיינען משה און אַהרן אַרויסגעגאַנגען פון פַּרעהן, און משה
האָט געשריען צו גאָט פון וועגן די פרעש וואָס ער האָט אַרויפ־
געטאָן אויף פַּרעהן. [9]און גאָט האָט געטאָן אַזוי ווי דאָס וואָרט
פון משהן, און די פרעש זיינען אויסגעשטאָרבן פון די הייזער,
פון די הויפן, און פון די פעלדער. [10]און מע האָט זיי צונויפ־
געשאַרט הויפנס אויף הויפנס, און דאָס לאַנד איז פאַרשטונקען
געוואָרן.

[11]און ווי פַּרעה האָט געזען, אַז עס איז געוואָרן אַ דער־
לייכטערונג, אַזוי האָט ער האַרט געמאַכט זיין האַרץ, און האָט
ניט צוגעהערט צו זיי; אַזוי ווי גאָט האָט גערעדט.

[12]און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: זאָג צו אַהרֹנען: שטרעק

אויס דיין שטעקן, און שלאָג דעם שטויב פון דער ערד, און ער
זאָל ווערן אומגעציפער אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם. [13]האָבן זיי
אַזוי געטאָן; און אַהרן האָט אויסגעשטרעקט זיין האַנט מיט
זיין שטעקן, און ער האָט געשלאָגן דעם שטויב פון דער ערד,
און עס איז געוואָרן אומגעציפער אויף מענטשן און אויף
בהמות; דער גאַנצער שטויב פון דער ערד איז געוואָרן
אומגעציפער אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם. [14]און די חַרטומים האָבן
דעסגלייכן געאַרבעט מיט זייערע פאַרבאָרגענע קונצן אַרויס־
צוברענגען אומגעציפער, אָבער זיי האָבן ניט געקענט. און
דאָס אומגעציפער איז געווען אויף מענטשן און אויף בהמות.
[15]און די חַרטומים האָבן געזאָגט צו פַּרעהן: אַ פינגער פון גאָט
איז דאָס. אָבער פַּרעהס האַרץ איז געבליבן פעסט, און ער
האָט ניט צוגעהערט צו זיי; אַזוי ווי גאָט האָט גערעדט.

[16]און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: פעדער זיך אין דער פרי,
און שטעל זיך פאַר פַּרעהן; זע, ער גייט אַרויס צום וואַסער,
זאָלסטו זאָגן צו אים: אַזוי האָט גאָט געזאָגט: לאָז אַוועק מיין
פאָלק, זיי זאָלן מיר דינען. [17]וואָרום אויב דו לאָזט ניט אַוועק
מיין פאָלק, אָט שיק איך אָן אויף דיר, און אויף דיינע קנעכט,
און אויף דיין פאָלק, און אין דיינע הייזער, אַ געמיש פליגן, און
די הייזער פון מִצרַיִם וועלן אָנגעפילט ווערן מיט דעם געמיש
פליגן, און אויך די ערד וואָס זיי זיינען אויף איר. [18]און איך
וועל אָפּזונדערן אין יענעם טאָג דאָס לאַנד גושֶן, וואָס מיין
פאָלק האַלט זיך אויף דערין, אַז דאָס געמיש פליגן זאָל דאָרטן
ניט זיין, כּדי זאָלסט וויסן, אַז איך, יהוה, בין אין לאַנד. [19]און
איך וועל מאַכן אַן אָפּשיידונג צווישן מיין פאָלק און צווישן
דיין פאָלק. אויף מאָרגן וועט געשען דערדאָזיקער צייכן.
[20]און גאָט האָט אַזוי געטאָן: און עס איז געקומען אַ געדיכט
געמיש פליגן אין הויז פון פַּרעהן, און אין הויז פון זיינע קנעכט,

און אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם. דאָס לאַנד איז פֿאַרוויסט געוואָרן
פֿון וועגן דעם געמיש פֿליגן.

[21]האָט פַּרעה גערופֿן משהן און אַהרנען, און האָט געזאָגט:
גייט שלאַכט צו אײַער גאָט אין לאַנד. [22]האָט משה געזאָגט:
עס איז ניט רעכט אַזוי צו טאָן, וואָרום די אומווערדיקייט פֿון
די מִצרים וועלן מיר שלאַכטן צו יהוה אונדזער גאָט; זע, אַז מיר
וועלן שלאַכטן די אומווערדיקייט פֿון די מִצרים פֿאַר זייערע
אויגן, צי וועלן זיי אונדז ניט פֿאַרשטיינען? [23]דריי טעג וועגס
וועלן מיר גיין אין דער מדבר, און מיר וועלן שלאַכטן צו
יהוה אונדזער גאָט, אַזוי ווי ער וועט אונדז הייסן. [24]האָט פַּרעה
געזאָגט: איך וועל אײַך אַוועקלאָזן, איר זאָלט שלאַכטן צו
יהוה אײַער גאָט אין דער מדבר, נאָר זייער ווײַט זאָלט איר
ניט גיין. בעט פֿאַר מיר. [25]האָט משה געזאָגט: זע, איך גיי
אַרויס פֿון דיר, און וועל בעטן צו יהוה, אַז דאָס געמיש פֿליגן
זאָל זיך מאָרגן אָפּטאָן פֿון פַּרעהן, פֿון זײַנע קנעכט, און פֿון
זײַן פֿאָלק; זאָל אָבער פַּרעה ניט ווידער מאַכן געשפּעט, ניט
אַוועקצולאָזן דאָס פֿאָלק צו שלאַכטן צו יהוה.

[26]און משה איז אַרויסגעגאַנגען פֿון פַּרעהן, און האָט געבעטן
צו גאָט. [27]און גאָט האָט געטאָן אַזוי ווי דאָס וואָרט פֿון משהן,
און האָט אָפּגעטאָן דאָס געמיש פֿליגן, פֿון פַּרעהן, פֿון זײַנע
קנעכט, און פֿון זײַן פֿאָלק; ניט אַן איינציקע איז געבליבן.

[28]אָבער פַּרעה האָט אויך דאָס מאָל האַרט געמאַכט זײַן
האַרץ, און האָט ניט אַוועקגעלאָזן דאָס פֿאָלק.

ט [1]און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: קום צו פַּרעהן, און רעד
צו אים: אַזוי האָט געזאָגט יהוה, דער גאָט פֿון די עִבֿרים:
לאָז אַוועק מײַן פֿאָלק, זיי זאָלן מיר דינען. [2]וואָרום אויב דו
ווילסט ניט אַוועקלאָזן, און האַלסט זיי נאָך ווײַטער, [3]זע, וועט

די האַנט פון גאָט זיין אויף דיין פי וואָס אין פעלד, אויף די
פערד, אויף די אייזלען, אויף די קעמלען, אויף די רינדער,
און אויף די שאָף; אַ זייער שווערע מגפה. 4און גאָט וועט
אָפּזונדערן צווישן דעם פי פון ישראל און צווישן דעם פי פון
מִצרַיִם, און פון אַלץ וואָס געהערט צו די קינדער פון ישׂראל
וועט גאָרנישט שטאַרבן. 5און גאָט האָט געמאַכט אַ צייט, אַזוי
צו זאָגן: מאָרגן וועט גאָט טאָן דידאָזיקע זאַך אין לאַנד.

6און גאָט האָט געטאָן דידאָזיקע זאַך אויף מאָרגן, און דאָס
גאַנצע פי פון מִצרַיִם איז אויסגעשטאָרבן, אָבער פון דעם פי
פון די קינדער פון ישראל איז אַן איינציקס ניט געשטאָרבן.
7און פַּרעה האָט געשיקט, ערשט פון דעם פי פון ישׂראל איז
צומאָל אַן איינציקס ניט געשטאָרבן. אָבער פַּרעהס האַרץ
איז געבליבן האַרט, און ער האָט ניט אַוועקגעלאָזן דאָס פאָלק.

8און גאָט האָט געזאָגט צו משהן און צו אַהרֹנען: נעמט
אַייך אַייערע פולע הויפנס אַש פון אַ קאַלכאויוון, און משה
זאָל עס אַ וואָרף טאָן אַקעגן הימל, פאַר די אויגן פון פַּרעהן.
9און עס וועט ווערן צו שטויב איבערן גאַנצן לאַנד מצרים,
און ווערן אַ גרינד וואָס שלאָגט אויס אין בלאָטערן, אויף
מענטשן און אויף בהמות, אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם.

10האָבן זיי גענומען אַש פון אַ קאַלכאויוון, און זיי האָבן זיך
געשטעלט פאַר פַּרעהן, און משה האָט עס אַ וואָרף געטאָן
אַקעגן הימל, און עס איז געוואָרן אַ גרינד וואָס שלאָגט אויס
אין בלאָטערן, אויף מענטשן און אויף בהמות. 11און די
חַרטומים האָבן ניט געקענט שטיין פאַר משהן פון וועגן דעם
גרינד, וואָרום דער גרינד איז געווען אויף די חַרטומים אַזוי ווי
אויף גאַנץ מִצרַיִם.

12אָבער גאָט האָט פעסט געמאַכט פַּרעהס האַרץ, און ער

האָט ניט צוגעהערט צו זיי; אַזוי ווי גאָט האָט גערעדט צו משהן.

[13]און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: פעדער זיך אין דער פרי,
און שטעל זיך פאַר פַּרעהן, און זאָג צו אים: אַזוי האָט געזאָגט
יהוה דער גאָט פון די עִברים: לאָז אַוועק מיין פאָלק, זיי זאָלן
מיר דינען. [14]ווייל דאָס מאָל שיק איך אָן אַלע מיינע פלאָגן
אויף דיר גופא, אויף דיינע קנעכט, און אויף דיין פאָלק, כדי
זאָלסט וויסן, אַז ניטאָ אַזאַ ווי איך אויף דער גאַנצער
ערד. [15]וואָרום איך וואָלט אַצונד אויסגעשטרעקט מיין האַנט,
און וואָלט געשלאָגן דיך און דיין פאָלק מיט אַ מגפה, אַז דו
וואָלסט פאַרטיליגט געוואָרן פון דער ערד. [16]און נאָר דרום
האָב איך דיך געלאָזט באַשטיין, כדי דיר צו ווייזן מיין כוח,
און כדי מע זאָל דערציילן מיין נאָמען איבער דער גאַנצער
ערד. [17]נאָך אַלץ דערהייבסטו זיך אַקעגן מיין פאָלק, זיי
ניט אַוועקצולאָזן. [18]זע, איך מאַך רעגענען מאָרגן אין דער
צייט זייער אַ שווערן האָגל, וואָס אַזאַ ווי ער איז ניט געווען אין
מִצרַיִם פון דעם טאָג וואָס זי איז געגרונטפעסט געוואָרן און
ביז אַצונד. [19]און אַצונד שיק אַריינטרייבן דיין פי, און אַלץ
וואָס דו האָסט אין פעלד; יעטוועדער מענטש און בהמה וואָס
וועט זיך געפינען אין פעלד, און וועט ניט אַריינגענומען ווערן
אין הויז, וועט אויף זיי נידערן דער האָגל, און זיי וועלן
שטאַרבן.

[20]דער פון פַּרעהס דינער וואָס האָט מורא געהאַט פאַר
גאָטס וואָרט, האָט געמאַכט אַנטרינען זיינע קנעכט און זיין פי
אין די הייזער. [21]און ווער עס האָט ניט געטאָן זיין האַרץ אויף
גאָטס וואָרט, האָט איבערגעלאָזן זיינע קנעכט און זיין פי אין
פעלד.

[22]און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: שטרעק אויס דיין האַנט

אַקעגן הימל, און זאָל ווערן אַ האָגל אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם, אויף מענטשן, און אויף בהמות, און אויף אַלע קרייטאַכער פון פעלד, אין לאַנד מִצרַיִם.

[23]האָט משה אויסגעשטרעקט זיין שטעקן אַקעגן הימל, און גאָט האָט געגעבן דונערן און האָגל, און אַ פייער איז אַראָפּ־געגאַנגען אויף דער ערד; און גאָט האָט געמאַכט רעגענען אַ האָגל אויפן לאַנד מִצרַיִם. [24]און עס איז געווען אַ האָגל, מיט אַ פלאַקערדיקן פייער אין מיטן האָגל, זייער אַ שווערער, וואָס אַזאַ ווי ער איז ניט געווען אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם, פון זינט עס איז געוואָרן צום פאָלק. [25]און דער האָגל האָט אַיינגעשלאָגן אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם אַלץ וואָס אויפן פעלד, פון אַ מענטשן ביז אַ בהמה; אויך יעטוועדער קרייטאַכץ פון פעלד האָט דער האָגל אויסגעשלאָגן, און יעטוועדער בוים פון פעלד האָט ער צעבראָכן. [26]נאָר אין לאַנד גּושֶן, וואָס דאָרטן זיינען געווען די קינדער פון ישׂראל, איז קיין האָגל ניט געווען.

[27]האָט פַּרעה געשיקט און גערופן משהן און אַהרנען, און ער האָט צו זיי געזאָגט: איך האָב געזינדיקט דאָס מאָל; יהוה איז גערעכט, און איך און מיין פאָלק זיינען אומגערעכט. [28]בעט צו יהוה, און זאָל זיין גענוג די דונערן פון גאָט און דער האָגל, און איך וועל אייך אַוועקלאָזן, און איר וועט מער ניט בלייבן. [29]האָט משה צו אים געזאָגט: ווי איך גיי אַרויס פון שטאָט, וועל איך אויסשפּרייטן מיינע הענט צו יהוה; וועלן די דונערן אויפהערן, און דער האָגל וועט מער ניט זיין; כּדי זאָלסט וויסן אַז צו יהוה געהערט די ערד. [30]און דו און דיינע קנעכט–איך וויס, אַז איר האָט נאָך אַלץ ניט מורא פאַר גאָט יהוה.

[31]און דער פלאַקס און דער גערשט זיינען אויסגעשלאָגן געוואָרן, וואָרום דער גערשט איז געווען אין זאַנג, און דער

פלאַקס אין בליאונג. 32אָבער דער ווייץ און דער טונקלווייץ
זיינען ניט אויסגעשלאָגן געוואָרן, ווייל זיי ווערן שפּעט צייטיק.
33און משה איז אַרויסגעגאַנגען פון פּרעהן אויסן שטאָט,
און האָט אויסגעשפּרייט זיינע הענט צו גאָט, און די דונערן
און דער האָגל האָבן אויפגעהערט, און דער רעגן האָט מער
ניט געגאָסן אויף דער ערד.
34און ווי פּרעה האָט געזען, אַז דער רעגן און דער האָגל
און די דונערן האָבן אויפגעהערט, אַזוי האָט ער ווייטער
געזינדיקט, און האָט האַרט געמאַכט זיין האַרץ, ער און זיינע
קנעכט. 35און פּרעהס האַרץ איז געבליבן פעסט, און ער
האָט ניט אַוועקגעלאָזן די קינדער פון ישׂראל; אַזוי ווי גאָט
האָט גערעדט דורך משהן.

בּא

י 1און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: קום צו פּרעהן, וואָרום
איך האָב האַרט געמאַכט זיין האַרץ, און דאָס האַרץ פון
זיינע קנעכט, כּדי איך זאָל טאָן מיינע דאָזיקע צייכנס צווישן
אים; 2און כּדי זאָלסט דערציילן אין די אויערן פון דיין זון,
און פון דיין זונס זון, וואָס איך האָב אָנגעטאָן מִצרַיִם, און מיינע
צייכנס וואָס איך האָב געמאַכט צווישן זיי; און איר זאָלט וויסן,
אַז איך בין יהוה.
3זיינען משה און אַהרן געקומען צו פּרעהן, און זיי האָבן
צו אים געזאָגט: אַזוי האָט געזאָגט יהוה דער גאָט פון די עִבְרים:
ביז וואַנען וועסטו זיך ניט וועלן בייגן פאַר מיר? לאָז אַוועק
מיין פאָלק, זיי זאָלן מיר דינען. 4וואָרום אויב דו ווילסט ניט
אַוועקלאָזן מיין פאָלק, אָט ברענג איך מאָרגן אַ היישעריק אין
דיין גבול. 5און ער וועט פאַרדעקן דעם אָנבליק פון דער

ערד, אַז מע וועט ניט קענען אַרויסזען די ערד; און ער וועט
אויפעסן דעם רעשט פון דער אַנטרינונג, וואָס אַייך איז געבליבן
פון דעם האָגל, און וועט אויפעסן יעטוועדער בוים וואָס
וואַקסט ביי אַייך אויפן פעלד. 6און אָנגעפילט וועלן ווערן
דיינע הייזער, און די הייזער פון אַלע דיינע קנעכט, און די
הייזער פון גאַנץ מִצרַיִם; וואָס דיינע עלטערן און דיינע
עלטערנס עלטערן האָבן ניט געזען פון דעם טאָג, וואָס זיי
זיינען געווען אויף דער ערד, און ביז הייַנטיקן טאָג.–און ער
האָט זיך אומגעקערט, און איז אַרויסגעגאַנגען פון פַּרעהן.
7האָבן פַּרעהס קנעכט צו אים געזאָגט: ביז וואַנען וועט
דערדאָזיקער אונדז זיין פאַר אַ שטרויכלונג? לאָז אַוועק די
לייט, און זאָלן זיי דינען יהוה זייער גאָט. צי נאָך ווייסטו ניט
אַז מִצרַיִם גייט אונטער?
8האָט מען אומגעקערט משהן און אַהרֹנען צו פַּרעהן, און
ער האָט צו זיי געזאָגט: גייט דינט יהוה אַייער גאָט; אָבער ווער
און ווער זיינען די גייער? 9האָט משה געזאָגט: מיט אונדזערע
יונגע און מיט אונדזערע אַלטע וועלן מיר גיין; מיט אונדזערע זין
און מיט אונדזערע טעכטער, מיט אונדזערע שאָף און מיט
אונדזערע רינדער וועלן מיר גיין; וואָרום אַ יום־טוב צו יהוה איז
ביי אונדז. 10האָט ער צו זיי געזאָגט: זאָל יהוה אַזוי זיין מיט אַייך,
ווי איך וועל אַייך אַוועקלאָזן מיט אַייערע געזינטן! זעט, אַז
איר האָט עפּעס שלעכטס אין אויסקוק. 11ניט אַזוי! גייט
אַקאָרשט איר מענער און דינט יהוה, וואָרום דאָס איז דאָך
וואָס איר פאַרלאַנגט.–און מע האָט זיי אַרויסגעטריבן פון פאַר
פַּרעהן.
12האָט גאָט געזאָגט צו משהן: שטרעק אויס דיין האַנט אויפן
לאַנד מִצרַיִם וועגן דעם הייַשעריק, און ער וועט אַרויפגיין
אויפן לאַנד מִצרַיִם, און וועט אויפעסן יעטוועדער קרייטאַכץ

פון דער ערד, אַלץ וואָס דער האָגל האָט איבערגעלאָזן.
[13]און משה האָט אויסגעשטרעקט זיין שטעקן אויפן לאַנד
מִצרַיִם, און גאָט האָט געטריבן אַ מזרח־ווינט אויפן לאַנד יענעם
גאַנצן טאָג און די גאַנצע נאַכט; ווי עס איז געוואָרן פרימאָרגן,
אַזוי האָט דער מזרח־ווינט אָנגעטראָגן דעם היישעריק. [14]און
דער היישעריק איז אַרויפגעגאַנגען אויפן גאַנצן לאַנד מִצרַיִם,
און האָט זיך אַראָפּגעלאָזט אין דעם גאַנצן גבול פון מִצרַיִם
זייער שווער; ניט פאַר אים איז געווען אַזאַ היישעריק ווי ער,
און ניט נאָך אים וועט זיין אַזאַ. [15]און ער האָט פאַרדעקט דעם
אָנבליק פון דער גאַנצער ערד, און די ערד איז פינצטער
געוואָרן; און ער האָט אויפגעגעסן יעטוועדער קרייטאַכץ פון
דער ערד, און יעטוועדער פרוכט פון בוים, וואָס דער האָגל
האָט איבערגעלאָזן; און עס איז ניט געבליבן קיין גרינס פון אַ
בוים אָדער פון אַ קרייטאַכץ פון פעלד אין גאַנצן לאַנד
מִצרַיִם.

[16]האָט פּרעה גערופן אויף גיך משהן און אַהרנען, און האָט
געזאָגט: איך האָב געזינדיקט צו יהוה אייער גאָט, און צו אייך.
[17]און אַצונד פאַרגיב, איך בעט דיך, מיין חטא בלויז דאָס מאָל,
און בעט צו יהוה אייער גאָט, ער זאָל אָפּטאָן פון מיר נאָר
דידאָזיקע פעסט.

[18]איז ער אַרויסגעגאַנגען פון פּרעהן, און האָט געבעטן צו
גאָט. [19]און גאָט האָט פאַרקערט זייער אַ שטאַרקן מערב־ווינט,
וואָס האָט אַוועקגעטראָגן דעם היישעריק, און האָט אים אַרייַנ־
געשטופּט אין יַם־סוף; ניט אַן איינציקער היישעריק איז געבליבן
אין גאַנצן גבול פון מִצרַיִם.

[20]אָבער גאָט האָט פעסט געמאַכט פּרעהס האַרץ, און ער
האָט ניט אַוועקגעלאָזן די קינדער פון ישׂראל.

[21]און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: שטרעק אויס דיין האַנט

אַקעגן הימל, און זאָל ווערן אַ פֿינצטערניש איבערן לאַנד
מִצרַיִם, אַז מע זאָל קענען אָנטאַפּן די פֿינצטערניש.
22 האָט משה אויסגעשטרעקט זיין האַנט אַקעגן הימל, און
עס איז געווען אַ שטאָקפֿינצטערניש אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם
דריי טעג. 23 זיי האָבן איינער דעם אַנדערן ניט געזען, און זיי
האָבן זיך קיינער ניט אויפֿגעהויבן פֿון זיין אָרט דריי טעג.
אָבער ביי אַלע קינדער פֿון ישׂראל איז געווען ליכטיק אין
זייערע וווינערטער.
24 האָט פּרעה גערופֿן משהן, און האָט געזאָגט: גייט דינט
יהוה; נאָר אַייערע שאָף און אַייערע רינדער זאָלן זיך אָפּ־
שטעלן; אַייערע געזינטן זאָלן אויך גיין מיט אַייך. 25 האָט משה
געזאָגט: אי דו מוסט אונדז מיטגעבן שלאַכטאָפּפֿער און בראַנד־
אָפּפֿער, כּדי מיר זאָלן מקריב זיין צו יהוה אונדזער גאָט, 26 אי
אונדזער פֿי מוז מיטגיין מיט אונדז; ניט אַ קלוי זאָל איבער־
בלייבן; וואָרום דערפֿון וועלן מיר נעמען אויף צו דינען יהוה
אונדזער גאָט; און מיר ווייסן ניט מיט וואָס מיר וועלן דאַרפֿן
דינען יהוה, ביז מיר קומען אַהין.
27 אָבער גאָט האָט פֿעסט געמאַכט פּרעהס האַרץ, און ער
האָט זיי ניט געוואָלט אַוועקלאָזן. 28 און פּרעה האָט צו אים
געזאָגט: גיי אַוועק פֿון מיר; היט זיך, זאָלסט מער מיין פּנים ניט
זען, וואָרום אין דעם טאָג וואָס דו זעסט מיין פּנים, וועסטו
שטאַרבן. 29 האָט משה געזאָגט: האָסט ריכטיק גערעדט;
איך וועל מער ווידער דיין פּנים ניט זען.

יא 1 און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: נאָך איין פּלאָג וועל איך
ברענגען אויף פּרעהן און אויף מִצרַיִם, דערנאָך וועט
ער אַייך אַוועקלאָזן פֿון דאַנען; אַז ער לאָזט אַייך אַוועק, וועט
ער אַייך טרייבנדיק אין גאַנצן אַרויסטרייבן פֿון דאַנען. 2 רעד

אַקאָרשט אין די אויערן פון פאָלק, זיי זאָלן אַנטלייען איטלאַכער פון זיין חבר, און איטלאַכע פון איר חברטע, זילבערנע זאַכן און גילדערנע זאַכן.

[3]און גאָט האָט געגעבן דעם פאָלק חן אין די אויגן פון מִצרַיִם. אויך איז דער מאַן משה געווען זייער גרויס אין לאַנד מִצרַיִם, אין די אויגן פון פַּרעהס קנעכט, און אין די אויגן פון פאָלק.

[4]און משה האָט געזאָגט: אַזוי האָט גאָט געזאָגט: אַרום האַלבע נאַכט וועל איך אַרויסגיין צווישן מִצרַיִם; [5]און עס וועט שטאַרבן יעטוועדער בכוֹר אין לאַנד מִצרַיִם, פון דעם בכוֹר פון פַּרעהן וואָס דאַרף זיצן אויף זיין טראָן, ביז דעם בכוֹר פון דער דינסט וואָס הינטער די מילשטיינער; אויך יעטוועדער בכוֹר פון אַ בהמה. [6]און עס וועט ווערן אַ גרויס געשריי אין גאַנצן לאַנד מִצרַיִם, וואָס אַזאַ איז ניט געווען, און אַזאַ וועט מער ניט זיין. [7]אָבער קעגן אַלע קינדער פון ישׂראל וועט אַ הונט ניט שאַרפן זיין צונג, סיי קעגן אַ מענטשן, סיי קעגן אַ בהמה; כּדי איר זאָלט וויסן, אַז יהוה שיידט אָפּ צווישן מִצרַיִם און צווישן ישׂראל. [8]און אַלע דידאָזיקע קנעכט דיינע וועלן אַראָפּנידערן צו מיר, און וועלן זיך בוקן צו מיר, אַזוי צו זאָגן: גיי אַרויס, דו מיט דיין גאַנצן פאָלק וואָס הינטער דיר; און נאָך דעם וועל איך אַרויסגיין.–און ער איז אַרויסגעגאַנגען פון פַּרעהן אין גרימצאָרן.

[9]און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: פַּרעה וועט ניט צוהערן צו אַייך; כּדי צו מערן מיינע וווּנדער אין לאַנד מִצרַיִם. [10]און משה און אַהרן האָבן געטאָן אַלע דידאָזיקע וווּנדער פאַר פַּרעהן; אָבער גאָט האָט פעסט געמאַכט פַּרעהס האַרץ, און ער האָט ניט אַוועקגעלאָזן די קינדער פון ישׂראל פון זיין לאַנד.

יב [1]און גאָט האָט געזאָגט צו משהן און צו אהרנען אין לאַנד
מִצְרַיִם ,אַזוי צו זאָגן: [2]דערדאָזיקער חודש זאָל אַייך זיין
דער אָנהייב פון חדשים; דער ערשטער פון די חדשים פון יאָר
זאָל ער אַייך זיין. [3]רעד צו דער גאַנצער עדה פון ישׂראל,
אַזוי צו זאָגן: אין צענטן טאָג פון דעמדאָזיקן חודש, זאָלן זיי
איטלאַכער זיך נעמען צו לאַם פאַר אַ פאָטערהויז, צו לאַם
פאַר אַ הויזגעזינט. [4]און אויב דאָס הויזגעזינט איז צו ווינציק
פאַר אַ לאַם, זאָל ער נעמען מיט זיין שכן וואָס איז נאָנט צו זיין
הויז, לויט דער צאָל נפשות; איטלאַכן וועדליק זיין עסן זאָלט
איר ציילן אויפן לאַם. [5]אַ לאַם אָן אַ פעלער, אַ זָכר אַ יאָר
אַלט, זאָל עס אַייך זיין; פון שעפסן אָדער פון ציגן זאָלט איר
נעמען. [6]און ער זאָל ביי אַייך זיין אין אָפּהיטונג ביזן פערצנטן
טאָג פון דעמדאָזיקן חודש, און די גאַנצע אַיינזאַמלונג פון
דער עדה פון ישׂראל זאָל אים שעכטן קעגן אָוונט. [7]און
זיי זאָלן נעמען פון דעם בלוט און אַרויפטאָן אויף ביידע
ביישטידלאַך, און אויף דעם אויבערשטידל ,אויף די הייזער וואָס
זיי וועלן אים עסן אין זיי. [8]און זיי זאָלן עסן דאָס פלייש אין
דערדאָזיקער נאַכט, געבראָטן אויפן פייער; מיט מצות און מיט
ביטערע קרייטאַכער זאָלן זיי עס עסן. [9]איר זאָלט ניט עסן
פון אים האַלב געבראָטן, אָדער געקאָכט, אָפּגעקאָכט אין
וואַסער, נייערט געבראָטן אויפן פייער; זיין קאָפּ מיט זיינע קני
און מיט זיינע אינגעווייד. [10]און איר זאָלט ניט איבערלאָזן פון
אים ביז אין דער פרי, און וואָס וועט איבערבלייבן פון אים ביז
אין דער פרי, זאָלט איר אין פייער פאַרברענען. [11]און אַזוי
זאָלט איר אים עסן: אַייערע לענדן אָנגעגורט, אַייערע שיך אויף
אַייערע פיס, און אַייער שטעקן אין אַייער האַנט; און איר זאָלט
אים עסן אין געאַייל. אַ קָרבן־פֶּסַח[א] איז דאָס צו גאָט. [12]און
איך וועל דורכגיין דורכן לאַנד מִצְרַיִם אין דערדאָזיקער נאַכט,

א זע פסוק 27.

און וועל שלאָגן יעטוועדער בכור אין לאַנד מִצרַיִם, פון אַ
מענטשן ביז אַ בהמה; און אויף אַלע געטער פון מִצרַיִם וועל איך
טאָן אַ משפט; איך בין יהוה. [13]און דאָס בלוט וועט אײַך זײַן
פאַר אַ צייכן אויף די הײַזער וואָס איר זײַט דאָרטן, און איך
וועל זען דאָס בלוט, און וועל איבערהיפּן איבער אײַך, און עס
וועט ניט זײַן צווישן אײַך קיין פּלאָג אומצוברענגען, ווען איך
שלאָג אין לאַנד מִצרַיִם. [14]און דערדאָזיקער טאָג זאָל אײַך זײַן
פאַר אַ געדעכעניש, און איר זאָלט אים פײַערן אַ פײַערטאָג צו
גאָט; אויף אײַערע דור־דורות, ווי אַן אײביק געזעץ, זאָלט איר
אים פײַערן. [15]זיבן טעג זאָלט איר עסן מצות; באַלד בײַם
ערשטן טאָג זאָלט איר אָפּטאָן זויערטייג פון אײַערע הײַזער,
וואָרום איטלעכער וואָס עסט חמץ פון ערשטן טאָג ביזן זיבעטן
טאָג, יענע זעל זאָל פאַרשניטן ווערן פון ישׂראל. [16]און אין
ערשטן טאָג זאָל זײַן אַ הייליקע צונויפרופונג, און אין זיבעטן
טאָג זאָל זײַן אַ הייליקע צונויפרופונג בײַ אײַך; קיין אַרבעט
זאָל אין זיי ניט געטאָן ווערן, נאָר וואָס דאַרף געגעסן ווערן פון
איטלעכן מענטשן, דאָס אַליין מעג צוגעגרייט ווערן בײַ אײַך.
[17]און איר זאָלט אָפּהיטן די מצות; וואָרום אין דעמדאָזיקן
אײגענעם טאָג האָב איך אַרויסגעצויגן אײַערע מחנות פון לאַנד
מִצרַיִם. און איר זאָלט היטן דעמדאָזיקן טאָג אויף אײַערע דור־
דורות ווי אַן אײביק געזעץ. [18]אין ערשטן חודש, פון פערצנטן
טאָג אין חודש אין אָוונט, זאָלט איר עסן מצות, ביזן איין
און צוואַנציקסטן טאָג אין חודש אין אָוונט. [19]זיבן טעג זאָל זיך
ניט געפינען זויערטייג אין אײַערע הײַזער, וואָרום איטלעכער
וואָס עסט חמץ, יענע זעל זאָל פאַרשניטן ווערן פון דער עדה
פון ישׂראל, סײַ אַ פרעמדער, און סײַ אַן אײַנגעבאָרענער פון
לאַנד. [20]קיין חמץ זאָלט איר ניט עסן; אין אַלע אײַערע
וווינערטער זאָלט איר עסן מצות.

21און משה האָט גערופֿן אַלע עלטסטע פֿון ישׂראל, און
האָט צו זײ געזאָגט: ציט אַרויס און נעמט אײַך שאָף לויט
אײַערע משפּחות, און שעכט דעם קרבן־פּסח. 22און איר זאָלט
נעמען אַ בינטל אֵזוב־גראָז און אײַנטונקען אין דעם בלוט וואָס
אין בעקן, און איר זאָלט צורירן צו דעם אויבערשטידל און
צו די בײדע בײַשטידלאַך פֿון דעם בלוט וואָס אין בעקן, און
איר זאָלט קײנער ניט אַרויסגײן פֿון דעם אײַנגאַנג פֿון זײַן הויז
ביז אין דער פֿרי. 23און אַז גאָט וועט דורכגײן צו שלאָגן מִצרַיִם,
וועט ער זען דאָס בלוט אויפֿן אויבערשטידל און אויף די בײדע
בײַשטידלאַך, און גאָט וועט איבערהיפּן איבערן אײַנגאַנג, און ער
וועט ניט לאָזן דעם אומברענגער אַרײַנקומען אין אײַער הויז צו
שלאָגן. 24און איר זאָלט אָפּהיטן די דאָזיקע זאַך ווי אַ געזעץ
פֿאַר דיר און פֿאַר דײַנע קינדער אויף אײביק. 25און עס וועט
זײַן, אַז איר וועט קומען אין דעם לאַנד וואָס גאָט וועט אײַך געבן,
אַזוי ווי ער האָט צוגעזאָגט, זאָלט איר אָפּהיטן דעם דאָזיקן דינסט.
26און עס וועט זײַן, אַז אײַערע קינדער וועלן אײַך פֿרעגן: וואָס
איז בײַ אײַך דער דאָזיקער דינסט? 27זאָלט איר זאָגן: אַ קרבן־
פּסח איז דאָס צו גאָט, ווײַל ער האָט איבערגעהיפּט[א] איבער
די הײַזער פֿון די קינדער פֿון ישׂראל אין מִצרַיִם, ווען ער האָט
געשלאָגן מִצרַיִם, און אונדזערע הײַזער האָט ער מציל געווען.
האָט דאָס פֿאָלק זיך גענײגט און זיך געבוקט. 28און די קינדער
פֿון ישׂראל זײַנען געגאַנגען און האָבן געטאָן; אַזוי ווי גאָט האָט
באַפֿוילן משהן און אַהרנען, אַזוי האָבן זײ געטאָן.

29און עס איז געווען אין האַלבע נאַכט, אַזוי האָט גאָט
געשלאָגן יעטוועדער בכור אין לאַנד מִצרַיִם, פֿון דעם בכור פֿון
פּרעהן וואָס האָט געזאָלט זיצן אויף זײַן טראָן, ביז דעם בכור
פֿון געפֿאַנגענעם וואָס אין תּפֿיסה; און יעטוועדער בכור פֿון אַ
בהמה.

[א] פּסח.

30איז פַּרעה אויפגעשטאַנען בײַ דער נאַכט, ער און אַלע
זײַנע קנעכט, און גאַנץ מִצרַיִם, און עס איז געװאָרן אַ גרויס
געשרײ אין מִצרַיִם, װאָרום עס איז ניט געװען אַ הויז װאָס דאָרטן
זאָל ניט זײַן אַ טויטער. 31און ער האָט גערופן משהן און אַהרֹנען
בײַ דער נאַכט, און האָט געזאָגט: שטײט אויף, גײט אַרויס פון
צװישן מײַן פאָלק, אי איר, אי די קינדער פון ישׂראל, און גײט
דינט יהוה, אַזוי װי איר האָט געזאָגט. 32נעמט אי אײַערע שאָף,
אי אײַערע רינדער, אַזוי װי איר האָט געזאָגט, און גײט; און
בענטשט מיך אויך.

33און די מִצרים זײַנען צוגעשטאַנען צו דעם פאָלק, זײ
אַרויסצושיקן װאָס גיכער פון לאַנד, װאָרום זײ האָבן געזאָגט:
מיר װעלן אַלע אויסשטאַרבן. 34און דאָס פאָלק האָט גענומען
זײער טײג אײדער ער איז געזײערט געװאָרן; זײערע טײג-
מולטערס זײַנען געװען אײַנגעבונדן אין זײערע טיכער אויף
זײערע אַקסלען.

35און די קינדער פון ישׂראל האָבן געטאָן אַזוי װי דאָס װאָרט
פון משהן, און זײ האָבן אַנטליִען פון די מִצרים זילבערנע
זאַכן און גילדערנע זאַכן, און קלײדער. 36װאָרום גאָט האָט
געגעבן דעם פאָלק חן אין די אויגן פון די מִצרַיִם, און זײ האָבן
זײ געליִען; און זײ האָבן אויסגעלײדיקט מִצרַיִם.

37און די קינדער פון ישׂראל האָבן אַרויסגעצויגן פון רַעְמְסֵס
קײן סוכּות, אַרום זעקס הונדערט טויזנט פוסגײער, מענער,
אַחוץ קינדער. 38און אויך אַ סך געמישט פאָלק איז אַרויס-
געגאַנגען מיט זײ; און שאָף און רינדער זײער אַ גרויסע סטאַדע.
39און זײ האָבן געבאַקן פון דעם טײג װאָס זײ האָבן אַרויס-
געטראָגן פון מִצרַיִם, קוכנס מצה, װאָרום ער איז ניט געזײערט
געװאָרן, װײַל זײ זײַנען אַרויסגעטריבן געװאָרן פון מִצרַיִם,
און האָבן זיך ניט געקענט אויפהאַלטן, און אפילו צערונג האָבן
זײ זיך ניט צוגעגרײט.

40 און דאָס זיצן פון די קינדער פון ישׂראל, וואָס זיי זיינען
געזעסן אין מִצרַיִם, איז געווען פיר הונדערט יאָר און דרייסיק
יאָר. 41 און עס איז געווען צום סוֹף פון פיר הונדערט יאָר
און דרייסיק יאָר, איז, גענוי אין דעמדאָזיקן טאָג, זיינען אַלע
מחנות פון גאָט אַרויסגעגאַנגען פון לאַנד מִצרַיִם. 42 אַ וואַכ־
נאַכט איז דאָס געווען ביי גאָט זיי אַרויסצוציִען פון לאַנד מִצרַיִם;
איז דידאָזיקע אייגענע נאַכט אַ וואַכנאַכט צו גאָט ביי אַלע
קינדער פון ישׂראל אויף זייערע דור־דוֹרוֹת.
43 און גאָט האָט געזאָגט צו משהן און אַהרֹנען: דאָס איז דער
דין פון דעם קָרבן־פֶּסח: קיין פרעמדגעבאָרענער טאָר פון
אים ניט עסן. 44 און ווי נאָר עמיצנס אַ קנעכט געקויפט פאַר
געלט, אַז דו האָסט אים געמַלט, דענסמאָל מעג ער פון אים
עסן. 45 אַן איינגעוואַנדערטער און אַ געדונגענער טאָר פון אים
ניט עסן. 46 אין איין הויז זאָל ער געגעסן ווערן; זאָלסט ניט
אַרויסטראָגן פון דעם פלייש אויסן הויז; און אַ ביין זאָלט איר
ניט צעברעכן אין אים. 47 די גאַנצע עדה פון ישׂראל זאָל אים
מאַכן. 48 און אַז ביי דיר וועט זיך אויפהאַלטן אַ פרעמדער, און
ער וועט וועלן מאַכן אַ קָרבן־פֶּסח צו גאָט, זאָל ביי אים געמַלט
ווערן יעטוועדער מאַנספּאַרשוין, און דענסמאָל קען ער גענענען
אים צו מאַכן; און ער זאָל זיין אַזוי ווי אַן איינגעבאָרענער
פון לאַנד; אָבער קיין אומבאַשניטענער טאָר פון אים ניט עסן.
49 איין געזעץ זאָל זיין פאַר דעם איינגעבאָרענעם, און פאַר דעם
פרעמדן וואָס האַלט זיך אויף צווישן אייך.
50 און אַלע קינדער פון ישׂראל האָבן דאָס געטאָן; אַזוי ווי
גאָט האָט באַפוילן משהן און אַהרֹנען, אַזוי האָבן זיי געטאָן.
51 און עס איז געווען אין דעמדאָזיקן אייגענעם טאָג, האָט
גאָט אַרויסגעצויגן די קינדער פון ישׂראל, פון לאַנד מִצרַיִם,
לויט זייערע מחנות.

יג 1און גאָט האָט גערעדט צו משהן, אַזוי צו זאָגן: 2הייליק צו
מיר יעטוועדער בכור; איטלאַכס וואָס עפנט דעם טראַכט
צווישן די קינדער פון ישׂראל, פון אַ מענטשן אָדער פון אַ בהמה,
זאָל געהערן צו מיר.
3און משה האָט געזאָגט צו דעם פאָלק: געדענקט דעם־
דאָזיקן טאָג וואָס איר זייט אַרויסגעגאַנגען פון מִצרַיִם, פון דעם
הויז פון קנעכטשאַפט; וואָרום מיט אַ שטאַרקער האַנט האָט
אײַך גאָט אַרויסגעצויגן פון דאַנען; דרום זאָל ניט געגעסן ווערן
חמץ. 4הײַנט גייט איר אַרויס, אין חודש אָביב. 5איז, אַז גאָט
וועט דיך ברענגען אין לאַנד פון דעם כּנַעֲני, און דעם חִתּי, און
דעם אֶמוֹרי, און דעם חִוִי, און דעם יבוּסי, וואָס ער האָט
געשוואָרן דײַנע עלטערן, דיר צו געבן, אַ לאַנד וואָס פליסט מיט
מילך און האָניק, זאָלסטו טאָן דעמדאָזיקן דינסט אין דעמדאָזיקן
חודש. 6זיבן טעג זאָלסטו עסן מצות, און אויפן זיבעטן טאָג
זאָל זײַן אַ יום־טוב צו גאָט. 7מצות זאָל געגעסן ווערן אין די
זיבן טעג, און עס זאָל ניט געזען ווערן בײַ דיר חמץ, און עס זאָל
ניט געזען ווערן בײַ דיר זויערטייג, אין דײַן גאַנצן גבול. 8און
זאָלסט דערציילן דײַן זון אין יענעם טאָג, אַזוי צו זאָגן: דאָס
איז פון וועגן דעם וואָס גאָט האָט מיר געטאָן בײַ מײַן אַרויסגיין
פון מִצרַיִם. 9און עס זאָל דיר זײַן פאַר אַ צייכן אויף דײַן האַנט,
און פאַר אַ דערמאָנונג צווישן דײַנע אויגן, כּדי די תּורה פון גאָט
זאָל זײַן אין דײַן מויל; וואָרום מיט אַ שטאַרקער האַנט האָט
דיך גאָט אַרויסגעצויגן פון מִצרַיִם. 10און זאָלסט אָפּהיטן דאָס־
דאָזיקע געזעץ אין זײַן געשטעלטער צײַט, פון יאָר צו יאָר.
11און עס וועט זײַן, אַז גאָט וועט דיך ברענגען אין לאַנד פון
דעם כּנַעֲני, אַזוי ווי ער האָט געשוואָרן דיר און דײַנע עלטערן,
און ער וועט עס דיר געבן, 12זאָלסטו אָפּשיידן איטלאַכס וואָס
עפנט דעם טראַכט, צו גאָט; און איטלאַך ערשטגעבאָרנס

פון אַ בהמה וואָס דו וועסט האָבן, אויב זכרים, זאָל געהערן
צו גאָט. 13און יעטוועדער ערשטלינג פון אַן אייזל זאָלסטו
אויסלייזן מיט אַ לאַם, און אויב דו וועסט ניט אויסלייזן, זאָלסטו
אים אָפּהאַקן דאָס גניק. און יעטוועדער בכור פון מענטשן
צווישן דײַנע זין זאָלסטו אויסלייזן.

14און עס וועט זײַן, אַז דײַן זון וועט דיך פרעגן שפּעטער
אַהין, אַזוי צו זאָגן: וואָס איז דאָס? זאָלסטו זאָגן צו אים: מיט
אַ שטאַרקער האַנט האָט אונדז גאָט אַרויסגעצויגן פון מִצרַיִם,
פון דעם הויז פון קנעכטשאַפט. 15און עס איז געווען, אַז פַּרעה
האָט זיך אײַנגעשפּאַרט קעגן אונדז אַוועקלאָזן, האָט גאָט
געהרגעט יעטוועדער בכור אין לאַנד מִצרַיִם, פון אַ בכור פון
אַ מענטשן ביז אַ בכור פון אַ בהמה; דרום שלאַכט איך צו גאָט
איטלאַכס וואָס עפנט דעם טראַכט, אויב זכרים; און יעטוועדער
בכור פון מײַנע זין לייז איך אויס. 16און עס זאָל זײַן פאַר אַ
צייכן אויף דײַן האַנט, און פאַר אַ שטערנבאַנד צווישן דײַנע
אויגן; וואָרום מיט אַ שטאַרקער האַנט האָט אונדז גאָט אַרויס־
געצויגן פון מִצרַיִם.

בְּשַׁלַּח

17און עס איז געווען, אַז פַּרעה האָט אַוועקגעלאָזן דאָס
פאָלק, האָט זיי גאָט ניט געפירט אויף דעם וועג פון דעם לאַנד
פון די פּלשתּים, הגם ער איז געווען נאָענט; וואָרום גאָט האָט
געזאָגט: דאָס פאָלק וועט נאָך חרטה האָבן, אַז זיי וועלן דערזען
מלחמה, און זיי וועלן זיך אומקערן קיין מִצרַיִם. 18און גאָט
האָט געפירט דאָס פאָלק אַרום, אויפן וועג פון מדבר ביים ים־
סוף. און די קינדער פון ישׂראל זײַנען באַוואָפנטע אַרויפֿ־
געגאַנגען פון לאַנד מִצרַיִם.

19און משה האָט מיטגענומען מיט זיך די ביינער פון יוספן;
וואָרום באַשווערן האָט ער באַשוואָרן די קינדער פון ישׂראל,
אַזוי צו זאָגן: דערמאָנען וועט זיך גאָט דערמאָנען אָן אײַך;
זאָלט איר אויפברענגען מײַנע ביינער פון דאַנען מיט אײַך.
20און זיי האָבן געצויגן פון סוכות, און האָבן גערוט אין אֵתָם
ביים עק מדבר. 21און גאָט איז געגאַנגען זיי פאַרויס, ביי טאָג
אין אַ זייל פון וואָלקן, זיי צו פירן אויפן וועג, און ביי נאַכט אין
אַ זייל פון פייער, זיי צו לײַכטן; כּדי צו קענען גיין ביי טאָג און
ביי נאַכט. 22דער זייל פון וואָלקן פלעגט זיך ניט אָפּטאָן ביי
טאָג, און דער זייל פון פייער ביי נאַכט, פון פאַרן פאָלק.

יד 1און גאָט האָט גערעדט צו משהן, אַזוי צו זאָגן: 2רעד
צו די קינדער פון ישׂראל, זיי זאָלן זיך אומקערן, און רוען
פאַר פּי־הַחירות, צווישן מִגדול און צווישן ים, פאַר בַּעַל־צפון;
אַקעגן אים זאָלט איר רוען ביים ים. 3און פּרעה וועט זאָגן
אויף די קינדער פון ישׂראל: זיי זײַנען צעטומלט אין לאַנד,
דער מדבר האָט זיי אײַנגעשלאָסן. 4און איך וועל פעסט מאַכן
פּרעהס האַרץ, און ער וועט זיי נאָכיאָגן; און איך וועל
געערליכט ווערן דורך פּרעהן, און דורך זײַן גאַנצן חיל, און די
מִצרים וועלן וויסן, אַז איך בין יהוה.—און זיי האָבן אַזוי געטאָן.
5איז אָנגעזאָגט געוואָרן דעם מלך פון מִצרַיִם, אַז דאָס
פאָלק איז אַנטלאָפן, און דאָס האַרץ פון פּרעהן און פון זײַנע
קנעכט איז פאַרקערט געוואָרן אַקעגן דעם פאָלק, און זיי האָבן
געזאָגט: וואָס האָבן מיר דאָ געטאָן, וואָס מיר האָבן אַוועקגעלאָזן
ישׂראל פון אונדז צו דינען?
6האָט ער אײַנגעשפּאַנט זײַן רײַטוואָגן, און האָט גענומען
מיט זיך זײַן פאָלק. 7און ער האָט מיטגענומען זעקס הונדערט
געקליבענע רײַטוועגן, און אַלע רײַטוועגן פון מִצרַיִם, און עלצטע

איבער זיי אַלע. [8]און גאָט האָט פעסט געמאַכט דאָס האַרץ פון
פַּרעה דעם מלך פון מִצרַיִם, און ער האָט נאָכגעיאָגט די קינדער
פון ישׂראל; און די קינדער פון ישׂראל זיינען אַרויסגעגאַנגען מיט
אַ הויכער האַנט. [9]און די מִצרים האָבן זיי נאָכגעיאָגט, אַלע
פערד, די רייטוועגן פון פַּרעהן, און זיינע רייטער, און זיין חיל,
און זיי האָבן זיי אָנגעיאָגט ווי זיי האָבן גערוט ביים ים, ביי פּי־
הַחירוֹת, פאַר בַּעַל־צפון. [10]און ווי פַּרעה האָט זיך דערנענטערט,
אַזוי האָבן די קינדער פון ישׂראל אויפגעהויבן זייערע אויגן,
ערשט די מִצרים ציען הינטער זיי, און זיי האָבן זייער מוֹרא
געהאַט; און די קינדער פון ישׂראל האָבן געשריען צו גאָט. [11]און
זיי האָבן געזאָגט צו משהן: צי ווייל קיין קברים זיינען ניטא אין
מִצרַיִם, האָסטו אונדז אַרויסגענומען צו שטאַרבן אין דער מדבר?
וואָס האָסטו דאָ געטאָן צו אונדז, אונדז אַרויסצוציען פון מִצרַיִם?
[12]איז דאָס ניט דאָס וואָרט וואָס מיר האָבן גערעדט צו דיר
אין מִצרַיִם, אַזוי צו זאָגן: „טו זיך אָפּ פון אונדז, און לאָמיר דינען
מִצרַיִם"? וואָרום בעסער פאַר אונדז צו דינען מִצרַיִם, איידער
מיר זאָלן שטאַרבן אין דער מדבר. [13]האָט משה געזאָגט צום
פאָלק: איר זאָלט ניט מוֹרא האָבן; שטייט און זעט די ישועה
פון גאָט וואָס ער וועט אַייך היינט טאָן; וואָרום ווי איר זעט
היינט די מִצרים, וועט איר זיי אויף אייביק מער ווידער ניט
אָנזען. [14]גאָט וועט מלחמה האַלטן פאַר אַייך, און איר וועט
שטיין שטיל.

[15]און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: וואָס שרייסטו צו מיר?
רעד צו די קינדער פון ישׂראל, זיי זאָלן ציען. [16]און דו הייב
אויף דיין שטעקן, און שטרעק אויס דיין האַנט אויפן ים, און
שפּאַלט אים, און די קינדער פון ישׂראל וועלן אַריין אין מיטן
ים אויף טריקעניש. [17]און איך, זע, איך מאַך פעסט דאָס האַרץ
פון די מִצרים, און זיי וועלן אַריין נאָך זיי; און איך וועל

גערליכט ווערן דורך פַּרעהן, און דורך זײַן גאַנצן חיל, דורך זײַנע רײַטוועגן, און דורך זײַנע רײַטער. [18]און די מִצרים וועלן וויסן אַז איך בין יהוה, ווען איך ווער גערליכט דורך פַּרעהן, דורך זײַנע רײַטוועגן, און דורך זײַנע רײַטער.

[19]און דער מלאך פון גאָט וואָס איז געגאַנגען פאַר דער מחנה פון ישׂראל, האָט אַוועקגערוקט און איז געגאַנגען פון הינטער זיי; און דער וואָלקנזײַל האָט אַוועקגערוקט פון פאַר זיי, און האָט זיך געשטעלט הינטער זיי; [20]און ער איז געקומען צווישן דער מחנה פון מִצרַיִם, און צווישן דער מחנה פון ישׂראל; און דאָרטן איז געווען דער וואָלקן און די פינצטערניש, און דאָ האָט ער באַלויכטן די נאַכט; און איינע האָט ניט גענענט צו דער אַנדערער די גאַנצע נאַכט. [21]און משה האָט אויס־געשטרעקט זײַן האַנט אויפן ים, און גאָט האָט געטריבן דעם ים מיט אַ שטאַרקן מזרח־ווינט אַ גאַנצע נאַכט, און געמאַכט דעם ים פאַר אַ טריקעניש, און די וואַסערן האָבן זיך צעשפּאָלטן. [22]און די קינדער פון ישׂראל זײַנען אַרײַנגעגאַנגען אין מיטן ים אויף טריקעניש; און די וואַסערן זײַנען זיי געווען אַ מויער פון זייער רעכטער זײַט און פון זייער לינקער. [23]און די מִצרים האָבן נאָכגעיאָגט, און אַלע פערד פון פַּרעהן, זײַנע רײַטוועגן, און זײַנע רײַטער, זײַנען אַרײַן נאָך זיי אין מיטן ים. [24]און עס איז געווען אין דער פרימאָרגנוואַך, האָט גאָט אַראָפּגעקוקט אויף דער מחנה פון מִצרַיִם מיט אַ זײַל פון פײַער און וואָלקן, און ער האָט פאַרטומלט די מחנה פון מִצרַיִם. [25]און ער האָט אָפּגעטאָן די רעדער פון זייערע רײַטוועגן, און זיי געמאַכט פאָרן מיט שוועריקייט, און די מִצרים האָבן געזאָגט: לאָמיר אַנטלויפן פון ישׂראל, וואָרום יהוה האַלט מלחמה פאַר זיי מיט מִצרַיִם.

[26]און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: שטרעק אויס דײַן האַנט

אויפֿן ים, און זאָלן די וואַסערן זיך אומקערן אויף די מִצרים,
אויף זייערע רייטוועגן, און אויף זייערע רייטער. 27האָט משה
אויסגעשטרעקט זיין האַנט אויפֿן ים, און דער ים האָט זיך אומ־
געקערט אַקעגן פֿרימאָרגן צו זיין שטאַרקייט, און די מִצרים
זיינען אים אָנגעלאָפֿן אַנטקעגן; און גאָט האָט אַריינגעטרייסלט
די מִצרים אין מיטן ים. 28און די וואַסערן האָבן זיך אומגעקערט,
און האָבן צוגעדעקט די רייטוועגן, און די רייטער—דעם
גאַנצן חיל פֿון פַּרעהן, וואָס איז אַריין נאָך זיי אין ים; ניט
געבליבן פֿון זיי צומאָל אַן איינציקער. 29און די קינדער פֿון
ישׂראל זיינען געגאַנגען אין מיטן ים אויף טריקעניש, און די
וואַסערן זיינען זיי געווען אַ מויער פֿון זייער רעכטער זייט און פֿון
זייער לינקער. 30און גאָט האָט אין יענעם טאָג געהאָלפֿן ישׂראל
פֿון דער האַנט פֿון מִצרַיִם, און ישׂראל האָט געזען די מִצרים
טויט אויפֿן ברעג פֿון ים. 31און ישׂראל האָט געזען די גרויסע
שטאַרקייט וואָס גאָט האָט געטאָן אַקעגן מִצרַיִם, און דאָס
פֿאָלק האָט מורא געהאַט פֿאַר גאָט, און זיי האָבן געגלויבט אין
גאָט, און אין זיין קנעכט משהן.

טו 1דענסמאָל האָט משה און די קינדער פֿון ישׂראל געזונגען
דאָסדאָזיקע געזאַנג צו גאָט, און זיי האָבן געזאָגט, אַזוי צו
זאָגן:

איך וועל זינגען צו יהוה,
וואָרום ער איז הויך דערהייכט;
דעם פֿערד מיט זיין רייטער
האָט ער געשליידערט אין ים.
2מיין שטאַרקייט און געזאַנג איז יָה,
און ער איז מיר געווען אַ ישועה.
דאָס איז מיין גאָט,
און איך וועל אים באַשיינען;

דער גאָט פון מיין פאָטער,
און איך וועל אים דערהייבן.

3 יהוה איז אַ קריגסמאַן,
יהוה איז זיין נאָמען.
4 פּרעהס רייטוועגן און זיין חיל
האָט ער געוואָרפן אין ים,
און זיינע געקליבענע עלצטע
זיינען אין ים־סוף דערטרונקען.
5 די תהומען טוען זיי צודעקן,
זיי האָבן ווי אַ שטיין אין די טיפעניש געניבערט.

6 דיין רעכטע האַנט, גאָט,
דו פּראַכטיקער אין שטאַרקייט,
דיין רעכטע האַנט, גאָט,
טוט צעברעכן דעם פיינט.
7 און מיט דיין גרויס מאַכטיקייט
צעשטערסטו דיינע קעגנשטייער;
שיקסט אַרויס דיין גרימצאָרן,
פאַרצערט ער זיי ווי שטרוי.
8 און פון דעם הויך פון דיינע נאָזלעכער
האָבן זיך די וואַסערן געהויפנט;
אַזוי ווי אַ סטויג
זיינען די שטראָמען געשטאַנען;
די תהומען האָבן געגליווערט
אין האַרצן פון ים.
9 דער פיינט האָט געזאָגט:
איך וועל יאָגן, איך וועל כאַפּן,
איך וועל אויסטיילן רויב,

מיין זעל וועט זיך אָנפילן מיט זיי;
איך וועל ציִען מיין שווערד,
אויסראָטן וועט זיי מיין האַנט.
10 האָסטו מיט דיין אָטעם אַ בלאָז געטאָן,
האָט דער ים זיי צוגעדעקט;
זיי זיינען איינגעזונקען ווי בליי
אין די מאַכטיקע וואַסערן.

11 ווער איז ווי דו, יהוה,
צווישן די מאַכטיקע?
ווער איז ווי דו,
פּראַכטיק אין הייליקייט,
פּאָרכטיק אין לויבונגען,
טוער פון וווּנדער?

12 האָסט אויסגעשטרעקט דיין רעכטע האַנט,
האָט די ערד זיי איינגעשלונגען.
13 האָסט געפירט מיט דיין חסד
דאָס פאָלק וואָס דו האָסט אויסגעלייזט;
באַלייט מיט דיין שטאַרקייט
צו דיין הייליקער וווינונג.
14 פעלקער האָבן געהערט, האָבן זיי געציטערט,
אַן אַנגסט האָט באַנומען די וווינער פון פּלֶשֶת.
15 דערשראָקן האָבן זיך דעמאָלט די פירשטן פון אֶדוֹם,
די פירער פון מוֹאָב, זיי האָט אַ שוידער באַנומען,
צעגאַנגען געוואָרן זיינען אַלע וווינער פון כּנַעַן;
16 אַן אימה און אַ פּחד איז געפאַלן אויף זיי.
דורך דער גרויסקייט פון דיין אָרעם
זיינען זיי שטיל ווי אַ שטיין געוואָרן,

בעת דיין פֿאָלק איז אַריבער, גאָט,
בעת אַריבער איז דאָס פֿאָלק וואָס דו האָסט אויסגעקויפֿט.

17 וועסט זיי ברענגען און זיי פֿלאַנצן
אויף דעם באַרג פֿון דיין אַרב,
דעם אָרט וואָס דו האָסט געמאַכט
פֿאַר דיר, גאָט, צו וווינען,
דעם הייליקטום, גאָט,
וואָס דיינע הענט האָבן אויפֿגעשטעלט.

18 גאָט וועט קיניגן
אויף אייביק און שטענדיק.

19 וואָרום פּרעהס פֿערד מיט זיינע רייטוועגן און זיינע רייטער
זיינען אַריין אין ים, און גאָט האָט אומגעקערט אויף זיי די
וואַסערן פֿון ים, און די קינדער פֿון ישׂראל זיינען געגאַנגען
אין מיטן ים אויף טריקעניש.
20 און מרים די נביאה, אַהרנס שוועסטער, האָט גענומען
די פּויק אין איר האַנט, און אַלע ווייבער זיינען אַרויסגעגאַנגען
נאָך איר מיט פּויקן און מיט טענץ. 21 און מרים האָט געזונגען
פֿאַר זיי:

זינגט צו גאָט,
וואָרום ער איז הויך דערהייכט;
דעם פֿערד מיט זיין רייטער
האָט ער געשליידערט אין ים.

22 און משה האָט געמאַכט ציען די ישׂראל פֿון ים־סוף, און
זיי זיינען אַרויסגעגאַנגען צום מדבר שור; און זיי זיינען געגאַנגען
דריי טעג אין דער מדבר, און האָבן ניט געפֿונען קיין וואַסער.
23 און זיי זיינען געקומען קיין מָרָה; אָבער זיי האָבן ניט געקענט

טרינקען דאָס וואַסער פון מָרָה, ווייל עס איז געווען ביטער.
דרום האָט מען גערופן איר נאָמען מָרָה[א]. [24]און דאָס פאָלק האָט
געמורמלט אַקעגן משהן, אַזוי צו זאָגן: וואָס זאָלן מיר טרינקען?
[25]האָט ער געשריען צו גאָט, און גאָט האָט אים אָנגעוויזן אַ
בוים, און ער האָט אים אַריינגעוואָרפן אין וואַסער, און דאָס
וואַסער איז געוואָרן זיס. דאָרטן האָט ער זיי געמאַכט חוקים
און געזעצן, און דאָרטן האָט ער זיי געפּרוווט. [26]און ער האָט
געזאָגט: אויב צוהערן וועסטו צוהערן צו דעם קָול פון גאָט דיין
האַר, און וועסט טאָן וואָס איז רעכטפאַרטיק אין זיינע אויגן,
און וועסט האָרכן צו זיינע געבאָט, און היטן אַלע זיינע חוקים,
וועל איך אַלדי קראַנקשאַפט וואָס איך האָב אַרויפגעטאָן אויף
מִצרַיִם, ניט אַרויפטאָן אויף דיר; וואָרום איך יהוה בין דיין
פאַרהיטער.

[27]און זיי זיינען געקומען קיין אֵילִם; און דאָרטן זיינען געווען
צוועלף קוואַלן וואַסער, און זיבעציק טייטלבוימער; און זיי
האָבן דאָרטן גערוט ביים וואַסער.

טז [1]און זיי האָבן אַוועקגעצויגן פון אֵילִם, און די גאַנצע עדה
פון די קינדער פון ישׂראל איז אָנגעקומען אין מדבר סִין
וואָס צווישן אֵילִם און צווישן סִינַי, אין פופצנטן טאָג פון צווייטן
חודש נאָך זייער אַרויסגיין פון לאַנד מִצרַיִם.

[2]און די גאַנצע עדה פון די קינדער פון ישׂראל האָט
געמורמלט אַקעגן משהן און אַקעגן אַהרנען אין מדבר; [3]און די
קינדער פון ישׂראל האָבן צו זיי געזאָגט: הלוואַי וואָלטן מיר
געשטאָרבן דורך דער האַנט פון גאָט אין לאַנד מִצרַיִם ווען מיר
זיינען געזעסן איבערן טאָפּ פלייש, ווען מיר האָבן געגעסן ברויט
צו זאַט; וואָרום איר האָט אונדז אַרויסגעבראַכט אין דעמדאָזיקן
מדבר, צו טייטן דידאָזיקע גאַנצע אײַנזאַמלונג דורך הונגער.

[א] ביטער.

4האָט גאָט געזאָגט צו משהן: זע, איך מאַך אײַך רעגענען
ברויט פון הימל, און דאָס פאָלק וועט אַרויסגײן און קלײַבן
איטלאַכן טאָג די באַדערפעניש פון טאָג, כּדי איך זאָל אים פּרוּוון
אויב ער וועט גײן אין מײַן תּורה אָדער ניט. 5און עס וועט זײַן,
אויפן זעקסטן טאָג, אַז זיי וועלן אָפּמעסטן וואָס זיי וועלן אַהײמ־
ברענגען, וועט עס זײַן צוויי מאָל אַזוי פיל ווי זיי קלײַבן אויף
טאָגטעגלאַך.

6און משה און אַהרן האָבן געזאָגט צו אַלע קינדער פון
ישׂראל: אין אָוונט וועט איר וויסן, אַז גאָט האָט אײַך אַרויס־
געצויגן פון לאַנד מִצרַיִם; 7און אין דער פרי וועט איר זען
די פּראַכט פון גאָט; וואָרום ער האָט צוגעהערט אײַערע
מורמלערײַען אַקעגן גאָט. און וואָס זײַנען מיר, וואָס איר
מורמלט אַקעגן אונדז? 8און משה האָט געזאָגט: [דאָס וועט געשען]
ווען גאָט וועט אײַך געבן אין אָוונט פלייש צום עסן, און אין
דער פרי ברויט צו זאַט; וואָרום גאָט האָט געהערט אײַערע
מורמלערײַען וואָס איר מורמלט אַקעגן אים; און וואָס זײַנען
מיר? ניט אַקעגן אונדז זײַנען אײַערע מורמלערײַען, נייערט
אַקעגן גאָט. 9און משה האָט געזאָגט צו אַהרנען: זאָג צו דער
גאַנצער עדה פון די קינדער פון ישׂראל: גענענט פאַר גאָט,
וואָרום ער האָט צוגעהערט אײַערע מורמלערײַען.

10און עס איז געווען, ווי אַהרן האָט גערעדט צו דער גאַנצער
עדה פון די קינדער פון ישׂראל, האָבן זיי זיך אומגעקוקט צום
מדבּר, ערשט די פּראַכט פון גאָט האָט זיך באַוויזן אין וואָלקן.
11און גאָט האָט גערעדט צו משהן, אַזוי צו זאָגן: 12איך האָב
געהערט די מורמלערײַען פון די קינדער פון ישׂראל. רעד צו
זיי אַזוי צו זאָגן: קעגן אָוונט וועט איר עסן פלייש, און אין דער
פרי וועט איר זיך זעטן מיט ברויט, און איר וועט וויסן, אַז איך
בין יהוה אײַער גאָט.

13 און עס איז געווען אין אָוונט, זיינען אַרויפגעקומען וואַכטל־
פויגלען און האָבן באַדעקט דעם לאַגער; און אין דער פרי איז
געווען אַ שיכט טוי רונד אַרום לאַגער. 14 און אַז די שיכט טוי
האָט זיך אויפגעהויבן, ערשט אויפן געזיכט פון מדבר איז דינס,
שופּיגס, דין אַזוי ווי פראָסט אויף דער ערד. 15 און ווי די קינדער
פון ישׂראל האָבן דאָס געזען, אַזוי האָבן זיי געזאָגט איינער צום
אַנדערן: מָן הוּא?[א], ווייל זיי האָבן ניט געוווסט וואָס דאָס איז.
האָט משה צו זיי געזאָגט: דאָס איז דאָס ברויט, וואָס גאָט האָט
אַייך געגעבן צום עסן.

16 דאָס איז די זאַך, וואָס גאָט האָט באַפוילן: קלייבט דער־
פון איטלאַכער לויט זיין עסן; אַן עוֹמר אויף אַ קאָפּ, לויט דער
צאָל פון אַייערע נפשות, איטלאַכער פאַר די וואָס אין זיין
געצעלט זאָלט איר נעמען.

17 און די קינדער פון ישׂראל האָבן אַזוי געטאָן, און זיי האָבן
געקליבן ווער פיל און ווער ווינציק. 18 און אַז זיי האָבן
געמאָסטן מיט אַן עוֹמר, האָט דער וואָס האָט געקליבן פיל ניט
געהאַט איבעריק, און דעם וואָס האָט געקליבן ווינציק האָט ניט
געפעלט; איטלאַכער וועדליק זיין עסן האָבן זיי אויפגעקליבן.

19 און משה האָט צו זיי געזאָגט: קיינער זאָל דערפון ניט
איבערלאָזן ביז אין דער פרי. 20 אָבער זיי האָבן ניט צוגעהערט
צו משהן, און לייט האָבן איבערגעלאָזט דערפון ביז אין דער פרי,
און עס איז געוואָרן ווערימדיק, און האָט געשטונקען; און משה
האָט געצערנט אויף זיי. 21 און זיי האָבן עס געקליבן פרימאָרגן
אין פרימאָרגן, איטלאַכער וועדליק זיין עסן; און ווי די זון איז
הייס געוואָרן, אַזוי איז עס צעגאַנגען. 22 און עס איז געווען אויפן
זעקסטן טאָג, האָבן זיי געקליבן צוויי מאָל אַזוי פיל ברויט,
צוויי עוֹמרס פאַר איטלאַכן; און אַלע פירשטן פון דער עדה
זיינען געקומען, און האָבן דערציילט משהן.

[א] וואָס איז דאָס?

[23]האָט ער צו זיי געזאָגט: דאָס איז וואָס גאָט האָט גערעדט: אַ רואונג, אַ הייליקער שבת איז מאָרגן צו גאָט; וואָס איר ווילט באַקן באַקט, און וואָס איר ווילט קאָכן קאָכט, און אַלץ וואָס בלייבט איבער, לייגט אײַך אַוועק צו האַלטן ביז אין דער פרי. [24]האָבן זיי עס אַוועקגעלייגט ביז אין דער פרי, אַזוי ווי משה האָט באַפוילן, און עס האָט ניט געשטונקען, און קיין ווערים זײַנען דערין ניט געווען. [25]און משה האָט געזאָגט: עסט עס הײַנט, וואָרום הײַנט איז שבת צו גאָט, הײַנט וועט איר עס ניט געפינען אויפן פעלד. [26]זעקס טעג זאָלט איר עס קלײַבן, אָבער אויפן זיבעטן טאָג איז שבת, דעמאָלט וועט עס ניט זײַן.

[27]און עס איז געווען אויפן זיבעטן טאָג, זײַנען פון פאָלק אַרויסגעגאַנגען קלײַבן, אָבער זיי האָבן ניט געפונען. [28]האָט גאָט געזאָגט צו משהן: ביז וואַנען וועט איר ניט וועלן היטן מײַנע געבאָט און מײַנע לערנונגען? [29]זעט, אַז גאָט האָט אײַך געגעבן דעם שבת, גיט ער אײַך דערפֿאַר אין זעקסטן טאָג ברויט אויף צוויי טעג. זיצט איטלאַכער בײַ זיך; קיינער זאָל ניט אַרויסגיין פון זײַן אָרט אין זיבעטן טאָג.

[30]און דאָס פאָלק האָט גערוט אין זיבעטן טאָג.

[31]און דאָס הויז פון ישׂראל האָט גערופן דעם נאָמען דערפון מָן; און עס איז געווען אַזוי ווי קאָריאַנדערזאָמען, ווייס; און דער טעם דערפון איז געווען אַזוי ווי אַ פלעצל אויף האָניק.

[32]און משה האָט געזאָגט: דאָס איז די זאַך וואָס גאָט האָט באַפוילן: אַן עומֶר־פול דערפון זאָל זײַן פאַר אַ היטונג אויף אײַערע דור־דורות, כּדי זיי זאָלן זען דאָס ברויט וואָס איך האָב אײַך געגעבן עסן אין דער מדבר, ווען איך האָב אײַך אַרויסגעצויגן פון לאַנד מִצרַיִם.

[33]און משה האָט געזאָגט צו אַהרנען: נעם אַ קרוג, און טו אַהין אַרײַן אַן עומֶר־פול מָן, און שטעל עס אַוועק פאַר גאָט,

פאַר אַ היטונג אויף אײַערע דור־דורות. [34]אַזוי ווי גאָט האָט
באַפוילן משהן, אַזוי האָט עס אַהרן אַוועקגעשטעלט פאַרן
געזעץ, פאַר אַ היטונג.
[35]און די קינדער פון ישׂראל האָבן געגעסן דעם מָן פערציק
יאָר, ביז זיי זײַנען געקומען צו באַוווינטן לאַנד; זיי האָבן געגעסן
דעם מָן ביז זיי זײַנען געקומען צום ברעג פון לאַנד כּנַען. [36]און
אַן עומֶר דאָס איז אַ צענטל אֵיפָה.

יז [1]און די גאַנצע עדה פון די קינדער פון ישׂראל האָט
געצויגן פון מדבר סין אויף זײַערע ציִאונגען, לויט דעם מויל
פון גאָט, און זיי האָבן גערוט אין רפידים; און עס איז ניט
געווען קיין וואַסער פאַרן פאָלק צום טרינקען. [2]און דאָס פאָלק
האָט זיך געקריגט מיט משהן, און זיי האָבן געזאָגט: גיט אונדז
וואַסער, מיר זאָלן טרינקען. האָט משה צו זיי געזאָגט: וואָס
קריגט איר זיך מיט מיר? וואָס פּרוּווט איר גאָט?
[3]און דאָס פאָלק האָט דאָרטן געדאָרשט נאָך וואַסער, און
דאָס פאָלק האָט געמורמלט אַקעגן משהן, און האָט געזאָגט:
נאָך וואָס גאָר האָסטו אונדז אויפגעבראַכט פון מִצרַיִם, צו
טייטן מיך און מײַנע קינדער און מײַנע פי דורך דאָרשט?
[4]האָט משה געשריִען צו גאָט, אַזוי צו זאָגן: וואָס זאָל איך
טאָן צו דעמדאָזיקן פאָלק? נאָך אַ ביסל און זיי וועלן מיך
פאַרשטיינען.
[5]האָט גאָט געזאָגט צו משהן: גיי פאַרויס פאַרן פאָלק, און
נעם מיט דיר פון די עלטסטע פון ישׂראל; און דײַן שטעקן,
וואָס דו האָסט מיט אים געשלאָגן דעם טײַך, נעם אין דײַן האַנט,
און זאָלסט גיין. [6]זע, איך וועל דאָרטן שטיין פאַר דיר אויפן
פעלז אין חוֹרֵב; און זאָלסט שלאָגן דעם פעלז, און עס וועט
אַרויסגיין פון אים וואַסער, און דאָס פאָלק וועט טרינקען.
און משה האָט אַזוי געטאָן פאַר די אויגן פון די עלטסטע פון
ישׂראל.

[7]און ער האָט גערופֿן דעם נאָמען פֿון דעם אָרט מַסָּה[א] און
מריבָה[ב], פֿון וועגן דעם קריגן זיך פֿון די קינדער פֿון ישׂראל,
און פֿון וועגן זייער פּרוּוון גאָט, אַזוי צו זאָגן: איז גאָט פֿאַראַן
צווישן אונדז אָדער ניט?

[8]און עֲמָלֵק איז געקומען, און האָט מלחמה געהאַלטן מיט
ישׂראל אין רפֿידים. [9]האָט משה געזאָגט צו יהוֹשוּעַ: קלייב
אונדז אויס מענער, און גיי אַרויס, האַלט מלחמה מיט עֲמָלֵק.
מאָרגן וועל איך זיך שטעלן אויפֿן שפּיץ באַרג, מיט דעם שטעקן
פֿון גאָט אין מיין האַנט.

[10]האָט יהוֹשוּעַ געטאָן אַזוי ווי משה האָט אים אָנגעזאָגט –
מלחמה צו האַלטן מיט עֲמָלֵק. און משה, אַהרן, און חור
זיינען אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן שפּיץ באַרג. [11]און עס איז געווען,
ווי משה האָט אויפֿגעהויבן זיין האַנט, אַזוי האָט גובר געווען
ישׂראל; און ווי ער האָט אַראָפּגעלאָזט זיין האַנט, אַזוי האָט
גובר געווען עֲמָלֵק. [12]און משהס הענט זיינען געוואָרן שווער;
האָבן זיי גענומען אַ שטיין און אַוועקגעלייגט אונטער אים, און
ער האָט זיך דערויף געזעצט. און אַהרן און חור האָבן אונ־
טערגעלענט זיינע הענט, איינער פֿון דער זייט, און איינער פֿון
דער אַנדער זייט; און זיינע הענט זיינען געבליבן פֿעסט ביז
זונאונטערגאַנג. [13]און יהוֹשוּעַ האָט פֿאַרשלאָגן עֲמָלֵק און זיין
פֿאָלק מיטן שאַרף פֿון שווערד.

[14]און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: שרייב דאָס אויף פֿאַר אַ
געדעכעניש אין אַ בוך, און טו עס אין די אויערן פֿון יהוֹשוּעַן,
אַז אויסמעקן וועל איך אויסמעקן דעם זֵכֶר פֿון עֲמָלֵק, פֿון
אונטערן הימל.

[15]און משה האָט געבויט אַ מזבח, און האָט גערופֿן זיין נאָ־
מען יהוה־נִסִּי[ג]. [16]און ער האָט געזאָגט:

[א] פּרוּווּנג. [ב] קריג. [ג] יהוה איז מיין פֿאָן.

פאַרוואָר, די האַנט אויפן טראָן פון יָה!
מלחמה איז ביי יהוה מיט עֲמָלֵק פון דור צו דור.

יִתְרוֹ

יח 1 און יִתרוֹ דער פּריסטער פון מִדיָן, משהס שווער, האָט
געהערט אַלץ וואָס גאָט האָט געטאָן צו משהן, און צו זיין
פאָלק ישׂראל, ווי גאָט האָט אַרויסגעצויגן ישׂראל פון מִצרַיִם.
2 האָט יתרוֹ, משהס שווער, גענומען צִפּוֹרָה, משהס ווייב, נאָכ־
דעם ווי ער האָט זי געהאַט אַוועקגעשיקט, 3 און אירע צוויי זין,
וואָס דער נאָמען פון איינעם איז געווען גֵרשוֹם, ווייל ער האָט
געזאָגט: איך בין אַ פרעמדער[א] אין אַ פרעמדן לאַנד, 4 און דער
נאָמען פון אַנדערן איז געווען אֶלִיעֶזֶר[ב], ווייל: „דער גאָט פון
מיין פאָטער איז מיר געווען צו הילף, און ער האָט מיך מציל
געווען פון פַּרעהס שווערד". 5 און יִתרוֹ, משהס שווער, איז
געקומען מיט זיינע זין און זיין ווייב צו משהן אין דעם מדבר וואָס
ער האָט דאָרטן גערוט, ביים באַרג פון גאָט. 6 און ער האָט
געלאָזט זאָגן משהן: איך דיין שווער יִתרוֹ קום צו דיר, און דיין
ווייב, און אירע צוויי זין מיט איר.

7 איז משה אַרויסגעגאַנגען אַנטקעגן זיין שווער, און ער האָט
זיך געבוקט, און האָט אים געקושט, און זיי האָבן איינער דעם
אַנדערן געפרעגט אויף פריד, און זיי זיינען אַריינגעגאַנגען אין
געצעלט. 8 און משה האָט דערציילט זיין שווער אַלץ וואָס
גאָט האָט געטאָן צו פַּרעהן און צו מִצרַיִם פון וועגן ישׂראל,
אַלדי מאַטערניש וואָס זיי האָט געטראָפן אויפן וועג, און ווי
גאָט האָט זיי מציל געווען.

9 האָט זיך יִתרוֹ געפרייט איבער אַלעם גוטן וואָס גאָט האָט

[א] גֵר. [ב] אֵל, גאָט; עֵזֶר, הילף.

געטאָן צו ישׂראל, וואָס ער האָט זיי מציל געווען פון דער האַנט
פון מִצרַיִם. 10 און יִתרוֹ האָט געזאָגט: געלויבט איז יהוה וואָס
האָט אײַך מציל געווען פון דער האַנט פון מִצרַיִם, און פון דער
האַנט פון פַּרעהן; וואָס ער האָט מציל געווען דאָס פאָלק פון
אונטער דער האַנט פון מִצרַיִם. 11 אַצונד ווייס איך, אַז יהוה
איז גרעסער פון אַלע געטער, וואָרום דערפאַר וואָס זיי האָבן
געמוטוויליקט איז דאָס געקומען אויף זיי.

12 און יִתרוֹ, משהס שווער, האָט געבראַכט אַ בראַנדאָפּפער
און שלאַכטאָפּפער צו גאָט; און אַהרן און אַלע עלטסטע פון
ישׂראל זיינען געקומען עסן ברויט מיט משהס שווער פאַר גאָט.

13 און עס איז געווען אויף מאָרגן, האָט זיך משה געזעצט
משפּטן דאָס פאָלק, און דאָס פאָלק איז געשטאַנען פאַר משהן
פונעם פרימאָרגן ביזן אָוונט. 14 האָט משהס שווער צוגעזען
אַלץ וואָס ער טוט מיט דעם פאָלק, און ער האָט געזאָגט: וואָס
איז די דאָזיקע זאַך וואָס דו טוסט מיט דעם פאָלק? פאַרוואָס
זיצסט דו אַליין, און דאָס גאַנצע פאָלק שטייט פאַר דיר פון
פרימאָרגן ביז אָוונט?

15 האָט משה געזאָגט צו זיין שווער: ווייל דאָס פאָלק קומט
צו מיר פרעגן ביי גאָט; 16 אַז זיי האָבן אַ זאַך, קומט זי פאַר מיר,
און איך משפּט צווישן אַ מאַן און צווישן זיין חבר, און מאַך וויסן
די געזעצן פון גאָט און זיינע לערנונגען.

17 האָט משהס שווער צו אים געזאָגט: ניט גוט איז די זאַך
וואָס דו טוסט. 18 מיד וועסטו מיד ווערן, אי דו, אי דאָסדאָזיקע
פאָלק וואָס מיט דיר, ווייל די זאַך איז צו שווער פאַר דיר;
קענסט עס ניט טאָן אַליין. 19 אַצונד הער צו מיין קָול; איך
וועל דיר אַן עצה געבן, און גאָט וועט זיין מיט דיר: זיי דו דעם
פאָלק פאַר גאָט, און דו זאָלסט ברענגען די זאַכן צו גאָט.
20 און זאָלסט זיי קלאָר מאַכן די געזעצן און די לערנונגען, און

זיי מאַכן וויסן דעם וועג וואָס זיי זאָלן אין אים גיין, און די
טוּאונג וואָס זיי זאָלן טאָן. 21און דו זאָלסט זען פון גאַנצן פאָלק
טויגלאַכע מענטשן, גאָטספאָרכטיקע, אמתע מענטשן, וואָס
האָבן פיינט גייציקייט, און זאָלסט זיי מאַכן איבער זיי פאַר
עלטסטע פון טויזנט, עלטסטע פון הונדערט, עלטסטע פון
פופציק, און עלטסטע פון צען. 22און זיי זאָלן משפטן דאָס פאָלק
צו יעטוועדער צייט; און עס וועט זיין, יעטוועדער גרויסע זאַך
וועלן זיי ברענגען צו דיר, און יעטוועדער קליינע זאַך וועלן
זיי אַליין משפטן, און זיי וועלן דיר פאַרגרינגערן, און מיט־
טראָגן מיט דיר. 23אויב דו וועסט טאָן דידאָזיקע זאַך, און
גאָט וועט דיר אַזוי הייסן, וועסטו קענען באַשטיין, און אויך
דאָסדאָזיקע גאַנצע פאָלק וועט גיין אַהיים אין שלום.

24האָט משה צוגעהערט צו דעם קול פון זיין שווער, און
ער האָט געטאָן אַלץ וואָס ער האָט געזאָגט. 25און משה האָט
אויסגעקליבן טויגלאַכע מענטשן פון גאַנץ ישׂראל, און האָט זיי
געמאַכט פאַר הויפּטלייט איבערן פאָלק, פאַר עלטסטע פון
טויזנט, עלטסטע פון הונדערט, עלטסטע פון פופציק, און
עלטסטע פון צען. 26און זיי האָבן געמשפּט דאָס פאָלק צו
יעטוועדער צייט; אַ שווערע זאַך האָבן זיי געבראַכט צו משהן,
און יעטוועדער קליינע זאַך האָבן זיי אַליין געמשפּט.

27און משה האָט אַרויסבאַגלייט זיין שווער, און ער איז זיך
אַוועקגעגאַנגען אין זיין לאַנד.

יט 1אין דריטן חודש נאָכן אַרויסגיין פון די קינדער פון ישׂראל
פון לאַנד מִצרַיִם, אין דעמדאָזיקן טאָג, זיינען זיי אָנ
געקומען אין מדבר סיני. 2און אַז זיי האָבן געצויגן פון רפידים,
און זיינען געקומען אין מדבר סיני, האָבן זיי גערוט אין מדבר;
און ישׂראל האָט דאָרטן גערוט אַקעגן באַרג.

3און משה איז אַרויפֿגעגאַנגען צו גאָט, און גאָט האָט גערופֿן
צו אים פֿון באַרג, אַזוי צו זאָגן: אַזוי זאָלסטו זאָגן צום הויז
פֿון יעקב, און דערציילן די קינדער פֿון ישׂראל: 4איר האָט
געזען וואָס איך האָב געטאָן צו מִצרַיִם, און ווי איך האָב אײַך
געטראָגן אויף אָדלערפֿליגלען, און האָב אײַך געבראַכט צו
מיר. 5און אַצונד, אויב צוהערן וועט איר צוהערן צו מײַן קָול,
און איר וועט היטן מײַן בונד, וועט איר זײַן מײַן באַזונדער אייגנס
פֿון צווישן אַלע אומות; וואָרום צו מיר געהערט די גאַנצע ערד.
6און איר וועט מיר זײַן אַ קיניגרײַך פֿון כּהנים, און אַ הייליק
פֿאָלק. דאָס זײַנען די ווערטער וואָס דו זאָלסט רעדן צו די
קינדער פֿון ישׂראל.

7און משה איז געקומען און האָט צונויפֿגערופֿן די עלטסטע
פֿון פֿאָלק, און ער האָט פֿאַר זיי געלייגט אַלע דיזאָזיקע
ווערטער וואָס גאָט האָט אים באַפֿוילן. 8האָט געענטפֿערט דאָס
גאַנצע פֿאָלק אין איינעם און געזאָגט: אַלץ וואָס גאָט האָט
גערעדט, וועלן מיר טאָן. און משה האָט צוריקגעבראַכט די
ווערטער פֿון פֿאָלק צו גאָט.

9און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: זע, איך קום צו דיר אין
אַ געדיכטן וואָלקן, כּדי דאָס פֿאָלק זאָל הערן ווי איך רעד
מיט דיר, און אויך אין דיר זאָלן זיי גלייבן אויף אייביק. און
משה האָט דערציילט די ווערטער פֿון פֿאָלק צו גאָט.

10און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: גיי צום פֿאָלק, און זאָלסט
זיי הייליקן הײַנט און מאָרגן, און זיי זאָלן וואַשן זייערע
קליידער; 11און זיי זאָלן זײַן אָנגעברייט אויפֿן דריטן טאָג, וואָרום
אויפֿן דריטן טאָג וועט גאָט אַראָפּנידערן פֿאַר די אויגן פֿון
גאַנצן פֿאָלק אויפֿן באַרג סיני. 12און זאָלסט אָפּגרענעצן דאָס
פֿאָלק רונד אַרום, אַזוי צו זאָגן: היט אײַך אַרויפֿצוגיין אויפֿן
באַרג, אָדער זיך אָנרירן אָן זײַן בּרעג. איטלאַכער וואָס רירט

זיך אָן אָן דעם באַרג זאָל טייטן געטייט ווערן; 13אַ האַנט זאָל
זיך ניט אָנרירן אָן אים, נייערט פאַרשטיינען זאָל ער פאַרשטיינט
ווערן, אָדער שיסן זאָל ער געשאָסן ווערן; סיי אַ בהמה, סיי
אַ מענטש, זאָל ער ניט בלייבן לעבן. ערשט אַז דער האָרן גיט
אַן אויסגעצויגענעם בלאָז, מעגן זיי אַרויפגיין אויפן באַרג.
14האָט משה אַראָפּגענידערט פון באַרג צום פאָלק, און
האָט געהייליקט דאָס פאָלק, און זיי האָבן געוואַשן זייערע
קליידער. 15און ער האָט געזאָגט צום פאָלק: זייט אָנגעברייט
אויפן דריטן טאָג; איר זאָלט ניט גענענען צו אַ פרוי.
16און עס איז געווען אויפן דריטן טאָג, ווי עס איז געוואָרן
פרימאָרגן, אַזוי זיינען געוואָרן דונערן און בליצן, און אַ שווערער
וואָלקן אויפן באַרג, און דער קָול פון שופר איז געווען זייער
שטאַרק, און דאָס גאַנצע פאָלק וואָס אין לאַגער האָט
געציטערט. 17און משה האָט אַרויסגעפירט דאָס פאָלק פון
לאַגער גאָט אַנטקעגן, און זיי האָבן זיך געשטעלט אונטערן באַרג.
18און דער באַרג סיני איז געווען אין גאַנצן אין רויך, פון וועגן
וואָס גאָט האָט אַראָפּגענידערט אויף אים מיט פייער; און זיין
רויך איז אויפגעגאַנגען אַזוי ווי דער רויך פון אַ קאַלכאויוון,
און דער גאַנצער באַרג האָט זייער געציטערט. 19און דער
קָול פון שופר איז געוואָרן אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער;
משה האָט גערעדט, און גאָט האָט אים געענטפערט אויפן קָול.
20און גאָט האָט אַראָפּגענידערט אויפן באַרג סיני, אויפן שפּיץ
באַרג, און גאָט האָט גערופן משהן אויפן שפּיץ באַרג, און
משה איז אַרויפגעגאַנגען. 21און גאָט האָט געזאָגט צו משהן:
נידער אַראָפּ, וואָרן דאָס פאָלק; זיי וועלן זיך חלילה
דורכרייסן צו גאָט צו קוקן, און עס וועלן פאַלן פון זיי אַ סך.
22און אויך די כהנים וואָס גענענען צו גאָט, זאָלן זיך הייליקן,
כדי גאָט זאָל ניט מאַכן אַ בראָך צווישן זיי. 23האָט משה

געזאָגט צו גאָט: דאָס פֿאָלק קען ניט אַרויפֿגיין אויפֿן באַרג סיני,
וואָרום דו האָסט דאָך אונדז אָנגעזאָגט, אַזוי צו זאָגן: גרענעץ
אָפּ דעם באַרג, און זאָלסט אים הייליקן. [24]האָט גאָט צו אים
געזאָגט: גיי נידער אַראָפּ, און זאָלסט אַרויפֿקומען, דו, און אַהרן
מיט דיר; אָבער די כּהנים און דאָס פֿאָלק זאָלן זיך ניט דורכ־
רייסן אַרויפֿצוגיין צו גאָט, כּדי ער זאָל ניט מאַכן אַ בראָך
צווישן זיי.

[25]האָט משה אַראָפּגענידערט צום פֿאָלק, און זיי געזאָגט.

כ [1]און גאָט האָט גערעדט אַלע דיזאָזיקע ווערטער, אַזוי
צו זאָגן:

[2]איך בין יהוה דיין גאָט, וואָס האָט דיך אַרויסגעצויגן פֿון
לאַנד מִצרַיִם, פֿון דעם הויז פֿון קנעכטשאַפֿט.

[3]זאָלסט ניט האָבן אַנדערע געטער פֿאַר מיין פּנים.
[4]זאָלסט דיר ניט מאַכן אַ געשניץ, אָדער אַ שום געשטאַלט פֿון
וואָס אין הימל אויבן, אָדער וואָס אויף דער ערד אונטן,
אָדער וואָס אין וואַסער אונטער דער ערד. [5]זאָלסט זיך ניט
בוקן צו זיי, און זאָלסט זיי ניט דינען; וואָרום איך יהוה דיין גאָט
בין אַ צערנדיקער גאָט, וואָס רעכן זיך פֿאַר די זינד פֿון די
פֿאָטערס מיט די קינדער, מיטן דריטען און מיטן פֿירטן דור
פֿון די וואָס האָבן מיך פֿיינט, [6]און טו חסד מיטן טויזנטסטן גליד
פֿון די וואָס האָבן מיך ליב, און פֿון די וואָס היטן מיינע געבאָט.

[7]זאָלסט ניט אַרויפֿברענגען דעם נאָמען פֿון יהוה דיין גאָט
צום פֿאַלשן, וואָרום יהוה שענקט ניט דעם וואָס ברענגט אַרויף
זיין נאָמען צום פֿאַלשן.

[8]געדענק דעם טאָג פֿון שבת, אים צו האַלטן הייליק.
[9]זעקס טעג זאָלסטו אַרבעטן, און טאָן אַלע דיינע מלאָכות;
[10]אָבער דער זיבעטער טאָג איז שבת צו גאָט דיין האַר, זאָלסטו

ניט טאָן קיין מלאָכה, דו, און דיין זון, און דיין טאָכטער, דיין
קנעכט, און דיין דינסט, און דיין בהמה, און דיין פרעמדער
וואָס אין דיינע טויערן. 11 וואָרום זעקס טעג האָט גאָט געמאַכט
דעם הימל און די ערד, דעם ים, און אַלץ וואָס אין זיי,
און אויפן זיבעטן טאָג האָט ער גערוט; דרום האָט גאָט
געבענטשט דעם טאָג פון שבת, און האָט אים געהייליקט.
12 האַלט אין כבוד דיין פאָטער און דיין מוטער, כדי דיינע
טעג זאָלן זיך לענגערן אויף דער ערד וואָס גאָט דיין האַר גיט
דיר.
13 זאָלסט ניט הרגען.
זאָלסט ניט מזנה זיין.
זאָלסט ניט גנבען.
זאָלסט ניט זאָגן אויף דיין חבר פאַלשע עדות.
14 זאָלסט ניט גלוסטן דיין חברס הויז; זאָלסט ניט גלוסטן
דיין חברס ווייב, אָדער זיין קנעכט, אָדער זיין דינסט, אָדער
זיין אָקס, אָדער זיין אייזל, אָדער וואָס נאָר עס איז דיין חברס.
15 און דאָס גאַנצע פאָלק האָט בײַגעוווינט די דונערן, און די
פלאַמען, און דעם קול פון שופר, און דעם רויכיקן באַרג;
און ווי דאָס פאָלק האָט עס געזען, אַזוי האָבן זיי געציטערט, און
זיינען געשטאַנען פון דער ווייטן. 16 און זיי האָבן געזאָגט צו
משהן: רעד דו צו אונדז, און מיר וועלן הערן, און זאָל ניט רעדן
צו אונדז גאָט; מיר וועלן חלילה שטאַרבן.
17 האָט משה געזאָגט צום פאָלק: איר זאָלט ניט מורא האָבן,
וואָרום כדי אײַך צו פרוּוון איז גאָט געקומען, און כדי זיין
מורא זאָל זיין פאַר אײַער פנים, אַז איר זאָלט ניט זינדיקן.
18 איז דאָס פאָלק געשטאַנען פון דער ווייטן, און משה האָט
גענענט צו דעם נעבל וואָס דאָרטן איז געווען גאָט.
19 און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: אַזוי זאָלסטו זאָגן צו די

קינדער פון ישׂראל: איר האָט געזען אַז פון הימל האָב איך
גערעדט צו אײַך. 20איר זאָלט ניט מאַכן לעבן מיר געטער פון
זילבער, און געטער פון גאָלד זאָלט איר אײַך ניט מאַכן.
21אַ מזבח פון ערד זאָלסטו מיר מאַכן, און שלאַכטן אויף אים
דײַנע בראַנדאָפּפער און דײַנע פרידאָפּפער, דײַנע שאָף און
דײַנע רינדער; אין יעטוועדער אָרט ווו איך וועל מאַכן
דערמאָנען מײַן נאָמען, וועל איך קומען צו דיר, און וועל דיך
בענטשן. 22און אויב אַ מזבח פון שטײנער וועסטו מיר מאַכן,
זאָלסטו זיי ניט בויען געהאַקטע, וואָרום דײַן האַקאײַזן
האָסטו אויפגעהויבן דערויף, און האָסט עס פאַרשוועכט.
23און זאָלסט ניט אַרויפגיין מיט טרעפּ אויף מײַן מזבח, כּדי
דײַן נאַקעטקייט זאָל ניט אַנטפּלעקט ווערן אויף אים.

מִשְׁפָּטִים

כא 1און דאָס זײַנען די געזעצן וואָס דו זאָלסט לייגן פאַר
זיי:
2אַז דו וועסט קויפן אַ אידישן קנעכט, זאָל ער זעקס יאָר
דינען, און אויפן זיבעטן זאָל ער אַרויסגיין פריי אומזיסט.
3אויב ער איז אַליין געקומען, זאָל ער אַליין אַרויסגיין; אויב
ער איז אַ באַווײַבטער, זאָל זײַן ווײַב אַרויסגיין מיט אים.
4אויב זײַן האַר וועט אים געבן אַ ווײַב, און זי וועט אים געבערן
זין אָדער טעכטער, זאָל די ווײַב מיט אירע קינדער געהערן
צו איר האַר, און ער זאָל אַרויסגיין אַליין. 5און אויב זאָגן וועט
זאָגן דער קנעכט: איך האָב ליב מײַן האַר, מײַן ווײַב, און מײַנע
קינדער, איך וויל ניט אַרויסגיין פריי; 6זאָל זײַן האַר אים מאַכן
גענענען צו גאָט, און אים מאַכן גענענען צום טיר, אָדער צום
בײַשטידל, און זײַן האַר זאָל דורכאָלן זײַן אויער מיט אַן אָל;
און ער זאָל אים דינען אויף שטענדיק.

[7]און אַז אַ מאַן וועט פאַרקויפן זיין טאָכטער פאַר אַ דינסט,
זאָל זי ניט אַרויסגיין אַזוי ווי עס גייען אַרויס די קנעכט. [8]אויב
זי געפעלט ניט אין די אויגן פון איר האַר, וואָס האָט זי געהאַט
באַשטימט פאַר זיך, זאָל ער זי לאָזן אויסלייזן; ער זאָל ניט
געוועלטיקן זי צו פאַרקויפן צו פרעמדע מענטשן, ווען ער
פעלשט אָן איר. [9]און אויב ער וועט זי באַשטימען פאַר זיין זון,
זאָל ער טאָן צו איר אַזוי ווי דער שטייגער מיט טעכטער. [10]אויב
ער וועט זיך נעמען אַן אַנדערע, זאָל ער איר שפּייז, איר
קליידונג, און איר ווייבערעכט, ניט מינערן. [11]און אויב ער
וועט איר ניט טאָן דידאָזיקע דריי זאַכן, זאָל זי אַרויסגיין
אומזיסט, אָן געלט.
[12]דער וואָס שלאָגט אַ מענטשן און ער שטאַרבט, זאָל טייטן
געטייט ווערן. [13]אָבער דער וואָס האָט ניט געמיינט, נאָר
גאָט האָט עס אונטערגעשיקט אונטער זיין האַנט, וועל איך דיר
מאַכן אַן אָרט וואָס ער זאָל אַהין אַנטרינען.
[14]און אַז אַ מאַן וועט מוטוויליק קומען אויף זיין חבר, אים
צו הרגען מיט ליסטיקייט, זאָלסטו פון מיין מזבח אים אַראָפּ־
נעמען צו שטאַרבן.
[15]און דער וואָס שלאָגט זיין פאָטער, אָדער זיין מוטער,
זאָל טייטן געטייט ווערן.
[16]און דער וואָס גנבעט אַ מענטשן און פאַרקויפט אים,
אָדער ער ווערט געפונען אין זיין האַנט, זאָל טייטן געטייט ווערן.
[17]און דער וואָס שילט זיין פאָטער, אָדער זיין מוטער, זאָל
טייטן געטייט ווערן.
[18]און אַז מענטשן וועלן זיך קריגן, און איינער וועט שלאָגן
דעם אַנדערן מיט אַ שטיין, אָדער מיטן פויסט, און ער וועט ניט
שטאַרבן, נאָר ער וועט זיך אַוועקלייגן אין בעט, [19]איז, אויב
ער וועט אויפשטיין און אַרומגיין דרויסן אויף זיין שטעקן, זאָל

דער שלעגער זיין פריי; נאָר פאַר זיין זיצן ליידיק מוז ער באַצאָלן, און אויסהיילן מוז ער אים לאָזן אויסהיילן.

20און אַז אַ מאַן וועט שלאָגן זיין קנעכט, אָדער זיין דינסט, מיט אַ שטעקן, און ער וועט שטאַרבן אונטער זיין האַנט, זאָל ער שטראָפן באַשטראָפט ווערן.

21אויב אָבער ער וועט זיך האַלטן אַ טאָג אָדער צוויי טעג, זאָל ער ניט באַשטראָפט ווערן; וואָרום דאָס איז זיין געלט.

22און אַז מענער וועלן זיך ראַנגלען, און וועלן אָנשטויסן אַ טראָגעדיקע פרוי, און אירע קינדער וועלן אַרויסגיין, אָבער קיין אומגליק וועט ניט געשען, זאָל קנסען געקנסעט ווערן [דער שולדיקער], לויט ווי דער פרויס מאַן וועט אויף אים אַרויפלייגן, און ער זאָל עס געבן פאַר די דַיָנים. 23אויב אָבער אַן אומגליק וועט געשען, זאָלסטו געבן אַ נפש פאַר אַ נפש. 24אַן אויג פאַר אַן אויג, אַ צאָן פאַר אַ צאָן, אַ האַנט פאַר אַ האַנט, אַ פוס פאַר אַ פוס. 25אַ ברען פאַר אַ ברען, אַ וווּנד פאַר אַ וווּנד, אַ בייל פאַר אַ בייל.

26און אַז אַ מאַן וועט שלאָגן דאָס אויג פון זיין קנעכט, אָדער דאָס אויג פון זיין דינסט, און וועט עס איבערפירן, זאָל ער אים אַרויסלאָזן פריי פאַר זיין אויג. 27און אַז ער וועט אויסהאַקן אַ צאָן פון זיין קנעכט, אָדער אַ צאָן פון זיין דינסט, זאָל ער אים אַרויסלאָזן פריי פאַר זיין צאָן.

28און אַז אַן אָקס וועט שטויסן אַ מאַן אָדער אַ פרוי, און זיי וועלן שטאַרבן, זאָל פאַרשטיינען פאַרשטיינט ווערן דער אָקס, און זיין פלייש זאָל ניט געגעסן ווערן; און דער באַלעבאָס פון אָקס איז פריי. 29אויב אָבער ער איז אַ שטויסיקער אָקס פון נעכטן־אייערנעכטן, און זיין באַלעבאָס איז געוואָרנט געוואָרן, און האָט אים ניט געהיט, און ער וועט טייטן אַ מאַן אָדער אַ

פרוי, זאָל פאַרשטיינט ווערן דער אָקס, און אויך זיין
באַלעבאָס זאָל געטייט ווערן. 30 אויב אַן אויסלייז וועט אַרויפ־
געלייגט ווערן אויף אים, זאָל ער געבן פאַרן אויסקויף פון
זיין נפש וויפיל עס וועט אַרויפגעלייגט ווערן אויף אים. 31 סיי
ער וועט שטויסן אַ אינגל, סיי ער וועט שטויסן אַ מיידל, זאָל
אַזוי ווי דערדאָזיקער משפט געטאָן ווערן צו אים. 32 אויב דער
אָקס וועט שטויסן אַ קנעכט אָדער אַ דינסט, זאָל ער געבן זיין
האַר דרייסיק שקל זילבער, און דער אָקס זאָל פאַרשטיינט
ווערן.

33 און אַז אַ מאַן וועט עפענען אַ גרוב, אָדער אַז אַ מאַן וועט
גראָבן אַ גרוב, און וועט זי ניט צודעקן, און אַהין וועט אַריינ־
פאַלן אַן אָקס אָדער אַן אייזל, 34 זאָל דער באַלעבאָס פון דער
גרוב באַצאָלן; געלט זאָל ער אומקערן צו זייער באַלעבאָס,
און די טויטע בהמה זאָל געהערן צו אים.

35 און אַז אַ מאַנס אָקס וועט שעדיקן דעם אָקס פון זיין חבר,
און ער וועט אַוועקפאַלן, זאָלן זיי פאַרקויפן דעם לעבעדיקן
אָקס, און זיך צעטיילן מיטן געלט; און אויך מיטן טויטן זאָלן
זיי זיך צעטיילן. 36 אויב עס איז באַוווּסט אַז ער איז אַ
שטויסיקער אָקס פון לאַנג אָן, און זיין באַלעבאָס האָט אים ניט
געהיט, זאָל ער צאָלן באַצאָלן אַן אָקס פאַרן אָקס, און דער
טויטער זאָל געהערן צו אים.

37 אַז אַ מאַן וועט גנבען אַן אָקס אָדער אַ שעפּס, און וועט
אים שעכטן, אָדער ער וועט אים פאַרקויפן, זאָל ער באַצאָלן
פינף רינדער פאַרן אָקס, און פיר שאָף פאַרן שעפּס.

כב 1 אַז אַ גנב וועט געכאַפּט ווערן ביי אַן איינברעכונג, און
וועט קריגן געשלאָגן און וועט שטאַרבן, איז ניטאָ פאַר
אים קיין בלוטשולד. 2 אויב אָבער די זון איז אויפגעגאַנגען
איבער אים, איז דאָ פאַר אים בלוטשולד.

[א]באַצאָלן מוז ער באַצאָלן; אויב ער האָט ניט, זאָל ער
פאַרקויפט ווערן פאַר זיין גנבה. 3אויב געפונען וועט געפונען
ווערן די גנבה אין זיין האַנט אַ לעבעדיקע, סיי אַן אָקס, סיי
אַן אייזל, סיי אַ שעפּס, זאָל ער באַצאָלן טאָפּל.
4אַז אַ מאַן וועט לאָזן אָפּעסן אַ פעלד אָדער אַ ווייַנגאָרטן,
און וועט אַרויסלאָזן זיין בהמה, און זי וועט אָפּעסן אין אַן
אַנדערנס פעלד, זאָל ער מיט דעם בעסטן פון זיין פעלד, און
מיט דעם בעסטן פון זיין ווייַנגאָרטן באַצאָלן.
5אַז אַ פייער וועט אַרויסגיין, און וועט אָנטרעפן דערנער,
און עס וועט פאַרצערט ווערן אַ סטויג, אָדער שטייענדיקע
תּבואה, אָדער אַ פעלד, זאָל צאָלן באַצאָלן דער וואָס האָט
אָנגעצונדן די שׂרפה.
6אַז אַ מאַן וועט געבן זיין חבר געלט אָדער זאַכן צום היטן,
און עס וועט געגנבעט ווערן פון דעם מאַנס הויז, אויב דער
גנב וועט געפונען ווערן, זאָל ער באַצאָלן טאָפּל; 7אויב דער
גנב וועט ניט געפונען ווערן, זאָל דער באַלעבאָס פון הויז
גענענען צו גאָט[ב]: צי ער האָט ניט אויסגעשטרעקט זיין האַנט
אויף זיין חברס האָב. 8ביי איטלאַכן חשד פון אומערלאַכקייט,
וועגן אַן אָקס, וועגן אַן אייזל, וועגן אַ שעפּס, וועגן אַ קלייד,
וועגן וואָסער עס איז פאַרלאָרענער זאַך, וואָס איינער זאָגט,
אַז דאָס איז עס, זאָל די זאַך פון ביידן קומען פאַר גאָט; דער
וועמען גאָט וועט מאַכן שולדיק, זאָל באַצאָלן זיין חבר טאָפּל.
9אַז אַ מאַן וועט געבן זיין חבר אַן אייזל, אָדער אַן אָקס,
אָדער אַ שעפּס, אָדער וואָסער עס איז בהמה צום היטן, און
זי וועט אַוועקפאַלן, אָדער געשעדיקט ווערן, אָדער געפאַנגען
ווערן, ווען קיינער זעט ניט, 10זאָל אַ שבועה פון גאָט זיין
צווישן זיי ביידן, אויב ער האָט ניט אויסגעשטרעקט זיין האַנט
אויף זיין חברס האָב; און איר באַלעבאָס זאָל עס אָננעמען,

[א] פאַרבינדט זיך מיט פסוק 37 פון פריערדיקן קאַפּיטל. [ב] צו בית־דין.

אוּן ער דאַרף ניט באַצאָלן. 11אויב אָבער גנבען איז זי
געגנבעט געוואָרן פון אים, מוז ער באַצאָלן איר באַלעבאָס.
12אויב פאַרצוקן איז זי פאַרצוקט געוואָרן, זאָל ער ברענגען
פון איר צום עדות; פאַר אַ פאַרצוקטער דאַרף ער ניט
באַצאָלן.

13און אַז אַ מאַן וועט באָרגן [אַ בהמה] פון זיין חבר, און זי
וועט געשעדיקט ווערן, אָדער אַוועקפאַלן—איז איר באַלעבאָס
ניט מיט איר, מוז ער צאָלן באַצאָלן. 14אויב איר באַלעבאָס
איז מיט איר, דאַרף ער ניט באַצאָלן. אויב זי איז אַ
געדונגענע, גייט דאָס אַריין אין איר לוין.

15און אַז אַ מאַן וועט פאַרפירן אַ יונגפרוי וואָס איז ניט
פאַרקנסט, און וועט ליגן מיט איר, זאָל ער מיט נדן זי מאַכן
פאַר זיין ווייב. 16אויב איר פאָטער וועט זי אים ניט וועלן געבן,
זאָל ער באַצאָלן געלט לויט דעם נדן פון יונגפרויען.

17אַ מכשפה זאָלסטו ניט לאָזן לעבן.

18איטלאַכער וואָס ליגט מיט אַ בהמה זאָל טייטן געטייט
ווערן.

19דער וואָס שלאַכט צו געטער, אַחוץ צו יהוה אַליין, זאָל
ווערן חרם.

20און אַ פרעמדן זאָלסטו ניט קריוודען, און זאָלסט אים
ניט דריקן, וואָרום פרעמדע זייט איר געווען אין לאַנד מִצרַיִם.

21אַן אַלמנה און אַ יתום זאָלט איר ניט פייניקן. 22אויב
פייניקן וועסטו אים פייניקן, איז, ווי נאָר ער וועט שרייען צו מיר,
וועל איך זיכער צוהערן זיין געשריי. 23און מיין צאָרן וועט
גרימען, און איך וועל אייך הרגען מיטן שווערד, און אייערע
ווייבער וועלן זיין אַלמנות, און אייערע קינדער יתומים.

24אַז דו וועסט געלט לייען מיין פאָלק, דעם אָרעמאַן ביי

דיר, זאָלסטו ניט זײַן צו אים װי אַ בעל־חוב; איר זאָלט ניט
אַרויפֿלײגן אויף אים צינזן.
25 אַז דו װעסט נעמען אין משכּון דײַן חבֿרס קלייד, זאָלסטו
עס אים אומקערן אײדער די זון גײט אונטער; 26 װאָרום דאָס
איז זײַן אײנציקער צודעק, דאָס איז זײַן קלייד פֿאַר זײַן לײַב;
אין װאָס װעט ער שלאָפֿן? איז, אַז ער װעט שרײַען צו מיר,
װעל איך צוהערן, װאָרום איך בין לײַטזעליק.
27 גאָט זאָלסטו ניט שילטן, און אַ פֿירשט אין דײַן פֿאָלק
זאָלסטו ניט פֿלוכן.
28 [די גאָב פֿון] דײַן פֿולקײַט און דײַן שֶׁפֿע[א] זאָלסטו ניט
שפּעטיקן.
דעם בכֹור פֿון דײַנע זין זאָלסטו אָפּגעבן צו מיר. 29 דעס־
גלײַכן זאָלסטו טאָן מיט דײַן אָקס, מיט דײַנע שאָף; זיבן טעג
זאָל עס זײַן בײַ זײַן מוטער, אויפֿן אַכטן טאָג זאָלט איר עס
אָפּגעבן צו מיר.
30 און הײליקע מענטשן זאָלט איר מיר זײַן, און פֿלײש פֿון
אַ פֿאַרצוקטער אויפֿן פֿעלד זאָלט איר ניט עסן; פֿאַרן הונט
זאָלט איר עס אַװעקװאַרפֿן.
כג 1 זאָלסט ניט אַרויסלאָזן אַ פֿאַלשן קלאַנג; זאָלסט ניט מאַכן
אײן האַנט מיט דעם רשע צו זײַן אַן עדות אויף אומרעכט.
2 זאָלסט ניט נאָכגײן נאָך אַ רבים צום בײזן; און אין אַ קריג
זאָלסטו ניט עדות זאָגן כּדי זיך צו נײגן נאָך אַ רבים צו פֿאַר־
דרײען. 3 און אַן אָרעמאַן זאָלסטו ניט שאַנעװען אין זײַן קריג.
4 אַז דו װעסט טרעפֿן דײַן שונאס אָקס, אָדער זײַן אײזל,
בלאָנדזשענדיק, זאָלסטו אומקערן אים צו אים.
5 אַז דו װעסט זען דײַן שונאס אײזל ליגן אונטער זײַן משׂא,
זאָלסטו זיך אָפּהאַלטן פֿון איבערלאָזן צו אים; אָפּבינדן זאָלסטו
אָפּבינדן אין אײנעם מיט אים.

[א] פֿולערע איבערזעצונג: די גאָב פֿון דער פֿולקײַט פֿון דײַן שניט, און פֿון דעם אויסגוס פֿון דײַן קעלטער.

6 זאָלסט ניט פאַרדרייען דאָס רעכט פון דיין אביון אין
זיין קריג. 7 פון אַ פאַלשן פסק זאָלסטו זיך דערווייטערן, און
אַן אומשולדיקן און גערעכטן זאָלסטו ניט הרגען; וואָרום איך
וועל ניט לאָזן בלייבן גערעכט דעם שולדיקן. 8 און שוחד
זאָלסטו ניט נעמען, וואָרום שוחד מאַכט בלינד זעעדיקע, און
פאַרדרייט די ווערטער פון גערעכטע.

9 און אַ פרעמדן זאָלסטו ניט דריקן, וואָרום איר ווייסט
דאָס געמיט פון דעם פרעמדן, ווייל פרעמדע זייט איר געווען
אין לאַנד מִצרַיִם.

10 און זעקס יאָר זאָלסטו זייען דיין לאַנד, און אייַנזאַמלען
איר תבואה; 11 אָבער דאָס זיבעטע יאָר זאָלסטו עס פאַרלאָזן
און עס איבערלאָזן פריי, כּדי די אביונים פון דיין פאָלק זאָלן
עסן; און וואָס בלייבט פון זיי, זאָל עסן די חיה פון פעלד.
דעסגלייכן זאָלסטו טאָן מיט דיין ווייַנגאָרטן, מיט דיין
אייַלבערטגאָרטן.

12 זעקס טעג זאָלסטו טאָן דיינע אַרבעט, און אויפן זיבעטן
טאָג זאָלסטו רוען, כּדי עס זאָל רוען דיין אָקס און דיין אייזל,
און עס זאָל אָפּעטעמען דער זון פון דיין דינסט, און דער
פרעמדער.

13 און אין אַלץ, וואָס איך האָב אייַך אָנגעזאָגט, זאָלט איר
זיין אָפּגעהיט; און דעם נאָמען פון פרעמדע געטער זאָלט איר
ניט דערמאָנען; עס זאָל פון דיין מויל ניט געהערט ווערן.

14 דריי מאָל אין יאָר זאָלסטו האַלטן אַ יום־טוב צו מיר.
15 דעם יום־טוב פון מצות זאָלסטו היטן: זיבן טעג זאָלסטו עסן
מצות, אַזוי ווי איך האָב דיר באַפוילן, צו דער געשטעלטער
צייט אין חודש אָביב, וואָרום אין אים ביסטו אַרויסגעגאַנגען
פון מִצרַיִם; און מע זאָל זיך ניט ווייזן פאַר מיר מיט ליידיקן;

16 און דעם יָום־טוב פון שניט, פון די ערשטפּרוכט פון דיינע
אַרבעט, פון וואָס דו וועסט פאַרזייען אין פעלד; און דעם יָום־
טוב פון אײַנזאַמלונג ביים אויסלאָז פון יאָר, ווען דו זאַמלסט
איין דיינע אַרבעט פון פעלד. 17 דריי מאָל אין יאָר זאָלן אַלע
דיינע מאַנספּאַרשוינען זיך ווייזן פאַר דעם האַר, גאָט.

18 זאָלסט ניט מקריב זיין מיט געזייערטן ברויט דאָס
בלוט פון מיין שלאַכטאָפּפער; און דאָס אָפּפערפעטס פון
מיין יָום־טוב זאָל ניט איבערנעכטיקן ביז אין דער פרי.

19 די ערשטע פריצייטיקע פון דיין ערד זאָלסטו ברענגען
אין הויז פון גאָט דיין האַר.

זאָלסט ניט קאָכן אַ ציקעלע אין זיין מוטערס מילך.

20 זע, איך שיק דיר פאַרויס אַ מלאַך, דיך צו היטן אויפן
וועג, און דיך צו ברענגען צו דעם אָרט וואָס איך האָב אָנ־
געברייט. 21 היט דיך פאַר אים, און הער צו זיין קָול; זאָלסט ניט
ווידערשפּעניקן אָן אים, וואָרום ער וועט ניט פאַרגעבן אײַער
פאַרברעך, ווייל מיין נאָמען איז אין אים. 22 אָבער אויב צו־
הערן וועסטו צוהערן צו זיין קָול, און וועסט טאָן אַלץ וואָס
איך רעד, וועל איך פיינטן דיינע פיינט, און דריקן דיינע
דריקער. 23 וואָרום מיין מלאַך וועט גיין דיר פאַרויס, און
ער וועט דיך ברענגען צו דעם אֱמוֹרי, און דעם חִתּי, און דעם
פּרִזי, און דעם כּנַעֲני, דעם חִוִי, און דעם יבוּסי; און איך וועל
זיי פאַרטיליקן. 24 זאָלסט זיך ניט בוקן צו זייערע געטער, און
זאָלסט זיי ניט דינען, און זאָלסט ניט טאָן אַזוי ווי זייערע מעשׂים;
נייערט צעשטערן זאָלסטו זיי צעשטערן, און צעברעכן זאָלסטו
צעברעכן זייערע ויילשטיינער. 25 און איר זאָלט דינען יהוה
אײַער גאָט, און ער וועט בענטשן דיין ברויט און דיין וואַסער;
און איך וועל אָפּטאָן קראַנקשאַפט פון צווישן דיר. 26 עס וועט

ניט זיין אַ פֿאַרוואַרפֿערין אָדער אַן עקרה אין דיין לאַנד; די
צאָל פֿון דיינע טעג וועל איך אויספֿילן. 27מיין אימה וועל איך
שיקן דיר פֿאָרויס, און וועל פֿאַרטומלען אַלדאָס פֿאָלק וואָס
דו וועסט קומען צווישן זיי, און איך וועל קערן אַלע דיינע פֿיינט
מיטן נאַקן צו דיר. 28און איך וועל שיקן דיר פֿאָרויס די האָרנבין,
און זי וועט פֿאַרטרייבן דעם חִוִי, דעם כּנַעֲנִי, און דעם חִתִּי,
פֿון פֿאַר דיר. 29איך וועל זיי ניט פֿאַרטרייבן פֿון פֿאַר דיר
אין איין יאָר, טאָמער וועט דאָס לאַנד ווערן אַ וויסטעניש, און
עס וועט זיך מערן אויף דיר די חיה פֿון פֿעלד. 30ביסלאַכּ־
ביסלאַכווייז וועל איך זיי פֿאַרטרייבן פֿון פֿאַר דיר, ביז וואַנען
דו וועסט זיך פֿרוכפּערן, און וועסט אַרבן דאָס לאַנד. 31און איך
וועל מאַכן דיין געמאַרק פֿון ים־סוף און ביז דעם ים פֿון די
פּלִשתּים, און פֿון מדבר ביזן טייך[א]; וואָרום איך וועל געבן אין
אייער האַנט די באַוווינער פֿון לאַנד, און וועסט זיי פֿאַרטרייבן
פֿון פֿאַר דיר. 32זאָלסט ניט שליסן אַ בונד זיי און זייערע
געטער. 33זיי זאָלן ניט זיצן אין דיין לאַנד, כּדי זיי זאָלן דיך
ניט מאַכן זינדיקן צו מיר, אַז דו וועסט דינען זייערע געטער;
וואָרום דאָס וועט דיר זיין פֿאַר אַ שטרויכלונג.

כד 1און צו משהן האָט ער געזאָגט: גיי אַרויף צו גאָט, דו, און
אַהרן, נָדָב, און אֲבִיהוא, און זיבעציק פֿון די עלטסטע
פֿון ישׂראל, און איר זאָלט זיך בוקן פֿון דער ווייטן. 2און
משה אַליין זאָל גענענען צו גאָט; אָבער זיי זאָלן ניט גענענען.
און דאָס פֿאָלק זאָל ניט אַרויפֿגיין מיט אים.

3איז משה געקומען, און האָט דערציילט דעם פֿאָלק אַלע
ווערטער פֿון גאָט, און אַלע געזעצן; און דאָס גאַנצע פֿאָלק
האָט געענטפֿערט מיט איין קָול, און געזאָגט: אַלע ווערטער
וואָס גאָט האָט גערעדט וועלן מיר טאָן.

[א] טייך פּרָת.

4און משה האָט פאַרשריבן אַלע ווערטער פון גאָט, און
ער האָט זיך געפעדערט אין דער פרי, און האָט געבויט אַ
מזבח אונטערן באַרג, און צוועלף זיילשטיינער אַקעגן די
צוועלף שבטים פון ישׂראל. 5און ער האָט געשיקט די יונגע
לייט פון די קינדער פון ישׂראל, און זיי האָבן אויפגעבראַכט
בראַנדאָפּפער און געשלאַכט אָקסן פרידאָפּפער צו גאָט.
6און משה האָט גענומען העלפט פון דעם בלוט, און אַריינגעטאָן
אין בעקנס, און העלפט פון דעם בלוט האָט ער געשפּרענגט
אויפן מזבח. 7און ער האָט גענומען דאָס בוך פון בונד, און
געלייענט אין די אויערן פון פאָלק; און זיי האָבן געזאָגט: אַלץ
וואָס גאָט האָט גערעדט וועלן מיר טאָן און געהאָרכן. 8און
משה האָט גענומען דאָס בלוט, און האָט געשפּרענגט אויפן
פאָלק, און האָט געזאָגט: אָט איז דאָס בלוט פון דעם בונד וואָס
גאָט האָט געשלאָסן מיט אײַך אויף אַלע דידאָזיקע ווערטער.
9און משה, און אַהרן, נָדָב, און אֲביהוא, און זיבעציק פון
די עלטסטע פון ישׂראל, זיינען אַרויפגעגאַנגען; 10און זיי האָבן
געזען דעם גאָט פון ישׂראל; און אונטער זיינע פיס איז געווען
אַזוי ווי אַ פלאַסטערווערק פון סאַפּירשטיין, און אַזוי ווי דער
הימל אַליין אין לויטערקייט. 11און אויף די אַדעללייט פון
די קינדער פון ישׂראל האָט ער ניט אויסגעשטרעקט זיין האַנט;
און זיי האָבן געזען גאָט, און האָבן געגעסן און געטרונקען.
12און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: קום אַרויף צו מיר אויפן
באַרג, און זיי דאָרטן, און איך וועל דיר געבן די שטיינערנע
לוחות מיט דער תּורה און דעם געבאָט וואָס איך האָב אויפ־
געשריבן זיי צו לערנען.

13איז אויפגעשטאַנען משה, און זיין באַדינער יהושע, און
משה איז אַרויפגעגאַנגען אויפן באַרג פון גאָט. 14און צו די
עלטסטע האָט ער געזאָגט: האַרט דאָ אויף אונדז, ביז וואַנען

מיר וועלן זיך אומקערן צו אײַך. און אָט זײַנען אַהרן און חור
מיט אײַך; ווער עס האָט אַ משפט זאָל גענענען צו זיי.
15און משה איז אַרויפגעגאַנגען אויפן באַרג, און דער וואָלקן
האָט צוגעדעקט דעם באַרג. 16און די פראַכט פון גאָט האָט
גערוט אויפן באַרג סיני, און דער וואָלקן האָט אים אײַנגעדעקט
זעקס טעג; און אויפן זיבעטן טאָג האָט ער גערופן צו משהן פון
וואָלקן.
17און דאָס אויסזען פון גאָטס פראַכט איז געווען אַזוי ווי
אַ פאַרצערעדיק פײַער אויפן שפיץ באַרג, פאַר די אויגן פון די
קינדער פון ישׂראל. 18און משה איז אַרײַנגעגאַנגען אין מיטן
וואָלקן, און איז אַרויף אויפן באַרג; און משה איז געווען אויפן
באַרג פערציק טעג און פערציק נעכט.

תְּרוּמָה

כה 1און גאָט האָט גערעדט צו משהן, אַזוי צו זאָגן:
2רעד צו די קינדער פון ישׂראל, זיי זאָלן נעמען פאַר מיר
אַן אָפשיידונג; פון יעטוועדער מאַן וואָס זײַן האַרץ וועט אים
באַוויליקן, זאָלט איר נעמען מײַן אָפשיידונג. 3און דאָס איז
די אָפשיידונג וואָס איר זאָלט נעמען פון זיי: גאָלד, און זילבער,
און קופער; 4און בלאָע וואָל, און פורפל, און ווערמילרויט,
און לײַנען, און ציגנהאָר; 5און רויטגעפאַרבטע ווידערפעלן,
און תּחש־פעלן, און שׂטים־האָלץ; 6אײל פאַר דער לײַכטונג,
בשׂמים פאַר דעם אײל פון זאַלבונג, און פאַר דעם ווײַרויך פון
שמעקעדיקע געווירצן; 7אָניקלשטיינער, און שטיינער צום אײַנ־
פאַסן, פאַר דעם אֵפוד, און פאַר דעם חושן. 8און זיי זאָלן מיר
מאַכן אַ הייליקטום, אַז איך זאָל רוען צווישן זיי. 9אַזוי ווי אַלץ
וואָס איך ווײַז דיר, די געשטאַלט פון דעם מִשכּן, און די
געשטאַלט פון אַלע זײַנע כּלים, אָט אַזוי זאָלט איר מאַכן.

10 און זיי זאָלן מאַכן אַן אָרון פון שׂטים־האָלץ; צוויי איילן
און אַ האַלב זיין לענג, און אַן אייל און אַ האַלב זיין ברייט, און
אַן אייל און אַ האַלב זיין הייך. 11 און זאָלסט אים איבערציִען
מיט ריינעם גאָלד–פון אינעווייניק און פון אויסנווייניק זאָלסטו
אים איבערציִען; און זאָלסט מאַכן אויף אים אַ גילדערנעם
קראַנץ רונד אַרום. 12 און זאָלסט אויסגיסן פאַר אים פיר
גילדערנע רינגען, און אַרויפטאָן אויף זיינע פיר פיס; און צוויי
רינגען זאָלן זיין אויף זיין איין זייט, און צוויי רינגען אויף זיין
צווייטער זייט. 13 און זאָלסט מאַכן שטאַנגען פון שׂטים־האָלץ,
און זיי איבערציִען מיט גאָלד. 14 און זאָלסט אַריינציִען די
שטאַנגען אין די רינגען ביי די זייטן פון אָרון, צו טראָגן אויף זיי
דעם אָרון. 15 אין די רינגען פון אָרון זאָלן די שטאַנגען זיין, זיי
זאָלן ניט אָפּגעטאָן ווערן פון אים. 16 און זאָלסט אַריינטאָן אין
דעם אָרון דאָס געזעץ וואָס איך וועל דיר געבן.
17 און זאָלסט מאַכן אַ דעק פון ריינעם גאָלד; צוויי איילן
און אַ האַלב זיין לענג, און אַן אייל און אַ האַלב זיין ברייט.
18 און זאָלסט מאַכן צוויי גילדערנע כּרובים; געהאַמערט
זאָלסטו זיי מאַכן, ביי ביידע עקן פון דעק. 19 און מאַך איין
כּרוב ביים עק פון דער זייט, און איין כּרוב ביים עק פון דער
אַנדער זייט; פון דעם דעק גופא זאָלט איר מאַכן די כּרובים ביי
זיינע ביידע עקן. 20 און די כּרובים זאָלן אויסשפּרייטן די פליגלען
צו דער הייך, שירעמענדיק מיט זייערע פליגלען איבער
דעם דעק, מיט זייערע פּנימער איינער אַקעגן אַנדערן; צום
דעק צו זאָלן זיין די פּנימער פון די כּרובים. 21 און זאָלסט
אַרויפטאָן דעם דעק אויבן אויפן אָרון; און אין דעם אָרון
זאָלסטו אַריינטאָן דאָס געזעץ וואָס איך וועל דיר געבן. 22 און
איך וועל זיך דאָרטן אַנטפּלעקן צו דיר, און וועל רעדן מיט
דיר פון איבערן דעק, פון צווישן די צוויי כּרובים וואָס איבער

דעם אָרון פֿון געזעץ, אַלץ וואָס איך וועל דיר באַפֿעלן פֿאַר
די קינדער פֿון ישׂראל.
[23]און זאָלסט מאַכן אַ טיש פֿון שׁטים־האָלץ; צוויי איילן זיין
לענג, און אַן אייל זיין ברייט, און אַן אייל און אַ האַלב זיין הייך.
[24]און זאָלסט אים איבערציען מיט ריינעם גאָלד, און מאַכן צו
אים אַ גילדערנעם קראַנץ רונד אַרום. [25]און זאָלסט מאַכן
צו אים אַ לייסט פֿון אַ האַנטברייט רונד אַרום, און מאַכן אַ
גילדערנעם קראַנץ צו זיין לייסט רונד אַרום. [26]און זאָלסט מאַכן
פֿאַר אים פֿיר גילדערנע רינגען, און אַרויפֿטאָן די רינגען אויף
די פֿיר ווינקלען וואָס אויף זיינע פֿיר פֿיס. [27]לעבן דעם לייסט
זאָלן זיין די רינגען, פֿאַר אויערן פֿאַר די שטאַנגען צו טראָגן
דעם טיש. [28]און זאָלסט מאַכן די שטאַנגען פֿון שׁטים־האָלץ,
און זיי איבערציען מיט גאָלד; און דער טיש זאָל געטראָגן ווערן
אויף זיי. [29]און זאָלסט מאַכן זיינע שיסלען, און זיינע שאָלן,
און זיינע קאַנען, און זיינע בעכערס, וואָס מיט זיי ווערט
געגאָסן; פֿון ריינעם גאָלד זאָלסטו זיי מאַכן. [30]און זאָלסט אַרויפֿ־
טאָן אויפֿן טיש דאָס ברויט פֿון אָנגעזיכט פֿאַר מיר תּמיד.
[31]און זאָלסט מאַכן אַ מנורה פֿון ריינעם גאָלד; געהאַמערט
זאָל די מנורה געמאַכט ווערן, איר פֿוסגעשטעל, און איר שטאַם;
אירע בעכערלאַך–אירע קנעפּ און אירע בלומען–זאָלן זיין
פֿון איר גופֿא. [32]און זעקס רערן זאָלן אַרויסגיין פֿון אירע זייטן,
דריי רערן פֿון דער מנורה פֿון איר איין זייט, און דריי רערן
פֿון דער מנורה פֿון איר צווייטער זייט. [33]דריי מאַנדלקווייטיקע
בעכערלאַך פֿון אַ קנאָפּ און אַ בלום אויף איין רער, און
דריי מאַנדלקווייטיקע בעכערלאַך פֿון אַ קנאָפּ און אַ בלום
אויפֿן אַנדער רער; אַזוי פֿאַר די זעקס רערן, וואָס גייען אַרויס
פֿון דער מנורה. [34]און אויף דער מנורה פֿיר מאַנדלקווייטיקע
בעכערלאַך–אירע קנעפּ און אירע בלומען. [35]און אַ קנאָפּ

אונטער צוויי רערן פון איר, און אַ קנאָפּ אונטער צוויי רערן
פון איר, און אַ קנאָפּ אונטער צוויי רערן פון איר, פאַר
די זעקס רערן וואָס גייען אַרויס פון דער מנורה. 36 זייערע
קנעפּ און זייערע רערן זאָלן זיין פון איר גופא, אין גאַנצן איין
אויסהאַמערונג פון ריינעם גאָלד. 37 און זאָלסט מאַכן צו איר
זיבן רערלאַך, און מע זאָל אָנצינדען אירע רערלאַך, און מאַכן
לייכטן צו איר פּאָדערזייט צו. 38 און אירע צווענגלאַך און
אירע אַשפּענדלאַך זאָלן זיין פון ריינעם גאָלד. 39 פון אַ צענטער
ריינעם גאָלד זאָל מען זי מאַכן מיט אַלע דידאָזיקע כלים.
און זע זאָלסט מאַכן לויט זייער געשטאַלט, וואָס דיר ווערט
געוויזן אויפן באַרג.

כו 1 און דעם משכן זאָלסטו מאַכן פון צען פאָרהאַנגען; פון
געדרייטן ליינען, און בלאָער וואָל, און פורפל, און ווערמיל-
רויט, מיט כרובים קונציק אויסגעאַרבעט זאָלסטו זיי מאַכן.
2 די לענג פון איטלאַכן פאָרהאַנג אַכט און צוואַנציק איילן, און
די ברייט פון איטלאַכן פאָרהאַנג פיר איילן; איין מאָס פאַר
אַלע פאָרהאַנגען. 3 פינף פאָרהאַנגען זאָלן זיין באַהעפט איינער
אָן אַנדערן, און ווידער פינף פאָרהאַנגען באַהעפט איינער
אָן אַנדערן. 4 און זאָלסט מאַכן שלייפן פון בלאָער וואָל אויף
דעם זוים פון איין פאָרהאַנג ביים עק פון איין באַהעפטונג,
און אַזוי זאָלסטו מאַכן אויף דעם זוים פון דעם עקסטן
פאָרהאַנג אין דער צווייטער באַהעפטונג. 5 פופציק שלייפן
זאָלסטו מאַכן אויף דעם איין פאָרהאַנג, און פופציק שלייפן
זאָלסטו מאַכן אויף דעם ברעג פון דעם פאָרהאַנג וואָס אין
דער צווייטער באַהעפטונג; איינער קעגן אַנדערן זאָלן די
שלייפן זיין. 6 און זאָלסט מאַכן פופציק גילדערנע העקן, און
באַהעפטן די פאָרהאַנגען איינעם צום אַנדערן מיט די העקן,
אַז דער משכן זאָל זיין איינס.

[7]און זאָלסט מאַכן פאָרהאַנגען פון ציגנהאָר פאַר אַ
געצעלט איבערן מִשכּן; עלף פאָרהאַנגען זאָלסטו זיי מאַכן.
[8]די לענג פון איטלאַכן פאָרהאַנג דרייסיק איילן, און די ברייט
פון איטלאַכן פאָרהאַנג פיר איילן; איין מאָס פאַר די עלף
פאָרהאַנגען. [9]און זאָלסט באַהעפטן פינף פאָרהאַנגען באַזונדער,
און זעקס פאָרהאַנגען באַזונדער; און דעם זעקסטן פאָרהאַנג
זאָלסטו צונויפטאָפּלען אויף דער פאָדערזייט פון געצעלט.
[10]און זאָלסט מאַכן פופציק שלייפן אויף דעם זוים פון איין
פאָרהאַנג, דעם עקסטן אין דער באַהעפטונג, און פופציק שלייפן
אויף דעם זוים פון דעם פאָרהאַנג אין דער צווייטער באַהעפטונג.
[11]און זאָלסט מאַכן פופציק קופערנע האָקן, און אַרייַנטאָן
די האָקן אין די שלייפן, און באַהעפטן דאָס געצעלט, אַז עס
זאָל זיין איינס. [12]און דער איבערהאַנג וואָס בלייבט פון די
פאָרהאַנגען פון געצעלט, דער איבעריקער האַלבער פאָרהאַנג,
זאָל אַראָפּהענגען אויף דער הינטערשטער זייט פון מִשכּן. [13]און
די איל פון דער זייט, און די איל פון דער אַנדער זייט, וואָס
בלייבט איבער פון דער לענג פון די פאָרהאַנגען פון געצעלט,
זאָל אַראָפּהענגען אויף די זייטן פון מִשכּן, פון דער זייט און
פון דער אַנדער זייט, אים צו פאַרדעקן.

[14]און זאָלסט מאַכן אַ צודעק פאַר דעם געצעלט פון רויט־
געפאַרבטע ווידערפעלן, און אַ צודעק פון תּחש־פעלן פון
אויבן.

[15]און זאָלסט מאַכן די ברעטער צום מִשכּן פון שִטים־האָלץ,
שטייעדיק. [16]צען איילן די לענג פון אַ ברעט, און אַן איל
און אַ האַלבע איל די ברייט פון איטלאַכן ברעט. [17]צוויי
צאַפּנס צו איטלאַכן ברעט, איינער קעגן אַנדערן אַזוי ווי
שטאַפּלען; אַזוי זאָלסטו מאַכן צו אַלע ברעטער פון מִשכּן.
[18]און זאָלסט מאַכן די ברעטער צום מִשכּן, צוואַנציק ברעטער

פאַר דער דָרום־זײַט צו דָרום. 19 און פערציק זילבערנע שוועלן
זאָלסטו מאַכן אונטער די צוואַנציק ברעטער: צו צוויי שוועלן
אונטער איין ברעט פאַר זײַנע צוויי צאַפּנס, צו צוויי שוועלן
אונטער איין ברעט פאַר זײַנע צוויי צאַפּנס. 20 און פאַר דער
צווייטער זײַט פון מִשכּן, פאַר דער צפון־זײַט, צוואַנציק
ברעטער, 21 מיט פערציק זילבערנע שוועלן צו זיי: צוויי שוועלן
אונטער איין ברעט, צוויי שוועלן אונטער איין ברעט. 22 און
פאַר דער הינטערשטער זײַט פון מִשכּן צו מערב, זאָלסטו
מאַכן זעקס ברעטער. 23 און צוויי ברעטער זאָלסטו מאַכן
פאַר די ווינקלען פון מִשכּן, אויף דער הינטערשטער זײַט.
24 און זיי זאָלן זײַן אַרײַנגעפּאַסט אונטן, און דעסגלײַכן זאָלן
זיי זײַן אַרײַנגעפּאַסט אויבן ביז צום ערשטן רינג; אַזוי זאָל
זײַן בײַ זיי ביידן; זיי זאָלן זײַן פאַר די צוויי ווינקלען. 25 און
עס וועלן זײַן אַכט ברעטער מיט זייערע זילבערנע שוועלן־
זעכצן שוועלן: צוויי שוועלן אונטער איין ברעט, צוויי שוועלן
אונטער איין ברעט. 26 און זאָלסט מאַכן ריגלען פון שִטים־
האָלץ; פינף פאַר די ברעטער פון איין זײַט מִשכּן; 27 און פינף
ריגלען פאַר די ברעטער פון דער צווייטער זײַט מִשכּן, און פינף
ריגלען פאַר די ברעטער פון דער הינטערשטער זײַט מִשכּן, צו
מערב; 28 און דעם מיטלסטן ריגל אין מיטן פון די ברעטער,
וואָס זאָל דורכריגלען פון עק צו עק. 29 און די ברעטער
זאָלסטו איבערציִען מיט גאָלד, און מאַכן צו זיי רינגען פון גאָלד,
אויערן פאַר די ריגלען; און זאָלסט איבערציִען די ריגלען מיט
גאָלד. 30 און זאָלסט אויפשטעלן דעם מִשכּן אַזוי ווי זײַן
אָפּמעל וואָס איז דיר באַוויזן געוואָרן אויפן באַרג.

31 און זאָלסט מאַכן אַ פָּרוֹכֶת פון בלאָער וואָל, און פּורפּל,
און ווערמילרויט, און געדרייטן לײַנען; קונציק אויסגעאַרבעט,
מיט כּרובים זאָל מען אים מאַכן. 32 און זאָלסט אים אַרויפטאָן

אויף פיר זיילן פון שִטים־האָלץ איבערגעצויגן מיט גאָלד, מיט
זייערע העקלאַך פון גאָלד, אויף פיר זילבערנע שוועלן.
33און זאָלסט אַרויפטאָן דעם פָּרוֹכֶת אונטער די האָקן; און
זאָלסט אַריינברענגען אַהין, אינעווייניק פון פָּרוֹכֶת, דעם אָרון
פון געזעץ; און דער פָּרוֹכֶת וועט אַייך אָפּשיידן צווישן דעם
הייליקטום און דעם קָדשֵי־קָדשים. 34און זאָלסט אַרויפטאָן
דעם דעק אויף דעם אָרון פון געזעץ, אין קָדשֵי־קָדשים. 35און
זאָלסט אַוועקשטעלן דעם טיש דרויסן פון פָּרוֹכֶת, און די מְנוֹרה
אַקעגן דעם טיש, אין דָרום־זייט מִשכּן; און דעם טיש זאָלסטו
שטעלן אין צפון־זייט. 36און זאָלסט מאַכן אַ פאָרהאַנג צום
איינגאַנג פון געצעלט, פון בלאָער וואָל, און פורפל, און
ווערמילרויט, און געדרייטן ליינען, געשטיקטע אַרבעט. 37און
זאָלסט מאַכן צום פאָרהאַנג פינף זיילן פון שִטים־האָלץ, און זיי
איבערציִען מיט גאָלד; זייערע העקלאַך פון גאָלד; און זאָלסט
אויסגיסן פאַר זיי פינף קופּערנע שוועלן.

כז 1און זאָלסט מאַכן דעם מזבח פון שִטים־האָלץ, פינף
איילן די לענג, און פינף איילן די ברייט; פירעקעכדיק
זאָל דער מזבח זיין, און דריי איילן זיין הייך. 2און זאָלסט
מאַכן זיינע הערנער אויף זיינע פיר ווינקלען; פון אים גופא
זאָלן זיין זיינע הערנער; און זאָלסט אים איבערציִען מיט
קופּער. 3און זאָלסט מאַכן זיינע טעפּ אויף אַוועקנעמען זיינע
אַש, און זיינע שופלען, און זיינע שפּרענגבעקנס, און זיינע
גאָפּלען און זיינע פייערפאַנען; אַלע זיינע כלים זאָלסטו מאַכן
פון קופּער. 4און זאָלסט מאַכן צו אים אַ קופּערנע זיפּ פון
נעצאַרבעט, און זאָלסט מאַכן אויף דער נעץ פיר קופּערנע
רינגען אויף זיינע פיר עקן. 5און זאָלסט זי אַרויפטאָן אונטער
דעם געזימס פון מזבח, פון אונטן, און די נעץ זאָל זיין ביז דער
העלפט פון מזבח. 6און זאָלסט מאַכן שטאַנגען צום מזבח,

שטאַנגען פון שׂטים־האָלץ, און זיי איבערציִען מיט קופּער.
[7] און זייַנע שטאַנגען זאָלן אַרייַנגעצויגן ווערן אין די רינגען, און
די שטאַנגען זאָלן זייַן אויף ביידע זייטן פון מזבח, ווען מע
טראָגט אים. [8] הויל אינעווייניק, פון ברעטער, זאָלסטו אים
מאַכן; אַזוי ווי מע האָט דיר געוויזן אויפן באַרג, אַזוי זאָל מען
מאַכן.
[9] און זאָלסט מאַכן דעם הויף פון מִשכּן: פאַר דער דָרום־
זייט צו דָרום, אַרומהאַנגען פאַרן הויף פון געדרייטן לייַנען,
הונדערט איילן די לענג פאַר דער איין זייט. [10] און די זייַלן
דערצו צוואַנציק, און זייערע שוועלן צוואַנציק, פון קופּער; די
העקלאַך פון די זייַלן, און זייערע רייפבענדער, פון זילבער.
[11] און דעסגלייַכן פאַר דער צפון־זייט, פאַר לענג: אַרומהאַנגען
הונדערט איילן די לענג, און די זייַלן דערצו צוואַנציק, און
זייערע שוועלן צוואַנציק, פון קופּער; די העקלאַך פון די זייַלן,
און זייערע רייפבענדער, פון זילבער. [12] און פאַר ברייט פון
הויף אין מערב־זייט, אַרומהאַנגען פון פופציק איילן: די זייַלן
דערצו צען, און זייערע שוועלן צען. [13] און די ברייט פון הויף
אין מזרח־זייט צו זונאויפגאַנג פופציק איילן. [14] און פופצן
איילן אַרומהאַנגען פאַר איין זייט; די זייַלן דערצו דריי, און
זייערע שוועלן דריי. [15] און פאַר דער צווייטער זייט פופצן
איילן אַרומהאַנגען; די זייַלן דערצו דריי, און זייערע שוועלן
דריי. [16] און פאַרן טויער פון הויף אַ פאָרהאַנג פון צוואַנציק
איילן, פון בלאָער וואָל, און פורפּל, און ווערמילרויט, און
געדרייטן לייַנען, געשטיקטע אַרבעט; די זייַלן דערצו פיר,
און זייערע שוועלן פיר. [17] אַלע זייַלן פון הויף רונד אַרום,
אַרומגערייפט מיט זילבער; זייערע העקלאַך פון זילבער, און
זייערע שוועלן פון קופּער. [18] די לענג פון הויף הונדערט איילן,
און די ברייט פופציק אַקעגן פופציק, און די הייך פינף איילן,

פון געדרייטן ליינען; און די שווועלן דערצו פון קופּער. [19]אַלע
געצייג פון מִשכּן פאַר זיין גאַנצער אַרבעט, און אַלע זיינע
פּלעקלאַך, און אַלע פּלעקלאַך פון הויף, פון קופּער.

תְּצַוֶּה

[20]און דו זאָלסט באַפעלן די קינדער פון ישׂראל, זיי זאָלן
דיר ברענגען ריינע געשלאָגענע בוימל פאַר דער לייכטונג,
אויף אָנצינדן אַ ליכט תּמיד. [21]אין אוהל־מועד, דרויסן פון
פָּרוֹכֶת וואָס פאַרן געזעץ, זאָל עס אַהרן און זיינע קינדער
צוריכטן אויף פון אָוונט ביז אין דער פרי, פאַר גאָט; אַן אייביק
געזעץ אויף זייערע דור־דורות פאַר די קינדער פון ישׂראל.

כח [1]און דו מאַך גענענען צו דיר דיין ברודער אַהרֹנען, און
זיינע זין מיט אים, פון צווישן די קינדער פון ישׂראל,
כּדי זיי זאָלן זיין כֹּהנים צו מיר; אַהרן, נָדָב, און אַביהוּא,
אֶלְעָזָר, און איתָמָר, אַהרנס זין. [2]און זאָלסט מאַכן דיין
ברודער אַהרֹנען הייליקע קליידער פאַר אַ כּבוד און פאַר אַ
שיינקייט. [3]און דו זאָלסט רעדן צו אַלע קלוגהאַרציקע, וואָס
איך האָב זיי אָנגעפילט מיט אַ גייסט פון חכמה, זיי זאָלן מאַכן
די קליידער פאַר אַהרֹנען, כּדי אים צו הייליקן אַז ער זאָל זיין
אַ כֹּהן צו מיר.
[4]און דאָס זיינען די קליידער, וואָס זיי זאָלן מאַכן: אַ חוֹשֶן,
און אַן אֵפוֹד, און אַ מאַנטל, און אַ געקעסטלט העמדל, אַ הויב,
און אַ גאַרטל; און זיי זאָלן מאַכן הייליקע קליידער פאַר דיין
ברודער אַהרֹנען און פאַר זיינע זין, כּדי זיי זאָלן זיין כֹּהנים צו
מיר. [5]און זיי זאָלן נעמען דאָס גאָלד, און די בלאָע וואָל, און
דעם פּורפּל, און דאָס ווערמילרויט, און דעם ליינען.
[6]און זיי זאָלן מאַכן דעם אֵפוֹד פון גאָלד, בלאָער וואָל,

און פּורפּל, ווערמילרויט, און געדרייטן ליינען, קונציק אויס־געאַרבעט. [7]צוויי אַקסלבענדער זאָל ער האָבן, באַהעפט צו זיינע צוויי עקן, כּדי ער זאָל זיין באַהעפט. [8]און דער גאַרטלבאַנד וואָס אויף אים, זאָל זיין אַזוי ווי זיין אַרבעט, פון אים גופא; פון גאָלד, בלאָער וואָל, און פּורפּל, און ווערמיל־רויט, און געדרייטן ליינען. [9]און זאָלסט נעמען צוויי אָניקל־שטיינער, און אויסקריצן אויף זיי די נעמען פון די קינדער פון ישׂראל; [10]זעקס פון זייערע נעמען אויף איין שטיין, און די איבעריקע זעקס נעמען אויפן צווייטן שטיין, לויט זייערע געבורטן. [11]ווי אַרבעט פון אַ שטיינשניידער, ווי אויסקריצונגען פון אַ זיגל, זאָלסטו אויסקריצן די צוויי שטיינער לויט די נעמען פון די קינדער פון ישׂראל; אַיינגעראַמט אין אַיינפאַסונגען פון גאָלד זאָלסטו זיי מאַכן. [12]און זאָלסט אַרויפטאָן די צוויי שטיינער אויף די אַקסלבענדער פון אֵפוד–שטיינער פון דערמאָנונג פאַר די קינדער פון ישׂראל; און אַהרן זאָל טראָגן זייערע נעמען פאַר גאָט אויף זיינע צוויי אַקסלען פאַר אַ דערמאָנונג.

[13]און זאָלסט מאַכן אַיינפאַסונגען פון גאָלד; [14]און צוויי קייטן פון ריינעם גאָלד; געדרייט זאָלסטו זיי מאַכן, פלעכט־אַרבעט; און זאָלסט אַרויפטאָן די געפלאָכטענע קייטן אויף די איינפאַסונגען.

[15]און זאָלסט מאַכן אַ חושן פון באַשייד, קונציק אויס־געאַרבעט; אַזוי ווי די אַרבעט פון אֵפוד זאָלסטו אים מאַכן: פון גאָלד, בלאָער וואָל, און פּורפּל, און ווערמילרויט, און געדרייטן ליינען, זאָלסטו אים מאַכן. [16]פירעקעכדיק זאָל ער זיין, געטאָפּלט, אַ שפּאַן זיין לענג, און אַ שפּאַן זיין ברייט. [17]און זאָלסט אַריינזעצן אין אים אַן אַיינזעצונג פון שטיינער, פיר ציילן שטיינער. אַ צייל פון רובין, טאָפּאַז, און שמאַראַק, איין צייל; [18]און די צווייטע צייל: גאַרפונקל, סאַפּירשטיין, און

דימענט; [19]און די דריטע צייל: יאַכצום, אַגאַט, און אַמעטיסט; [20]און די פירטע צייל: גאָלדשטיין, און אָניקל, און יאַשפיז; אַיינ־געזעצט אין גאָלד זאָלן זיי זיין אין זייערע אַיינפאַסונגען. [21]און די שטיינער זאָלן זיין לויט די נעמען פון די קינדער פון ישׂראל, צוועלף, לויט זייערע נעמען; ווי אויסקריצונגען פון אַ זיגל, איטלאַכער לויט זיין נאָמען זאָלן זיי זיין, אַקעגן די צוועלף שבטים. [22]און זאָלסט מאַכן אויפן חושן געדרייטע קייטן, פלעכטאַרבעט, פון ריינעם גאָלד. [23]און זאָלסט מאַכן צום חושן צוויי גילדערנע רינגען, און אַרויפטאָן די צוויי רינגען אויף די צוויי עקן פון חושן. [24]און זאָלסט אַריינטאָן די צוויי גילדערנע פלעכטן אין די צוויי רינגען ביי די עקן פון חושן. [25]און די צוויי עקן פון די צוויי פלעכטן זאָלסטו אַרויפטאָן אויף די צוויי אַיינפאַסונגען, און אַרויפטאָן אויף די אַקסל־בענדער פון אֵפוד, אויף זיין פאָדערזייט. [26]און זאָלסט מאַכן צוויי גילדערנע רינגען, און זיי אַרויפזעצן אויף די צוויי עקן פון חושן ביי זיין זוים וואָס צו דער זייט פון אֵפוד, אינעווייניק צו. [27]און זאָלסט מאַכן צוויי גילדערנע רינגען, און זיי אַרויפטאָן אויף די צוויי אַקסלבענדער פון אֵפוד, פון אונטן, אויף זיין פאָדערזייט, לעבן זיין באַהעפטונג, איבער דעם אַרומבאַנד פון אֵפוד. [28]און מע זאָל צושנירן דעם חושן דורך זיינע רינגען צו די רינגען פון אֵפוד מיט אַ שנור פון בלאָער וואָל, כּדי ער זאָל זיין אויף דעם אַרומבאַנד פון אֵפוד, און דער חושן זאָל זיך ניט אַראָפּרוקן פון אֵפוד. [29]און אַהרן זאָל טראָגן די נעמען פון די קינדער פון ישׂראל אין דעם חושן פון באַשייד אויף זיין האַרצן, ווען ער קומט אין הייליקטום, פאַר אַ דערמאָנונג פאַר גאָט תּמיד. [30]און זאָלסט אַריינטאָן אין דעם חושן פון באַשייד די אורים־ותּומים, און זיי זאָלן זיין ביי אַהרנען אויפן האַרצן, ווען ער קומט פאַר גאָט;

און אַהרן זאָל טראָגן דעם באַשייד פון די קינדער פון ישׂראל
אויף זיין האַרצן פאַר גאָט תמיד.
31 און זאָלסט מאַכן דעם מאַנטל פון אֵפוד פון לויטער
בלאָער וואָל. 32 און זיין עפענונג פאַרן קאָפּ זאָל זיין אין זיין מיטן;
אַ זוים זאָל זיין ביי זיין עפענונג רונד אַרום, וועבאַרבעט; אַזוי
ווי די עפענונג פון אַ פּאַנצערהעמד זאָל זיין ביי אים, ער זאָל זיך
ניט צערייסן. 33 און זאָלסט מאַכן אויף זיינע ברעגן מילגרוימען
פון בלאָער וואָל, און פּורפּל, און ווערמילרויט, אויף זיינע
ברעגן רונד אַרום, און גילדערנע גלעקלאַך צווישן זיי רונד
אַרום: 34 אַ גילדערן גלעקל און אַ מילגרוים, אַ גילדערן גלעקל
און אַ מילגרוים, אויף די ברעגן פון דעם מאַנטל רונד אַרום.
35 און עס זאָל זיין אויף אַהרֹנען ביים דינען, און דער קָול
דערפון זאָל זיך הערן ווען ער קומט אַריין אין הייליקטום
פאַר גאָט, און ווען ער גייט אַרויס, כּדי ער זאָל ניט שטאַרבן.
36 און זאָלסט מאַכן אַ שטערנבלעך פון ריינעם גאָלד, און
אויסקריצן אויף איהם ווי אויסקריצונגען פון אַ זיגל „הייליק
צו גאָט". 37 און זאָלסט עס אַרויפטאָן אויף אַ שנור פון בלאָער
וואָל, און עס זאָל זיין אויף דער הויב; אויף דער פאָדערזייט
פון דער הויב זאָל עס זיין. 38 און עס זאָל זיין אויף אַהרנס
שטערן, און אַהרן זאָל נעמען אויף זיך די זינד אַקעגן די הייליקע
זאַכן, וואָס די קינדער פון ישׂראל הייליקן, ביי אַלע זייערע
הייליקע גאָבן; און עס זאָל זיין אויף זיין שטערן תמיד, כּדי זיי
זאָלן באַוויליקט ווערן פאַר גאָט.
39 און זאָלסט מאַכן דאָס העמדל געקעסטלט, פון ליינען;
און זאָלסט מאַכן אַ הויב פון ליינען; און אַ גאַרטל זאָלסטו מאַכן,
געשטיקטע אַרבעט. 40 און אַהרנס זין זאָלסטו מאַכן העמדלאַך;
און זאָלסט זיי מאַכן גאַרטלען; און היטלען זאָלסטו זיי
מאַכן פאַר אַ כּבוד און פאַר אַ שיינקייט. 41 און זאָלסט זיי

אָנטאָן דײַן ברודער אַהרֹנען און זײַנע זין מיט אים; און זאָלסט זײ זאַלבן, און דערפֿילן זײער האַנט[א], און זײ הײליקן, אַז זײ זאָלן זײַן כּהנים צו מיר. [42]און מאַך זײ לײַנענע הויזן צו פֿאַרדעקן דאָס שאַנדפֿלײש; פֿון די לענדן און ביז די דיכן זאָלן זײ זײַן. [43]און זײ זאָלן זײַן אויף אַהרֹנען און זײַנע זין, װען זײ קומען אין אוהל־מועד, אָדער װען זײ גענענען צום מזבח, צו דינען אין הײליקטום; כּדי זײ זאָלן ניט טראָגן אַ זינד און שטאַרבן; אַן אײביק געזעץ פֿאַר אים און פֿאַר זײַן זאָמען נאָך אים.

כט [1]און דאָס איז די זאַך װאָס דו זאָלסט טאָן צו זײ, זײ צו הײליקן צו זײַן כּהנים צו מיר: נעם אײן יונגן אָקס און צװײ װידערס אָן אַ פֿעלער. [2]און אומגעזײערט ברױט, און אומגעזײערטע חלות פֿאַרמישט מיט אײל, און אומגעזײערטע קוכנס באַשמירט מיט אײל; פֿון װײצענעם זעמלמעל זאָלסטו זײ מאַכן. [3]און זאָלסט זײ אַרײַנטאָן אין אײן קאָרב, און זײ גענענען אין דעם קאָרב, מיט דעם אָקס און מיט די צװײ װידערס. [4]און אַהרֹנען און זײַנע זין זאָלסטו מאַכן גענענען צום אײַנגאַנג פֿון אוהל־מועד, און זאָלסט זײ װאַשן מיט װאַסער. [5]און זאָלסט נעמען די קלײדער, און אָנקלײדן אַהרֹנען דאָס העמדל, און דעם מאַנטל פֿון אֵפוד, און דעם אפוד, און דעם חושן, און אים אָנגורטן מיט דעם אַרומבאַנד פֿון אֵפוד. [6]און זאָלסט אָנטאָן די הויב אויף זײַן קאָפּ, און אַרויפֿטאָן די הײליקע קרױן אויף דער הויב. [7]און זאָלסט נעמען דאָס אײל פֿון זאַלבונג, און אַרויפֿגיסן אויף זײַן קאָפּ, און אים זאַלבן. [8]און זײַנע זין זאָלסטו מאַכן גענענען, און זײ אָנקלײדן העמדלאַך. [9]און זאָלסט זײ אָנגורטן אַ גאַרטל, אַהרֹנען און זײַנע זין, און זײ אָנבינדן היטלען, און די כּהונה זאָל זײ געהערן פֿאַר אַן אײביקן רעכט; און זאָלסט דערפֿילן די האַנט פֿון אַהרֹנען, און די האַנט פֿון זײַנע זין.

[א] ד. ה. אײַנװײַען.

10 און זאָלסט מאַכן גענענען דעם אָקס פאַרן אוהל־מועד,
און אַהרן און זײַנע זין זאָלן אָנלענען זייערע הענט אויפן קאָפּ
פון אָקס. 11 און זאָלסט שעכטן דעם אָקס פאַר גאָט, ביים אײַנ־
גאַנג פון אוהל־מועד. 12 און זאָלסט נעמען פון דעם בלוט פון
אָקס, און אַרויפטאָן אויף די הערנער פון מזבח מיט דײַן
פינגער, און דאָס גאַנצע בלוט זאָלסטו אויסגיסן ביים גרונט פון
מזבח. 13 און זאָלסט נעמען דאָס גאַנצע פעטס וואָס באַדעקט
די אינגעווייד, און דאָס רויטפלייש איבער דעם לעבער, און
ביידע נירן, און דאָס פעטס וואָס אויף זיי, און דעמפן אויפן
מזבח. 14 און דאָס פלייש פון אָקס, און זײַן פעל, און זײַן מיסט,
זאָלסטו פאַרברענען אין פייער אויסן לאַגער; אַ זינדאָפּפער
איז דאָס.

15 און איין ווידער זאָלסטו נעמען, און אַהרן און זײַנע זין
זאָלן אָנלענען זייערע הענט אויפן קאָפּ פון ווידער. 16 און
זאָלסט שעכטן דעם ווידער, און נעמען זײַן בלוט, און שפּרענגען
אויפן מזבח רונד אַרום. 17 און דעם ווידער זאָלסטו צעשניידן
אויף זײַנע שטיקער, און זאָלסט וואַשן זײַנע אינגעווייד, און
זײַנע קני, און זיי אַוועקלייגן צו זײַנע שטיקער, און צו זײַן
קאָפּ. 18 און זאָלסט דעמפן דעם גאַנצן ווידער אויפן מזבח; אַ
בראַנדאָפּפער איז דאָס צו גאָט; אַ געשמאַקער ריח, אַ פייער־
אָפּפער איז דאָס צו גאָט.

19 און זאָלסט נעמען דעם צווייטן ווידער, און אַהרן און
זײַנע זין זאָלן אָנלענען זייערע הענט אויפן קאָפּ פון ווידער.
20 און זאָלסט שעכטן דעם ווידער, און נעמען פון זײַן בלוט, און
אַרויפטאָן אויפן רעכטן אויערלעפּל פון אַהרנען, און אויפן
רעכטן אויערלעפּל פון זײַנע זין, און אויפן דוימען פון זייער
רעכטער האַנט, און אויפן דוימען פון זייער רעכטן פוס; און
זאָלסט שפּרענגען דאָס בלוט אויפן מזבח רונד אַרום. 21 און

זאָלסט נעמען פון דעם בלוט וואָס אויפן מזבח, און פון דעם
אייל פון זאַלבונג, און שפּריצן אויף אַהרנען, און אויף זיינע
קליידער, און אויף זיינע זין, און אויף די קליידער פון זיינע זין
מיט אים; און ער און זיינע קליידער וועלן ווערן הייליק, און
זיינע זין און די קליידער פון זיינע זין מיט אים. 22און זאָלסט
נעמען פון דעם ווידער דאָס פעטס, און דעם ווידל, און דאָס
פעטס וואָס באַדעקט די אינגעווייד, און דאָס רויטפלייש פון
לעבער, און ביידע נירן, און דאָס פעטס וואָס אויף זיי, און
דעם רעכטן שענקל—וואָרום אַ ווידער פון דערפילונג[א] איז
דאָס—23און איין לאַבן ברויט, און איין חלה ברויט אויף אייל,
און איין קוכן פון דעם קאָרב אומגעזייערטן ברויט וואָס פאַר
גאָט. 24און זאָלסט אַלצדינג אַרויפטאָן אויף די הענט פון
אַהרנען, און אויף די הענט פון זיינע זין; און זאָלסט זיי אויפ־
הייבן אַן אויפהייבונג פאַר גאָט. 25און זאָלסט עס נעמען פון
זייער האַנט, און דעמפן אויפן מזבח, איבער דעם בראַנדאָפּפער,
פאַר אַ געשמאַקן ריח פאַר גאָט; אַ פייעראָפּפער איז דאָס צו
גאָט. 26און זאָלסט נעמען די ברוסט פון דעם ווידער פון דער־
פילונג וואָס פאַר אַהרנען, און זי אויפהייבן אַן אויפהייבונג פאַר
גאָט; און עס זאָל זיין דיר צום חלק. 27און זאָלסט הייליקן די
ברוסט פון אויפהייבונג, און דעם שענקל פון אָפּשיידונג, וואָס
איז אויפגעהויבן געוואָרן, און וואָס איז אָפּגעשיידט געוואָרן
פון דעם ווידער פון דערפילונג, פון דעם וואָס פאַר אַהרנען
און פאַר זיינע זין. 28און עס זאָל געהערן צו אַהרנען און צו
זיינע קינדער, פאַר אַן אייביקן רעכט, פון די קינדער פון
ישראל; וואָרום אַן אָפּשיידונג איז דאָס, און אַן אָפּשיידונג זאָל
עס זיין, פון די קינדער פון ישראל פון זייערע פרידאָפּפער,
זייער אָפּשיידונג צו גאָט.
29און די הייליקע קליידער פון אַהרנען זאָלן זיין פאַר

[א] ד. ה. איינווייאונג, הייליקונג.

זיינע זין נאָך אים, אויף צו זאַלבן אין זיי, און צו דערפילן זייער
האַנט אין זיי. [30]זיבן טעג זאָל זיי אָנטאָן דער פון זיינע זין, וואָס
ווערט דער כהן אויף זיין אָרט, דער וואָס קומט אין אוהל־
מועד צו דינען אין הייליקטום.

[31]און דעם ווידער פון דערפילונג זאָלסטו נעמען, און קאָכן
זיין פלייש אין אַ הייליקן אָרט. [32]און אַהרן און זיינע זין זאָלן
עסן דאָס פלייש פון דעם ווידער, און דאָס ברויט וואָס אין
קאָרב, ביים אַיינגאַנג פון אוהל־מועד. [33]און דאָס זאָלן עסן די
אויף וועמען עס איז פאַרגעבן געוואָרן דערמיט, כדי צו
דערפילן זייער האַנט, זיי צו הייליקן; אָבער אַ פרעמדער זאָל
דערפון ניט עסן, ווייל דאָס איז הייליק. [34]און אַז עס וועט
איבערבלייבן פון דעם פלייש פון דערפילונג, אָדער פון דעם
ברויט, ביז אין דער פרי, זאָלסטו פאַרברענען דאָס געבליבענע
אין פייער; עס זאָל ניט געגעסן ווערן, וואָרום עס איז הייליק.

[35]און זאָלסט טאָן צו אַהרנען און צו זיינע זין אַזוי ווי אַלץ
וואָס איך האָב דיר באַפוילן; זיבן טעג זאָלסטו דערפילן זייער
האַנט. [36]און אַן אָקס אַ זינדאָפּפער זאָלסטו מאַכן איטלאַכן
טאָג פאַר אַ פאַרגעבונג, און רייניקן דעם מזבח מיט דיין מכפּר
זיין אויף אים; און זאָלסט אים זאַלבן, אים צו הייליקן. [37]זיבן
טעג זאָלסטו מכפּר זיין אויפן מזבח, און אים הייליקן; און דער
מזבח זאָל זיין אַ הייליקסטע הייליקייט; אַלץ וואָס רירט זיך
אָן אָן מזבח זאָל ווערן הייליק.

[38]און דאָס איז וואָס דו זאָלסט מאַכן אויפן מזבח: יאָריקע
שעפּסן צוויי אַ טאָג, תּמיד. [39]איין שעפּס זאָלסטו מאַכן אין
דער פרי, און דעם צווייטן שעפּס זאָלסטו מאַכן קעגן אָוונט.
[40]און אַ צענטל זעמלמעל פאַרמישט מיט געשלאָגענע אייל אַ
פערטל הין, און אַ גיסאָפּפער פון אַ פערטל הין וויין צו דעם

איין שעפּס. [41]און דעם צווייטן שעפּס זאָלסטו מאַכן קעגן
אָוונט; אַזוי ווי דאָס שפּייזאָפּפער פון אין דער פרי, און אַזוי
ווי זיין גיסאָפּפער, זאָלסטו מאַכן צו אים, פאַר אַ געשמאַקן ריח,
אַ פייעראָפּפער צו גאָט. [42]אַ שטענדיק בראַנדאָפּפער אויף
אײַערע דור־דורות, ביים אײַנגאַנג פון אוהל־מועד, פאַר גאָט;
וואָס דאָרטן וועל איך זיך אַנטפּלעקן צו אײַך, דאָרטן צו
רעדן צו דיר. [43]און איך וועל זיך דאָרטן אַנטפּלעקן צו
די קינדער פון ישׂראל, און עס וועט געהייליקט ווערן מיט מיין
פּראַכט. [44]און איך וועל הייליקן דעם אוהל־מועד, און דעם
מזבח; און אַהרֹנען און זיינע זין וועל איך הייליקן צו זיין כּהנים
צו מיר. [45]און איך וועל רוען צווישן די קינדער פון ישׂראל,
און וועל זיי זיין צום גאָט. [46]און זיי וועלן וויסן, אַז איך בין יהוה
זייער גאָט, וואָס האָב זיי אַרויסגעצויגן פון לאַנד מצרים, כּדי
איך זאָל רוען צווישן זיי. איך בין יהוה זייער גאָט.

ל [1]און זאָלסט מאַכן אַ מזבח פאַר רייכערונג פון ווײַרויך;
פון שׂטים־האָלץ זאָלסטו אים מאַכן. [2]אַן איילן זיין לענג,
און אַן איילן זיין ברייט; פירעקעכדיק זאָל ער זיין, און צוויי
איילן זיין הייך; פון אים גופא זאָלן זיין זיינע הערנער. [3]און
זאָלסט אים איבערציִען מיט ריינעם גאָלד, זיין אויבערדעק,
און זיינע ווענט רונד אַרום, און זיינע הערנער; און זאָלסט
מאַכן צו אים אַ גילדערנעם קראַנץ רונד אַרום. [4]און צוויי
גילדערנע רינגען זאָלסטו מאַכן צו אים אונטער זיין קראַנץ;
אויף זיינע צוויי פלאַנקען זאָלסטו זיי מאַכן–אויף זיינע צוויי
זייטן, און זיי זאָלן זיין פאַר אויערן פאַר די שטאַנגען, אים צו
טראָגן אויף זיי. [5]און זאָלסט מאַכן די שטאַנגען פון שׂטים־
האָלץ, און זיי איבערציִען מיט גאָלד. [6]און זאָלסט אים אַוועק־
שטעלן פאַר דעם פּרוכת וואָס פאַר דעם אָרון פון געזעץ, פאַר

דעם דעק וואָס איבער דעם געזעץ, וואָס דאָרטן וועל איך זיך
אָנטפּלעקן צו דיר. 7און אַהרן זאָל רייכערן אויף אים ווייַרויך
פון שמעקעדיקע געווירצן; פרימאָרגן אין פרימאָרגן, ווען ער
מאַכט צורעכט די רערלאַך, זאָל ער עס רייכערן. 8און ווען
אַהרן צינדט אָן די רערלאַך קעגן אָוונט, זאָל ער עס רייכערן;
אַ שטענדיקן ווייַרויך פאַר גאָט אויף אַייערע דור־דורות.
9איר זאָלט ניט אויפברענגען אויף אים פרעמדן ווייַרויך, אָדער
אַ בראַנדאָפּפער און אַ שפּייזאָפּפער; און אַ גיסאָפּפער זאָלט
איר ניט גיסן אויף אים. 10און אַהרן זאָל מכפּר זיין אויף זיינע
הערנער איין מאָל אין יאָר; מיט דעם בלוט פון דעם זינדאָפּפער
פון פאַרגעבונג זאָל ער איין מאָל אין יאָר מכפּר זיין אויף אים,
אויף אַייערע דור־דורות; אַ הייליקסטע הייליקייט איז ער
צו גאָט.

כִּי תִשָּׂא

11און גאָט האָט גערעדט צו משהן, אַזוי צו זאָגן: 12אַז דו
וועסט אויפנעמען דעם מספּר פון די קינדער פון ישׂראל לויט
זייער ציילונג, זאָלן זיי געבן איטלאַכער אַן אויסלייז פאַר זיין
נפש צו גאָט, ווען מע ציילט זיי, כּדי עס זאָל ניט זיין צווישן זיי
אַ מגפה, ווען מע ציילט זיי. 13דאָס זאָלן זיי געבן, איטלאַכער
וואָס גייט אַריין אין דער ציילונג: אַ האַלבן שֶקל, אויפן
הייליקן שֶקל—צוואַנציק גֵרה אַ שֶקל—אַ האַלבן שֶקל אַן
אָפּשיידונג צו גאָט. 14איטלאַכער וואָס גייט אַריין אין דער
ציילונג, פון צוואַנציק יאָר אַלט און העכער, זאָל געבן די
אָפּשיידונג פון גאָט. 15דער רייכער זאָל ניט מערן, און דער
אָרעמער זאָל ניט מינערן פון אַ האַלבן שֶקל, ביים געבן די
אָפּשיידונג פון גאָט, כּדי מכפּר צו זיין אויף אַייערע נפשות.
16און זאָלסט נעמען דאָס געלט פון פאַרגעבונג, פון די קינדער פון

ישׂראל, און זאָלסט עס געבן פאַר דער אַרבעט פון אוהל־מועד,
און עס זאָל זיין די קינדער פון ישׂראל פאַר אַ דערמאָנונג פאַר
גאָט, מכפר צו זיין אויף אייערע נפשות.

17 און גאָט האָט גערעדט צו משהן, אַזוי צו זאָגן: 18 זאָלסט אויך
מאַכן אַ האַנטפאַס פון קופער, מיט זיין געשטעל פון קופער,
זיך צו וואַשן; און זאָלסט אים אַוועקשטעלן צווישן אוהל־מועד
און צווישן מזבח, און אַריינטאָן אַהין וואַסער. 19 און אַהרן און
זיינע זין זאָלן וואַשן פון אים זייערע הענט און זייערע פיס.
20 ווען זיי קומען אין אוהל־מועד, זאָלן זיי זיך וואַשן מיט וואַסער,
כדי זיי זאָלן ניט שטאַרבן; אָדער ווען זיי גענענען צום מזבח
צו דינען, צו דעמפן אַ פייעראָפפער צו גאָט. 21 און זיי זאָלן
וואַשן זייערע הענט און זייערע פיס, כדי זיי זאָלן ניט שטאַרבן;
און עס זאָל זיי זיין אַן אייביק געזעץ, אים און זיין זאָמען אויף
דור־דורות.

22 און גאָט האָט גערעדט צו משהן, אַזוי צו זאָגן: 23 דו נעם
דיר אויך הויפטגעווירצן, פליסיקע מירע פינף הונדערט [שֶקל],
און געווירציקן צימערינג אַ העלפט דערפון, צוויי הונדערט
און פופציק, און געווירצראָר צוויי הונדערט און פופציק, 24 און
קאַנייל פינף הונדערט, אויפן הייליקן שֶקל, און בוימל אַ הין.
25 און זאָלסט מאַכן דערפון אַן אייל פון הייליקער זאַלבונג, אַ
בשׂמים צובאַרייט אַזוי ווי דער בשׂמים־מישער מאַכט; אַן אייל
פון הייליקער זאַלבונג זאָל עס זיין. 26 און זאָלסט זאַלבן דער־
מיט דעם אוהל־מועד, און דעם אָרון פון געזעץ, 27 און דעם טיש
און אַלע זיינע כלים, און די מנורה און אירע כלים, און דעם
מזבח פאַר ווייררויך, 28 און דעם מזבח פאַר בראַנדאָפפער און
אַלע זיינע כלים, און דעם האַנטפאַס און זיין געשטעל. 29 און
זאָלסט זיי הייליקן, זיי זאָלן זיין אַ הייליקסטע הייליקייט; אַלץ

וואָס רירט זיך אָן זיי אָן זאָל ווערן הייליק. 30און אַהרנען און
זײַנע זין זאָלסטו זאַלבן און זיי הייליקן צו זײַן כּהנים צו מיר.
31און צו די קינדער פון ישׂראל זאָלסטו רעדן, אַזוי צו זאָגן: אַן
אייל פון הייליקער זאַלבונג זאָל דאָס זײַן צו מיר אויף אײַערע
דור־דורות. 32אויף אַ מענטשנס לײַב זאָל עס ניט געגאָסן ווערן,
און איר זאָלט ניט מאַכן אַזוינס, לויט דער צונויפמישונג דער־
פון; הייליק איז דאָס, הייליק זאָל עס אײַך זײַן. 33איטלעכער
וואָס וועט צוברייטן אַזוינס, אָדער וואָס וועט אַרויפטאָן דער־
פון אויף אַ פרעמדן, וועט פאַרשניטן ווערן פון זײַן פאָלק.

34און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: נעם דיר שמעקעדיקע
געווירצן, טריפגעווירץ, און רײַכערנעגל, און גאַלבאַן;
שמעקעדיקע געווירצן, און לויטערן ווײַרויך; גלײַך אויף גלײַך
זאָלן זיי זײַן. 35און זאָלסט מאַכן דערפון אַ רײַכערוואַרג, אַ
בשׂמים אַזוי ווי דער בשׂמים־מישער מאַכט, צוגעריכט מיט זאַלץ,
ריין, הייליק. 36און זאָלסט דערפון דין צערײַבן, און אַרויפטאָן
דערפון פאַר דעם געזעץ אין אוהל־מועד, וואָס דאָרטן וועל
איך זיך אַנטפּלעקן צו דיר; אַ הייליקסטע הייליקייט זאָל
עס אײַך זײַן. 37און דאָס רײַכערוואַרג וואָס דו וועסט מאַכן—
לויט זײַן צונויפמישונג זאָלט איר פאַר זיך ניט מאַכן; הייליק צו
גאָט זאָל עס דיר זײַן. 38איטלעכער וואָס וועט מאַכן אַזוינס,
צו שמעקן דערפון, וועט פאַרשניטן ווערן פון זײַן פאָלק.

לא 1און גאָט האָט געזאָגט צו משהן אַזוי צו זאָגן: 2זע, איך
האָב גערופן מיטן נאָמען[א] בצלאל דעם זון פון אורי דעם
זון פון חורן, פון שבט יהודה, 3און איך האָב אים אָנגעפילט מיטן
גייסט פון גאָט, אין חכמה, און אין פאַרשטאַנדיקייט און אין
קענשאַפט, און אין יעטוועדער מלאָכה, 4אויסצוקינצלען
קונציקע זאַכן, צו אַרבעטן אין גאָלד, און אין זילבער, און אין
קופּער; 5און אין שנײַדונג פון שטיינער צום אײַנפאַסן, און אין

[א] ד׳ ה׳ אויסגעצייכנט, אויסדערוויילט.

שניצונג פון האָלץ, צו אַרבעטן אין יעטוועדער מלאָכה. [6]און
איך, זע, האָב צוגעגעבן צו אים אָהליאָב דעם זון פון אַחיסָמָכן,
פון שבט דָן; און אין האַרצן פון אַלע קלוגהאַרציקע האָב איך
אַרײַנגעגעבן חכמה, אַז זײ זאָלן מאַכן אַלץ וואָס איך האָב דיר
באַפוילן: [7]דעם אוהל־מועד, און דעם אָרון פאַרן געזעץ, און
דעם דעק וואָס איבער אים, און אַלע כלים פון געצעלט; [8]און
דעם טיש און זײַנע כלים, און די רײנע מנורה און אַלע אירע
כלים, און דעם מזבח פאַר ווײַרויך; [9]און דעם מזבח פאַר
בראַנדאָפּפער און אַלע זײַנע כלים, און דעם האַנטפאַס און
זײַן געשטעל; [10]און די געשטריקטע קלײדער, און די הײליקע
קלײדער פאַר אַהרן דעם כהן, און די קלײדער פון זײַנע זין,
אויף צו טאָן די כהונה; [11]און דאָס אײל פון זאַלבונג, און דעם
ווײַרויך פון שמעקעדיקע געווירצן פאַרן הײליקטום; אַזוי ווי
אַלץ וואָס איך האָב דיר באַפוילן, זאָלן זײ טאָן.

[12]און גאָט האָט געזאָגט צו משהן, אַזוי צו זאָגן: [13]דו רעד
אויך צו די קינדער פון ישׂראל, אַזוי צו זאָגן: איר זאָלט נאָר
אָפּהיטן מײַנע שבתים, וואָרום אַ צײכן איז דאָס צווישן מיר און
צווישן אײַך אויף אײַערע דור־דורות, כּדי איר זאָלט וויסן, אַז
איך יהוה הײליק אײַך. [14]און איר זאָלט היטן שבת, וואָרום ער
איז הײליק פאַר אײַך; דער וואָס פאַרשוועכט אים, זאָל טײטן
געטײט ווערן; וואָרום איטלעכער וואָס טוט אין אים אַן אַרבעט,
יענע זעל זאָל פאַרשניטן ווערן פון צווישן איר פאָלק. [15]זעקס
טעג זאָל געטאָן ווערן אַרבעט, אָבער אויפן זיבעטן טאָג זאָל
זײַן אַ שבת פון רואונג, הײליק צו גאָט; איטלעכער וואָס טוט
אַן אַרבעט אין טאָג פון שבת, זאָל טײטן געטײט ווערן. [16]און
די קינדער פון ישׂראל זאָלן היטן שבת, צו האַלטן שבת אויף
זײערע דור־דורות; אַן אײביקער בונד. [17]צווישן מיר און צווישן
די קינדער פון ישׂראל איז דאָס אַ צײכן אויף אײביק, אַז זעקס

טעג האָט גאָט געמאַכט דעם הימל און די ערד, און אויפן זי־
בעטן טאָג האָט ער אויפגעהערט און גערוט.
18און ער האָט געגעבן משהן, ווי ער האָט געענדיקט רעדן
מיט אים אויפן באַרג סיני, די צוויי לוחות פון געזעץ, שטיינערנע
לוחות געשריבן מיט דעם פינגער פון גאָט.

לב 1און ווי דאָס פאָלק האָט געזען, אַז משה זאַמט זיך אַראָפּ־
צונידערן פון באַרג, אַזוי האָט דאָס פאָלק זיך אײַנגעזאַמלט
אַרום אַהרנען, און זיי האָבן צו אים געזאָגט: שטיי אויף, מאַך
אונדז אַ גאָט וואָס זאָל גיין פאַר אונדז; וואָרום דער דאָזיקער
מאַן משה, וואָס האָט אונדז אויפגעבראַכט פון לאַנד מִצרַיִם,
ווייסן מיר ניט וואָס מיט אים איז געוואָרן.
2האָט אַהרן צו זיי געזאָגט: נעמט אַראָפּ די גילדערנע
אוירינגען וואָס אין די אויערן פון אײַערע ווײַבער, אײַערע
זין, און אײַערע טעכטער, און ברענגט צו מיר.
3האָט דאָס גאַנצע פאָלק אַראָפּגענומען פון זיך די גילדערנע
אוירינגען וואָס אין זייערע אויערן, און געבראַכט צו אַהרנען.
4און ער האָט צוגענומען פון זייער האַנט, און האָט עס אויס־
געפורעמט אין אַ פורעם, און האָט דערפון געמאַכט אַ געגאָסן
קאַלב; און זיי האָבן געזאָגט: דאָס איז דײַן גאָט, ישׂראל, וואָס
האָט דיך אויפגעבראַכט פון לאַנד מִצרַיִם.
5און ווי אַהרן האָט דאָס געזען, אַזוי האָט ער געבויט פאַר
אים אַ מזבח, און אַהרן האָט אויסגערופן און געזאָגט: אַ יום־
טוב צו יהוה איז מאָרגן. 6און זיי האָבן זיך געפעדערט אויף
מאָרגן, און האָבן אויפגעבראַכט בראַנדאָפּפער, און גענענט
פרידאָפּפער; און דאָס פאָלק האָט זיך געזעצט עסן און טרינקען,
און זיי זײַנען אויפגעשטאַנען זיך לוסטיק צו מאַכן.
7האָט גאָט גערעדט צו משהן: גיי נידער אַראָפּ, וואָרום

פֿאַרדאָרבן געוואָרן איז דיין פֿאָלק, וואָס דו האָסט אויפֿ־
געבראַכט פֿון לאַנד מִצרַיִם; [8]זיי האָבן זיך גיך אָפּגעקערט פֿון
דעם וועג וואָס איך האָב זיי באַפֿוילן; זיי האָבן זיך געמאַכט
אַ געגאָסן קאַלב, און האָבן זיך געבוקט צו אים, און געשלאַכט
צו אים, און געזאָגט: דאָס איז דיין גאָט, ישׂראל, וואָס האָט דיך
אויפֿגעבראַכט פֿון לאַנד מִצרַיִם. [9]און גאָט האָט געזאָגט צו
משהן: איך האָב געזען דאָסדאָזיקע פֿאָלק, ערשט עס איז אַ
האַרטנעקיק פֿאָלק; [10]און אַצונד לאָז מיך, און מיין צאָרן וועט
גרימען אויף זיי, און איך וועל זיי פֿאַרלענדן, און וועל דיך
מאַכן פֿאַר אַ גרויס פֿאָלק.

[11]האָט משה געבעטן פֿאַר גאָט זיין האַר, און ער האָט
געזאָגט: פֿאַרוואָס, גאָט, זאָל גרימען דיין צאָרן אויף דיין פֿאָלק,
וואָס דו האָסט אַרויסגעצויגן פֿון לאַנד מִצרַיִם מיט גרויס כּוח
און מיט אַ שטאַרקער האַנט? [12]פֿאַר וואָס זאָלן זאָגן די מִצרים,
אַזוי צו זאָגן: צום בייזן האָט ער זיי אַרויסגעצויגן, כּדי זיי צו
הרגענען אין די בערג, און זיי צו פֿאַרלענדן פֿון דעם געזיכט פֿון
דער ערד? קער זיך אָפּ פֿון דיין גרימצאָרן, און האָב חרטה
אויף דעם בייז צו דיין פֿאָלק. [13]דערמאָן זיך אָן אַברהם, אָן
יצחק, און אָן ישׂראל, דיינע קנעכט, וואָס דו האָסט זיי געשוואָרן
ביי זיך, און האָסט צו זיי גערעדט: איך וועל מערן אַייער
זאָמען אַזוי ווי די שטערן פֿון הימל, און דאָסדאָזיקע גאַנצע
לאַנד וואָס איך האָב געזאָגט, וועל איך געבן צו אַייער זאָמען,
און זיי וועלן עס אַרבן אויף אייביק.

[14]האָט גאָט חרטה געהאַט אויף דעם בייז וואָס ער האָט
געזאָגט צו טאָן צו זיין פֿאָלק.

[15]און משה האָט זיך אומגעקערט, און האָט אַראָפּגענידערט
פֿון באַרג, מיט די צוויי לוחות פֿון געזעץ אין זיין האַנט, לוחות
באַשריבן פֿון ווייערע ביידע זייטן; פֿון דער זייט און פֿון יענער

זייט זיינען זיי געווען באַשריבן. 16און די לוחות זיינען געווען
די אַרבעט פון גאָט, און דער כתב איז געווען דער כתב פון
גאָט, אויסגעקריצט אויף די לוחות.
17און יהושע האָט געהערט דעם קול פון דעם פאָלק אין
זיין שאַלן, און ער האָט געזאָגט צו משהן: אַ קול פון מלחמה
איז אין לאַגער. 18האָט ער געזאָגט: עס איז ניט אַ קול פון
געשריי פון גבורה, און ניט אַ קול פון געשריי פון שוואַכקייט; אַ
קול פון זינגען הער איך.
19און עס איז געווען, ווי ער האָט גענענט צום לאַגער, און
האָט געזען דאָס קאַלב און די טענץ, אַזוי האָט געגרימט דער
צאָרן פון משהן, און ער האָט אַ וואָרף געטאָן פון זיינע הענט
די לוחות, און האָט זיי צעבראָכן אונטערן באַרג. 20און ער
האָט גענומען דאָס קאַלב, וואָס זיי האָבן געמאַכט, און האָט
פאַרברענט אין פייער, און צעמאָלן ביז וואַנען עס איז געוואָרן
דין, און האָט צעשאָטן אויפן וואַסער, און געגעבן טרינקען די
קינדער פון ישראל.
21און משה האָט געזאָגט צו אַהרנען: וואָס האָט דיר דאָס־
דאָזיקע פאָלק געטאָן, וואָס דו האָסט געבראַכט אויף אים אַ
גרויסע זינד?
22האָט אַהרן געזאָגט: זאָל ניט גרימען דער צאָרן פון מיין
האַר; דו קענסט דאָס פאָלק, אַז ער איז שלעכט. 23האָבן זיי
צו מיר געזאָגט: מאַך אונדז אַ גאָט וואָס זאָל גיין פאַר אונדז,
וואָרום דער דאָזיקער מאַן משה, וואָס האָט אונדז אויפגעבראַכט
פון לאַנד מִצרַיִם, ווייסן מיר ניט וואָס מיט אים איז געוואָרן.
24האָב איך צו זיי געזאָגט: ווער עס האָט גאָלד, נעמט אַראָפּ
פון זיך; און זיי האָבן מיר געגעבן, און איך האָב עס אַריינ־
געוואָרפן אין פייער, און עס איז אַרויסגעקומען דאָסדאָזיקע
קאַלב.

25 און משה האָט געזען דאָס פאָלק, אַז עס איז צעווילדערט, ווײַל אַהרן האָט עס צעווילדערט, צו שאַנד בײַ זײַערע פֿײַנט. 26 האָט משה זיך געשטעלט אין טויער פון לאַגער, און האָט געזאָגט: ווער פאַר יהוה, צו מיר! האָבן זיך אײַנגעזאַמלט צו אים אַלע קינדער פון לֵוִי. 27 און ער האָט צו זיי געזאָגט: אַזוי האָט געזאָגט יהוה דער גאָט פון ישׂראל: טוט אָן איטלאַכער זײַן שווערד אויף זײַן דיך, גייט דורך הין און צוריק פון טויער צו טויער אין לאַגער, און הרגעט איטלאַכער זײַן ברודער, און איטלאַכער זײַן חבר, און איטלאַכער זײַן קרוב.

28 האָבן די קינדער פון לֵוִי געטאָן אַזוי ווי דאָס וואָרט פון משהן, און עס זײַנען געפאַלן פון פאָלק אין יענעם טאָג אַרום דרײַ טויזנט מאַן. 29 און משה האָט געזאָגט: דערפילט אײַער האַנט[א] הײַנט צו גאָט, ווײַל איטלאַכער איז געווען אַקעגן זײַן זון, און אַקעגן זײַן ברודער, און כדי אײַך הײַנט צו געבן אַ ברכה.

30 און עס איז געווען אויף מאָרגן, האָט משה געזאָגט צום פאָלק: איר האָט געזינדיקט אַ גרויסע זינד; און אַצונד וועל איך אַרויפגיין צו גאָט, אפשר וועל איך מכפּר זײַן אויף אײַער זינד.

31 האָט משה זיך אומגעקערט צו גאָט, און האָט געזאָגט: איך בעט דיך, דאָסדאָזיקע פאָלק האָט געזינדיקט אַ גרויסע זינד, און זיי האָבן זיך געמאַכט אַ גאָט פון גאָלד. 32 איז, אַצונד, אויב דו וועסט פאַרגעבן זײַער זינד –, און אויב ניט, מעק מיך אויס, איך בעט דיך, פון דײַן בוך וואָס דו האָסט געשריבן.

33 האָט גאָט געזאָגט צו משהן: ווער עס האָט געזינדיקט צו מיר, אים וועל איך אויסמעקן פון מײַן בוך. 34 און אַצונד גיי פיר דאָסדאָזיקע פאָלק אַהין ווו איך האָב דיר געזאָגט; זע,

[א] ד. ה. נייט אײַך אײַן און הייליקט אײַך.

מײַן מלאך װעט גײן דיר פֿאַרױס; אָבער אין דעם טאָג, װאָס איך רעכן זיך, װעל איך זיך רעכענען מיט זײ פֿאַר זײער זינד.

[35]און גאָט האָט געפּלאָגט דאָס פֿאָלק פֿאַרװאָס זײ האָבן געמאַכט דאָס קאַלב, װאָס אַהרן האָט געמאַכט.

לג [1]און גאָט האָט גערעדט צו משהן: קום, גײ אַרױף פֿון דאַנען, דו און דאָס פֿאָלק װאָס דו האָסט אױפֿגעבראַכט פֿון לאַנד מִצרַיִם, צו דעם לאַנד װאָס איך האָב געשװאָרן צו אַברהמען, צו יצחקן, און צו יעקבן, אַזױ צו זאָגן: צו דײַן זאָמען װעל איך עס געבן—[2]און איך װעל שיקן דיר פֿאַרױס אַ מלאך, און װעל פֿאַרטרײַבן דעם כּנַעֲני, דעם אֱמוֹרי, און דעם חִתּי, און דעם פְּרִזי, דעם חִוי, און דעם יבוּסי—[3]צו אַ לאַנד װאָס פֿליסט מיט מילך און האָניק—װאָרום איך װעל ניט אַרױפֿגײן צװישן דיר, װײַל אַ האַרטנעקיק פֿאָלק ביסטו; איך קען דיך נאָך פֿאַרלענדן אױפֿן װעג.

[4]האָט דאָס פֿאָלק געהערט דעמדאָזיקן שלעכטן אָנזאָג, און זײ האָבן געטרױערט, און האָבן קײנער ניט אָנגעטאָן זײַן צירונג אױף זיך.

[5]און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: זאָג צו די קינדער פֿון ישׂראל: איר זײַט אַ האַרטנעקיק פֿאָלק; אײן רגע װען איך זאָל אַרױפֿגײן צװישן דיר, װעל איך דיך פֿאַרלענדן. און אַצונד נעם אַראָפּ דײַן צירונג פֿון זיך, און איך װעל באַטראַכטן, װאָס איך זאָל טאָן צו דיר. [6]האָבן די קינדער פֿון ישׂראל זיך אױסגעטאָן זײער צירונג פֿון באַרג חוֹרֵב אָן.

[7]און משה פֿלעגט נעמען דאָס געצעלט, און פֿלעגט עס זיך אױפֿשטעלן אױסן לאַגער, װײַט פֿון לאַגער, און פֿלעגט עס רופֿן אוֹהל־מוֹעד[א]. און עס איז געװען, איטלעכער װאָס האָט

[א] געצעלט פֿון צונױפֿקום אָדער אַנטפּלעקונג. זע כט, 47.

געזוכט גאָט, פלעגט אַרויסגיין צום אוהל־מועד וואָס אויסן
לאַגער. 8 און עס איז געווען, ווי משה איז אַרויסגעגאַנגען צום
געצעלט, אַזוי פלעגט דאָס גאַנצע פאָלק זיך אויפשטעלן, און
שטיין איטלאַכער אין אַיינגאַנג פון זיין געצעלט, און נאָכקוקן
משהן, ביז ער גייט אַריין אין געצעלט. 9 און עס איז געווען, ווי
משה איז אַריינגעגאַנגען אין געצעלט, פלעגט אַראָפּנידערן דער
וואָלקנזייל, און שטיין ביים אַיינגאַנג פון געצעלט, און [גאָט]
פלעגט רעדן מיט משהן. 10 און דאָס גאַנצע פאָלק פלעגט זען
דעם וואָלקנזייל שטיין ביים אַיינגאַנג פון געצעלט, און דאָס
גאַנצע פאָלק פלעגט אויפשטיין, און זיך בוקן איטלאַכער
ביים אַיינגאַנג פון זיין געצעלט.

11 און גאָט פלעגט רעדן צו משהן פּנים אל פּנים, אַזוי ווי
אַ מענטש רעדט צו זיין חבר. און ער פלעגט זיך אומקערן
אין לאַגער, אָבער זיין באַדינער יהושע דער זון פון נון, אַ
יונגער מאַן, פלעגט ניט אָפּטרעטן פון געצעלט.

12 און משה האָט געזאָגט צו גאָט: זע, דו זאָגסט צו מיר:
ברענג אויף דאָסדאָזיקע פאָלק, אָבער דו האָסט מיך ניט
געלאָזט וויסן, וועמען דו וועסט שיקן מיט מיר. דו האָסט דאָך
געזאָגט: איך האָב דיך דערקענט מיטן נאָמען[א], און האָסט אויך
געפונען לייטזעליקייט אין מיינע אויגן. 13 און אַצונד, אויב,
איך בעט דיך, איך האָב געפונען לייטזעליקייט אין דיינע אויגן,
לאָז מיך וויסן, איך בעט דיך, דיינע וועגן, אַז איך זאָל דיך קענ־
נען, כדי איך זאָל געפינען לייטזעליקייט אין דיינע אויגן; און
זע אַז דאָסדאָזיקע פאָלק איז דאָך דיין פאָלק.

14 האָט ער געזאָגט: מיין פּנים וועט מיטגיין, און איך וועל
דיך באַרוען.

15 האָט ער צו אים געזאָגט: אויב דיין פּנים גייט ניט מיט אונדז,

[א] ד. ה. אויסגעצייכנט, אויסדערוויילט.

זאָלסטו אונדז ניט אויפברענגען פון דאַנען. 16 וואָרום מיט וואָס
דען זאָל דערקענט ווערן, אַז איך האָב געפונען לײַטזעליקײט
אין דײַנע אויגן, איך און דײַן פאָלק, אויב ניט דורך דײַן גײן
מיט אונדז, אַז מיר זאָלן זײַן אויסגעצײכנט, איך און דײַן פאָלק,
פון אַלעם פאָלק וואָס אויפן געזיכט פון דער ערד?
17 האָט גאָט געזאָגט צו משהן: אויך די דאָזיקע זאַך וואָס
דו האָסט געזאָגט, וועל איך טאָן, ווײַל דו האָסט געפונען
לײַטזעליקײט אין מײַנע אויגן, און איך האָב דיך דערקענט
מיטן נאָמען.
18 האָט ער געזאָגט: לאָז מיך זען דײַן פּראַכט, איך בעט
דיך.
19 האָט ער געזאָגט: איך וועל מאַכן פאַרבײַגײן אַל מײַן
גוטסקײט פאַר דײַן פּנים, און איך וועל אויסרופן פאַר דיר
דעם נאָמען יהוה; און איך וועל לײַטזעליקן וועמען איך וועל
לײַטזעליקן, און וועל דערבאַרימען וועמען איך וועל דער־
באַרימען. 20 און ער האָט געזאָגט: קענסט ניט זען מײַן פּנים,
וואָרום אַ מענטש קען מיך ניט זען און בלײַבן לעבן. 21 און גאָט
האָט געזאָגט: אָט איז אַן אָרט בײַ מיר; זאָלסטו זיך שטעלן אויפן
פעלז. 22 און עס וועט זײַן, ווען מײַן פּראַכט גײט פאַרבײַ, וועל
איך דיך אַרײַנטאָן אין אַ שפּאַלט פון דעם פעלז, און איך וועל
אַרויפדעקן מײַן האַנט אויף דיר, ביז איך וועל פאַרבײַגײן.
23 און אַז איך וועל אָפּטאָן מײַן האַנט, וועסטו זען מײַן רוקן;
אָבער מײַן פּנים קען ניט געזען ווערן.

לד 1 און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: האַק דיר אויס צוויי
שטײנערנע לוחות אַזוי ווי די ערשטע, און איך וועל אויף־
שרײַבן אויף די לוחות די ווערטער וואָס זײַנען געווען אויף די
ערשטע לוחות, וואָס דו האָסט צעבראָכן. 2 און זײַ אָנגעברײט
אין דער פרי, און גײ אַרויף אין דער פרי אויפן באַרג סיני, און

שטעל זיך פֿאַר מיר דאָרטן אויפֿן שפּיץ באַרג. 3 און קיין
מענטש זאָל ניט אַרויפֿגיין מיט דיר, און קיין מענטש זאָל אויך
ניט געזען ווערן אויפֿן גאַנצן באַרג; אַפֿילו די שאָף און די
רינדער זאָלן זיך ניט פֿיטערן אַקעגן יענעם באַרג.

4 האָט ער אויסגעהאַקט צוויי שטיינערנע לוחות אַזוי ווי די
ערשטע; און משה האָט זיך געפֿעדערט אין דער פֿרי, און איז
אַרויפֿגעגאַנגען אויפֿן באַרג סיני, אַזוי ווי גאָט האָט אים באַפֿוילן,
און ער האָט גענומען אין זיין האַנט די צוויי שטיינערנע לוחות.
5 און יהוה האָט אַראָפּגעניִדערט אין דעם וואָלקן; און ער האָט
זיך געשטעלט מיט אים דאָרטן; און ער האָט גערופֿן דעם
נאָמען יהוה. 6 און יהוה איז פֿאַרבײַגעגאַנגען פֿאַר זיין פּנים, און
האָט אויסגערופֿן: יהוה, יהוה איז אַ דערבאַרימדיקער און
לײַטזעליקער גאָט, אײַנגעהאַלטן אין צאָרן, און רײַך אין גענאָד
און טרײַשאַפֿט; 7 ער האַלט גענאָד ביזן טויזנטסטן גליד, ער פֿאַר־
טראָגט זינד און פֿאַרברעכן און חטאים, נאָר שענקען שענקט
ער ניט; ער רעכנט זיך פֿאַר די זינד פֿון די פֿאָטערס, מיט די
קינדער, און מיט די קינדסקינדער, מיטן דריטן און מיטן
פֿירטן דור.

8 האָט משה זיך גענייגט אויף גיך צו דער ערד, און זיך
געבוקט. 9 און ער האָט געזאָגט: אויב, איך בעט דיך, איך האָב
געפֿונען לײַטזעליקייט אין דײַנע אויגן, גאָט, זאָל, איך בעט
דיך, גאָט גיין צווישן אונדז, וואָרום אַ האַרטנעקיק פֿאָלק איז
דאָס; און זאָלסט פֿאַרגעבן אונדזער זינד און אונדזער חטא,
און אונדז מאַכן פֿאַר דײַן אַרב.

10 האָט ער געזאָגט: זע, איך שליס אַ בונד; אַנטקעגן פֿאַר
דײַן גאַנצן פֿאָלק וועל איך טאָן וואונדער וואָס זײַנען ניט באַשאַפֿן
געוואָרן אויף דער גאַנצער ערד, און צווישן אַלע אומות; און
דאָס גאַנצע פֿאָלק, וואָס דו ביסט צווישן אים, וועט זען די

טואונג פון גאָט וואָס איך טו מיט דיר, אַז זי איז פאָרכטיק.
11 היט דיר וואָס איך באַפעל דיר היינט; זע, איך פאַרטרייב
פון פאַר דיר דעם אֱמוֹרִי, און דעם כּנַעֲנִי, און דעם חִתִּי, און
דעם פּרִזִי, און דעם חִוִי, און דעם יבוּסִי. 12 היט זיך, זאָלסט
ניט שליסן אַ בונד דעם באַוווינער פון דעם לאַנד וואָס דו
קומסט דערויף, כּדי ער זאָל ניט זיין פאַר אַ שטרויכלונג צווישן
דיר. 13 נייערט זייערע מזבחות זאָלט איר צעשטויסן, און זייערע
זיילשטיינער זאָלט איר צעברעכן, און זייערע געצנבוימער
זאָלט איר אָפּהאַקן. 14 וואָרום טאָרסט זיך ניט בוקן צו אַן
אַנדער גאָט, ווייל יהוה–זיין נאָמען איז צערענער, אַ צערנדיקער
גאָט איז ער. 15 טאָמער וועסטו שליסן אַ בונד די באַוווינער
פון לאַנד, און זיי וועלן זיין פאַרפירט נאָך זייערע געטער,
און שלאַכטן צו זייערע געטער, וועלן זיי דיך רופן, און
וועסט עסן פון זייער שלאַכטאָפּפער; 16 און וועסט נעמען פון
זייערע טעכטער פאַר דיינע זין, און זייערע טעכטער וועלן זיין
פאַרפירט נאָך זייערע געטער, און וועלן פאַרפירן דיינע זין
נאָך זייערע געטער. 17 קיין געגאָסענע געטער זאָלסטו דיר ניט
מאַכן.

18 דעם יום־טוב פון מצות זאָלסטו היטן: זיבן טעג זאָלסטו עסן
מצות, אַזוי ווי איך האָב דיר באַפוילן, אין דער געשטעלטער
צייט אין חודש אָביב, וואָרום אין חודש אָביב ביסטו אַרויס־
געגאַנגען פון מִצרַיִם.

19 איטלאַכס וואָס עפנט דעם טראַכט געהערט צו מיר; און
פון אַל דיין פי זאָלסטו הייליקן דעם זכר, דעם ערשטלינג פון
אָקס און שעפּס. 20 און דעם ערשטלינג פון אַן אייזל זאָלסטו
אויסלייזן מיט אַ שעפּס; און אויב דו וועסט ניט אויסלייזן,
זאָלסטו אים אָפּהאַקן דאָס געניק. יעטוועדער בכוֹר פון
דיינע זין זאָלסטו אויסלייזן.

און מע זאָל זיך ניט ווייזן פאַר מיר מיט ליידיקן.

21 זעקס טעג זאָלסטו אַרבעטן, און אויפֿן זיבעטן טאָג זאָלסטו רוען; [אַפילו] אין אַקערצייט און אין שניטצייט זאָלסטו רוען.

22 און דעם יום־טוב פֿון שבועות זאָלסטו דיר מאַכן, ביי די ערשטצייטיקע פֿון ווייצשניט; און דעם יום־טוב פֿון איינזאַמלונג ביים אומדריי פֿון יאָר.

23 דריי מאָל אין יאָר זאָלן אַלע דיינע מאַנספּאַרשוינען זיך ווייזן פֿאַר דעם האַר יהוה, דעם גאָט פֿון ישׂראל. 24 וואָרום איך וועל פֿאַרטריבן די פֿעלקער פֿון פֿאַר דיר, און וועל דער־ברייטערן דיין געמאַרק; און קיינער וועט ניט גלוסטן דיין לאַנד, ווען דו גייסט אַרויף זיך ווייזן פֿאַר יהוה דיין גאָט דריי מאָל אין יאָר.

25 זאָלסט ניט מקריב זיין מיט געזייערטן ברויט דאָס בלוט פֿון מיין שלאַכטאָפּפֿער, און דאָס שלאַכטאָפּפֿער פֿון דעם יום־טוב פֿון פּסח זאָל ניט איבערנעכטיקן ביז אין דער פֿרי.

26 די ערשטע פֿריצייטיקע פֿון דיין ערד זאָלסטו ברענגען אין הויז פֿון גאָט דיין האַר.

זאָלסט ניט קאָכן אַ ציקעלע אין זיין מוטערס מילך.

27 און גאָט האָט געזאָגט צו משהן: שרייב דיר אויף די־דאָזיקע ווערטער, וואָרום לויט די־דאָזיקע ווערטער האָב איך געשלאָסן אַ בונד מיט דיר און מיט ישׂראל. 28 און ער איז דאָרטן געווען מיט גאָט פֿערציק טעג און פֿערציק נעכט; קיין ברויט האָט ער ניט געגעסן, און קיין וואַסער האָט ער ניט געטרונקען. און ער האָט אויפֿגעשריבן אויף די לוחות די ווערטער פֿון דעם בונד, די צען געבאָט.

29 און עס איז געווען, אַז משה האָט אַראָפּגענידערט פֿון באַרג סיני — און די צוויי לוחות פֿון געזעץ זיינען געווען אין

משהס האַנט, ווען ער האָט אַראָפּגענידערט פון באַרג–האָט
משה ניט געוווּסט, אַז די הויט פון זיין פּנים האָט געשטראַלט
פון זיין רעדן מיט אים. [30]און אַהרן און אַלע קינדער פון
ישׂראל האָבן געזען משהן, ערשט די הויט פון זיין פּנים שטראַלט,
און זיי האָבן מורא געהאַט צו גענענען צו אים. [31]האָט זיי משה
צוגערופן, און אַהרן, און אַלע פירשטן פון דער עדה האָבן זיך
אומגעקערט צו אים, און משה האָט צו זיי גערעדט. [32]און דער־
נאָך האָבן גענענט אַלע קינדער פון ישׂראל, און ער האָט זיי
באַפוילן אַלץ וואָס גאָט האָט מיט אים גערעדט אויפן באַרג
סיני.

[33]און ווי משה האָט געענדיקט רעדן מיט זיי, האָט ער
אָנגעטאָן אויף זיין פּנים אַ צודעק. [34]און אַז משה איז געקומען
פאַר גאָט צו רעדן מיט אים, פלעגט ער אָפּטאָן דעם צודעק
ביז זיין אַרויסגיין; און ער פלעגט אַרויסגיין און רעדן צו די
קינדער פון ישׂראל דאָס וואָס ער איז באַפוילן געוואָרן. [35]און די
קינדער פון ישׂראל פלעגן זען דעם פּנים פון משהן, אַז די הויט
פון משהס פּנים שטראַלט; און משה פלעגט ווידער אָנטאָן דעם
צודעק אויף זיין פּנים, ביז ער איז אַריינגעגאַנגען צו רעדן
מיט אים.

וַיַּקְהֵל

לה [1]און משה האָט אײַנגעזאַמלט די גאַנצע עדה פון די
קינדער פון ישׂראל, און האָט צו זיי געזאָגט: דאָס זיינען
די ווערטער וואָס גאָט האָט באַפוילן זיי צו טאָן: [2]זעקס טעג
זאָל געטאָן ווערן אַרבעט, אָבער אויפן זיבעטן טאָג זאָל אײַך
זיין הייליק, אַ שבת פון רואונג צו גאָט; איטלעכער וואָס טוט
אין אים אָן אַרבעט, זאָל געטייט ווערן. [3]איר זאָלט ניט

אָנצינדן קיין פֿײַער אין אַלע אײַערע װױנערטער אין טאָג פֿון שבת.

[4]און משה האָט געזאָגט צו דער גאַנצער עדה פֿון די קינדער פֿון ישׂראל, אַזױ צו זאָגן: דאָס איז די זאַך װאָס גאָט האָט באַפֿױלן, אַזױ צו זאָגן: [5]נעמט אײַך אַן אָפּשײדונג צו גאָט, איטלעכער װאָס זײַן האַרץ איז װיליק זאָל זי ברענגען, די אָפּשײדונג פֿון גאָט, גאָלד, און זילבער, און קופּער; [6]און בלאָע װאָל, און פּורפּל, און װערמילרױט, און לײַנען און ציגנהאָר; [7]און רױטגעפֿאַרבטע װידערפֿעלן, און תּחשׁ־פֿעלן, און שיטים־האָלץ; [8]און אײל פֿאַר דער לײַכטונג, און בשׂמים פֿאַר דעם אײל פֿון זאַלבונג, און פֿאַר דעם װײַרױך פֿון שמעקעדיקע געװירצן; [9]און אָניקלשטײנער, און שטײנער צום אײַנפֿאַסן, פֿאַרן אֵפֿוד און פֿאַרן חושן. [10]און אַלע קלוגהאַרציקע צװישן אײַך זאָלן קומען און מאַכן אַלץ װאָס גאָט האָט באַפֿױלן: [11]דעם מִשכּן, זײַן געצעלט, און זײַן צודעק, זײַנע האָקן, און זײַנע ברעטער, זײַנע ריגלען, זײַנע זײַלן, און זײַנע שװעלן; [12]דעם אָרון און זײַנע שטאַנגען, דעם דעק, און דעם פָּרוֹכֶת פֿון צװישנשײד; [13]דעם טיש און זײַנע שטאַנגען, און אַלע זײַנע כּלים, און דאָס ברױט פֿון אָנגעזיכט; [14]און די מנורה פֿאַר לײַכטונג, און אירע כּלים, און אירע רערלאַך, און דאָס אײל פֿאַר לײַכטונג; [15]און דעם מזבח פֿאַר װײַרױך און זײַנע שטאַנגען, און דאָס אײל פֿון זאַלבונג, און דעם װײַרױך פֿון שמעקעדיקע געװירצן; און דעם טירפֿאָרהאַנג צום אײַנגאַנג פֿון מִשכּן; [16]דעם מזבח פֿאַר בראַנדאָפּפֿער און די קופּערנע זיפּ װאָס צו אים, זײַנע שטאַנגען, און אַלע זײַנע כּלים; דעם האַנטפֿאַס און זײַן געשטעל; [17]די אַרומהאַנגען פֿון הױף, זײַנע זײַלן, און זײַנע שװעלן, און דעם טױער־פֿאָרהאַנג פֿון הױף; [18]די פּלעקלאַך פֿון מִשכּן, און די פּלעקלאַך פֿון הױף, און זײערע שטריק; [19]די געשטריקטע קלײדער אױף

צו דינען אין הייליקטום, די הייליקע קליידער פאַר אַהרן דעם כּהן, און די קליידער פון זיינע זין, אויף צו טאָן די כּהונה.

[20]און די גאַנצע עדה פון די קינדער פון ישׂראל איז אַרויס־געגאַנגען פון פאַר משהן. [21]און זיי זיינען געקומען, איטלאַכער איינער וואָס זיין האַרץ האָט אים געטריבן, און איטלאַכער וואָס זיין גייסט האָט אים באַוויליקט; זיי האָבן געבראַכט די אָפּשיידונג פון גאָט, פאַר דער אַרבעט פון אוהל־מועד, און פאַר זיין גאַנצן דינסט, און פאַר די הייליקע קליידער. [22]און עס זיינען געקומען מענער מיט ווייבער, איטלאַכער וואָס זיין האַרץ איז געווען וויליק; זיי האָבן געבראַכט נאָזרינגען, און אוירינגען, און פינגערלאַך, און האַלדזובענדער–אַלערליי גילדערנע זאַכן; איטלאַכער איינער וואָס האָט אויפגעהויבן אַן אויפהייבונג פון גאָלד צו גאָט. [23]און איטלאַכער איינער וואָס ביי אים האָט זיך געפונען בלאָע וואָל, און פורפל, און ווערמילרויט, און ליינען, און ציגנהאָר, און רויטגעפאַרבטע ווידערפעלן, און תּחש־פעלן, האָט געבראַכט. [24]איטלאַכער וואָס האָט אָפּגע־שיידט אַן אָפּשיידונג פון זילבער און קופער, האָט געבראַכט די אָפּשיידונג פון גאָט; און איטלאַכער וואָס ביי אים האָט זיך געפונען שיטים־האָלץ פאַר אַלערליי מלאָכות פון דער אַרבעט, האָט געבראַכט. [25]און אַלע קלוגהאַרציקע ווייבער האָבן מיט זייערע הענט געשפונען, און האָבן געבראַכט דאָס געשפּינס, די בלאָע וואָל, און דעם פורפל, דאָס ווערמילרויט, און דעם ליינען. [26]און אַלע ווייבער וואָס זייער האַרץ האָט זיי געטריבן מיט חכמה, האָבן געשפונען די ציגנהאָר. [27]און די פירשטן האָבן געבראַכט די אָניקלשטיינער, און די שטיינער צום איינ־פאַסן, פאַרן אֵפוד און פאַרן חושן; [28]און די בשׂמים, און דאָס אייל, פאַר לייכטונג, און פאַר דעם אייל פון זאַלבונג, און פאַר דעם ווייררויך פון שמעקעדיקע געווירצן. [29]די קינדער פון

ישׂראל האָבן געבראַכט נדבות צו גאָט–איטלאַכער מאַן און
פרוי וואָס זייער האַרץ האָט זיי באַוויליקט צו ברענגען פאַר
דער גאַנצער אַרבעט, וואָס גאָט האָט באַפוילן דורך משהן צו
מאַכן.
30און משה האָט געזאָגט צו די קינדער פון ישׂראל: זעט,
גאָט האָט גערופן מיטן נאָמען בצַלאֵל דעם זון פון אורי דעם
זון פון חורן, פון שבט יהודה. 31און ער האָט אים אָנגעפילט
מיטן גייסט פון גאָט, אין חכמה, אין פאַרשטאַנדיקייט, און
אין קענשאַפט, און אין יעטוועדער מלאָכה; 32און אויסצו־
קינצלען קונציקע זאַכן, צו אַרבעטן אין גאָלד, און אין זילבער,
און אין קופּער; 33און אין שניידונג פון שטיינער צום אײַנפאַסן,
און אין שניצונג פון האָלץ, צו אַרבעטן אין יעטוועדער קונציקער
מלאָכה. 34אויך צו לערנען אַנדערע האָט ער אַרײַנגעגעבן
אין זיין האַרצן, אים, און אָהליאָב דעם זון פון אַחיסָמָכן, פון
שבט דָן. 35ער האָט זיי אָנגעפילט מיט קלוגהאַרציקייט צו מאַכן
יעטוועדער מלאָכה פונעם מייַנסטער, און פונעם קינצלער,
און פונעם שטיקער אין בלאָער וואָל און אין פּורפּל, אין
ווערמילרויט און אין ליינען, און פונעם וועבער–פון די וואָס
מאַכן אַלערליי מלאָכות, און קינצלען אויס קונציקע זאַכן.
לו 1און בצַלאֵל און אָהליאָב, און אַלע קלוגהאַרציקע לייט,
וואָס גאָט האָט אַרײַנגעגעבן חכמה און פאַרשטאַנדיקייט
אין זיי, צו וויסן ווי צו טאָן יעטוועדער מלאָכה פון דער
אַרבעט פון הייליקטום, זאָלן מאַכן אַזוי ווי אַלץ וואָס גאָט
האָט באַפוילן.
2און משה האָט גערופן בצַלאֵלן, און אָהליאָבן, און
איטלאַכן קלוגהאַרציקן מאַן, וואָס גאָט האָט אַרײַנגעגעבן חכמה
אין זיין האַרצן, איטלאַכן וואָס זיין האַרץ האָט אים געטריבן
צו גענענען צו דער אַרבעט, זי צו טאָן. 3און זיי האָבן גענומען

פון משהן די גאַנצע אָפּשיידונג וואָס די קינדער פון ישׂראל האָבן
געבראַכט פאַר דער מלאָכה פון דער אַרבעט פון הייליקטום,
כּדי זי צו מאַכן. און די האָבן נאָך אַלץ געהאַלטן אין ברענגען
צו אים נדבות, פרימאָרגן אין פרימאָרגן.
4 זיינען געקומען אַלע קלוגע לייט וואָס האָבן געמאַכט די
גאַנצע אַרבעט פון הייליקטום, איטלאַכער מאַן פון זיין אַרבעט
וואָס ער האָט געטאָן, 5 און זיי האָבן געזאָגט צו משהן, אַזוי צו
זאָגן: דאָס פאָלק ברענגט מער ווי עס איז נייטיק צו דער אַרבעט,
פאַר דער מלאָכה וואָס גאָט האָט באַפוילן זי צו מאַכן.
6 האָט משה באַפוילן, און מע האָט אַרויסגעלאָזט אַן אויס־
רוף אין לאַגער, אַזוי צו זאָגן: קיין מאַן און קיין פרוי זאָל מער
ניט מאַכן אַרבעט פאַר דער הייליקער אָפּשיידונג. און דאָס
פאָלק איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן פון ברענגען. 7 און דאָס אויס־
געאַרבעטע איז זיי געווען גענוג פאַר דער גאַנצער אַרבעט, זי
צו מאַכן, און נאָך איבערצולאָזן.
8 און אַלע קלוגהאַרציקע צווישן די וואָס האָבן געטאָן די
אַרבעט, האָבן געמאַכט דעם משכּן אין צען פאָרהאַנגען; פון
געדרייטן ליינען, און בלאָער וואָל, און פּורפּל, און ווערמיל־
רויט; מיט כּרובים, קונציק אויסגעאַרבעט האָט מען זיי
געמאַכט. 9 די לענג פון איטלאַכן פאָרהאַנג אַכט און צוואַנציק
איילן, און די ברייט פון איטלאַכן פאָרהאַנג פיר איילן; איין
מאָס פאַר אַלע פאָרהאַנגען. 10 און מע האָט באַהעפט פינף
פאָרהאַנגען איינעם צום אַנדערן, אויך די אַנדערע פינף פאָר־
האַנגען האָט מען באַהעפט איינעם צום אַנדערן. 11 און מע
האָט געמאַכט שלייפן פון בלאָער וואָל אויף דעם זוים פון איין
פאָרהאַנג אין עק פון איין באַהעפטונג; אַזוי האָט מען געמאַכט
אויף דעם זוים פון דעם עקסטן פאָרהאַנג אין דער צווייטער
באַהעפטונג. 12 פופציק שלייפן האָט מען געמאַכט אויף דעם איין

פאָרהאַנג, און פופציק שלייפן האָט מען געמאַכט אויף דעם
ברעג פון דעם פאָרהאַנג וואָס אין דער צווייטער באַהעפטונג;
די שלייפן זיינען געווען איינער קעגן אַנדערן. 13און מע האָט
געמאַכט פופציק גילדערנע האָקן, און מע האָט באַהעפט
די פאָרהאַנגען איינעם צום אַנדערן מיט די האָקן, און דער
מִשכן איז געווען איינס.

14און מע האָט געמאַכט פאָרהאַנגען פון ציגנהאָר פאַר אַ
געצעלט איבערן מִשכן; עלף פאָרהאַנגען האָט מען זיי געמאַכט.
15די לענג פון איטלעכן פאָרהאַנג דרייסיק איילן, און די ברייט
פון איטלעכן פאָרהאַנג פיר איילן; איין מאָס פאַר די עלף פאָר־
האַנגען. 16און מע האָט באַהעפט פינף פאָרהאַנגען באַזונדער,
און זעקס פאָרהאַנגען באַזונדער. 17און מע האָט געמאַכט
פופציק שלייפן אויף דעם זוים פון דעם עקסטן פאָרהאַנג אין איין
באַהעפטונג, און פופציק שלייפן האָט מען געמאַכט אויף דעם
זוים פון דעם פאָרהאַנג אין דער צווייטער באַהעפטונג. 18און
מע האָט געמאַכט פופציק קופערנע האָקן צו באַהעפטן דאָס
געצעלט, אַז עס זאָל זיין איינס. 19און מע האָט געמאַכט אַ
צודעק פאַר דעם געצעלט, פון רויטגעפאַרבטע ווידערפעלן,
און אַ צודעק פון תַחש־פעלן פון אויבן. 20און מע האָט געמאַכט
די ברעטער צום מִשכן, פון שִטים־האָלץ, שטייענדיק. 21צען
איילן די לענג פון אַ ברעט, און אַן איל און אַ האַלב די ברייט
פון איטלעכן ברעט. 22צוויי צאַפנס צו איטלעכן ברעט,
איינער קעגן אַנדערן אַזוי ווי שטאַפלען. אַזוי האָט מען
געמאַכט צו אַלע ברעטער פון מִשכן. 23און מע האָט געמאַכט
די ברעטער פאַרן מִשכן: צוואַנציק ברעטער פאַר דער דָרום־
זייט צו דָרום. 24און פערציק זילבערנע שוועלן האָט מען
געמאַכט אונטער די צוואַנציק ברעטער: צו צוויי שוועלן אונטער
איין ברעט פאַר זיינע צוויי צאַפנס, צו צוויי שוועלן אונטער איין

ברעט פאַר זײַנע צוויי צאַפּנס. 25 און פאַר דער צווייטער זײַט
פון מִשכּן, צו צפון־זײַט, האָט מען געמאַכט צוואַנציק ברעטער,
26 און זייערע פערציק זילבערנע שוועלן: צו צוויי שוועלן
אונטער איין ברעט, צו צוויי שוועלן אונטער איין ברעט. 27 און
פאַר דער הינטערשטער זײַט פון מִשכּן, צו מערב, האָט מען
געמאַכט זעקס ברעטער. 28 און צוויי ברעטער האָט מען
געמאַכט פאַר די ווינקלען פון דעם מִשכּן, אויף דער
הינטערשטער זײַט. 29 און זיי זײַנען געווען אַרײַנגעפּאַסט אונטן,
און דעסגלײַכן זײַנען זיי געווען אַרײַנגעפּאַסט אויבן ביז צום
ערשטן רינג; אַזוי האָט מען געמאַכט בײַ זיי בײדן, פאַר די
צוויי ווינקלען. 30 און עס זײַנען געווען אַכט ברעטער מיט
זייערע זילבערנע שוועלן—זעכצן שוועלן: צו צוויי שוועלן,
צו צוויי שוועלן אונטער איין ברעט. 31 און מע האָט געמאַכט
ריגלען פון שִטים־האָלץ: פינף פאַר די ברעטער פון איין זײַט
מִשכּן, 32 און פינף ריגלען פאַר די ברעטער פון דער צווייטער
זײַט מִשכּן, און פינף ריגלען פאַר די ברעטער פון מִשכּן אויף
דער הינטערשטער זײַט, צו מערב. 33 און מע האָט געמאַכט
דעם מיטלסטן ריגל דורכצוריגלען אין מיטן פון די ברעטער
פון עק צו עק. 34 און די ברעטער האָט מען איבערגעצויגן מיט
גאָלד, און מע האָט געמאַכט צו זיי רינגען פון גאָלד, אויערן
פאַר די ריגלען; און מע האָט איבערגעצויגן די ריגלען מיט
גאָלד.

35 און מע האָט געמאַכט דעם פּרוֹכֶת פון בלאָער וואָל, און
פורפּל, און ווערמילרויט, און געדרייטן לײַנען; קונציק אויס־
געאַרבעט האָט מען אים געמאַכט, מיט כּרובים. 36 און מע האָט
געמאַכט צו אים פיר זײַלן פון שִטים־האָלץ, און זיי איבער־
געצויגן מיט גאָלד, מיט זייערע העקלאַך פון גאָלד; און מע
האָט אויסגעגאָסן צו זיי פיר זילבערנע שוועלן.

37 און מע האָט געמאַכט אַ פאָרהאַנג פאַר דעם אײַנגאַנג
פון געצעלט, פון בלאָער וואָל, און פורפל, און ווערמילרויט,
און געדרייטן לײַנען, געשטיקטע אַרבעט; 38 און פינף זײַלן צו
אים, מיט זײערע העקלאַך; און מע האָט איבערגעצויגן זײערע
קעפּ און זײערע רײַפבענדער מיט גאָלד. און זײערע פינף
שוועלן זײַנען געווען קופּער.
לז 1 און בצלאל האָט געמאַכט דעם אָרון פון שִטים־האָלץ,
צוויי אײלן און אַ האַלב זײַן לענג, און אַן אײל און אַ האַלב
זײַן ברײט, און אַן אײל און אַ האַלב זײַן הײך. 2 און ער האָט
אים איבערגעצויגן מיט רײנעם גאָלד פון אינעווייניק און פון
אויסנווייניק, און געמאַכט צו אים אַ גילדערנעם קראַנץ רונד
אַרום. 3 און ער האָט אויסגעגאָסן צו אים פיר גילדערנע רינגען
פאַר זײַנע פיר פיס; צוויי רינגען אויף זײַן איין זײַט, און צוויי
רינגען אויף זײַן צווייטער זײַט. 4 און ער האָט געמאַכט שטאַנגען
פון שִטים־האָלץ, און זיי איבערגעצויגן מיט גאָלד. 5 און ער
האָט אַרײַנגעצויגן די שטאַנגען אין די רינגען אויף די זײַטן פון
אָרון, צו טראָגן דעם אָרון.
6 און ער האָט געמאַכט אַ דעק פון רײנעם גאָלד, צוויי אײלן
און אַ האַלב זײַן לענג, און אַן אײל און אַ האַלב זײַן ברײט.
7 און ער האָט געמאַכט צוויי כּרובים פון גאָלד; געהאַמערט
האָט ער זיי געמאַכט, אויף ביידע עקן פון דעק: 8 איין כּרוב
ביים עק פון דער זײַט, און איין כּרוב ביים עק פון דער אַנדער
זײַט; פון דעק גופא האָט ער געמאַכט די כּרובים אויף זײַנע
ביידע עקן. 9 און די כּרובים האָבן אויסגעשפּרייט זײערע
פליגלען צו דער הייך, שירעמענדיק מיט זײערע פליגלען
איבער דעם דעק, מיט זײערע פנימער איינער קעגן אַנדערן;
צום דעק צו זײַנען געווען די פנימער פון די כּרובים.
10 און ער האָט געמאַכט דעם טיש פון שִטים־האָלץ, צוויי

איילן זיין לענג, און אַן איל זיין ברייט, און אַן אייל און אַ
האַלבּ זיין הייך. [11]און ער האָט אים איבּערגעצויגן מיט ריינעם
גאָלד, און געמאַכט צו אים אַ גילדערנעם קראַנץ רונד אַרום.
[12]און ער האָט געמאַכט צו אים אַ לייסט פון אַ האַנטברייט
רונד אַרום, און געמאַכט אַ גילדערנעם קראַנץ צו זיין לייסט
רונד אַרום. [13]און ער האָט אויסגעגאָסן פאַר אים פיר גילדערנע
רינגען, און אַרויפגעטאָן די רינגען אויף די פיר ווינקלען
וואָס אויף זיינע פיר פיס. [14]לעבן דעם לייסט זיינען געווען די
רינגען, אויערן פאַר די שטאַנגען, צו טראָגן דעם טיש. [15]און
ער האָט געמאַכט די שטאַנגען פון שִטים־האָלץ, און זיי איבּער־
געצויגן מיט גאָלד, צו טראָגן דעם טיש. [16]און ער האָט
געמאַכט די כלים וואָס אויפן טיש, זיינע שיסלען, און זיינע
שאָלן, און זיינע בעכערס, און די קאַנען וואָס מיט זיי ווערט
געגאָסן, פון ריינעם גאָלד.

[17]און ער האָט געמאַכט די מנוֹרה פון ריינעם גאָלד:
געהאַמערט האָט ער געמאַכט די מנוֹרה, איר פוסגעשטעל, און
איר שטאַם; אירע בעכערלאַך—אירע קנעפּ און אירע בלומען—
זיינען געווען פון איר גופא. [18]און זעקס רערן זיינען אַרויס־
געגאַנגען פון אירע זייטן, דריי רערן פון דער מנוֹרה פון איר
איין זייט, און דריי רערן פון דער מנוֹרה פון איר צווייטער זייט;
[19]דריי מאַנדלקוויטיקע בעכערלאַך פון אַ קנאָפּ מיט אַ בלום
אויף איין רער, און דריי מאַנדלקוויטיקע בעכערלאַך פון אַ
קנאָפּ מיט אַ בלום אויפן אַנדער רער; אַזוי פאַר די זעקס רערן
וואָס זיינען אַרויסגעגאַנגען פון דער מנוֹרה. [20]און אויף דער
מנוֹרה אַליין פיר מאַנדלקוויטיקע בעכערלאַך—אירע קנעפּ
און אירע בלומען; [21]און אַ קנאָפּ אונטער צוויי רערן פון איר,
און אַ קנאָפּ אונטער צוויי רערן פון איר, און אַ קנאָפּ אונטער

צוויי רערן פֿון איר, פֿאַר די זעקס רערן וואָס זײַנען אַרויס־
געגאַנגען פֿון איר. 22אירע קנעפּ און אירע רערן זײַנען געווען
פֿון איר גופֿא, אין גאַנצן איין אויסהאַמערונג פֿון ריינעם גאָלד.
23און ער האָט געמאַכט אירע זיבן רערלאַך, און אירע
צווענגלאַך, און אירע אַשפּענדלאַך, פֿון ריינעם גאָלד. 24פֿון אַ
צענטנער ריינעם גאָלד האָט ער זי געמאַכט מיט אַלע אירע כּלים.
25און ער האָט געמאַכט דעם מזבח פֿאַר ווייַרויך, פֿון שׂטים־
האָלץ, אַן אייל זײַן לענג, און אַן אייל זײַן ברייט, פֿירעקעכדיק,
און צוויי איילן זײַן הייך; פֿון אים גופֿא זײַנען געווען זײַנע
הערנער. 26און ער האָט אים איבערגעצויגן מיט ריינעם גאָלד,
זײַן אויבערדעק, און זײַנע ווענט רונד אַרום, און זײַנע הערנער;
און ער האָט געמאַכט צו אים אַ גילדערנעם קראַנץ רונד אַרום.
27און צוויי גילדערנע רינגען האָט ער געמאַכט צו אים אונטער
זײַן קראַנץ אויף זײַנע צוויי פּלאַנקען—אויף זײַנע צוויי זײַטן,
פֿאַר אויערן פֿאַר די שטאַנגען, אים צו טראָגן אויף זיי. 28און
ער האָט געמאַכט די שטאַנגען פֿון שׂטים־האָלץ, און זיי איבער־
געצויגן מיט גאָלד.

29און ער האָט געמאַכט דאָס הייליקע אייל פֿון זאַלבונג,
און דעם ריינעם ווייַרויך פֿון שמעקעדיקע געווירצן, אַזוי ווי
דער בשׂמים־מישער מאַכט.

לח 1און ער האָט געמאַכט דעם מזבח פֿאַר בראַנדאָפּפֿער,
פֿון שׂטים־האָלץ, פֿינף איילן זײַן לענג, און פֿינף איילן
זײַן ברייט, פֿירעקעכדיק, און דרײַ איילן זײַן הייך. 2און ער
האָט געמאַכט זײַנע הערנער אויף זײַנע פֿיר ווינקלען; פֿון אים
גופֿא זײַנען געווען זײַנע הערנער; און ער האָט אים איבער־
געצויגן מיט קופּער. 3און ער האָט געמאַכט אַלע כּלים פֿון מזבח,
די טעפּ, און די שופֿלען, און די שפּרענגבעקנס, די גאָפּלען,
און די פֿייערפּאַנען; אַלע זײַנע כּלים האָט ער געמאַכט פֿון

קופּער. [4]און ער האָט געמאַכט צום מזבח אַ קופּערנע זיפּ פון נעצאַרבעט אונטער זיין געזימס, פון אונטן ביז זיין העלפט. [5]און ער האָט אויסגעגאָסן פיר רינגען פאַר די פיר עקן פון דער קופּערנער זיפּ, אויערן פאַר די שטאַנגען. [6]און ער האָט געמאַכט די שטאַנגען פון שטים־האָלץ, און זיי איבערגעצויגן מיט קופּער. [7]און ער האָט אַריינגעצויגן די שטאַנגען אין די רינגען אויף די זייטן פון מזבח, אים צו טראָגן אויף זיי; הויל אינעווייניק, פון ברעטער, האָט ער אים געמאַכט.

[8]און ער האָט געמאַכט דעם האַנטפאַס פון קופּער, און זיין געשטעל פון קופּער, פון די שפּיגלען פון די ווייבער וואָס פלעגן זיך אײַנזאַמלען ביים אַיינגאַנג פון אוהל־מועד.

[9]און ער האָט געמאַכט דעם הויף: פאַר דער דָרום־זייט צו דָרום, אַרומהאַנגען פון הויף פון געדרייטן לייַנען, הונדערט איילן; [10]די זיילן דערצו צוואַנציק, און זייערע שוועלן צוואַנציק, פון קופּער; די העקלאַך פון די זיילן, און זייערע רייפבענדער, פון זילבער. [11]און פאַר דער צפון־זייט, הונדערט איילן; די זיילן דערצו צוואַנציק, און זייערע שוועלן צוואַנציק, פון קופּער; די העקלאַך פון די זיילן, און זייערע רייפבענדער, פון זילבער. [12]און פאַר דער מערבֿ־זייט, אַרומהאַנגען פון פופציק איילן; די זיילן דערצו צען, און זייערע שוועלן צען; די העקלאַך פון די זיילן, און זייערע רייפבענדער, פון זילבער. [13]און פאַר דער מזרח־זייט צו זונאויפגאַנג, פופציק איילן. [14]אַרומהאַנגען פאַר איין זייט [פון טויער], פופצן איילן; די זיילן דערצו דריי, און זייערע שוועלן דריי. [15]און אַזוי אויף דער צווייטער זייט; אי אויף דער זייט אי אויף דער אַנדער זייט פון טויער פון הויף אַרומהאַנגען פופצן איילן; די זיילן דערצו דריי, און זייערע שוועלן דריי. [16]אַלע אַרומהאַנגען פון הויף רונד אַרום, פון געדרייטן לייַנען. [17]און די שוועלן צו די זיילן, פון קופּער;

די העקלאַך פון די זיילן, און זייערע רייפבענדער, פון זילבער; און דער איבערצוג פון זייערע קעפּ, פון זילבער; און זיי זיינען געווען אַרומגערייפט מיט זילבער, אַלע זיילן פון הויף. [18]און דער טויערפאָרהאַנג פון הויף איז געווען געשטיקטע אַרבעט, פון בלאָער וואָל, און פּורפּל, און ווערמילרויט, און געדרייטן ליינען; און צוואַנציק איילן די לענג, און די הייך—פּאַר ברייט—פינף איילן, גלייך מיט די אַרומהאַנגען פון הויף. [19]און די זיילן דערצו פיר, און זייערע שוועלן פיר, פון קופּער; זייערע העקלאַך, פון זילבער, דער איבערצוג פון זייערע קעפּ, און זייערע רייפבענדער, פון זילבער; [20]און אַלע פלעקלאַך פון מִשכן און פון הויף רונד אַרום, פון קופּער.

פְּקוּדֵי

[21]דאָס זיינען די איבערציילונגען פון מִשכּן, דעם מִשכּן פון געזעץ, וואָס זיינען איבערגעציילט געוואָרן לויט דעם מויל פון משהן דורך דער אַרבעט פון די לְוִיִם אונטער דער האַנט פון איתָמָר דעם זון פון אַהרן דעם כֹּהן.—[22]און בְּצַלְאֵל דער זון פון אורי דעם זון פון חורן, פון שבט יהודה, האָט געמאַכט אַלץ וואָס גאָט האָט באַפוילן משהן. [23]און מיט אים איז געווען אָהֳלִיאָב דער זון פון אֲחִיסָמָכן, פון שבט דָן, אַ מייַנסטער, און אַ קינצלער, און אַ שטיקער אין בלאָער וואָל, און אין פּורפּל, און אין ווערמילרויט, און אין ליינען.—[24]דאָס גאַנצע גאָלד וואָס איז פאַרטאָן געוואָרן אויף דער אַרבעט ביי דער גאַנצער אַרבעט פון הייליקטום, דאָס גאָלד פון דער אויפהייבונג, איז געווען ניין און צוואַנציק צענטנער, און זיבן הונדערט און דרייסיק שֶקל, אויפן הייליקן שֶקל. [25]און דאָס זילבער פון דער ציילונג פון דער עדה איז געווען הונדערט צענטנער, און טויזנט און זיבן הונדערט און פינף און

זיבעציק שֶקל, אויפן הייליקן שֶקל. 26 אַ בֶּקַע אויף אַ קאָפּ,
אַ האַלבער שֶקל, אויפן הייליקן שֶקל, פאַר איטלאַכן וואָס איז
אַריינגעגאַנגען אין דער ציילונג, פון צוואַנציק יאָר אַלט און
העכער, פאַר זעקס הונדערט טויזנט און דריי טויזנט און פינף
הונדערט און פופציק. 27 און די הונדערט צענטנער זילבער
זיינען געווען אויף אויסצוגיסן די שוועלן פון הייליקטום, און די
שוועלן פון פָּרוֹכֶת; הונדערט שוועלן פון הונדערט צענטנער,
אַ צענטנער אויף אַ שוועל. 28 און פון די טויזנט און זיבן הונדערט
און פינף און זיבעציק האָט מען געמאַכט העקלאַך צו די זיילן,
און איבערגעצויגן זייערע קעפּ, און זיי אַרומגערייפט. 29 און
דאָס קופּער פון דער אויפהייבונג איז געווען זיבעציק צענטנער,
און צוויי טויזנט און פיר הונדערט שקל. 30 און מע האָט דערפון
געמאַכט די שוועלן פון דעם אַיינגאַנג פון אוהל־מועד, און דעם
קופּערנעם מזבח, און די קופּערנע זיפּ וואָס צו אים, און אַלע
כלים פון מזבח, 31 און די שוועלן פון הויף רונד אַרום, און די
שוועלן פון דעם טויער פון הויף, און אַלע פּלעקלאַך פון מִשכּן,
און אַלע פּלעקלאַך פון הויף רונד אַרום.

לט 1 און פון דער בלאָער וואָל, און דעם פּורפּל, און דעם
ווערמילרויט, האָט מען געמאַכט די געשטריקטע קליידער
אויף צו דינען אין הייליקטום, און געמאַכט די הייליקע
קליידער וואָס פאַר אַהרנען, אַזוי ווי גאָט האָט באַפוילן משהן.
2 און מע האָט געמאַכט דעם אֵפוד פון גאָלד, בלאָער וואָל,
און פּורפּל, און ווערמילרויט, און געדרייטן ליינען. 3 און מע
האָט אויסגעשלאָגן בלעכן פון גאָלד, און צעהאַקט אויף
פעדים, אויף אַריינצואַרבעטן אין דער בלאָער וואָל, און אין
דעם פּורפּל, און אין דעם ווערמילרויט, און אין דעם ליינען, מיט
קונציקער אַרבעט. 4 אַקסלבענדער האָט מען צו אים געמאַכט,
באַהעפטע; ביי זיינע ביידע עקן איז ער געווען באַהעפט.

5און זיין גאַרטלבאַנד וואָס אויף אים, איז געווען פון אים גופא, אַזוי ווי זיין אַרבעט, פון גאָלד, בלאָער וואָל, און פורפל, און ווערמילרויט, און געדרייטן ליינען, אַזוי ווי גאָט האָט באַפוילן משהן. 6און מע האָט געמאַכט די אָניקלשטיינער איינגעראָמט אין איינפאַסונגען פון גאָלד, אויסגעקריצט ווי אויסקריצונגען פון אַ זיגל, לויט די נעמען פון די קינדער פון ישראל. 7און מע האָט זיי אַרויפגעטאָן אויף די אַקסלבענדער פון אֵפוד־שטיינער פון דערמאָנונג פאַר די קינדער פון ישראל, אַזוי ווי גאָט האָט באַפוילן משהן.

8און מע האָט געמאַכט דעם חושן קונציק אויסגעאַרבעט, אַזוי ווי די אַרבעט פון אֵפוד, פון גאָלד, בלאָער וואָל, און פורפל, און ווערמילרויט, און געדרייטן ליינען. 9פירעקעכדיק איז ער געווען; געטאָפּלט האָט מען געמאַכט דעם חושן, אַ שפּאַן זיין לענג, און אַ שפּאַן זיין ברייט, געטאָפּלט. 10און מע האָט אַריינגעזעצט אין אים פיר ציילן שטיינער: אַ צייל פון רובין, טאָפּאַז, און שמאַראַק, איין צייל; 11און די צווייטע צייל: גאַרפונקל, סאַפּירשטיין, און דימענט; 12און די דריטע צייל: יאַכצום, אַגאַט, און אַמעטיסט; 13און די פירטע צייל: גאָלדשטיין, אָניקל, און יאַשפיז; איינגעראָמט אין איינפאַסונגען פון גאָלד אין זייערע איינזעצונגען. 14און די שטיינער זיינען געווען לויט די נעמען פון די קינדער פון ישראל, צוועלף, לויט זייערע נעמען, ווי אויסקריצונגען פון אַ זיגל, איטלאַכער לויט זיין נאָמען, אַקעגן די צוועלף שבטים. 15און מע האָט געמאַכט צום חושן געדרייטע קייטן, פלעכטאַרבעט, פון ריינעם גאָלד. 16און מע האָט געמאַכט צוויי איינפאַסונגען פון גאָלד, און צוויי גילדערנע רינגען, און מע האָט אַרויפגעטאָן די צוויי רינגען אויף די צוויי עקן פון חושן. 17און מע האָט אַריינגעטאָן די צוויי גילדערנע פלעכטן אין די צוויי רינגען אויף די עקן פון

חושן. [18]און די צוויי עקן פון די צוויי פלעכטן האָט מען
אַרויפגעטאָן אויף די צוויי אײַנפאַסונגען, און זיי אַרויפגעטאָן
אויף די אַקסלבענדער פון אֵפוד, אויף זײַן פאָדערזײַט.
[19]און מע האָט געמאַכט צוויי גילדערנע רינגען, און אַרויפ־
געזעצט אויף די צוויי עקן פון חושן, בײַ זײַן זוים וואָס צו
דער זײַט פון אֵפוד, אינעווייניק צו. [20]און מע האָט געמאַכט
צוויי גילדערנע רינגען, און זיי אַרויפגעטאָן אויף די צוויי
אַקסלבענדער פון אֵפוד, פון אונטן, אויף זײַן פאָדערזײַט,
בײַ זײַן באַהעפטונג, איבער דעם אַרומבאַנד פון אֵפוד.
[21]און מע האָט צוגעשנירט דעם חושן דורך זײַנע רינגען צו די
רינגען פון אֵפוד, מיט אַ שנור פון בלאָער וואָל, כּדי ער זאָל
זײַן אויף דעם אַרומבאַנד פון אֵפוד, און דער חושן זאָל זיך ניט
אַראָפּרוקן פון אֵפוד; אַזוי ווי גאָט האָט באַפוילן משהן.
[22]און מע האָט געמאַכט דעם מאַנטל פון אֵפוד, וועב־
אַרבעט, פון לויטער בלאָער וואָל. [23]און די עפענונג פון דעם
מאַנטל איז געווען אין זײַן מיטן, אַזוי ווי די עפענונג פון אַ פאַנצער־
העמד, מיט אַ זוים בײַ זײַן עפענונג רונד אַרום, ער זאָל זיך ניט
צערײַסן. [24]און מע האָט געמאַכט אויף די ברעגן פון דעם
מאַנטל מילגרוימען פון בלאָער וואָל, און פורפל, און ווערמיל־
רויט, געצווערנט. [25]און מע האָט געמאַכט גלעקלאַך פון רײַנעם
גאָלד, און אַרויפגעטאָן די גלעקלאַך צווישן די מילגרוימען אויף
די ברעגן פון דעם מאַנטל רונד אַרום, צווישן די מילגרוימען:
[26]אַ גלעקל און אַ מילגרוים, אַ גלעקל און אַ מילגרוים, אויף די
ברעגן פון דעם מאַנטל רונד אַרום, אויף צו דינען; אַזוי ווי גאָט
האָט באַפוילן משהן.

[27]און מע האָט געמאַכט לײַנענע העמדלאַך, וועבאַרבעט,
פאַר אַהרנען און פאַר זײַנע זין; [28]און די לײַנענע הויב, און די
שיינע היטלען פון לײַנען, און די לײַנענע הויזן פון געדרייטן

ליינען; 29און דעם גאַרטל פון געדרייטן ליינען, און בלאָער
וואָל, און פורפל, און ווערמילרויט, געשטיקטע אַרבעט, אַזוי
ווי גאָט האָט באַפוילן משהן.

30און מע האָט געמאַכט דאָס שטערנבלעך, די הייליקע
קרוין, פון ריינעם גאָלד, און אויפגעשריבן אויף אים אַ גע־
שריפטס, ווי אויסקריצונגען פון אַ זיגל „הייליק צו גאָט". 31און
מע האָט אַרויפגעטאָן אויף אים אַ שנור פון בלאָער וואָל, כּדי
אים אָנצוטאָן אויף דער הויב פון אויבן, אַזוי ווי גאָט האָט
באַפוילן משהן.

32אַזוי איז פאַרענדיקט געוואָרן די גאַנצע אַרבעט פון דעם
מִשכּן פון אוהל־מועד; און די קינדער פון ישׂראל האָבן געטאָן
אַזוי ווי אַלץ וואָס גאָט האָט באַפוילן משהן; גענוי אַזוי האָבן זיי
געטאָן.

33און זיי האָבן געבראַכט דעם מִשכּן צו משהן: דאָס
געצעלט און אַלע זיינע זאַכן, זיינע האָקן, זיינע ברעטער, זיינע
ריגלען, און זיינע זיילן, און זיינע שוועלן; 34און דעם צודעק פון
רויטגעפאַרבטע ווידערפעלן, און דעם צודעק פון תּחש־פעלן,
און דעם פּרוֹכֶת פון צווישנשייד; 35דעם אָרון פון געזעץ, און זיינע
שטאַנגען, און דעם דעק; 36דעם טיש, אַלע זיינע כּלים, און דאָס
ברויט פון אָנגעזיכט; 37די ריינע מנורה, אירע רערלאַך—די
רערלאַך אויף אָנצוריכטן—און אַלע אירע כּלים, און דאָס אייל
פאַר לייכטונג; 38און דעם גילדערנעם מזבח, און דאָס אייל פון
זאַלבונג, און דעם ווייריך פון שמעקעדיקע געווירצן, און דעם
טירפאָרהאַנג פון געצעלט; 39דעם קופּערנעם מזבח, און די
קופּערנע זיפּ וואָס צו אים, זיינע שטאַנגען, און אַלע זיינע כּלים;
דעם האַנטפאַס און זיין געשטעל; 40די אַרומהאַנגען פון הויף,
זיינע זיילן, און זיינע שוועלן, און דעם פאָרהאַנג צום טויער פון

הויף, זיינע שטריק, און זיינע פּלעקלאַך, און אַלע אַרבעט־
געצייג פון דעם מִשכּן פון אוהל־מוֹעד; 41 די געשטריקטע קליידער
אויף צו דינען אין הייליקטום, די הייליקע קליידער פאַר אַהרן
דעם כֹּהן, און די קליידער פון זיינע זין, אויף צו טאָן די כּהונה.
42 אַזוי ווי אַלץ וואָס גאָט האָט באַפוילן משהן, אַזוי האָבן
די קינדער פון ישׂראל געמאַכט די גאַנצע אַרבעט. 43 און משה
האָט געזען די גאַנצע אַרבעט, אַז זיי האָבן זי געמאַכט; אַזוי ווי
גאָט האָט באַפוילן, אַזוי האָבן זיי געמאַכט; און משה האָט זיי
געבענטשט.

מ 1 און גאָט האָט גערעדט צו משהן, אַזוי צו זאָגן: 2 אין ערשטן
טאָג פון ערשטן חודש זאָלסטו אויפשטעלן דעם מִשכּן פון
אוהל־מוֹעד. 3 און זאָלסט אַריינטאָן אַהין דעם אָרון פון געזעץ,
און פאַרהענגען דעם אָרון מיטן פָּרוֹכֶת. 4 און זאָלסט אַריינ־
ברענגען דעם טיש, און אויסלייגן זיין אויסלייגונג; און זאָלסט
אַריינברענגען די מנוֹרה, און אָנצינדן אירע רערלאַך. 5 און
זאָלסט אַוועקשטעלן דעם גילדערנעם מזבח פאַר ווייריך,
פאַר דעם אָרון פון געזעץ, און אַרויפטאָן דעם טירפאָרהאַנג
צום מִשכּן. 6 און זאָלסט אַוועקשטעלן דעם מזבח פאַר בראַנד־
אָפּפער, פאַר דעם אַיינגאַנג פון דעם מִשכּן פון אוהל־מוֹעד.
7 און זאָלסט אַוועקשטעלן דעם האַנטפאַס צווישן אוהל־מוֹעד
און צווישן מזבח, און אַריינטאָן אַהין וואַסער. 8 און זאָלסט
אויפשטעלן דעם הויף רונד אַרום, און אַרויפטאָן דעם טויער־
פאָרהאַנג פון הויף.

9 און זאָלסט נעמען דאָס אייל פון זאַלבונג, און זאַלבן דעם
מִשכּן, און אַלץ וואָס אין אים, און הייליקן אים און אַלע
זיינע זאַכן, און ער זאָל זיין הייליק. 10 און זאָלסט זאַלבן דעם
מזבח פאַר בראַנדאָפּפער, און אַלע זיינע כּלים, און הייליקן
דעם מזבח; און דער מזבח זאָל זיין אַ הייליקסטע הייליקייט.

[11]און זאָלסט זאַלבן דעם האַנטפאַס און זיין געשטעל, און אים הייליקן.

[12]און זאָלסט מאַכן גענענען אַהרֹנען און זיינע זין צום איינגאַנג פון אוהל־מוֹעד, און זיי וואַשן מיט וואַסער. [13]און זאָלסט אָנטאָן אַהרֹנען די הייליקע קליידער, און זאָלסט אים זאַלבן, און אים הייליקן, אַז ער זאָל זיין אַ כּהן צו מיר. [14]און זאָלסט מאַכן גענענען זיינע זין, און זיי אָנטאָן העמדלאַך. [15]און זאָלסט זיי זאַלבן, אַזוי ווי דו האָסט געזאַלבט זייער פאָטער, אַז זיי זאָלן זיין כֹּהנים צו מיר; און זייער זאַלבונג זאָל זיי זיין פאַר אַן אייביקער כּהונה אויף זייערע דור־דורות.

[16]און משה האָט דאָס געטאָן; אַזוי ווי אַלץ וואָס גאָט האָט אים באַפוילן, אַזוי האָט ער געטאָן.

[17]און עס איז געווען אין ערשטן חודש אין צווייטן יאָר, אין ערשטן טאָג פון חודש, איז אויפגעשטעלט געוואָרן דער מִשכּן. [18]און משה האָט אויפגעשטעלט דעם מִשכּן: ער האָט אַוועקגעלייגט זיינע שוועלן, און אַריינגעטאָן זיינע ברעטער, און אַריינגעצויגן זיינע ריגלען, און אויפגעשטעלט זיינע זיילן. [19]און ער האָט פאַרשפּרייט דאָס געצעלט איבערן מִשכּן, און אַרויפגעטאָן דעם צודעק פון געצעלט אויבן איבער אים, אַזוי ווי גאָט האָט משהן באַפוילן.

[20]און ער האָט גענומען און אַריינגעלייגט דאָס געזעץ אין דעם אָרון, און אַרויפגעטאָן די שטאַנגען אויפן אָרון, און אַרויפגעלייגט דעם דעק אויבן איבערן אָרון. [21]און ער האָט אַריינגעבראַכט דעם אָרון אין מִשכּן, און אַרויפגעטאָן דעם פָּרוֹכֶת פון צווישנשייד, און פאַרהאַנגען דעם אָרון פון געזעץ, אַזוי ווי גאָט האָט משהן באַפוילן.

[22]און ער האָט אַריינגעשטעלט דעם טיש אין אוהל־מוֹעד,

אין צפֿון־זײַט מִשכּן, דרויסן פֿון פָּרוֹכֶת. 23און ער האָט אויס־
געלײגט אויף אים אַן אויסלײגונג פֿון ברויט, פֿאַר גאָט, אַזוי ווי
גאָט האָט משהן באַפֿוילן.
24און ער האָט אַוועקגעשטעלט די מנורה אין אוהל־מוֹעד
אַקעגן דעם טיש אין דָרום־זײַט מִשכּן. 25און ער האָט אָנגעצונדן
די רערלאַך פֿאַר גאָט, אַזוי ווי גאָט האָט משהן באַפֿוילן.
26און ער האָט אַוועקגעשטעלט דעם גילדערנעם מזבח אין
אוהל־מוֹעד פֿאַרן פָּרוֹכֶת. 27און ער האָט גערײכערט אויף
אים ווײַרויך פֿון שמעקעדיקע געווירצן, אַזוי ווי גאָט האָט משהן
באַפֿוילן.
28און ער האָט אַרויפֿגעטאָן דעם טירפֿאָרהאַנג צום מִשכּן.
29און דעם מזבח פֿאַר בראַנדאָפּפֿער האָט ער אַוועקגעשטעלט
בײַם אײַנגאַנג פֿון דעם מִשכּן פֿון אוהל־מוֹעד, און אויפֿ־
געבראַכט אויף אים דאָס בראַנדאָפּפֿער און דאָס שפּײַזאָפּפֿער,
אַזוי ווי גאָט האָט מֹשהן באַפֿוילן.
30און ער האָט אַוועקגעשטעלט דעם האַנטפֿאַס צווישן
אוהל־מוֹעד און צווישן מזבח, און אַרײַנגעטאָן אַהין וואַסער,
זיך צו וואַשן—31כּדי מֹשה און אַהרן און זײַנע זין זאָלן דערפֿון
וואַשן זײערע הענט און זײערע פֿיס; 32ווען זײ קומען אין אוהל־
מוֹעד, און ווען זײ גענענען צום מזבח, זאָלן זײ זיך וואַשן—אַזוי
ווי גאָט האָט מֹשהן באַפֿוילן.
33און ער האָט אויפֿגעשטעלט דעם הויף רונד אַרום דעם
מִשכּן און דעם מזבח, און אַרויפֿגעטאָן דעם טויערפֿאָרהאַנג
פֿון הויף.
און מֹשה האָט געענדיקט די אַרבעט.
34און דער וואָלקן האָט אײַנגעדעקט דעם אוהל־מוֹעד, און
די פּראַכט פֿון גאָט האָט אָנגעפֿילט דעם מִשכּן. 35און מֹשה
האָט ניט געקענט אַרײַנגײן אין אוהל־מוֹעד, ווײַל דער וואָלקן

האָט אויף אים גערוט, און די פּראַכט פון גאָט האָט אָנגעפילט דעם מִשכּן.

36 און ווען דער וואָלקן האָט זיך אויפגעהויבן פון מִשכּן, פלעגן די קינדער פון ישׂראל ציִען אויף אַלע זייערע ציאונגען.
37 און אַז דער וואָלקן פלעגט זיך ניט אויפהייבן, פלעגן זיי ניט ציִען, ביז דעם טאָג וואָס ער האָט זיך אויפגעהויבן. 38 וואָרום דער וואָלקן פון גאָט איז געווען אויפן מִשכּן ביי טאָג, און אַ פייער פלעגט זיין דרינען ביי נאַכט, פאַר די אויגן פון דעם גאַנצן הויז פון ישׂראל, אין אַלע זייערע ציאונגען.